

SEANCE DU MERCREDI 24 NOVEMBRE 1982
VERGADERING VAN WOENSDAG 24 NOVEMBER 1982ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 381.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement de l'année budgétaire 1982 (Crédits: Affaires étrangères).

Discussion générale (suite). — *Orateurs*: M. Tindemans, ministre des Relations extérieures, M. Wyninckx, Mme Hanquet, MM. Van der Elst, Lagasse, Lahaye, le comte du Monceau de Bergendal, C. De Clercq, de Bruyne, Royen, Mme Van Puymbroeck, M. Humblet, p. 381.

Projet de loi autorisant la Société nationale des chemins de fer belges à émettre, sous la garantie de l'Etat, des emprunts à concurrence d'un montant de 9,5 milliards de francs, destinés au financement des dépenses d'investissements et à la couverture de l'augmentation enregistrée dans la valeur du stock des approvisionnements.

Projet de loi autorisant le Roi à attacher la garantie de l'Etat au remboursement du capital des emprunts contractés à la faveur de la loi du 15 janvier 1981 autorisant la Société nationale des chemins de fer belges à émettre des emprunts à concurrence de 1 500 000 000 de francs destinés à couvrir des dépenses de renouvellement de matériel roulant et de voies.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Claeys, De Seranno, Van Ooteghem, M. De Croo, ministre des Communications et des Postes, Télégraphes et Téléphones, M. De Bondt, p. 407.

Projet de loi autorisant la Société nationale des chemins de fer belges à émettre, sous la garantie de l'Etat, des emprunts à concurrence d'un montant de 9,5 milliards de francs, destinés au financement des dépenses d'investissements et à la couverture de l'augmentation enregistrée dans la valeur du stock des approvisionnements.

Discussion et vote de l'article unique, p. 409.

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1982-1983
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1982-1983

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 381.

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor het begrotingsjaar 1982 (Kredieten: Buitenlandse Zaken).

Algemene bespreking (voortzetting). — *Sprekers*: de heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen, de heer Wyninckx, mevrouw Hanquet, de heren Van der Elst, Lagasse, Lahaye, graaf du Monceau de Bergendal, C. De Clercq, de Bruyne, Royen, mevrouw Van Puymbroeck, de heer Humblet, blz. 381.

Ontwerp van wet waarbij de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen ertoe gemachtigd wordt, onder waarborg van de Staat, leningen uit te schrijven ten belope van een som van 9,5 miljard frank, bestemd voor de financiering van de investeringsuitgaven en voor de dekking van de geboekte waardevermeerdering van de stock van de voorraden.

Ontwerp van wet waarbij de Koning gemachtigd wordt de staatswaarborg te verlenen voor de terugbetaling van het kapitaal van de leningen afgesloten krachtens de wet van 15 januari 1981 die de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen ertoe machtigt leningen uit te schrijven ten belope van 1 500 000 000 frank, bestemd om de vernieuwingsuitgaven van rijdend materieel en van sporen te dekken.

Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heren Claeys, De Seranno, Van Ooteghem, de heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie, de heer De Bondt, blz. 407.

Ontwerp van wet waarbij de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen ertoe gemachtigd wordt, onder waarborg van de Staat, leningen uit te schrijven ten belope van een som van 9,5 miljard frank, bestemd voor de financiering van de investeringsuitgaven en voor de dekking van de geboekte waardevermeerdering van de stock van de voorraden.

Beraadslaging en stemming over het enig artikel, blz. 409.

Projet de loi autorisant le Roi à attacher la garantie de l'Etat au remboursement du capital des emprunts contractés à la faveur de la loi du 15 janvier 1981 autorisant la Société nationale des chemins de fer belges à émettre des emprunts à concurrence de 1 500 000 000 de francs destinés à couvrir des dépenses de renouvellement de matériel roulant et de voies.

Discussion et vote de l'article unique, p. 409.

Projet de loi contenant le budget des Postes, Télégraphes et Téléphones, de l'année budgétaire 1982.

Interpellation jointe de M. Deworme au secrétaire d'Etat aux Postes, Télégraphes et Téléphones, sur « l'augmentation des tarifs postaux qui va affecter une série de périodiques d'ASBL ».

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Claeys, rapporteur, Seeuws, Eicher, R. Maes, De Kerpel, Tilquin, le comte du Monceau de Bergendal, Van Ooteghem, Aubecq, Mme d'Hondt-Van Opdenbosch, secrétaire d'Etat aux Postes, Télégraphes et Téléphones, adjoint au ministre des Communications et des Postes, Télégraphes et Téléphones, M. De Croo, ministre des Communications et des Postes, Télégraphes et Téléphones, p. 410.

Discussion et vote des articles, p. 425.

PROPOSITIONS DE LOI (Dépôt):

Page 427.

M. Lagasse. — Proposition de loi modifiant les articles 14 et 16 de la loi du 25 octobre 1919, modifiée par la loi du 31 mars 1958, relatifs à l'endossement de la facture.

MM. Van In et Vandezande. — Proposition de loi modifiant la loi du 15 juin 1935 sur l'emploi des langues en matière judiciaire.

PROPOSITION DE LOI (Retrait):

Page 427.

M. Uyttendaele. — Proposition de loi modifiant la loi du 6 août 1931 établissant des incompatibilités et interdictions concernant les ministres, anciens ministres et ministres d'Etat, ainsi que les membres et anciens membres des Chambres législatives, actuellement pendante à la commission de l'Intérieur.

Ontwerp van wet waarbij de Koning gemachtigd wordt de staatswaarborg te verlenen voor de terugbetaling van het kapitaal van de leningen afgesloten krachtens de wet van 15 januari 1981 die de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen ertoe machtigt leningen uit te schrijven ten belope van 1 500 000 000 frank, bestemd om de vernieuwingsuitgaven van rijdend materieel en van sporen te dekken.

Beraadslaging en stemming over het enig artikel, blz. 409.

Ontwerp van wet houdende de begroting van Posterijen, Telegrafie en Telefonie, voor het begrotingsjaar 1982.

Toegevoegde interpellatie van de heer Deworme tot de staatssecretaris voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie, over « de verhoging van de posttarieven, die een aantal VZW-tijdschriften nadelig zal beïnvloeden ».

Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heren Claeys, rapporteur, Seeuws, Eicher, R. Maes, De Kerpel, Tilquin, graaf du Monceau de Bergendal, Van Ooteghem, Aubecq, mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch, staatssecretaris voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie, de heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie, blz. 410.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 425.

VOORSTELLEN VAN WET (Indiening):

Bladzijde 427.

De heer Lagasse. — Voorstel van wet tot wijziging van de artikelen 14 en 16 van de wet van 25 oktober 1919, gewijzigd door de wet van 31 maart 1958, betreffende het endossement van de faktuur.

De heren Van In en Vandezande. — Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken.

VOORSTEL VAN WET (Intrekking):

Bladzijde 427.

De heer Uyttendaele. — Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 6 augustus 1931 houdende vaststelling van de onverenigbaarheden en ontzeggingen betreffende de ministers, gewezen ministers en ministers van Staat, alsmede de leden en gewezen leden van de Wetgevende Kamers, dat thans ahangig is in de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden.

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

M. Coen, secrétaire, prend place au bureau.

De heer Coen, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 heures.

De vergadering wordt geopend te 14 uur.

CONGES — VERLOF

MM. Nutkewitz, pour des devoirs administratifs, et R. Gillet, pour raison de santé, demandent un congé.

Vragen verlof: de heren Nutkewitz, wegens bestuursplichten, en R. Gillet, om gezondheidsredenen.

— Ces congés sont accordés.

Dit verlof wordt toegestaan.

MM. Delmotte, De Rouck, Belot et Trussart, pour raison de santé; Désir et Féris, pour des devoirs administratifs; Califice, pour d'autres devoirs, et Dehousse, à l'étranger, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Delmotte, De Rouck, Belot en Trussart, om gezondheidsredenen; Désir en Féris, wegens bestuursplichten; Califice, wegens andere plichten, en Dehousse, in het buitenland.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN
HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, BUITEN-
LANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING
VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1982 (KREDIETEN: BUI-
TENLANDSE ZAKEN)

Hervatting van de algemene beraadslaging

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTÈRE
DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES, DU COMMERCE EXTÉRIEUR
ET DE LA COOPÉRATION AU DÉVELOPPEMENT DE L'AN-
NÉE BUDGÉTAIRE 1982 (CRÉDITS: AFFAIRES ÉTRAN-
GÈRES)

Reprise de la discussion générale

De Voorzitter. — Wij hervatten de algemene behandeling van het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking met de bespreking van de kredieten in verband met de sector Buitenlandse Zaken.

Nous reprenons la discussion générale du projet de loi contenant le budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement pour l'examen des crédits concernant le secteur des Affaires étrangères.

Het woord is aan minister Tindemans.

De heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, aangezien de heer Kempinaire gisteren het aspect Buitenlandse Handel van de begroting heeft behandeld en het luik Ontwikkelingssamenwerking omwille van de afwezigheid van mevrouw Mayence werd uitgesteld, kan ik mij vandaag beperken tot de sector Buitenlandse Zaken.

Mijnheer de Voorzitter, ik wil van de bespreking van deze begroting gebruik maken om de aandacht van de Senaat te vestigen op de aanzienlijke moeilijkheden die ik ondervind om de vertegenwoordiging van België in het buitenland op peil te houden en om de verdediging van onze belangen veilig te stellen. Dit is helemaal geen kritiek op wat dan ook. Ik wil er alleen maar op wijzen dat in de huidige gang van zaken het departement van Buitenlandse Zaken erg getroffen wordt.

De beperkingen die aan de begroting worden opgelegd hebben uiteraard ook een weerslag op de bedragen waarover het departement van Buitenlandse Zaken beschikt. Het is geenszins mijn bedoeling mij te onttrekken aan de solidaire inspanning die door de regering moet worden geleverd. Gelet echter op de structuur van Buitenlandse Zaken, tasten kredietverminderingen meestal de substantie zelf van het departement aan. Ik meen dat het mijn plicht is dit aan de Senaat te zeggen.

Behalve de personeelsuitgaven moeten vrijwel alle kredieten in vreemde munt worden omgezet. De devaluatie van de Belgische munt en de hoge koers van sommige andere munten, de dollar bijvoorbeeld, hebben een dubbel effect gehad op onze posten in het buitenland. Binnenkort zouden wij voor de vraag kunnen staan of ons land nog de middelen heeft om deel te nemen aan de werkzaamheden van internationale organisaties en om te beschikken over behoorlijk uitgeruste diplomatieke zendingen in het buitenland.

Zonder pessimistisch te zijn, meen ik dat het mijn plicht is bij de opening van dit debat daarover mijn diepe zorg uit te spreken.

Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, ook de huidige internationale situatie geeft aanleiding tot bezorgdheid. De informatie die uit heel de wereld binnenloopt bewijst ten overvloede dat de internationale gemeenschap veel last heeft om de problemen en moeilijkheden te overwinnen waarmee zij te kampen heeft. Ik werp een aantal problemen in de vorm van vragen op. Zullen de Oost-Westbetrekkingen een nieuwe richting inslaan? Hoe zal de crisis in het Midden-Oosten evolueren? Wat is het antwoord op de internationale monetaire en financiële ontreding? Wat moeten wij doen om de wereldhandel opnieuw in evenwicht te brengen?

Moeten wij onze inspanningen niet intensiveren om de transatlantische betrekkingen te verbeteren? En laten wij in dit algemeen kader de banden met Afrika niet vergeten!

Bij het begin van de bespreking van deze begroting meen ik er goed aan te doen mijn uiteenzetting toe te spitsen op drie precieze thema's.

Ik zal eerst handelen over de indrukken die ik tijdens mijn recent bezoek aan Venezuela en Brazilië heb opgedaan, geplaatst in het perspectief van de algemene problematiek van Latijns-Amerika. In de wereld zijn drie zones bijzonder zorgwekkend. Ik denk allereerst aan het Midden-Oosten, maar ook aan Centraal-Amerika en, gezien de recente gebeurtenissen in Polen, aan de Oost-Westbetrekkingen.

Ik zal beginnen met Latijns-Amerika.

De problemen in verband met de internationale economische betrekkingen zijn in Latijns-Amerika uiterst belangrijk geworden, meer bepaald omwille van de benarde financiële toestand.

Wij hebben allemaal gehoord of gelezen over Mexico, en ook over het nieuwe akkoord tussen Brazilië in het Internationaal Muntfonds. Er is de internationale, vooral in Latijns-Amerika, benarde financiële toestand, maar daarenboven speciaal in dat continent, de crisis ontstaan ingevolge de bezetting van de Falkland-eilanden.

Ik was in Venezuela en Brazilië tussen 10 en 19 november. Zoals u weet, hebben de gebeurtenissen in de Zuidatlantische oceaan, in de Falkland-eilanden, geleid tot een verkoeling van de betrekkingen tussen Europa en Latijns-Amerika. Ik had reeds de gelegenheid erop te wijzen dat Europa de thesiseerleeft dat de militaire bezetting van de Falkland-eilanden een schending van het internationaal recht betekende terwijl in Latijns-Amerika de Bolivathesis werd verdedigd. Deze komt erop neer dat alle gebieden die ooit door de Spanjaarden werden gekoloniseerd tot de sfeer van Latijns-Amerika behoren en indien dit op een bepaald ogenblik niet het geval is moeten zij terugkeren tot dat continent.

Er kwam een verkoeling omdat er vaak onbegrip heerst voor de Europese thesiseer en voor het Europese standpunt. Daarom hebben wij er alle belang bij opnieuw voorwaarden te scheppen voor een verbetering van het klimaat tussen beide continenten.

Ik heb mijn reis met dat doel ondernomen, namelijk om meer wederzijds begrip en nieuw vertrouwen te creëren. De Belgische regering staat achter zulke politiek en reeds in juni jongstleden stelde zij op de Europese Raad voor, een nieuwe politiek te voeren ten opzichte van Latijns-Amerika. Ik citeer uit het communiqué gepubliceerd na afloop van de Raad: «Het grote belang dat de Tien hechten aan de ontwikkeling van hun betrekkingen met de volkeren van Latijns-Amerika. Deze volkeren hebben zoveel banden met Europa en zijn geroepen om een steeds groeiende rol te spelen op wereldniveau».

Ik was van plan deze reis onmiddellijk na het beëindigen van het Belgische voorzitterschap van de EG te ondernemen, maar het opstellen van de Rijksmiddelenbegroting heeft mij gedwongen ze uit te stellen tot november.

De keuze van de landen die ik zou bezoeken werd natuurlijk niet aan het toeval overgelaten.

Door zowel Venezuela als Brazilië te kiezen meende ik niet alleen vanuit economisch standpunt belangrijke landen te hebben gezocht, maar ook landen die een grote rol kunnen spelen in het democratiseringsproces van dat deel van de wereld.

Ik kwam trouwens op 15 november aan in Rio de Janeiro, precies op de dag waarop een definitieve stap in het democratiseringsproces werd gezet, te weten de algemene verkiezingen. President Geiser had in 1978 met overtuiging verkiezingen bepleit, en nu, onder president Figueiredo werden ze gehouden.

Alles verliep blijkbaar in kalmte en alles leek erop te wijzen dat dit een belangrijke etappe betekende in het politieke leven van Brazilië, zonder de door sommige extremisten gehoopte, of gevreesde, omwentelingen te veroorzaken.

Ik heb tijdens deze reis, voor zover ik het nog niet wist, geconstateerd hoe groot de diversiteit van Latijns-Amerika wel is.

Het is onmogelijk over Latijns-Amerika te spreken alsof het om een homogeen continent zou gaan. Er bestaat bijvoorbeeld een belangrijk onderscheid tussen Spaanssprekend Latijns-Amerika en Portugeesprekend Latijns-Amerika, in zoverre dat dit zelfs wordt weerspiegeld in de mentaliteit van de volkeren en in hun buitenlandse politiek.

Het is ook belangrijk te weten dat die landen kunnen en zullen evolueren. Het komt erop aan zich een juist oordeel te vormen en de toekomst te helpen voorbereiden en bepalen.

Venezuela schenkt veel aandacht aan wat gebeurt in Centraal-Amerika, maar ook aan wat gebeurt in de Caribische Zee. Nooit zullen zij Centraal-Amerika alleen vermelden, altijd spreken zij over Centraal-Amerika en het Caribische gebied. Deze formulering zou men niet in Brazilië gebruiken. Brazilië heeft vanzelfsprekend ook aandacht voor dit gebied, maar niet op zulk een nadrukkelijke wijze. De aandacht van Brazilië gaat bijvoorbeeld meer uit naar Afrika. Zij wijzen op de korte afstand tussen Afrika en Brazilië. Hun aandacht gaat ook meer uit naar de landen van de Indische Oceaan, naar China en Korea.

De belangstellingssferen van die twee landen zijn ook verschillend. Venezuela schenkt relatief meer aandacht aan de politieke problemen die zich kunnen voordoen in het spanningsgebied Centraal-Amerika en de Caribische Zee, terwijl Brazilië met zijn hoog bevolkingscijfer voorrang verleent aan de economische expansie, het zoeken naar buitenlandse afzetgebieden. Hun economisch beleid blijft trouwens gericht op de export.

Ik werd ook getroffen door het niveau van de leiders met verantwoordelijkheid in de politieke, economische en sociale sector van beide landen. Arbeidskrachten zijn in beide landen overvloedig beschikbaar, meestal hunkeren zij naar werk en vaak zijn ze in staat zeer snel een beroep aan te leren. Dit werd mij door Venezolaanse Braziliaanse en ook Belgische industriëlen bevestigd. Toch blijft het aantal analfabeten zeer groot. Het zwakke punt in de ontwikkeling van beide landen ligt ongetwijfeld op het vlak van de technici en het lager personeel, wat wij in slecht Nederlands noemen het lager kaderpersoneel. Het ligt voor de hand dat dergelijke leemte het ontwikkelingsproces belemmert. Tussen de vaak bekwame top en de analfabeten zijn onvoldoende gevormde werkkrachten aanwezig. Ook daar ligt voor ons land misschien nog een te vervullen taak.

Ik werd getroffen door de belangstelling van beide landen voor West-Europa. Herhaaldelijk werd mij gezegd dat zij zich dichter bij West-Europa voelen dan bij gelijk welk ander continent. Als zij dit zeggen, begrijpen wij onmiddellijk welke continenten zij bedoelen. De Falklandcrisis heeft ons wellicht Latijns-Amerika opnieuw doen ontdekken, hoewel er sedert jaren een malaise tussen Latijns-Amerika en Europa aanwezig was. Dit hield ook verband met het moeizame zoeken naar de juiste dialoog tussen Noord en Zuid in de wereld. De huidige crisis maakt Latijns-Amerika meer bewust van de solidariteit die zij zelf zouden moeten opbrengen, vandaar dat zij zich keren naar Europa, zowel als partner op het diplomatieke als op het economische schakbord.

Voor die landen, die de weg naar industrialisatie hebben gekozen en die vaak successen op dit gebied hebben geboekt, is de verbetering van de Noord-Zuidbetrekkingen van essentieel en vitaal belang.

Al mijn gesprekspartners wezen onmiddellijk op de noodzaak zo vlug mogelijk tot een globale Noord-Zuiddialoog te komen binnen de Verenigde Naties. Ze legden ook voortdurend de nadruk op de nieuwe Unctadconferentie die in 1983 zal worden gehouden. Op een ogenblik dat men daarover bij ons nog niet sprak — ik heb bij ons eerst bij mijn terugkeer belangstelling gevonden voor de Gatt-bijeenkomst die deze week in Genève plaatsvindt — werden ginder voortdurend vragen gesteld over de houding van ons land en van de Europese Gemeenschap op deze conferentie. Dit is een probleem dat vele geesten ginds bezighield, zowel politici als industriëlen en vakbondsmensen. Zullen de landen van de Europese Gemeenschap de weg van het protectionisme opgaan en dus die landen treffen in hun ontwikkeling of zal een vergelijk worden gevonden waardoor die landen verder aan hun ontwikkeling kunnen werken?

Ik had mij tot doel gesteld enerzijds de bilaterale betrekkingen te verbeteren tussen Brazilië, Venezuela en België, anderzijds bij te dragen tot een verbetering van het klimaat tussen Latijns-Amerika en Europa. In ieder geval had ik mij voorgenomen zoveel mogelijk informatie in te winnen over een continent dat bij ons te weinig gekend is en dat, vooral in sommige sectoren, ernstige moeilijkheden kent maar ook grote mogelijkheden biedt. Ik werd er zeer hartelijk onthaald. Ons land heeft daar nog een goede reputatie.

Tussen haakjes, de eerste de Gerlache die naar het Zuidpoolgebied is gegaan heeft daar de Braziliaanse vlag geplant, wat ik op

school nooit heb geleerd maar wat men mij in Brazilië heeft verteld. Blijkbaar heeft dit een grote indruk gemaakt.

Niet alleen toonde men veel belangstelling voor de traditionele economische betrekkingen — buitenlandse handel, industriële uitwisseling — maar ook voor nieuwe vormen van samenwerking en uitwisseling tussen Europa en Latijns-Amerika. Sommige van onze landgenoten hebben er trouwens aanzienlijke successen geboekt. Er wordt dan ook wel eens aangedrongen dat wij meer zouden doen en dat er een grotere Belgische aanwezigheid zou zijn in die landen. Dit is alleszins het bestuderen waard.

Wij kunnen nu akkoorden sluiten zowel met Venezuela als met Brazilië. Met Venezuela zijn al de voorbereidingen gebeurd voor een akkoord inzake industriële, wetenschappelijke en technologische samenwerking. Gezamenlijke acties zouden worden ondernomen voor de economische valorisatie van sommige aspecten van het economisch leven. Zij beschikken over zeer veel grondstoffen, zij hebben op bepaalde gebieden een technologische speerpuntindustrie kunnen opbouwen. Gelukkig hebben wij nog sectoren waar zij iets van ons kunnen leren. Ook werden ons akkoorden gesuggereerd over de uitwisseling op gebieden waar wederzijds tot een verbetering kan worden bijgedragen.

Met Venezuela zijn alle voorwaarden aanwezig om binnen het raam van de nieuwe mogelijkheden van de Wereldbank een cofinancieringsakkoord met België te sluiten. De goede wil is aanwezig, technici hebben opdracht gekregen een voorstel uit te werken zodat ook plaatselijke fondsen met het stelsel van de cofinanciering kunnen worden aangewend voor projecten in derde landen.

Ook met Brazilië werd een dergelijk samenwerkingsakkoord onderzocht. Dit zal worden uitgewerkt via diplomatieke weg om de economische relaties van beide landen op die manier optimaal te bepalen.

Ik durf zonder aarzelen te zeggen dat ons onderzoek heeft uitgezweven dat in beide landen grote mogelijkheden liggen voor de agro-industrie. Het feit dat wij een grote ervaring hebben op het gebied van landbouw in tropische zones is een enorme troef in deze gebieden. Men doet daarvoor een beroep op ons en men vraagt zich af waarom wij in die sectoren, niet actiever optreden in Venezuela en Brazilië.

Ik sprak daarstraks reeds over het onderscheid tussen de topklasse en de ongeletterden. Inzake de technische vorming, zowel op het gebied van landbouwonderwijs als op het gebied van technisch-industrieel onderwijs, bestaan er ook enorme mogelijkheden. Zij weten ginds zeer goed dat wij op dat stuk een grote ervaring hebben en een goede reputatie genieten. België heeft er alle belang bij dat deel van de wereld beter te leren kennen.

Ook werd beslist te Brussel opnieuw een Latijns-Amerikaans huis te openen. Dat initiatief werd met enthousiasme begroet en het kan inderdaad nuttig zijn. Vóór de oorlog bestond een dergelijk huis hier te Brussel waar men documentatie kon krijgen over Latijns-Amerika. Met de oorlog is dat echter verdwenen. Ik heb de indruk dat ons land aldus een bewijs van goodwill kan creëren, dat het ook werkelijk kan bijdragen tot het beter leren kennen en dus ook tot een verbetering van de verhoudingen tussen ons land en Latijns-Amerika.

Vanzelfsprekend zijn wij soms het Belgisch verband te buiten gegaan om te spreken over de verhouding tussen Europa en Latijns-Amerika. Ik ga hier geen grote woorden gebruiken maar ik moet er toch op wijzen dat het cultureel erfgoed en het verleden factoren zijn die positief kunnen werken om de verhouding tussen beide continenten te verbeteren. Het is de plicht van Europa om de politiek ten opzichte van Latijns-Amerika die werd aangekondigd, ook werkelijk in daden om te zetten.

België heeft in juni jongstleden op de Europese Raad voorgesteld dat een bijzondere inspanning zou worden gedaan voor Centraal-Amerika. Het bedrag, schommelend tussen 65 à 80 miljoen reken-eenheden om aan Centraal-Amerika hulp te bieden die aan de bevolking zou ten goede komen, is in de begroting opgenomen. Tengevolge van, ik zou haast zeggen «ideologische» verschillen, werd daaraan echter nog geen uitvoering gegeven. Alles laat nu voorzien dat het dezer dagen wel zal gebeuren.

Midden-Amerika is als het ware een scharnier tussen Noord en Zuid. Het is echter ook een zeer broze constellatie van staten die vaak zeer sterk afhankelijk zijn van monoproduktie. Het is een gebied dat op het ogenblik wordt geconfronteerd met zware moeilijkheden, zwaarder dan wij hier wel vermoeden. Op zeer hoog niveau werd mij de toestand in Midden-Amerika als dramatisch en explosief beschreven. Zoals ik u reeds heb gezegd, heb ik kunnen vaststellen dat Midden-Amerika zelden afzonderlijk en meestal samen met de gebieden in de Caribische zee wordt vermeld. Ik zou hier in

de Senaat durven te verklaren dat wij alles moeten doen wat wij kunnen, om het uitbreken van een gewapend conflict in Centraal-Amerika te beletten. Indien wij erin slagen vrede te bereiken in het Midden-Oosten, dreigen ongetwijfeld nieuwe gevaren in Centraal-Amerika.

Ik zou nu willen overstappen naar de problematiek van het Midden-Oosten. Begin september hebben zich daar twee uitermate belangrijke gebeurtenissen voorgedaan. Enerzijds was er de aankondiging van het zogenaamd Reaganplan dat op TV werd voorgesteld op 1 september. Anderzijds was er de resolutie die op 9 september op de topconferentie van de Arabische landen te Fez werd aangenomen door alle Arabische landen met uitzondering van Libië.

Jammer genoeg werd de maand september gekenmerkt door drie drama's die een schaduw wierpen op de toestand: de moord op president Bechir Gemayel, de bezetting van West-Beiroet door het Israëlische leger en de moordpartijen in de kampen van Sabra en Chatila.

Het Reaganplan is bedoeld als een nieuwe start in het Midden-Oosten. President Reagan zei: *I am calling for a fresh start*. In zekere zin is het een bewustwisseling van de Amerikanen van het Palestijnse probleem. Het omvat de volgende elementen:

- Het recht van Israël om in vrede te leven binnen veilige grenzen. Er zou «een uitwisseling van grondgebied tegen vrede» plaatsvinden. Israël moet de bezette gebieden van de Westelijke Jordaanoever en van Gaza ontruimen.

- De Palestijnse zaak, zei Reagan, is meer dan een vluchtelingenprobleem. De Palestijnen moeten in staat worden gesteld om hun legitieme rechten uit te oefenen.

- President Reagan verklaarde zich geen voorstander van de oprichting van een onafhankelijke Palestijnse Staat in deze gebieden. Maar hij is evenmin voorstander van een soevereiniteit of van een permanente controle van Israël in deze gebieden.

- De Verenigde Staten bevelen de autonomie van deze gebieden aan voor de daar levende Palestijnen, in associatie met Jordanië, of vragen dat Jordanië de soevereiniteit van die gebieden zou willen aanvaarden, wat een zeer belangrijk element is.

- Reagan beveelt dus ook de bevestiging van de Israëlische nederzettingen in die bezette gebieden aan.

- Tenslotte, een ander uiterst moeilijk probleem volgens hem is dat Jeruzalem niet verdeeld moet blijven. Deze ideeën zijn eigenlijk te situeren in het verlengde van de akkoorden van Camp David die de basis blijven van de Amerikaanse houding.

Zij bieden echter de Arabische landen waarvan men kan verwachten dat zij daarvoor gevoelig zijn, een niet te verwaarlozen mogelijkheid. Het is de eerste keer dat de Verenigde Staten zich zo concreet voor een welbepaald plan engageren.

Een week later werd de resolutie van Fez een werkelijkheid. Voor de eerste maal sinds de onafhankelijkheid van Israël bleek dat de Arabische wereld in staat is een globaal vredesplan voor te stellen. Het plan van Fez neemt het plan-Fahd van de zomer 1981 opnieuw op en keurt het ook goed. Over het plan-Fahd kon een jaar vroeger geen overeenkomst tussen de Arabische landen worden bereikt. Belangrijk is het welbekende punt nummer 7, waarin men een impliciete erkenning van Israël meent te zien. De tekst daarvan luidt: «De Veiligheidsraad garandeert de vrede tussen al de Staten van de regio, daarin begrepen de onafhankelijke Palestijnse Staat.» Het plan van Fez voorziet dus in een onafhankelijke Palestijnse Staat, met Jeruzalem als hoofdstad. Het plan van Reagan en dat van Fez vertonen een aantal duidelijke verschillen maar ook een aantal gemeenschappelijke kenmerken. Politiek gezien meen ik ze beide positief te mogen betitelen, omdat ze een relance van de vredesdynamiek mogelijk maken. Men kan zelfs zeggen dat ze elkaar in zekere zin aanvullen.

Ik moet echter aanstippen dat tot nog toe Israël beide plannen heeft verworpen. Ik stel ook vast dat de Arabische wereld momenteel een poging doet om een brug te slaan tussen beide voorstellen.

U zult zich herinneren dat ik, toen ik het voorzitterschap van de Gemeenschappen waarnam, een evaluatiereis heb ondernomen naar Egypte, naar de Golfstaten en naar Israël, op verzoek van mijn collega's.

Bij deze gelegenheid heb ik zeer vruchtbare contacten gehad. Tevens heb ik inlichtingen en beschouwingen genoteerd in een vertrouwelijk rapport dat ik heb voorgelegd aan mijn collega's van de Gemeenschap. Op hun verzoek heb ik de reis ondernomen. Het rapport was voor hen bestemd.

Het verheugde mij te kunnen vaststellen dat ook in de rede van de Amerikaanse president vele van de in dit rapport opgetekende

bevindingen, konden worden teruggevonden. Graag zou ik u dat rapport meedelen, maar mijn collega's van de Lid-Staten van de Gemeenschap hebben mij uitdrukkelijk verzocht het geheim karakter van dit rapport te eerbiedigen.

Wat kunnen ons land en de Tien van Europa in het huidige stadium doen?

Twee problemen staan in de crisis van het Midden-Oosten centraal. Enerzijds het Libanese probleem en anderzijds de vraag naar de toekomst van het Palestijnse volk.

De actie van de Tien dient te worden toegespitst op deze twee vraagstukken. België dient ervoor te zorgen dat zulks ook zou gebeuren. Onze belangrijkste taak bestaat erin met al onze krachten bij te dragen tot onderhandelingen op basis van het plan-Reagan en van de principes van Fez. De Amerikaanse en de Arabische initiatieven hebben nu eenmaal grote hoop doen ontstaan. Ik zeg met nadruk dat het de plicht is van allen die streven naar vrede in het Midden-Oosten, voortdurend, zonder aflat, te herinneren aan de inzet van die diplomatieke activiteiten die de wapens tot zwijgen moeten brengen. Het ergste wat nu zou kunnen gebeuren, zou zijn dat zowel het plan-Reagan als de resolutie van Fez worden vergeten nadat ze zijn bekendgemaakt en zoveel hoop hebben gewekt.

Wat Libanon betreft, heeft ons land zonder omwegen de wens geuit om in de mate van het mogelijke bij te dragen tot de wederopbouw van de economie van dat land, tot het herstel van de soevereiniteit en tot het behoud van zijn eenheid.

Een essentiële stap waar echter al het overige van afhangt, is de evacuatie uit Libanon van alle buitenlandse troepen die dit land momenteel bezetten en waarvan de aanwezigheid niet uitdrukkelijk door de Libanese regering wordt gewenst. De Verenigde Staten hebben daartoe een moeilijk diplomatiek initiatief genomen. De Tien moeten dit, naar onze overtuiging, steunen. Het wordt tijd de Israël's en de Palestijnen ertoe aan te zetten hun bestaan en hun respectieve rechten wederzijds te erkennen. Dit veronderstelt dat wij pogen de Palestijnen ervan te overtuigen dat zij definitief de weg van de gewapende strijd moeten verlaten en resoluut de weg moeten kiezen van de politieke actie. Dit veronderstelt eveneens dat wij Israël ervan overtuigen de nederzettingenpolitiek in de bezette gebieden stop te zetten en een einde te maken aan de druk die het op de bevolking van die gebieden uitoefent.

Zowel bij de Arabische landen als bij de Verenigde Staten en Israël kunnen wij ook een rol van catalisator spelen en een toenadering bevorderen tussen hun thesissen die weliswaar, ik heb het reeds gezegd, verschillend blijven, maar die niet langer tegengesteld zijn.

Anderzijds heeft de Libanese overheid de Belgische regering officieel verzocht — u hebt dat waarschijnlijk gelezen — om een versterking van de multinationale vredesmacht die optreedt in dit land dat zo zwaar beproefd wordt door geweld. De regering heeft dit verzoek bestudeerd. Het betreft dus de multinationale vredesmacht, niet de troepen van de Uno. Vooraleer een beslissing te nemen, moeten echter een hele reeks welomlijnde problemen worden opgelost, onder meer, het mandaat dat aldus zou worden verkregen, de financiering van het zenden van die troepen — ik heb u wel niet te zeggen dat de budgettaire problemen het ons onmogelijk maken die kosten zelf te dragen — en het kader waarin die machten zouden optreden, evenals de omvang van de solidariteitsinspanning die op internationaal niveau zou worden ontwikkeld.

Het Midden-Oosten maakt ook deel uit van de Oost-Westproblematiek. Laat mij dit probleem bij wijze van slot behandelen.

Monsieur le Président, mesdames, messieurs, le Sénat connaît bien les bases de notre politique en ce qui concerne les relations Est-Ouest et je n'ai pas besoin de m'y étendre.

Nous demeurons fermement attachés à la doctrine Harmel, qui inscrit notre action dans un effort collectif de l'Alliance atlantique tendant à préserver l'équilibre des forces et la cohésion des Alliés, base de la sécurité véritable et de la paix et à mener avec assurance et dynamisme un dialogue ouvert avec l'Union soviétique et les pays de l'Est en vue d'accroître la compréhension mutuelle, le respect des intérêts légitimes de toutes les parties en cause et le champ de la collaboration entre l'Est et l'Ouest.

Voilà, en une seule phrase, toute notre politique en présence des tensions entre l'Est et l'Ouest.

Le but ultime de nos efforts est de placer la sécurité mondiale sur une base plus coopérative et moins antagoniste. La négociation d'accords sur la limitation des armements, sur des mesures propres à développer la confiance mutuelle et sur le règlement de problèmes précis, devra tenir une place importante dans cette entreprise. Au moment où l'Union soviétique se dote d'une nouvelle direction, nous tenons à confirmer à son gouvernement notre disposition

à progresser de bonne foi dans cette voie. Nous sommes persuadés qu'elle correspond aux intérêts véritables de l'URSS aussi bien qu'à ceux nôtres et à ceux de l'ensemble de l'humanité. C'est la voie de la concorde, de la solidarité humaine et du bon sens qui s'impose à un monde de plus en plus interdépendant et vulnérable à tout désordre et à toute violence. La technologie du vingtième siècle — celle des armements, mais aussi celle des communications, des transports et du commerce — n'est pas compatible, à la longue, avec un comportement antagoniste fondé sur la notion sommaire que l'intérêt des uns est lié à l'échec ou à l'humiliation des autres et que la sécurité d'un Etat ne peut avoir de meilleure base que l'insécurité de tous les autres.

Reconnaître ces évidences ne doit pas cependant nous conduire à ignorer les difficultés et les obstacles que rencontre notre politique. L'Union soviétique a, sous le mandat de M. Brejnev, formellement souscrit aux objectifs que je viens d'énumérer; elle a reconnu, par l'Acte final d'Helsinki en 1975, que la paix et la coopération devaient se fonder sur la libre détermination des peuples et sur la retenue des puissants. Son comportement, au cours des dernières années, n'a cependant pas été en harmonie avec ces principes.

Je ne citerai à cet égard que trois problèmes majeurs: L'accroissement démesuré des armements soviétiques, qui font peser sur l'Europe occidentale une menace utilisable à des fins politiques de pression et de contrainte; l'invasion de l'Afghanistan, qui constitue un défi à la loi internationale et au monde non aligné aussi bien qu'un danger pour la sécurité du Golfe, d'où proviennent nos approvisionnements en pétrole; la répression en Pologne, qui prive l'Acte final d'Helsinki d'une composante essentielle de sa crédibilité.

Sur ces trois points, je ne désespère pas de voir, avec le temps, intervenir une évolution de la politique soviétique. Il me semble, en effet, que celle-ci s'est engagée, à ce triple égard, dans une impasse qu'elle devrait finir, un jour, par reconnaître.

Je ne crois pas que la recherche illimitée de la puissance et sa mise en œuvre à l'égard des pays voisins puissent constituer pour l'Union soviétique, dans les circonstances précises du vingtième siècle, la voie de l'avenir.

Nous devons cependant reconnaître avec réalisme qu'un retour à la modération, à la retenue et à l'esprit de l'Acte final d'Helsinki impliquerait pour le gouvernement soviétique une évolution psychologique et politique majeure. C'est précisément parce qu'elle n'a pu effectuer ce retournement d'optique au cours des années septante que la politique de M. Brejnev est demeurée ambiguë.

Elle n'a jamais pu réconcilier ses objectifs de dialogue et de coopération avec l'Occident avec ses réflexes historiques de recherche et d'exercice de la puissance aux dépens de ses voisins.

Comment favoriser l'évolution que nous souhaitons et qui nous permettrait de reprendre avec confiance la voie ouverte par l'Acte final d'Helsinki?

Il est bon de rappeler, à cet égard, une composante essentielle de la doctrine Harmel, qui est le caractère collectif et solidaire de l'action des Alliés dans le dialogue avec l'URSS.

Qui ne voit, en effet, que l'action de la Belgique, si elle devait demeurer isolée, serait de peu de poids face au problème majeur des équilibres mondiaux?

Pour influencer le cours véritable des choses, nous devons nous attacher d'abord — et cela a été le principe de M. Spaak aussi bien que de M. Harmel — à créer un consensus au sein des Dix et de l'Alliance autour des objectifs et des méthodes de dialogue avec l'Union soviétique.

Cela demande un effort patient et discret, s'exerçant dans le quotidien à travers les contacts bilatéraux et les institutions européennes et atlantiques. Pour réussir, nous devons nous garder d'initiatives spectaculaires, dont l'effet serait de diviser l'Europe et l'Alliance, mais plutôt nous employer obstinément à rapprocher les vues des uns et des autres autour d'une approche positive, modérée et réaliste des relations Est-Ouest.

Cette action, peu spectaculaire, mais profondément nécessaire et féconde, la diplomatie belge est bien placée pour l'entreprendre et la mener. Elle n'a cessé de le faire avec un degré notable de succès. Nous nous sommes félicités de voir l'Alliance adopter, dans la difficile négociation sur les armes nucléaires à portée intermédiaire, l'option zéro qui figure d'ailleurs dans notre propre déclaration gouvernementale.

Nous constatons avec satisfaction que, depuis un an, les Alliés ont pris l'initiative de propositions à la fois réalistes et ambitieuses dans toutes les négociations majeures touchant au contrôle des armements.

Je constate à présent que l'Alliance, répondant à une de nos préoccupations, a entrepris une réflexion d'ensemble sur tous les aspects de ses relations avec l'Union soviétique et les pays de l'Est. C'est là un exercice ambitieux, mais nécessaire, si nous voulons être à même de présenter aux dirigeants soviétiques des options positives et réalistes, de nature à réduire les tensions, à accroître la sécurité véritable de tous et à favoriser la solution de problèmes majeurs, tels ceux qui touchent la Pologne et l'Afghanistan.

La définition collective d'une telle politique d'ensemble n'est évidemment pas chose aisée. Dans chacun des domaines essentiels des relations Est-Ouest, nous avons, au cours des dernières années, enregistré des déceptions. La tentation est forte, chez certains, de considérer que la détente fut un jeu de dupes et que la seule méthode propre à modifier le comportement soviétique est la contrainte économique ou politique.

Je crois, pour ma part — et c'est là une vue partagée par la plupart des Européens — que le gouvernement soviétique n'est guère vulnérable aux pressions directes, mais qu'il est susceptible de réagir à un ensemble de faits, à un contexte que l'attitude des Occidentaux et aussi de l'ensemble de la communauté internationale peut contribuer à créer.

Dans cette optique, nous attachons une grande importance aux travaux de la Conférence sur la sécurité et la coopération en Europe, qui a lieu à Madrid, à l'attitude des neutres et des non-alignés et aux débats des Nations Unies touchant l'Afghanistan et le Cambodge.

Quelles sont aujourd'hui les perspectives d'ensemble des rapports Est-Ouest, tenant compte de tout ce que je viens de dire?

Au cours des derniers mois, nous n'avons guère enregistré de progrès à cet égard, ni, d'ailleurs, d'aggravation notable. Les trois grands problèmes demeurent: l'effort inquiétant d'armement poursuivi par l'URSS depuis plus de dix ans, qui a eu pour résultat la rupture de l'équilibre, du moins en Europe; l'occupation de l'Afghanistan par l'armée soviétique; la répression en Pologne, qui met directement en cause la crédibilité de l'Acte final d'Helsinki.

Sur le premier point, les négociations sont en cours à divers niveaux: celui des armes stratégiques — START à Genève —, celui des armes à portée intermédiaire — INF à Genève — et celui des forces conventionnelles en Europe: MBFR à Vienne. A cela s'ajoute la proposition occidentale d'une conférence sur les mesures de confiance, qui pourrait prendre place dans le cadre de la Conférence de Madrid.

Dans aucune de ces négociations, l'Union soviétique n'a donné, jusqu'à présent, de réponse positive aux propositions occidentales. Nous ne devons pas nous en étonner. Au moment où l'Union soviétique devait faire face à un problème de succession, elle n'était sans doute pas à même d'entrer dans des compromis ouvrant de nouvelles voies à la limitation des armements. Il n'en est pas moins important que ces négociations aient été poursuivies avec sérieux de part et d'autre, permettant la préparation technique des compromis que nous espérons voir intervenir à l'avenir.

Le problème de l'Afghanistan n'a pas, à ce jour, connu d'évolution majeure sur le plan politique et diplomatique. Nous croyons cependant que c'est dans cette voie — celle de la restauration d'un Afghanistan véritablement indépendant, neutre et non aligné — que réside la seule solution à terme. Cette position est partagée par la très grande majorité des membres des Nations Unies, et notamment par la Chine et le monde musulman.

L'évolution en Pologne est, à ce jour, très ambiguë. Nous demeurons prêts à réagir à tout développement vraiment positif. La libération de Lech Walesa pourrait être un signe encourageant. Il est toutefois trop tôt pour tirer des conclusions de cet événement, alors que d'autres — telle la mise hors la loi de «Solidarité» — donnent des indications différentes.

Pour nous, le respect de l'Acte final d'Helsinki demeure l'essentiel: nous ne demandons ni moins ni davantage. L'Acte final constitue le code de la coexistence en Europe et le fondement des progrès que nous espérons dans les relations entre tous les Européens, ceux de l'Est et de l'Ouest. Sa mise en œuvre suppose une solution qui corresponde aux aspirations profondes du peuple polonais. S'écarter de cette voie aboutirait à vider l'Acte final d'Helsinki de sa crédibilité même, et à vicier à nouveau l'effort en vue d'une détente stable, non ambiguë et véritable, à laquelle nous sommes attachés.

La relève du pouvoir en Union soviétique constitue un développement important dont les conséquences n'apparaîtront que progressivement. Nous nous trouvons donc, à bien des égards, devant une phase de transition où diverses éventualités se présentent sans qu'il soit possible d'avancer de prévisions sérieuses. Les points d'interro-

gation qui marquent l'actuel état des choses autorisent évidemment l'espoir, mais la gravité des problèmes réels et le poids des politiques passées doivent nous mettre en garde contre les illusions. Rien n'a été plus dommageable à la détente que les désillusions des dernières années, qui ont miné la confiance mutuelle. Rien ne pourrait mieux contribuer à nos efforts qu'un sobre réalisme, marqué par la volonté de s'adresser en profondeur aux vrais problèmes qui opposent l'Est et l'Ouest. Ces problèmes ne pourront être surmontés qu'au prix de beaucoup de patience, de temps et d'efforts. Nous savons aussi que la compétition entre les États restera dans la nature des choses et que tout rapprochement des modes de pensée et des systèmes de gouvernement ne pourra intervenir qu'en fonction de l'évolution propre des peuples en cause, c'est-à-dire « à l'échelle de l'histoire », permettez-moi ce mot. Encore faut-il que cette évolution ne soit pas artificiellement bloquée ou contrainte.

Ce que nous devons affirmer aujourd'hui, c'est notre disposition à reprendre avec vigueur et bonne foi un dialogue difficile, visant à accroître le champ de la compréhension, du respect mutuel des intérêts des uns et des autres et de la véritable sécurité: celle qui résulte de la renonciation à l'emploi de la force et de la menace, de la conclusion d'accords sérieux de limitation des armements et de la mise en œuvre des principes de l'Acte final d'Helsinki.

Nous devons être à même de confirmer cette politique sur la base d'une cohésion renouvelée entre Européens et entre Alliés, laquelle, seule, peut lui apporter le poids et la crédibilité nécessaires.

C'est ce à quoi nous nous employons actuellement et je m'efforcerai d'y contribuer de tout mon pouvoir au cours des prochaines réunions de la Communauté et de l'Otan.

Monsieur le Président, mesdames, messieurs, voilà les lignes essentielles de notre politique que j'ai tenu à présenter devant vous en guise d'introduction à la discussion du budget des Affaires étrangères. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Wyninckx.

De heer Wyninckx. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik zal bij de bespreking van deze achterhaalde begroting voor 1982 zeer kort gaan.

Ik dank de minister allereerst voor deze inleiding. Wij zullen ons veroorloven een aantal vragen te stellen die inhaken op de gebeurtenissen sinds het uitvoerige debat in de Kamer van volksvertegenwoordigers. Het is geenszins mijn bedoeling hier een brede bespreking te ontwikkelen. Verscheidene leden van deze vergadering worden overigens om 16 uur op het Paleis verwacht waar een plechtigheid plaatsvindt ingericht naar aanleiding van het overhandigen van de prijs van de Koning Boudewijnstichting aan de heer Ariyaratne.

Ik neem aan dat heel wat collega's die aanwezig moeten zijn op die plechtigheid uit de vergadering zullen zijn verdwenen wanneer u zult antwoorden op de vragen die werden gesteld.

Ik verontschuldigd mij derhalve, mijnheer de minister, omdat ik op dat ogenblik eveneens afwezig zal zijn. Ik vind dit betreurenswaardig maar het is het gevolg van een samenloop van omstandigheden. U zal mij dit niet ten kwade duiden. Ik heb niet de gewoonte afwezig te zijn wanneer een minister antwoordt op de vragen die ik heb gesteld.

Inzake de ontwikkeling van de Oost-Westbetrekkingen zijn er sinds het debat in de Kamer van volksvertegenwoordigers twee belangrijke feiten gebeurd. U hebt er overigens op gezinspeeld. Enerzijds werden wij geconfronteerd met het overlijden van partijleider Brezjnev en zijn opvolging door Andropov.

Bijna terzelfder tijd werd in Polen Lech Walesa vrijgelaten. U hebt erop gewezen dat dit enerzijds vanwege de bewindvoerders een hoopescheppende gebeurtenis zou kunnen zijn. Maar, anderzijds zijn er ook, ingevolge de houding van de heer Walesa, een aantal niet-onbelangrijke feiten.

Bijvoorbeeld, de verklaring van de syndicale leider dat zijn volgers er goed zouden aan doen zich los te maken van Kor, is een niet-onbelangrijk politiek feit. Ik meen inderdaad dat deze beweging op een bepaald ogenblik zeer veel kwaad heeft gesticht in een land waar het vrij syndicalisme zich ontwikkelde.

Een concrete vraag is hoe u de gevolgen van deze twee gebeurtenissen beoordeelt, in de eerste plaats in verband met de Conferentie van Madrid, waar ingevolge de wijzigingen in het Sovjetbewind, een aantal fundamentele gegevens op een andere wijze kunnen worden benaderd, en vanzelfsprekend ook in verband met de onderhandelingen in Genève omtrent de middellange-afstandsraketten in Europa. Op dit punt kom ik later terug.

Iedereen weet voldoende hoe ondoorzichtig sommige verklaringen zijn die niet alleen uit het Kremlin, maar ook uit het Witte Huis, komen en hoe omzichtig de groten zich dikwijls uitdrukken.

Er is reeds gezegd dat de heer Andropov inzake Afghanistan goed geïnspireerd zou zijn om bepaalde houdingen te wijzigen die tot vóór kort deze van de Sovjetregering waren. Op dezelfde wijze verdient het aanbeveling rekening te houden met het feit dat Jaruzelski heeft laten doorschemeren dat binnen afzienbare tijd de staat van beleg zou kunnen worden opgeheven. Ik breng deze verklaring in verband met de vraag van Lech Walesa aan zijn volgelingen om zich los te maken van bewegingen zoals de Kor in Polen.

Mijnheer de minister, hoe beoordeelt u de mogelijke ontwikkeling van de Conferentie van Madrid in de komende dagen en weken?

Een tweede thema dat ik zeer kort wil aansnijden, zijn niet de Oost-Westbetrekkingen maar de West-Westbetrekkingen. President Reagan heeft onmiddellijk na het overlijden van Brezjnev en diens opvolging door Andropov medegedeeld dat de sancties in verband met het verkopen van technologie voor de Siberische gaspijpleiding werden ingetrokken. Hij verzachtte die belangrijke verklaring echter door te zeggen dat het hier ging om een akkoord tussen « bondgenoten » ten einde hun handelsbetrekkingen met het Oostblok af te zwakken. De Franse regering heeft zeer scherp gereageerd tegen deze verklaring.

Mijnheer de minister, u heeft gisteren in de Kamer van volksvertegenwoordigers een toelichting verschaft bij dit incident. De media brachten daar echter een zeer duistere weergave van. Wat is de ware toedracht? Betreft het hier een vrijwillige politieke en gemotiveerde beperking van de Belgische buitenlandse handel? Is zo'n beperking wel in overeenstemming met de bestrijding van de crisis en de pogingen van de minister van Buitenlandse Handel, wiens begroting wij gisteren hebben besproken, om de buitenlandse handel te activeren, zelfs met landen die, zoals wij, worstelen met economische, monetaire en budgettaire moeilijkheden? Kan België, met nagenoeg een half miljoen werklozen, zich veroorloven bepaalde andere bestellingen uit het Oostblok te weigeren?

De misschien onvolledige weergave van uw verklaring deed bij mij de volgende vraag rijzen: om welk internationaal akkoord of om welke nieuwsoortige diplomatieke afspraken gaat het hier? President Reagans verklaring van goodwill in verband met de gaspijpleiding werd onmiddellijk afgezwakt door een zeer onduidelijke verklaring, die aanleiding gaf tot controverse. Mijnheer de minister, kunt u uw verklaring van gisteren voor de Kamer van volksvertegenwoordigers hier herhalen?

De heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Over welke verklaring heeft u het?

De heer Wyninckx. — Over de verklaring die u, zoals uit de berichtgeving in radio en televisie bleek, voor de Kamer van volksvertegenwoordigers heeft afgelegd.

De heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Dat is niet juist.

De heer Wyninckx. — Indien u deze verklaring niet voor de Kamer heeft afgelegd, vraag ik u met des te meer aandrang ze hier voor de Senaat te herhalen, zodat wij van u de juiste weergave van de feiten krijgen.

Ten derde, wil ik het hebben over ons Afrikabeleid. U heeft enkele weken geleden in de Kamer een nieuw Afrikabeleid, meer bepaald een nieuw Zaïrebeleid, aangekondigd.

Mevrouw Mayence-Goossens laat ook bij deze bespreking van de begroting verstek gaan wegens andere verplichtingen. In de commissie voor de Parlementaire Werkzaamheden heb ik erop gewezen dat de vorige keer, toen zij nog maar net was agetreden als lid van deze regering, wij zeer welwillend de bespreking van de begroting van Ontwikkelingssamenwerking hebben losgekoppeld van het geheel van de begroting van Buitenlandse Zaken.

Met alle eerbied die ik aan mevrouw Mayence verschuldigd ben, zou ik toch met aandrang willen vragen dat zij van die handelwijze geen gewoonte zou maken. Wanneer een debat als dit in deze Kamer plaatsvindt, is het best dat het globaal kan gebeuren. Het zou dus best zijn dat mevrouw Mayence zich in de toekomst inspannt om haar agenda niet te overladen met verplichtingen ten einde bij dit debat aanwezig te kunnen zijn. Deze opmerkingen vallen vanzelfsprekend buiten het bestek van mijn betoog. Ik zei dit maar even tussen haakjes.

De heer Vanderpoorten. — Buiten de haakjes zou ik willen opmerken dat mevrouw Mayence bereid is uw wekroep te beantwoorden.

De heer Wyninckx. — Dat is vriendelijk van haar, mijnheer Vanderpoorten.

De heer Vanderpoorten. — Zij is door uw oproep gecharmeerd.

De heer Wyninckx. — Ik zal gecharmeerd zijn door haar antwoord. Het is de tweede keer dat zij om uitstel vraagt. De derde keer zal misschien de goede keer zijn. Ik hoop alleszins dat deze bespreking volgend jaar in betere omstandigheden kan gebeuren. Het is verder belangrijk op te merken dat de verklaringen van mevrouw Mayence die hier dus spijtig genoeg zal afwezig blijven, afgelegd in Zaïre, niet volledig in overeenstemming lijken te zijn met de verklaringen van de minister van Buitenlandse Betrekkingen in de Kamer van volksvertegenwoordigers.

De aangekondigde 420 miljoen voor landbouwprojecten zal de algemene koers niet wijzigen. Ik richt mij derhalve tot de minister van Buitenlandse Betrekkingen en vraag hem aan de Senaat wat meer concrete inlichtingen te bezorgen over de algemene lijnen van de Afrikaanse politiek die hij in de Kamer heeft aangekondigd, ten einde deze te toetsen aan de verklaringen die mevrouw Mayence met al haar charmes in Zaïre en elders heeft afgelegd. Eén van de door u voorgestane krachtlijnen betreft een grotere diversificatie van de bilaterale betrekkingen met Afrikaanse landen. Welke landen worden hiermee bedoeld? Wat wordt in dit verband de toestand van de frontlijnstaten, Mozambique en Angola in het bijzonder? Welk is het regeringsstandpunt tegenover het probleem van de onafhankelijkheid van Namibië?

Ingevolge de dagelijkse invallen van Zuidafrikaanse militaire eenheden in deze landen, dreigt immers dit deel van de wereld in een uiterst explosieve situatie te komen, waarbij de Oost-Westtegenstellingen tot een wereldwijde uitbreiding van deze conflicten zou kunnen leiden.

Niettegenstaande de herhaaldelijke veroordelingen van de Verenigde Naties, uitgesproken tegen Zuid-Afrika, heeft het Internationaal Muntfonds onlangs nog een nieuwe miljardenlening toegestaan aan dit land. De voortdurende agressies van Zuid-Afrika worden allicht rechtstreeks of onrechtstreeks met deze gelden mogelijk gemaakt. Geen enkele regering kan soortgelijke situatie verdedigen.

U hebt, mijnheer de minister, gesproken over Latijns-Amerika. Voor uw bezoek aan dit gebied hebt u zorgvuldig twee landen uitgekozen, vanzelfsprekend kunt u moeilijk alle landen bezoeken. Ik wou u toch een paar vragen stellen in verband met de landen die u niet hebt bezocht. Het tegenovergestelde zou u natuurlijk verwonderen. De Belgische regering heeft het bijvoorbeeld tot nog toe niet nodig geacht onderhandelingen met het oog op bilaterale economische samenwerking aan te vatten met Nicaragua. Tot op heden is België daar enkel door niet-gouvernementele organisaties vertegenwoordigd. Een zeer concrete vraag: wat weerhoudt de regering, dus de minister van Buitenlandse Betrekkingen om met dit land bilaterale betrekkingen aan te knopen? Wij weten dat Nicaragua onder bestendige bedreiging leeft van een mogelijke open oorlog met Honduras. Honduras wordt door de Verenigde Staten bewapend. Dat bevordert de invallen in de grensgebieden door de aanhangers van de gewezen dictator Somoza.

Kan de Belgische regering hier op enigerlei wijze Washington overtuigen dat dit een zeer gevaarlijk spel is dat ook zwaar kan wegen op het evenwicht in Latijns-Amerika?

Naast deze voortdurende oorlogsdreiging kampt Nicaragua met enorme economische problemen. Oorzaken zijn de erfenis van Somoza, de economische wereldcrisis die de onafhankelijke landen het meest treft, de wurggreep van de Verenigde Staten, die dezelfde weg opgaat als die tegen Cuba, namelijk een volledige economische blokkade.

De Vlaamse socialist, in en buiten het Parlement, vragen dat de Belgische regering zich zowel bilateraal als op het vlak van de Europese Gemeenschap zou inspannen om het volk van Nicaragua een kans te geven het land in vrede weer op te bouwen, hun inspanningen te kunnen voortzetten met economische hulp van het buitenland, en zo een kans te krijgen het uitdrukkelijk voorgestelde pluralisme en de internationale ongebondenheid te kunnen vrijwaren.

De Vlaamse socialist verwachten bovendien dat de Belgische regering, zoals ik het zoeven heb gevraagd, overwijd aan de regering van de VS duidelijk maakt dat elke interventie in Nicaragua en de regio door de Belgische publieke opinie streng zal worden afgekeurd.

Wij vragen de aandacht van deze Senaat voor de steeds voortdurende bedreiging, waarvan Nicaragua het slachtoffer is. Een columnist van de *Washington Post* noemde de huidige aanvallen een « Varkensbaai in vertraagde film ».

Iedereen in deze vergadering weet wat er aan de Varkensbaai is gebeurd.

Op 29 augustus verklaarde Daniël Ortega (coördinator van de Sandinistische regering) in de *New York Times*: « We verwachten een aanval over land en in de lucht vanuit Honduras. De regering van de VS is vastbesloten deze oorlog te provoceren; de oorlog is praktisch onafwendbaar geworden. »

Op 26 november begint in Brussel een colloquium over de situatie in Uruguay en voornamelijk over het lot van generaal Seregni. Vele internationale organisaties, pluralistische, zowel als sociaal-democratische en christendemocratische internationale groeperingen, de Interparlementaire Unie, *Amnesty International* en noem maar op, steunen het verzet tegen de arbitraire opsluiting van deze democratische persoonlijkheid. Het ogenblik is misschien gekomen, nu in Brussel een internationaal colloquium zal doorgaan, om ook in dit Parlement, wij als parlementsleden, over de partijgrenzen heen en u als minister van Buitenlandse Zaken, te pleiten voor de vrijlating van generaal Seregni, vooral nu in Uruguay presidentsverkiezingen plaatsgrijpen op 28 november aanstaande in een hoogst betwistbare atmosfeer.

Mijnheer de minister, vervolgens heb ik een aantal vragen in verband met Europa.

De nieuwe socialistische regering in Spanje heeft dringend de morele steun nodig van alle democratische krachten in Europa.

Kan de minister van Buitenlandse Betrekkingen ons meedelen hoe hij het verder verloop ziet van de besprekingen aangaande de uitbreiding van de EG tot Spanje en Portugal?

Ook het democratisch verkozen socialistisch bewind in Griekenland heeft recht op de steun van alle vooruitstrevende krachten. Ook daar beleeft een prille democratie haar eerste levensperiode en blijft zij enorm kwetsbaar. Spijs alle verklaringen werden in Turkije nog steeds geen concrete stappen naar de democratie gezet.

Het referendum over de nieuwe grondwet — iedereen heeft dat kunnen zien op TV en kunnen lezen in de kranten — heeft de Turkse bevolking weinig keuze gelaten: enerzijds blokkeerde een afwijzing ervan elke terugkeer naar een burgerregime, anderzijds hield een goedkeuring de vestiging in van een autoritair regime, met een generaal als oppermachtig president en een uitschakeling van alle huidige politieke leiders en partijen.

Niet alleen kwam het ontwerp van grondwet ondemocratisch tot stand, in een uitsluitend door de militairen samengesteld « constitutioneel comité » en een « consultatieve vergadering ». Ook was alle discussie over en kritiek op het ontwerp van grondwet verboden, zowel in de media als op de meetings. Het ontwerp mocht immers enkel toegelicht en verdedigd worden door de enige kandidaat voor het presidentschap.

Tevens werd vastgesteld dat het kiesgeheim niet was gewaarborgd. De nieuwe grondwet maakt een repressief bewind mogelijk en geeft aanzienlijke bevoegdheden aan de president, die over de uitvoerende macht beschikt en verkozen wordt voor een ambtstermijn van zeven jaar. Hij krijgt een feitelijk vetorecht over alle parlementaire beslissingen. Ook kan hij zijn veto uitspreken over voorgestelde grondwetwijzigingen. De president benoemt, behalve de Premier, ook de stafchef, de leden van het constitutionele hof, de openbare aanklager en een staatslichaam van toezicht.

Persoonlijke vrijheden — en die van de pers — kunnen aan banden worden gelegd ter bescherming van de openbare orde en de integriteit van de Staat. Vakbonden mogen geen politieke activiteiten ontplooiën, of zich op enigerlei wijze verbinden aan politieke partijen, voor zover die geduld worden.

« Twee maten en twee gewichten » blijft dan ook de juiste uitdrukking voor de wijze waarop in het algemeen de westerse wereld, naargelang van de politieke bindingen van het land in kwestie, reageert op de schending van democratische rechten waaronder de vrijheid van meningsuiting, de persoonlijke vrijheid, de politieke en syndicale rechten. Het is duidelijk dat de Navo-bondgenoot Turkije, omwille van de geografische en strategische ligging van het land, zich blijkbaar veel kan veroorloven. Voor de SP vormen democratie en mensenrechten ondeelbare begrippen. Vandaar dat de SP op een gelijkaardige manier en met grote beslistheid de schending van democratische rechten blijft veroordelen, zowel in Turkije, El Salvador als in Polen en Afghanistan.

Tenslotte wens ik een aantal precieze vragen te stellen over de *Intermediate Range Nuclear Forces*, waaraan u daarstraks ook enkele woorden hebt gewijd.

1. De effectieve installatie van kernraketten en *Pershing II's* zal niet in alle Westeuropese landen tegelijk gebeuren. In welke volgorde onder de landen (Italië, West-Duitsland, Groot-Brittannië, België en Nederland) zal — indien de onderhandelingen niet snel tot resultaat leiden, zoals de Amerikaanse en de Belgische regering beweren — tot effectieve installatie overgegaan worden?

2. Een zaak is in dit verband duidelijk: er is nog geen definitieve beslissing genomen. Wel heeft de minister van Landsverdediging verklaard dat België in elk geval 600 miljoen zal uitgeven voor de INF. Hoe verantwoordt de regering-van-de-soberheid het feit dat ze geld uitgeeft voor beslissingen die nog niet eens genomen zijn?

3. Er zijn in de internationale pers geruchten verschenen over bilaterale akkoorden tussen de USA en Italië en tussen de USA en Groot-Brittannië over de installatie van kernraketten. Heeft de Amerikaanse regering eveneens met hetzelfde doel de Belgische regering benaderd?

4. Nu de faze op papier voorbij is, is dus ook een keuze van installatieplaats (*site*) gemaakt. Bij onze belangrijke bondgenoot, de Verenigde Staten, is het de gewoonte dat de regering meedeelt waar nieuwe raketten worden geïnstalleerd!

Wij hebben gisteren vernomen dat de MX-raketten zullen worden opgesteld in Wyoming en niet in Utah en Nevada, zoals President Carter het had gewild. In elk geval maakt deze verklaring ons ten zeerste ongerust. De dreiging van een escalatie legt zware hypotheek op het beleid van de pas aangetreden Andropov. In de Verenigde Staten weten de burgers nu waar de kernraketten zullen worden opgesteld, maar in België weten we niet welke vestigingsplaats de Nato voor de *Internationale Range Nuclear Forces* heeft gekozen. Indien de minister ons daarover niet wenst in te lichten, kan hij dan misschien deze vraag beantwoorden: welke is de reden waarom de Belgische regering op dat vlak zwijgzamer blijft dan de regering van de Verenigde Staten?

Op 5 november 1982 verklaarde Richard Burt, voorzitter van de *Special Consultative Group*, aan de pers dat deze groep unaniem van mening was dat *deployment will begin by the end of 1983 unless there is a concrete agreement in Geneva which could make it unnecessary*. Maakt België deel uit van deze speciale consultatieve groep en is de minister het met deze verklaring eens? In werkelijkheid is na het dubbelbesluit van 1979 twee jaar verloren gegaan. Er is pas in 1981 een begin gemaakt met de onderhandelingen.

Gelooft de minister van Buitenlandse Betrekkingen dat indien België volgend jaar — wanneer de onderhandelingen nog lopen maar nog geen resultaat opgeleverd hebben, wat het meest waarschijnlijke scenario is — besluit tot installatie, dit ons land in een positie zal brengen waarbij nog pressie kan worden uitgeoefend, op de Amerikaanse onderhandelaar om ernstig te onderhandelen op het ogenblik dat België zijn ultiem pressiemiddel uit handen heeft gegeven?

De scherper wordende economische wereldcrisis, de onevenwichten tussen ontwikkelingslanden en industrielanden, de strijd om de overheersing tussen de grootmogendheden, de versnelde bewapeningswedloop, het zijn elementen die telkens weer naar voren komen in debatten over het buitenlands beleid in Kamer en Senaat.

U hebt zeer uitvoerig gesproken over Latijns-Amerika, mijnheer de minister. Enkele weken geleden had ik het voorrecht om een denkteken van President Salvador Allende te onthullen, naar wie wij in mijn gemeente een sociale woonwijk met zestig woongelegenheden hebben genoemd. Ik herlas toen vele van zijn toespraken en werd getroffen door enkele passages, die vandaag meer en meer een dramatische bevestiging gaan betekenen van het droevige lot dat de jonge Chileense republiek en het Chileense volk was beschoren. In 1972 zegde Salvador Allende voor de Algemene Uno-vergadering:

«Ik kom uit Chili, een klein land, maar waar iedere burger nu vrij is te zeggen wat hij wil; met een onbeperkte verdraagzaamheid op het gebied van cultuur, religie en ideologie; waar de rassendiscriminatie geen kans heeft; een land met een arbeidsklasse die verenigd is in één vakbondsorganisatie; waar het algehele, onschendbare kiesrecht de basis is van een meerpartijensysteem; met een parlement dat, sinds het 160 jaar geleden werd opgericht, ononderbroken actief is geweest; waar de rechters onafhankelijk zijn van de uitvoerende macht; waar de Grondwet sinds 1833 slechts éénmaal werd gewijzigd, terwijl ze praktisch altijd werd toegepast.»

Een paar maanden later werd president Allende, samen met de jonge democratie, laffelijk vermoord.

Mijnheer de minister, u hebt aan het einde van uw betoog in algemene zin een verklaring afgelegd over ons buitenlands beleid en

gezegd hoe het er zou moeten uitzien. Ik kan daarmee akkoord gaan, maar ik wil er iets aan toevoegen.

Een buitenlands beleid, dat er niet op gericht is in de eerste plaats en overal ter wereld, in Noord en Zuid, in Oost en West, situaties als deze in Chili maar vandaag in zoveel andere Staten in de wereld, te voorkomen of te genezen, is geen vooruitstrevend beleid en is evenmin een beleid dat gericht is op vrede en ontspanning. Het moge zo zijn, dat wij uit dit debat kunnen onthouden dat er geen reden is om te twijfelen aan de vastberadenheid van de Belgische politieke wereld om een vooraanstaande rol te blijven spelen in de strijd voor vrede en rechtvaardigheid, voor vrijheid en vooruitgang, voor ontspanning en ontwapening. (*Applaus op de socialistische banken.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Hanquet.

Mme Hanquet. — Monsieur le Président, chers collègues, tout d'abord, je désire féliciter M. le ministre pour la manière remarquable dont il a assuré la présidence du Conseil des ministres européens.

Mes questions porteront à la fois sur les relations de la Belgique et de la Communauté européenne avec des autres régions du monde. On pourrait faire l'analyse d'une série de situations mais je me limiterai à quelques régions.

Où en est-on du point de vue du rassemblement politique des Etats qui composent la Communauté européenne et de leur coopération? Je pense à la déception qui a suivi le trop éclatant sommet de Versailles, ainsi qu'à la dramatique impuissance de l'Europe face aux événements de Pologne et bien sûr, aux relations Est-Ouest. Après la période de la guerre froide, les règles de conduite et les principes que l'on observerait ont été définis dans les accords d'Helsinki. Vous avez bien voulu déclarer tout à l'heure que vous en demandiez l'application totale, ni plus ni moins.

On avait aussi défini le développement de relations d'interdépendance sur le plan économique et communautaire, relations qui devaient, selon l'expression du Vice-Président de la Commission des Communautés européennes, E. Davignon, «limiter les possibilités de confrontations dans l'intérêt des deux parties». Et celui-ci de poursuivre, lors de la conférence qu'il a donnée à l'Institut royal des Relations internationales, le 12 janvier 1982: «Il faut bien dire que les deux éléments de ce diagnostic, de cette méthode, se trouvent aujourd'hui confrontés avec une réalité à l'égard de laquelle nous avons à prendre option. C'est sans doute l'option la plus difficile que les pays de la Communauté européenne et les pays occidentaux ont à prendre parce que, pour la première fois, la ligne n'est pas aussi évidente qu'elle ne l'était au départ.» Je reconnais que le choix n'est pas simple et que déjà le diagnostic en soi est sujet à caution: comment départager ce qui ne serait que péripéties des limites à la coopération que nous devons intégrer dans nos analyses et dans nos décisions, sous peine d'aveuglement et, par conséquent, d'échec vis-à-vis de pays comme la Pologne, mais aussi à l'égard de l'Europe elle-même et de chacun des partenaires?

L'Europe se doit d'être maîtresse de son destin. Or, tout en maintenant notre fidélité atlantique, nous devons aussi manifester notre spécificité et traduire, par nos options et nos actes, que l'Europe est d'abord l'affaire des Européens. Il y va de notre avenir, de notre sécurité.

Il serait à craindre pour l'Europe, que la crise économique exacerbe les égoïsmes nationaux et que, quelles que soient les majorités en place dans les différents pays d'Europe occidentale, nous devions constater les contradictions entre les discours et les options sur le terrain dans une concurrence interne. Nous avons manqué le «rendez-vous de la politique énergétique» européenne.

Dans d'autres secteurs de la vie politique, économique et sociale, certains pays sont tentés de renouveler des choix personnels qui vont à l'encontre de l'unité européenne. Ce serait, à terme, dommageable pour eux-mêmes et, dès à présent, pour l'ensemble.

Petit pays, la Belgique doit avoir ses options. Je ne doute pas, monsieur le ministre, qu'en votre personne soient exprimés la volonté d'une ambition européenne et le courage d'aborder les problèmes difficiles au niveau où ils se posent avec l'imagination et la diplomatie que l'on vous connaît.

Après le décès de Léonide Brejnev, l'URSS va-t-elle adopter un comportement modéré ou agressif? Non seulement l'Europe mais les pays du tiers monde demeurent dans l'expectative.

Nous comprenons qu'il est évidemment trop tôt pour que vous puissiez nous répondre. Mais vous avez déclaré que plusieurs voies peuvent être empruntées.

N'oublions pas que, selon l'analyse de J.P. Matière et de Michel Sudarskis, « l'affrontement historique entre pays capitalistes et pays socialistes s'est déplacé vers le tiers monde. La stratégie de l'URSS semble être de contourner les pays développés et de les isoler en contrôlant les ressources considérables et les masses humaines du tiers monde. Dans cette perspective, le dessein de l'URSS apparaît dans sa cohérence et sa continuité » ... en vue d'assurer la sécurité absolue de son immense territoire, de consolider l'influence, le contrôle ou la possession directe des glaces et des marchés à la périphérie de son territoire : Iran, Afghanistan, Pakistan, Inde, Mongolie, Europe de l'Est, Finlande. Cette politique de sécurité nationale « signifie une situation d'insécurité pour les pays voisins de l'URSS ». Remarquons que « c'est également dans cette zone que les intérêts vitaux de l'Ouest sont les plus menacés ».

Dans les autres régions du monde, l'URSS s'efforce, parfois avec succès, d'exploiter les erreurs commises par les pays occidentaux, de tirer profit des crises internes locales en affaiblissant le système des alliances politico-militaires mis en place par les Etats-Unis depuis 1947 pour modifier le rapport de forces.

Notre modèle de système démocratique, aux mécanismes complexes et fragiles, est plus difficilement applicable aux pays récemment décolonisés que le modèle soviétique de mobilisation des masses, le système de parti unique, la dictature de l'appareil de l'Etat, les services de sécurité interne de l'URSS. La position de celle-ci dans les pays du tiers monde est encore renforcée par l'entraînement militaire donné aux armées et aux forces de sécurité de ces pays et par la fourniture d'armes qui l'accompagne. L'URSS s'est montrée assez astucieuse pour éviter la confrontation directe avec l'Ouest en utilisant des intermédiaires issus du tiers monde lui-même.

Quelle est notre position face aux enjeux de lutte d'influence ? Est-elle surtout économique à cause de notre dépendance pour l'obtention des matières premières, des conséquences de l'industrialisation de certains de ces pays, des potentialités de marché pour les produits occidentaux ?

Quelle est notre réaction face à la dépendance qui s'annonce de l'URSS et des pays sous influence soviétique vis-à-vis du Sud, suite aux résultats catastrophiques de certaines productions alimentaires, par exemple en URSS ? La faiblesse de l'URSS en sa dimension économique est capitale dans l'axe Nord-Sud. De plus, l'URSS ne représente plus à l'heure actuelle l'image du défenseur naturel des peuples opprimés.

Sommes-nous en mesure de définir nos obligations à l'égard du tiers monde en reconnaissant la spécificité des problèmes propres à cette région ? Sommes-nous capables d'apporter des solutions concrètes aux problèmes de la sécurité, du sous-développement, de la faim ?

L'Europe demeure-t-elle un partenaire privilégié de la Chine qui nous juge souvent comme « le ventre mou du monde » tout en attendant de nous coopération technologique et économique, soutien contre les tentatives d'encerclement ?

Nos relations avec le Zaïre ont connu des fortunes diverses. J'aimerais entendre, monsieur le ministre, votre point de vue sur le développement de notre politique africaine. A la Chambre, en commission, vous avez déclaré ne pas limiter la politique africaine aux relations belgo-zaïroises. Quelles sont les alternatives concrètes que vous envisagez ?

Mon collègue, M. du Monceau, vous parlera certainement du Liban. Pour ma part, je souhaite savoir si la Belgique a pris une part humanitaire significative à la suite du drame du Liban.

Dans le discours que vous avez prononcé lors de la 37e session de l'assemblée générale de l'Organisation des Nations Unies, vous avez plaidé vigoureusement en faveur du désarmement, de la promotion du dialogue Nord-Sud et des négociations globales, du contrôle du respect des droits de l'homme. Nous savons que vous travaillez pour « désarmer les tensions avant de désarmer les nations », selon votre propre expression. Le climat politique favorable, réaliste et conscient est la condition première pour aborder les problèmes de désarmement. L'assemblée générale des Nations Unies réussira-t-elle là où la session spéciale sur le désarmement a échoué ? Dans votre discours, si je vous ai bien écouté, vous disiez qu'il était impossible que la commission aboutisse. J'aimerais vous entendre à ce sujet, monsieur le ministre.

Sur le plan économique et social, estimez-vous que le conseil ad hoc soit en mesure d'adresser des recommandations aux pays membres et aux institutions spécialisées ? Nous souffrons d'un manque

de coordination dans un climat général dépressif. Si nos pays occidentaux sont vivement atteints par la crise, l'écart entre pays riches et pays peu développés s'accroît dangereusement.

Comment voyez-vous, monsieur le ministre, les nouvelles formes de coopération dont vous parliez dans votre dernier discours à l'Onu, permettant de vaincre la crise et d'instaurer une coresponsabilité dans l'interdépendance mondiale ? Vous cherchiez une négociation globale.

Vous avez, enfin, parlé des droits de l'homme, consacrés par la Communauté internationale, mais, en fait, si peu garantis. Je pense bien sûr à certains pays un peu partout dans le monde : la liste des torturés, des disparus, des exécutés est longue, douloureuse. Allons-nous encore supporter longtemps, alors que nous sommes informés, que des individus, des ethnies soient anéantis ?

Comme mes collègues, je suppose, j'ai été saisie du document accablant de Doan Van Toai, présenté devant la commission financière du Sénat des Etats-Unis et dénonçant le fait que par dizaines de milliers au moins, des vietnamiens seraient déportés vers le chantier sibérien pour la construction du gazoduc. La première information sur cette déportation massive est parue dans le *London Economist* du 17 septembre 1981. Elle annonçait que les autorités de Hanoi avaient envoyé 500 000 travailleurs vietnamiens âgés de 17 à 35 ans, dans la région la plus froide de Sibérie. Quelle est la réaction de la Belgique, de la Communauté européenne devant cette forme d'esclavage comme d'ailleurs vis-à-vis de toutes les techniques de répression pratiquées aussi en Amérique centrale, dans certains pays d'Amérique latine, en Afrique ?

Monsieur le ministre, vous revenez de votre périple sud-américain et vous avez bien voulu nous en donner un compte rendu, en guise d'introduction à votre exposé. Je sais que les réalités doivent être appréciées sans que nous ne transposions nécessairement nos normes de démocratie. Mais il apparaît tout de même que lors d'élections dans certains pays une poignée de nantis fait la loi en défendant, avec des aides extérieures, d'énormes privilèges et en poussant en avant une quantité de petites gens qui tremblent pour les leurs, aussi minuscules soient-ils. N'est-ce pas la suprême habileté des nantis que de pousser en avant une masse anonyme qui camoufle ses intérêts et sa volonté de puissance ? Cette réflexion ne signifie pas que ces moins privilégiés ignorent le rôle qu'on leur fait jouer. Ils sont en première ligne, aux prises avec la tragédie. L'événement de San Salvador parlait de « sombres nuages d'incertitudes ». Bien des régimes ne privent pas seulement les plus pauvres de leurs terres, mais aussi de leurs vies. Au Guatemala, on compte 30 000 assassinats politiques depuis 1954. Une cinquantaine par jour actuellement dans un pays de 7 millions d'habitants et il n'est pas le seul. On pourrait continuer la litanie. C'est incroyable, mais c'est la vérité, vérité tragique à laquelle nous finissons par nous habituer.

Une question se pose : est-il possible aux Etats de poursuivre des politiques qui ne soient pas fondées sur l'égoïsme national ? Bien sûr, il y a des intérêts légitimes et des devoirs prioritaires à assumer sans naïveté. Les fluctuations incontrôlées du dollar et le niveau démentiel des taux d'intérêt créent la panique dans le monde occidental. En même temps que, mesures de rétorsion à l'appui, les Etats-Unis demandaient à leurs alliés de mettre l'embargo sur les technologies avancées, eux-mêmes, pendant ce temps, ne se privaient pas de vendre d'énormes quantités de blé à l'URSS. Nous savons que l'égoïsme national de l'Union soviétique n'est pas moins grand. Les échanges commerciaux inégaux laissent exsangues les pays frères. Que l'on songe à la Pologne, au Viêt-nam, dont le produit national a baissé de 35 p.c. en cinq ans. Cette guerre froide permanente requiert un budget militaire considérable dont leurs économies respectives auraient grand besoin. La situation lamentable de la production alimentaire en URSS est bien connue. Ce qui est moins connu, c'est ce qu'une enquête du journal *Newsweek* appelle « le délabrement de l'Amérique » où, selon ce journal, il faudrait 3 000 milliards de dollars pour réparer les routes, les ponts, les rails « qui sont en voie de s'effondrer ». Qu'en penser ?

Les guerres, même les guerres froides, naissent de l'irrationnel. Elles engendrent l'absurde. Nous ne pouvons accepter que capitulent les raisons les plus hautes de la vie. En octobre 1981, Lech Walesa disait : « Je n'ai aucune arme que la vérité, la foi et la prière. Je n'ai rien à perdre que ma vie et je la donne. » Gageons que sa prise de position spirituelle est politiquement réaliste. Elle est l'arme suprême face à certaines formes de réalisme politique qui n'ont d'autres armes que d'opposer la haine à la haine, l'agression à l'agression, le meurtre au meurtre. La violence est toujours meurtrière. Avec des hommes comme Lech Walesa, nous reprenons conscience de notre dignité et de notre liberté.

Nous savons, monsieur le ministre, que vous défendrez ces valeurs partout dans le monde.

C'est pourquoi, le groupe PSC vous fait confiance et vous remercie. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van der Elst.

De heer Van der Elst. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, wij hebben met aandacht en met belangstelling geluisterd naar de uitvoerige uiteenzetting die de minister ons heeft gegeven en waarin hij tal van problemen heeft aangesneden. Het ligt niet in mijn bedoeling tijdens dit betoog in te gaan op al de onderwerpen die hij heeft aangeraakt. Maar ik wens van deze gelegenheid gebruik te maken om in de eerste plaats enkele woorden te zeggen over de Raad van Europa waarover men het zo zelden heeft in ons Parlement.

Het recente bezoek aan ons land van de secretaris-generaal van de Raad van Europa, Franz Karasek, heeft in onze pers een goede werklank gevonden en in tal van artikelen werd voor het eerst sedert lang de aandacht van het publiek gevestigd op het bestaan en op de rol van de Raad van Europa. Deze eerbiedwaardige instelling is kort na de oorlog geboren uit de verzuchtingen van alle democratische landen van Europa naar een grotere solidariteit en een nauwere samenwerking.

De Raad van Europa was de eerste Europese instelling die tot stand gekomen is en waarvan niet minder dan 21 Staten lid zijn. Men mag zonder overdrijving zeggen dat heel het vrije Europa, van IJsland tot Cyprus, erbij is. Wat de verdienste van de Raad van Europa betreft, is het toch niet zonder betekenis dat meer dan honderd, om juist te zijn nu reeds honderd en acht, conventies, internationale verdragen tussen de Lid-Staten tot stand zijn gekomen dank zij deze instelling. Daarbij is wellicht haar voornaamste taak te waken over de eerbiediging van de Europese verklaring van de rechten van de mens in de Lid-Staten. Daartoe dienen de commissie voor de rechten van de mens en het Europese Hof voor de rechten van de mens te Straatsburg. Ik geef er mij rekenschap van dat de Raad van Europa wordt overschaduwd door het Europese Parlement. Maar we kunnen er niet aan voorbijgaan dat de Europese Gemeenschap nog altijd een economische gemeenschap is en dat belangrijke gebieden, zoals dit van de rechten van de mens, culturele en andere aanlegenheden eigenlijk buiten de bevoegdheidssfeer van het Europese Parlement vallen, maar wel traditioneel tot de bevoegdheid van de Raad van Europa behoren. Ook het aantal Lid-Staten van de Raad van Europa is natuurlijk veel aanzienlijker dan het aantal leden van de Europese Gemeenschap.

Ik vraag hier in de Senaat ook meer aandacht voor de aanbevelingen van de Raad van Europa. Deze worden aan de parlementen van de Lid-Staten bezorgd. In mijn hoedanigheid van voorzitter van de commissie voor Buitenlandse Betrekkingen komen een aantal van die resoluties in mijn bezit. Ik moet eerlijk bekennen dat aan die resoluties weinig gevolg wordt gegeven.

Ook op de zeer uitstekende rapporten die worden opgesteld door de Raad van Europa, mag de aandacht worden gevestigd.

Dat de Nederlandse taal niet wordt gebruikt door de Raad van Europa, zelfs niet voor het tijdschrift *Forum* dat door de Raad wordt uitgegeven, is een spijtige zaak en belet de verspreiding van de ideeën uit te dragen door de Raad van Europa, in Vlaanderen en in Nederland.

Wij hebben de aandacht van de heer Karasek ter gelegenheid van zijn bezoek op dit probleem gevestigd.

Volgend jaar in oktober zal te Straatsburg op initiatief van de Raad van Europa een conferentie plaatsvinden waaraan al de democratische landen van de wereld, de landen waar de parlementaire democratie in ere wordt gehouden, deelnemen.

Buiten de 21 Lid-Staten van de Raad van Europa worden daarop uitgenodigd, Australië, Canada, Finland, Japan, Nieuw-Zeeland en de Verenigde Staten. Daarmee zijn wij dan rond met de opsomming. Dat zijn immers alle staten in de wereld waar de parlementaire democratie, zoals wij die kennen en zoals wij die opvatten, in de praktijk wordt gebracht.

Ik meen dat het een belangrijk initiatief is dat parlementsleden uit al deze landen voor het eerst zullen samenkomen. Het is dan ook wenselijk dat de Belgische regering en u, mijnheer de minister, als voorzitter van het Comité van ministers van de Raad van Europa, dit belangrijk initiatief zouden steunen. Ik wens u trouwens bij deze gelegenheid dat uw voorzitterschap vruchtbaar zij. Ik heb reeds de gelegenheid gehad uw aandacht te vragen voor enkele problemen in verband met de Raad van Europa die ons land en ons, Vlamingen in het bijzonder, aanbelangen. Ik zal ze hier niet herhalen maar ik reken erop dat u zult pogen er iets aan te doen.

Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, er zijn in de wereld waarin wij leven veel haarden van onrust. Er is veel geweld, terreur, vervolging en oorlog. Wat ons sedert lang bekommert, is de situatie in het Midden-Oosten; het probleem dat is gerezen door het ontstaan van de staat Israël en de verdrijving van de Palestijnen uit hun land. U hebt, mijnheer de minister, in uw uiteenzetting daar ook aandacht aan geschonken en daarover uitgebreid.

De kern van het probleem is ongetwijfeld een oplossing te vinden voor het Palestijnse vraagstuk. President Mitterrand heeft zich pas nog uitgesproken voor een onafhankelijke Palestijnse Staat.

Er is het plan van President Reagan waarover u gesproken hebt. Er is het plan van Fez. Deze plannen zijn reeds onmiddellijk door Israël verworpen geworden.

De heer Basecq, eerste ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

De grote hinderpaal op de weg naar de oplossing, indien men de vrede wil herstellen in het Midden-Oosten, is de moedwillige houding van Israël of van de huidige bewindvoerders in Israël. Het Israëliëse standpunt is onredelijk en onaanvaardbaar. Ik neem aan dat de Verenigde Staten pogen Israël aan te sporen tot meer redelijkheid. In de verdragen van Camp David was toch reeds de belofte vervat van autonomie voor de Palestijnen! Dit was misschien vaag. Hoe dan ook, Israël heeft tot nu toe niets gedaan om deze verbintenis na te leven en de nederzettingenpolitiek druist er regelrecht tegen in. Mijns inziens zou de Europese Gemeenschap zoveel mogelijk en zo eensgezind mogelijk pressie moeten uitoefenen op Israël. Indien dit probleem kon worden opgelost, zou het bestaan van de Staat Israël ook door de meeste Arabische landen erkend worden. Ik weet niet in hoeverre het mogelijk is pressie uit te oefenen op een land zoals Israël. Blijkbaar trekt deze Staat zich niets aan van het oordeel van de wereld, van de resoluties aangenomen in de Uno en zelfs niet van het oordeel of van de raadgevingen van bevriende landen, om koppig en eigengereid zijn politiek van geweld en onderdrukking voort te zetten. De vrede in het Midden-Oosten is met deze politiek niet gediend. De gebeurtenissen in Libanon hebben eens te meer bewezen dat Israël gewelddadig met de wapens oplossingen wil afdwingen. Het Palestijnse vraagstuk zal echter nooit met wapengeweld kunnen worden opgelost. Daarom is het goed, mijnheer de minister, dat u op het belang hebt gewezen van het plan van president Reagan en ook van het plan van Fez. Hoe dan ook, indien men in het Midden-Oosten uit de impasse wil geraken, zal het in de eerste plaats nodig zijn Israël tot een andere houding en tot een ander standpunt te bewegen. Dat is voor mij momenteel de kern van het probleem zoals het zich in het Midden-Oosten voordoet.

Ik wil in mijn korte uiteenzetting nog een ander delicaat vraagstuk aansnijden. Ik ben vanzelfsprekend een voorstander van ontwapening, maar niet van eenzijdige ontwapening. Hierdoor zouden wij de kans op oorlog nog vergroten, onze positie alleszins verzwakken en ons blootstellen aan een verhoogde druk.

Een van de gevaren bewust man moet op het ogenblik hopen op het welslagen van de ontwapeningsonderhandelingen die worden gevoerd om te komen tot een gelijktijdige ontwapening van de twee machtsblokken. Daarom is het mijns inziens zo betreurenswaardig dat een aantal mensen met de beste bedoelingen, waaraan ik voor een groot gedeelte niet twijfel, het resultaat van deze onderhandelingen in gevaar brengen door de onderhandelingspositie van het Westen te verzwakken en te ondermijnen.

Wanneer de Sovjet-Unie de overtuiging krijgt dat West-Europa de plaatsing van de middellange-afstandsraketten zonder meer afwijst, zal er geen toegeving van haar kant komen en zullen de SS 20-raketten op West-Europa blijven gericht, ook op de kernvrije zones. Dit valt niet te betwijfelen.

Ik ben op het ogenblik ten zeerste bekommerd om de resultaten van de onderhandelingen te Genève. Wij mogen niet vergeten dat kanselier Helmut Schmidt zelf aan de Verenigde Staten om bescherming tegen de SS 20-raketten heeft gevraagd. Het initiatief is niet uitgegaan van de Verenigde Staten, maar van een Europees land. Dit wordt stelselmatig verzwegen.

Al degenen die gekant zijn tegen het plaatsen van middellange-afstandsraketten, zouden dan ook het Amerikaanse voorstel moeten steunen om deze categorie van wapens volledig uit te schakelen. Dit noemt men de nuloptie: geen plaatsing van deze wapens in West-Europa, maar dan ook de ontmanteling van deze op West-Europa gerichte wapens in de Sovjet-Unie.

De heer Lahaye. — Dat is begrijpelijk!

De heer Van der Elst. — Wie de ontwapening wenst, kan toch moeilijk tegen dit standpunt gekant zijn. Ziet men niet in dat het verzet tegen de plaatsing van deze raketten tijdens de aan de gang zijnde onderhandelingen een steun betekent voor het standpunt van de Sovjet-Unie, die de bevrizing van de huidige toestand wil? Zo'n bevrizing is vanzelfsprekend uiterst nadelig voor West-Europa.

De heer Vermeiren. — Is dat het standpunt van de Volksunie?

De heer Van der Elst. — De Russen zijn harde onderhandelaars. Dit is in het verleden steeds gebleken. De Amerikaanse onderhandelaar te Genève heeft gelijk wanneer hij zegt dat de Russen slechts een toegeving zullen doen wanneer zij merken dat het Westers standpunt onwrikbaar is.

Het welslagen van de onderhandelingen te Genève is zo ontzettend belangrijk, omdat het tevens een zeer gunstige weerslag kan hebben op de overige onderhandelingen die aan de gang zijn, en een doorbraak kan betekenen. Daarom ben ik er zo om bezorgd dat dit resultaat, waarop ik zo vurig hoop, op een ondoordachte wijze in gevaar wordt gebracht.

Ik looch en daarbij niet dat ik ook argwanend sta tegenover de invloed die de bewapeningsindustrie in de Verenigde Staten ongetwijfeld moet hebben op het gevoerde beleid aldaar. Daarom moeten wij de onderhandelingen in Genève zo oplettend mogelijk volgen. Het standpunt dat de Verenigde Staten daar verdedigen is gekend. Daartegenover staat het standpunt van de Sovjet-Unie dat de kernwapens van Frankrijk, Engeland en zelfs van China in de onderhandelingen wil betrekken. Dat is natuurlijk onmogelijk. Het gaat over bilaterale onderhandelingen tussen de Sovjet-Unie enerzijds en de Verenigde Staten anderzijds. Men ziet niet goed in hoe de Verenigde Staten zich in naam van Frankrijk zouden kunnen engageren, terwijl wij weten hoezeer de Franse regering gesteld is op haar autonomie inzake kernwapens.

Mijnheer de Voorzitter, in dit betoog wou ik vooral de aandacht op deze twee cruciale punten vestigen. Het is mijn grote wens dat in het licht van de gewijzigde toestand in de Sovjet-Unie de verstarring die vóór de machtswisseling bestond, wordt doorbroken. Wellicht, laten wij het hopen, komen er nieuwe mogelijkheden. Hoe dan ook, alles moet er worden op gezet opdat de onderhandelingen te Genève over de middellange-afstands-raketten zouden slagen. Indien daarover een gunstig resultaat wordt bereikt, dan wordt wellicht de weg geëffend voor de andere onderhandelingen in verband met de intercontinentale raketten, de vermindering van de conventionele troepen, enzovoort.

Mijnheer de minister, ik wens dat ons land bij de andere Europese partners van de Nato erop aandringt dat een beetje tucht en discipline wordt opgebracht om deze zo belangrijke onderhandelingen niet te doen mislukken. (*Applaus op verschillende banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Lagasse.

M. Lagasse. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, chers collègues, je n'ai pas l'intention de débattre, ici et aujourd'hui, des grands problèmes qui divisent le monde. Je voudrais m'en tenir à une seule question. A première vue, elle peut apparaître secondaire; mais en matière internationale y a-t-il des questions secondaires, surtout quand il s'agit de questions de principe?

Celle que je veux vous soumettre concerne les accords internationaux conclus par nos communautés, et plus largement les relations internationales de ces communautés.

D'entrée de jeu, je forme un vœu, monsieur le ministre des Affaires étrangères: c'est que votre réponse soit l'occasion, pour vous, de préciser à ce sujet vos positions et vos conceptions.

Je suis amené à vous interroger après avoir lu les *Annales* de la Chambre des représentants du 27 octobre et une interview que vous avez donnée à un hebdomadaire à peu près à la même époque.

Je suis d'autant plus obligé à le faire qu'à la Chambre vous avez, me semble-t-il, un peu rapidement interprété l'absence de contestation comme étant une approbation unanime de votre thèse, du moins si je m'en réfère aux deux documents cités et pour autant qu'il n'y ait pas eu d'erreur dans la relation de vos déclarations.

Je retiens quatre de vos affirmations principales.

Premièrement, «les communautés n'ont pas la personnalité juridique»; cette affirmation m'a stupéfié. J'y reviendrai.

En second lieu, «dans les Etats à structure fédérale seul l'Etat fédéral mène des négociations internationales», et vous ajoutez un commentaire «s'il en était autrement, ce serait le séparatisme».

Troisièmement, «les Etats fédérés ne sont jamais représentés au sein des délégations et des institutions internationales».

Enfin, quatrième affirmation: «les accords conclus ces jours-ci par nos communautés» — vous faisiez évidemment allusion à l'accord de coopération conclu entre la Communauté française et le Québec, dernièrement — «ne sont que des accords de droit privé et ont la même signification que ceux qui seraient conclus, par exemple, par un bourgmestre, par le port d'Anvers ou par une intercommunale»; voilà en tout cas ce qu'on vous a fait dire.

Reprenons, si vous le voulez, ces quatre aspects du problème.

Tout d'abord, selon vous, les communautés n'ont pas la personnalité juridique. En vérité, je veux croire que l'on vous a mal compris ou que la question a été mal posée, car chacun sait, dans cette assemblée en tout cas, que la loi du 8 août 1980 affirme le contraire de façon tout à fait explicite. L'article 3 stipule très expressément que les communautés ont la personnalité juridique, de même, du reste, que la Région wallonne.

Au demeurant, les juristes enseignent — et personne ne les a jamais contredits — qu'il n'est pas nécessaire qu'un texte législatif qui crée une institution dise expressément qu'elle a la personnalité juridique. Nous avons, dans notre pays, de nombreuses institutions, dont personne ne conteste la personnalité juridique, alors qu'on ne trouve cette petite phrase dans aucune disposition légale.

En fait, il est plus important de voir si la loi qui crée une institution reconnaît à celle-ci la faculté d'être titulaire de droits et d'obligations, de passer des conventions, d'être associée à une institution internationale, d'agir en justice, bref, ce que l'on appelle, avoir une capacité juridique plus ou moins complète; car la capacité juridique peut n'être que partielle.

Sans doute rétorquerez-vous que vous vouliez dire au journaliste que les communautés n'ont pas de personnalité juridique externe.

De fait, les juristes font cette distinction entre la personnalité juridique interne et la personnalité juridique externe. Il se peut que l'article 3 que j'ai rappelé il y a un instant visait très spécialement, lorsque le législateur l'a adopté, la personnalité juridique interne.

Il faut donc regarder le problème en face et dans toutes ses dimensions. En vérité, je me permets de souligner que nous nous trouvons ici devant ce que l'on doit appeler une pétition de principe. La question pratique se pose de la façon suivante: cette institution — en la circonstance, la Communauté flamande ou la Communauté française — peut-elle faire ceci ou cela, conclure des accords, par exemple, entreprendre telle démarche au plan international? Certains répondent: «évidemment non, puisque l'institution n'a pas reçu la personnalité juridique internationale».

C'est inverser le problème, monsieur le ministre. Il est bien sûr que si un article de la loi stipule expressément que l'institution a «la personnalité juridique internationale», on peut en déduire immédiatement que le législateur, ou celui qui a créé cette institution, a voulu lui reconnaître la faculté de conclure des conventions internationales et de participer à des institutions internationales... Mais la réciprocité n'est pas vraie. S'ils constatent qu'une institution peut conclure des conventions internationales, qu'on la charge de relations internationales, de participations à des réunions, à des conférences, voire à des institutions internationales, les juristes concluront que cette institution a donc bien la personnalité juridique, au moins pour partie.

La personnalité juridique est en quelque sorte une fiction, une expression commode pour dire que certains droits — et peut-être tous les droits sont reconnus sur le plan interne, et éventuellement sur le plan international.

J'en viens aux deuxième et troisième propositions que vous avez formulées.

Vous avez dit, ou l'on vous a fait dire: «Dans les Etats à structure fédérale, seul l'Etat fédéral mène des négociations internationales.» Et encore: «Les Etats fédérés ne sont jamais représentés au sein des délégations et au sein des institutions internationales.» Je suis surpris de voir défendre pareille position, surtout de la part de celui qui, depuis longtemps, a reconnu que nous étions un Etat binational et qui est si averti des problèmes de relations extérieures.

En ce qui concerne les relations internationales dans les Etats fédérés, et Dieu sait s'ils sont nombreux dans le monde, on rencontre le blanc, le noir, le gris, et même toutes les nuances de gris que l'on peut concevoir. Le fédéralisme, ce n'est pas une formule uniforme, ni sur le plan interne ni sur le plan international. Il comporte toutes les couleurs de l'arc-en-ciel avec toutes les nuances et tous les dégradés qu'un artiste peut imaginer. Il faut donc considérer concrètement la situation.

J'ai eu sous les yeux le relevé des accords internationaux conclus par les cantons suisses. Cet ouvrage assez récent donne à méditer: des dizaines d'accords ont été conclus, non seulement de canton à canton, mais aussi d'un canton suisse à un Etat étranger.

La Constitution suisse prévoit expressément les conditions et la mesure dans lesquelles les Etats fédérés, que l'on appelle cantons, peuvent conclure des accords, notamment avec des entités extérieures.

En République fédérale d'Allemagne, la Constitution prévoit expressément de tels accords, même s'ils ne sont pas aussi nombreux.

Faut-il ajouter que l'on rencontre, dans des institutions internationales, des Etats fédérés comme parties prenantes? Il n'est pas nécessaire de prendre l'exemple extrême que tout le monde connaît, où deux membres d'un Etat fédéral, l'URSS en l'occurrence, sont membres de l'Onu.

La question de la capacité de conclure des accords internationaux a été longuement débattue entre spécialistes, du droit des gens, notamment lors de la préparation du traité de Vienne, traité qui date de 1969 et que, dans le jargon, on appelle le traité sur les traités.

S'il est vrai que l'on ne trouve pas dans la version finale de ce document, une reconnaissance expresse, écrite, du droit des Etats fédérés, des membres des Etats fédéraux, de conclure des traités, cela ne signifie nullement que cette proposition aurait été rejetée. Au contraire, relisez les travaux préparatoires de cette convention internationale sur les traités: vous verrez que personne n'a contesté que, dans certaines conditions, des Etats fédérés peuvent être admis, par leur droit interne, à négocier et à conclure des conventions internationales.

Venons-en, en quatrième lieu, à la situation de nos communautés. La question est controversée, il est vrai. Vous avez votre thèse. Mais je tiens à souligner qu'elle n'est pas partagée par tout le monde, il s'en faut de beaucoup. Je vais même plus loin, il est urgent de confronter les thèses en présence pour parvenir à la clarté.

Pour notre part, nous retenons trois choses.

Tout d'abord, le texte constitutionnel de l'article 59bis charge expressément les communautés de la coopération internationale — non pas dans tous les domaines, bien sûr, mais dans la limite des compétences qui leur sont reconnues, il s'agit d'une compétence totale, j'entends par là sans contrôle, sans pouvoir de tutelle.

En second lieu, la loi de 1980 qui reprend en son article 16 les dispositions d'une loi de 1979, invite expressément les conseils de communauté à approuver les accords internationaux qui, de par leur objet, touchent à l'une des matières de la compétence de ces communautés.

Et le législateur précise que c'est l'exécutif communautaire qui soumet à cette assemblée le document international pour assentiment. C'est le troisième point sur lequel il faut être clair. Les traités et tous les accords internationaux, je reviendrai sur la terminologie dans un instant, sont soumis à l'assemblée, pour assentiment, par l'exécutif. Par quel exécutif? Par celui qui est responsable devant l'assemblée en question. L'exécutif qui présente à l'approbation est celui qui a conclu l'accord et pas un autre, c'est celui qui a négocié, signé cet accord et dont il prend la responsabilité.

On n'imagine pas un seul instant que ce soit, par exemple, le gouvernement central qui vienne devant l'assemblée communautaire flamande ou devant l'assemblée communautaire française soumettre un accord international qui serait de la compétence de ces assemblées, pas plus, du reste, que l'on n'imagine un exécutif communautaire endosser nécessairement la responsabilité politique d'une convention internationale qu'il n'aurait pas négociée et conclue. Voilà qui nous paraît incontestable.

Nous ne prétendons pas que toutes difficultés soient pour autant résolues, mais nous tenons à souligner que lorsqu'une communauté, par son assemblée, par son exécutif, agit comme je viens de l'indiquer en me référant à des textes précis, cet exécutif ou cette assemblée ne devient pas pour autant un pouvoir subordonné assimilable au port d'Anvers, à une intercommunale, à un pouvoir communal ou provincial... Et il n'en devient pas pour autant une institution privée. Les communautés sont et demeurent des pouvoirs publics, qui entrent en relation avec un autre Etat, lequel a, peut-être, une structure unitaire ou fédérale — et dans ce dernier cas, le rapport est établi avec l'Etat fédéral ou avec l'un ou plusieurs des Etats fédérés. Toutes ces hypothèses sont tirées de la pratique d'autres Etats fédéraux.

Publiquement et internationalement, ces communautés assument des engagements et font naître des droits et des obligations. Telle est la conséquence de ces contrats internationaux que sont les traités.

Il convient d'ailleurs de souligner qu'un Etat cocontractant, invité à contracter, qu'il soit unitaire, fédéral ou fédéré, peut estimer inopportun de conclure un traité avec un Etat fédéré. Il peut préférer

négocier et conclure avec l'Etat fédéral exclusivement. C'est une question d'opportunité. A partir du moment où il accepte de passer un traité, l'accord conclu est un accord international de droit public qui fait naître droits et obligations.

Monsieur le ministre, vous avez paru vouloir faire une distinction, toujours si ce que j'ai lu reflète bien vos déclarations, entre «traités» et «accords» internationaux.

De fait, j'ai souvent relevé cette distinction dans des conversations ou dans des écrits de non-spécialistes. Du point de vue juridique, cette distinction n'existe pas. Je pourrais vous citer de nombreuses références, mais je me contenterai d'une seule. C'est ce que les étudiants en droit apprennent dès la candidature.

«On entend par traité international ou convention internationale (ces deux termes étant synonymes), toute entente — remarquez le vocabulaire employé — passée entre deux ou plusieurs sujets de droit international, destinée à produire des effets obligatoires. Le terme de «traité» constitue un terme générique. Il désigne tout accord international, qu'il soit qualifié de traité, de convention, de pacte, de charte, de protocole, d'accord ou d'«arrangement» — termes utilisés notamment pour les engagements de caractère technique ou secondaire —, sur le plan du droit et des effets, la situation est identique.»

C'est là une citation: professeur Mahieu, *Principes du droit* (syllabus). D'autres références pourraient être fournies aisément.

Je voudrais, monsieur le ministre, terminer par une question. Je ne comprends pas pourquoi vous vous effarouchez, pourquoi vous paraissez tant hésiter à reconnaître que l'accord récemment conclu par la communauté est un traité international. Vous êtes un fédéraliste et un internationaliste; vous avez la conviction fédéraliste et vous savez quel rayonnement, quel enrichissement peut apporter la pratique de relations internationales, notamment, la conclusion d'accords internationaux en matières culturelles et socioculturelles. Vous savez certainement que certains Etats fédéraux passent des conventions; j'ai donné des exemples tout à l'heure. Dans la grande famille des Etats à structure fédérale, il en est pour lesquels c'est exclu: leur constitution le spécifiant expressément. L'exemple habituellement cité est celui du Mexique: l'article 117, sauf erreur, de la Constitution mexicaine interdit aux composantes de l'Etat fédéral de conclure des traités. Dans d'autres pays, c'est le contraire qui est prévu expressément. Dans beaucoup d'autres encore, rien n'est précisé en la matière.

Je crois avoir montré que, dans le nôtre, les textes ne sont pas muets, loin de là! Il faut en tirer les conséquences. Nous demandons que la réforme institutionnelle de 1980 sur ce point soit respectée et appliquée.

Notre groupe, vous le savez, n'a jamais éprouvé une admiration délirante pour votre réforme institutionnelle de 1980! Mais ce n'est pas une raison suffisante pour que ne soit pas appliqué le peu qui s'y trouve et qui est peut-être la seule chose positive de cette réforme!

Vous avez, à la fin de l'une de vos déclarations prérappelées, monsieur le ministre, fait appel à la bonne volonté de tous. Oui, il en faut beaucoup et nous sommes prêts à en faire preuve, mais nous voulons que cela se fasse dans la clarté et non dans l'ambiguïté.

Nous écouterons vos réponses avec la plus grande attention, mais sans doute faudra-t-il poursuivre la réflexion. Il faudrait que les communautés et l'Etat central parviennent à mettre fin à l'équivoque, qui demeure en cette matière. C'est le vœu que je veux formuler en terminant. (*Applaudissements sur les bancs du FDF-RW.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Lahaye.

De heer Lahaye. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, iedere natie heeft momenteel te kampen met de gevolgen van de economische crisis. Het gevoel van onzekerheid dat hiervan het gevolg is, drukt onvermijdelijk zijn stempel op de buitenlandse politiek. Met argwaan wordt ieder potentiële concurrentie van de nationale economie bekeken. Verschillende landen glijden af naar een protectionistisch beleid. Handelspartners van gisteren worden vandaag op wantrouwen onthaald.

Werkloosheid, besparingen en inleveringen hebben een klimaat van moedeloosheid geschapen. Onze westerse wereld maakt een depressie door. Laten wij ons echter afvragen: worden onze vrijheden hierdoor in het gedrang gebracht? Het antwoord luidt neen. Worden wij hierdoor in onze veiligheid aangetast? Het antwoord luidt nogmaals neen.

En toch bestaat er, over onze grenzen heen, een dreiging, die veel groter is dan de gevolgen van een soberheidspolitiek.

Toch moeten wij vaststellen dat de Oost-Westspanningen reëel zijn. Toch is het niet ondenkbaar dat aan die massa's, die thans opkomen voor ontwapening en ontmanteling van de westerse defensies, in de toekomst ieder recht op manifestatie zou worden ontzegd.

Ik durf het eerlijk bekennen: ik heb angst.

Angst om de geest van defeatisme die als een gevaarlijke geestesgesteldheid, het Europa van thans intoxicceert.

Angst om het overdreven optimisme waarmee thans de bedreiging van de vrede, als onwaarschijnlijk wordt afgewimpeld.

Angst om de onvergeeflijke naïviteit, waarmee bepaalde realiteiten worden afgedaan.

Aan degenen die blijven twijfelen aan een dreiging uit het Oosten, vraag ik volgende vaststaande feiten in overweging te willen nemen.

De Sovjetunie is de enige wereldmacht die, na wereldoorlog II, haar territorium heeft vergroot.

Haar beleid eist van iedere burger een onvoorwaardelijke gehoorzaamheid ten overstaan van de genomen beslissingen. De geschiedenis van de laatste 25 jaar, bewijst zulks: Poznan in 1953, Hongarije in 1953, Tsjecho-Slovakije in 1968, Polen in 1981.

Daar waar het Westen in 1975 te Helsinki, de ontspanning inluidde, lanceerde de Sovjetunie een programma van bewapening, dat niets meer te maken had met de verdediging van haar grenzen.

Gedurende de jaren zeventig, besteedde de Sovjetunie meer dan het dubbel van haar bruto nationaal produkt aan bewapening, dus heel wat meer dan het Westen.

De inval in Afghanistan was het bewijs dat Moskou bereid was, haar militaire macht in te zetten voor politieke doeleinden.

Het incident met de duikboot in een Zweedse fjord staat diametraal tegenover de verklaringen van de Sovjetunie omtrent het eerbiedigen van de soevereiniteit van derde landen.

De uitspraak van partijsecretaris Andropov bij zijn aanstelling: «Wij weten allen dat de imperialisten nooit zullen ingaan op onze vredesvoorstellen. De vrede kan slechts worden verdedigd door te steunen op de onzichtbare macht van de Sovjetlegers.»

Op grond van deze vaststellingen durf ik te stellen dat wij meer dan ooit waakzaam moeten blijven, dat wij meer dan ooit solidair moeten blijven met onze westerse alliantie, dat wij meer dan ooit moeten blijven streven naar de wereldvrede, maar niet ten koste van elke prijs, niet ten koste van onze vrijheden en onze veiligheid.

Ik wil geen onheilsprofeet of een Cassandra zijn, doch wil ik verklaren dat wij alles in het werk moeten stellen, met inbegrip van raketbassissen, om te vermijden dat ooit de dag zou aanbreken, waarop onze enige resterende vrijheid, de vrijheid van angst zou worden.

Hieromtrent is het de plicht van onze natie, een duidelijk en ondubbelzinnig standpunt in te nemen.

Als vrije democratie hebben wij tevens de plicht alle schendingen van de individuele mensenrechten aan te klagen, en zulks op een gelijkwaardige wijze, ongeacht de identiteit van de verdrukker of zijn politiek engagement.

Wij moeten durven stellen dat Afghanistan, sinds 1979 een «bezette» natie is, en dat iedere dag, mensen sneuvelen omdat zij het aandurven hun eigen vaderland te verdedigen.

Daar waar wij, met verontwaardiging reageerden op bepaalde separate onderdrukkingen van de mensenrechten in Iran onder het beleid van de Sjah, mogen wij thans niet blind blijven omtrent het schrikbewind van een Ayatollah, die dagelijks laat overgaan tot de meest summier executies en folterpraktijken op grond van politiek opportunisme.

Is het niet zinloos kritiek uit te oefenen op een bevriende natie, zoals Zuid-Afrika, door onze betrouwde collega en vriend Wim Jorissen, zo hartstochtelijk verdedigd, daar waar wij allen moeten vaststellen dat de regering onder Premier Botha alles in het werk stelt om een «integratie» te bewerkstelligen en zulks met zeer positieve resultaten.

Is het niet absurd vragen te stellen over bepaalde verkiezingen, zoals in Turkije, een bondgenoot, daar waar zeer duidelijk gebleken is dat de bevolking, met een verpletterende meerderheid voor orde en veiligheid opteerde?

Terecht werd de slachting in het kamp van Chatila, bij Beiroet, op verontwaardiging onthaald, maar waar bleef die verontwaardiging toen de Palestijnen 5 000 mensen ombrachten in de stad Damour?

Zelfs na democratische verkiezingen in El Salvador, krijgt de guerrilla iedere dag, de primeur in de media, terwijl angstvallig gezwegen

wordt over de «slavenhandel» waarbij honderdduizenden Vietnamezen, ingevolge duistere akkoorden tewerkgesteld worden in de landen van de Comecon.

Onze landgenoten hebben recht op een objectieve voorlichting van wat er zich afspeelt in het buitenland.

Daartegenover staat dat wij het aan onze kredietwaardigheid verschuldigd zijn, op internationaal vlak een duidelijk eigen Belgisch standpunt naar voor te brengen.

Bij onze internationale betrekkingen heeft de term «solidariteit» een nieuwe dimensie gekregen sinds de gebeurtenissen in Polen.

Echte «solidariteit» zou wellicht het meest effectieve «wapen» voor de vrede kunnen zijn voor de westerse wereld.

Dit veronderstelt allereerst een solidariteit *inter partes*. Geen eenzijdig verbreken van embargo's voor aardgasleidingen, geen leveringen van Exocet-raketten, onmiddellijk na het beëindigen van een Falklandconflict, geen veto's tussen handelspartners.

Solidariteit betekent zeker dat het oude Westen aan de nieuwe derde wereld de hand reikt.

In een hallucinante toekomstvisie beschreef Jean Raspail in zijn *Camp des Saints* de pacifieke doch onomstuitbare invasie van het Westen door de vloed van een overbevolkte en arme derde-wereldbevolking. Een futuristische onwaarschijnlijkheid? Wellicht, maar een niet mis te verstane wenk voor alle betrokkenen, ook voor ons!

Wanneer wij spreken over «solidariteit», dan dragen wij speciale verantwoordelijkheid voor deze grote Afrikaanse natie Zaïre, die wij ontvoegd hebben vóór de meerderjarigheid, doch waarvan wij de pleegvoogdij zo dikwijls onhandig hebben waargenomen.

Onze relatie met Zaïre lijkt wel op een stormachtige verkering, waarbij de ene partner de andere soms boudeert maar waarbij beiden elkander niet kunnen missen.

Laten wij echter oppassen dat het tot geen breuk komt.

Zeer recent, op 17 november sprak Eerste minister Kengo van Zaïre klare taal, toen hij zegde: «Indien België de hand die wij uitsteken mocht weigeren, dan zou België niet verwonderd moeten zijn dat anderen, die ons wel de hand reiken, zijn plaats zouden innemen.»

Dat door «anderen» in de eerste plaats Frankrijk wordt bedoeld, is een publiek geheim. Daar waar bepaalde politieke fracties in dit land, aansturen op een breuk met Kinshasa op grond van «schendingen van de mensenrechten», blijkt dezelfde politieke partij in Frankrijk niet dezelfde politieke scrupules te hebben. Wij moeten nu éénmaal aanvaarden dat Zaïre, zoals zovele andere Afrikaanse landen, het recht heeft «anders» te zijn, een andere conceptie te hebben van de macht, hiërarchie en de organisatie van haar leefgemeenschap. Wij kunnen ons ergeren aan bepaalde vormen van autocratie, maar wij moeten vaststellen dat het, voor jonge naties, dikwijls de enige mogelijkheid tot stabiliteit en continuïteit is.

Wij kunnen niet-begrijpend het hoofd schudden, omdat een land met immense rijkdommen aan grondstoffen onder het toezicht staat van het Internationaal Muntfonds, dat de schuldenlast aan de Belgische RTT, slechts onvolledig wordt afgekort, maar wij kunnen ons niet veroorloven de «uitgestoken hand» te weigeren.

Wij hebben morele verplichtingen tegenover deze bevolking en dat land dat wij hebben grootgebracht. Wij hebben morele verplichtingen tegenover zovele oud-kolonialen die aan dit land het beste van zichzelf hebben gegeven, tegenover zovele landgenoten die thans aldaar werkzaam zijn.

Wij hebben, vooral in deze crisistijd, verplichtingen ten overstaan van onze economie, onze industrie en onze investeringen. Deze regering kan en moet meewerken aan de heropstanding, de expansie en de ontplooiing van deze grote natie. Sartre zegt: «Ceux qu'on aime, on ne les juge pas.»

Laten wij ons niet beperken tot negatieve kritiek en afbraakpolitiek, maar in Zaïre voor ons land een stuk toekomst bouwen.

Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, wij zijn een zeer klein land dat steeds en overall over zijn grenzen heen kijkt. Het is de taak van onze buitenlandse politiek over deze grenzen België te dienen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est au comte du Monceau de Bergendal.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Monsieur le Président, mesdames, messieurs, les 9 et 10 décembre prochain se tiendra à Bruxelles la réunion annuelle des ministres des Affaires étrangères de l'Otan, à laquelle vous participerez bien évidemment, monsieur le ministre.

A cette occasion, permettez-moi de vous faire part de quelques réflexions personnelles. En effet, j'ai été amené à me rendre, à titre privé, aux Etats-Unis, il y a une dizaine de jours. J'étais là-bas pendant que la campagne électorale battait son plein.

Tout au long de ce voyage, j'ai éprouvé de façon très perceptible le sentiment — d'ailleurs confirmé par de nombreux indices et des conversations que j'ai eues tant avec des Américains qu'avec des compatriotes, soit à l'Onu, à New York et à Washington — que, pour la première fois dans leur histoire, les Américains se sentaient directement menacés par la force militaire soviétique croissante, de plus en plus présente non seulement à Cuba, à quelques centaines de milles marins du continent américain, mais aussi par l'importance croissante de la flotte militaire et commerciale soviétique, celle-ci étant d'ailleurs rapidement convertible en flotte de guerre, dans l'Atlantique et le Pacifique. De plus, les sous-marins lance-missiles nucléaires, tapis au fond des océans et donc très difficilement décelables peuvent à tout moment frapper les centres vitaux des Etats-Unis, en moins de dix minutes m'a-t-on dit. Cela aussi constitue une nouvelle menace.

A ces constatations inquiétantes, il faut ajouter la construction et le déploiement ininterrompus de SS20 en Sibérie, ce qui met le cœur de l'Amérique à moins de vingt-cinq minutes à portée du tir soviétique.

C'est dans cette optique qu'il faut comprendre le sursaut américain en matière d'effort d'armement et la décision récente d'installer des missiles MX, d'ici à 1987, en certains points stratégiques des Etats-Unis.

Enfin, constatation réaliste, si les voies maritimes ne représentent plus une sécurité totale, les possibilités d'intervention rapide ou d'envois de troupes à n'importe quel point du globe, par exemple au golfe Persique ou à l'Europe diminuent considérablement.

Certes, fort heureusement, les Etats-Unis possèdent des moyens de détection et d'intervention ultrasophistiqués. Il n'en reste pas moins qu'il règne actuellement un sentiment populaire de relative insécurité qui doit être pris en considération si l'on souhaite mieux comprendre l'évolution et les réactions de nos alliés américains. C'est dans cette optique qu'il convient d'apprécier les réactions politiques et diplomatiques américaines dans le cadre du Pacte atlantique où les récentes suggestions émises notamment par le général Rodgers visent à compléter et à renforcer aussi bien les forces conventionnelles des pays européens de l'Otan que les armes nucléaires, face à l'expansionnisme politique et militaire des Soviétiques, soutenus par une puissance armée à nulle autre pareille.

Durant ce court séjour aux Etats-Unis, j'ai aussi pu être l'observateur très intéressé des élections animées qui concernaient tout à la fois le renouvellement d'un tiers du Sénat, de membres de la Chambre, de juges de divers tribunaux et de conseillers régionaux ou locaux.

Si la télévision américaine retransmettait abondamment les débats politiques de 7 heures du matin à 2 heures du matin le lendemain, je n'ai pourtant pas entendu de condamnation ou de remontrance de la part des hommes politiques à l'égard des Européens, ni même de reproche perceptible quant à notre politique de défense ou aux négociations en cours avec les Soviétiques au sujet du gazoduc.

Certes, ces problèmes ont été discutés face à l'opinion publique, mais je n'ai pas eu l'impression que les positions politiques prises par les Européens étaient systématiquement et démagogiquement dénigrées; ceci m'a d'ailleurs été fort heureusement confirmé par diverses personnalités rencontrées. Je n'ai pas eu cette impression, qui pouvait m'inquiéter et que nous relevons dans la presse, qu'il existerait des *lobbies* ou des associations significativement anti-européennes.

Nous devons donc nous ressaisir au moment où une évidente incompréhension et parfois même une certaine tension existent entre le gouvernement de M. Reagan et les gouvernements de la Communauté européenne.

En ce qui concerne le gazoduc, les critiques les plus fréquemment entendues ne concernent finalement pas tant, comme certains le répètent à l'envi, le commerce que nous faisons avec l'URSS, que les conditions financières avantageuses et les taux d'intérêts défiant toute concurrence que nous leur réservons.

Les Etats-Unis comprennent sans doute qu'en période de crise économique mondiale, telle que nous la connaissons, tout comme eux-mêmes d'ailleurs, nous ne pouvons négliger le marché russe.

Par contre, les critiques sont très fermes lorsque l'on aborde le système de financement de prêts d'Etat à Etat.

Pourquoi brader nos secrets de fabrication et notre technologie de pointe, qui risquent finalement d'apporter un soutien, indirect certes, mais réel, à l'effort militaire de la Russie soviétique?

Je souhaiterais donc, monsieur le ministre, que vous nous éclairiez, sur la position de la Belgique à l'égard de ce problème de taux d'intérêts qui suscite les critiques dont j'ai fait état.

Finalement, le véritable problème qui se pose à nous est, en quelque sorte, de savoir jusqu'où nous pouvons aller trop loin, c'est-à-dire où doit s'arrêter notre participation au développement économique de la Russie soviétique et où commencent le laxisme et le mercantilisme qui déforcent la politique occidentale et risquent de favoriser plus encore la politique de surarmement que poursuivent sans relâche, depuis quelques années, les Soviétiques.

Il serait souhaitable que, dans ce domaine, nous ayons une politique européenne et ce malgré l'évidente différence des intérêts nationaux en jeu.

Si la sagesse politique pouvait l'emporter sur des considérations d'égoïsme national, nous serions davantage respectés par les Etats-Unis et l'URSS et la Communauté européenne s'assurerait d'autant plus de prestige, de crédibilité et d'autorité.

En matière de défense nationale, il m'a semblé que la manière très persévérante et convaincante avec laquelle vous conduisez, avec grand succès, la diplomatie belge, ne nous fait pas porter la lanterne rouge de l'Otan.

Sans doute est-on, au *State Department* et au Pentagone, beaucoup plus préoccupé par les variantes de la politique de nos voisins du Nord ou par l'évolution de l'opinion publique en République fédérale d'Allemagne que par notre politique belge. Si celle-ci n'est pas suffisamment claire, il n'en est pas moins vrai qu'elle reste réaliste et fondée sur une opinion publique très largement « atlantiste ».

Par ailleurs, nous n'avons jamais eu à regretter l'accueil que nous avons réservé à l'Otan, au Shape et à leur environnement politique, économique et social, au moment où l'un et l'autre devaient quitter la France.

Il me semble pourtant — et j'aimerais avoir votre opinion sur ce point — qu'il y a intérêt, tant politiquement qu'économiquement, à préciser nos intentions sur le déploiement des INF dans la chaîne de défense atlantique.

Dans un autre ordre d'idées, nous avons récemment pris connaissance des réactions outrées, bien compréhensibles de l'opinion publique britannique à la suite de la reprise de livraisons d'armes sophistiquées à l'Argentine par un pays voisin et ami alors que l'Argentine n'a toujours pas manifesté publiquement sa volonté de mettre fin à l'état de guerre avec la Grande-Bretagne à la suite de l'invasion des Falklands.

A ce sujet, j'aimerais, monsieur le ministre, que vous précisiez la politique de notre pays en matière de vente d'armes à un pays tel que l'Argentine, dont nous connaissons le régime dictatorial et avec lequel il ne me paraît pas indiqué, dans l'état actuel des choses, de poursuivre, sans autre condition, le commerce des armes.

En outre, plutôt que d'agir à nouveau individuellement, il serait, me semble-t-il, plus positif d'adopter une politique européenne encourageant la Grande-Bretagne et l'Argentine à trouver l'accord commun permettant de régler le problème des Falklands dans le respect du droit des peuples à disposer d'eux-mêmes.

On ne peut qu'approuver, monsieur le ministre, votre récent voyage en Amérique latine, au Venezuela et au Brésil, pays engagés sur la voie de la démocratie depuis ses récentes élections. Malgré le conflit des Falklands, malgré les problèmes qui se posent à nos amis britanniques, l'Europe occidentale et, en particulier, la Belgique doivent resserrer leurs liens, le plus intimement possible, avec l'Amérique latine.

Enfin, je souhaiterais vous faire, monsieur le ministre, une réflexion relative à l'envoi éventuel d'un contingent du maintien de l'ordre au Liban. Nous avons lu que le président Gemayel aurait demandé à la Belgique, ainsi d'ailleurs qu'à l'Autriche, à la Grande-Bretagne, à la Corée du Sud et à la Suède, de participer au renforcement des forces d'interposition composées jusqu'à présent de militaires américains, français et italiens et destinées à se déployer dans plusieurs régions du pays jusqu'au retrait complet de toutes les forces syriennes, israéliennes et de l'OLP. Du point de vue politique, il semble qu'on puisse bien comprendre l'appel du président Gemayel à la Belgique.

En effet, il existe beaucoup plus de liens qu'on ne le pense à première vue entre le Liban et la Belgique. Depuis très longtemps, nos universités, libres et d'Etat, ont accueilli de nombreux étudiants libanais qui ont aujourd'hui des responsabilités, au niveau de l'Etat et de l'armée dans leur pays. Nous avons accueilli également dès après la guerre de jeunes candidats officiers à l'Ecole royale militaire et des officiers supérieurs à l'Institut royal supérieur de Défense. Enfin — peu le savent — tout récemment encore, des officiers supé-

rieurs belges avaient la charge de mission logistique dans des unités de l'armée régulière libanaise. Sans parler des relations économiques et financières du secteur privé également très suivies entre nos deux pays.

Il n'est donc pas surprenant que la présence belge soit souhaitée. De plus, notre pays n'a jamais eu d'ambition historique au Proche-Orient, et moins encore au Liban.

On dit que l'envoi d'un bataillon au Liban pendant un trimestre coûterait quelque cinq cents millions, charge qui, à l'évidence, dans les circonstances économiques et financières actuelles, ne peut être supportée par le seul budget de la Défense nationale qui a déjà fait l'objet de coupes sombres et qui en subira d'autres, plus contraignantes encore en 1983.

En conséquence, ne pourrait-on imaginer une formule qui ferait intervenir l'Onu dans cette charge? Après tout, n'est-ce pas son rôle essentiel de rétablir l'ordre international? N'y a-t-il pas un contingent hollandais qui fait partie de la Finul depuis deux ans, si je ne me trompe?

Outre l'aide que nous pourrions ainsi apporter à un pays martyr, qui cherche anxieusement la paix et des conditions de stabilité politique et économique, d'un côté, ce serait l'occasion pour nos jeunes de participer en quelque sorte à de «grandes manœuvres» sur le plan militaire et de l'autre, le Liban devant être reconstruit, nous devrions être en mesure de collaborer à son redéveloppement par une coopération efficace.

Ces quelques considérations, non négligeables me semble-t-il, devraient guider le gouvernement lorsqu'il prendra sa décision et sans doute en sera-t-il fait état lors des réunions de l'Otan auquel vous participerez au début du mois prochain. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité et sur divers autres bancs.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Constant De Clercq.

De heer C. De Clercq. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, sta mij toe naar aanleiding van de bespreking van de begroting 1982 uw welwillende aandacht te vragen voor een drietal aangelegenheden die misschien niet zo klassiek zijn bij de behandeling van de begroting maar die, naar mijn gevoel, aan bod mogen komen in dit debat.

In de eerste plaats wil ik, als voorzitter van de Interparlementaire Unie, uw aandacht voor deze instelling vragen. Ik was niet afgesproken met de heer Van der Elst, die terecht de belangrijkheid van de instelling van de Raad van Europa heeft onderstreept.

België behoorde tot de stichters van de Interparlementaire Unie in 1889. Die unie had oorspronkelijk tot doel de persoonlijke contacten tussen de verschillende democratisch verkozen parlementsleden te bevorderen en had kort vóór de oorlog de actie van deze instelling in hoofdorde teruggebracht tot het arbitrerende van internationale geschillen.

Na de oorlog is deze instelling meer en meer politiek geworden, mede naar aanleiding van het ontstaan en de invloed van de Oostlanden die deze instelling eigenlijk meer zijn gaan gebruiken als een middel tot het publiceren van hun eigen politieke ideeën en propaganda. Daarbij komt dat de Interparlementaire Unie zeven jaar geleden slechts 67 landen telde en er op het ogenblik 98 parlementsleden zijn bij aangesloten. Dit wil zeggen dat in ruime mate het deel van de derde wereld bij de unie is aangesloten ingevolge de onafhankelijkheid van deze Staten. Er dient ook aangestipt dat de meeste van deze landen bijzondere sympathie hebben voor het buitenlands beleid van de Sovjetunie.

Tegenover hun professionele aanpak van de interparlementaire betrekkingen hebben de meeste Westeuropese landen, niettegenstaande de voorbereidende bijeenkomsten die plaatshebben in de *Ten Plus* bijvoorbeeld, het moeilijk een passend antwoord te geven aan deze actie van de Oosteuropese landen. Persoonlijk ben ik voorstander van een meer professionele benadering van de interparlementaire betrekkingen.

In dat verband vraag ik dat u zou willen onderzoeken op welke wijze de betrekkingen tussen het departement en de Belgische groep zouden kunnen verbeteren. Voor de verschillende problemen die tijdens de conferentie van de Interparlementaire Unie werden behandeld, zou onze groep inderdaad meer een beroep moeten kunnen doen op de technische hulp en op de medewerking van uw departement. Onze delegaties zouden ook meer moeten kunnen rekenen op een reële begeleiding en informatie vanwege onze ambassades ter plaatse.

Ik wil even onderstrepen dat tijdens de jongste zitting te Rome de onderrichtingen van het departement bij onze Belgische ambassa-

deur niet tijdig zijn toegekomen, zodanig dat de groep zelf daarvoor initiatieven heeft genomen. Het kon wel worden geregeld. Het is evenwel betreurenswaardig dat moet worden vastgesteld dat op het ogenblik dat de delegatie vertrok, de instructies van het departement bij onze ambassadeur te Rome nog niet waren toegekomen. Er zijn inderdaad lofwaardige uitzonderingen. Het is uiteraard delicaat om hier namen te noemen van ambassades of ambassadeurs, maar wij zouden toch willen vragen, mijnheer de minister, dat, wanneer een samenkomst wordt belegd van de Interparlementaire Unie, de desbetreffende ambassadeur tijdig de nodige onderrichtingen worden verschaft inzake de technische bijstand, het begeleiden, het informeren en het leggen van bepaalde contacten ter plaatse.

Ik wil één voorbeeld geven, namelijk met betrekking tot de ambassadeur te Lagos. Er zijn niet al te veel Belgen in die stad. De ambassadeur heeft samen met onze delegatie de aldaar verblijvende Belgen samengeroepen om niet alleen op het politieke maar ook op het sociaal-economische en het financiële vlak gesprekken te voeren die zeer nuttig waren in het kader van de opdracht van dat ogenblik.

Als voorzitter van de Belgische groep van de Interparlementaire Unie reken ik op uw bijzondere aandacht voor die problemen. In de toekomst zal ik al de resoluties waarover werd gestemd aan u overzenden overeenkomstig artikel 8 van de statuten van de Interparlementaire Unie, om dan uitdrukkelijk het antwoord van de regering te vernemen dat wij dan op de volgende vergadering van de Interparlementaire Unie zouden meedelen.

Wij denken dat deze samenwerking tussen het departement en de Belgische groep een voordeel zal opleveren voor ons land en voor de internationale samenwerking.

Een tweede punt waarvoor ik uw aandacht vraag, is het probleem van de gevangenen of geïnterneerde parlementsleden.

Tijdens de vergadering van de Interparlementaire Unie te Rome op 22 september 1982 heeft de bijzondere commissie van deze instelling de dossiers onderzocht met betrekking tot parlementsleden die ofwel gefolterd worden ofwel gevangenen zitten.

Deze commissie heeft op een lijst 127 parlementsleden opgetekend die problemen hebben. Vertrekkende van de zorg die de Interparlementaire Unie moet besteden aan het verdedigen van de parlementsleden werden volgende feiten aangestipt:

In Bolivia zitten 79 parlementsleden gevangenen. Er is daar inmiddels een burgerlijke regering aan de macht gekomen, maar wij willen vernemen welk initiatief die regering neemt ten aanzien van die 79 parlementsleden.

Over Chili werd daarstraks reeds gesproken in verband met het verdwijnen, na arrestatie, van Lorca en Attenzio. Gezien u, mijnheer de minister, Zuid-Amerika en in het bijzonder Chili goed kent, durven wij een beroep doen op een tussenkomst uwerzijds.

Ook Ghana werd vermeld naar aanleiding van het gevangenen houden van 32 oud-parlementsleden.

In Iran, Turkije en Uruguay zijn nog altijd 5 parlementsleden niet op vrije voeten gesteld.

Mede uit menselijke overwegingen dringen wij aan opdat u een bijzonder initiatief zou nemen in verband met de behandeling en ook de bevrijding van deze collega's.

Een derde punt dat ik wil aanstippen sluit enigszins aan bij wat onze collega, de heer Van der Elst, heeft gezegd. Hij heeft daarstraks terecht gepleit voor meer aandacht voor de Raad van Europa, maar vooral voor meer inzet voor de uitvoering van de verscheiden resoluties en adviezen die door de Raad worden verstrekt. Ik heb bij de Senaat een voorstel van wet tot goedkeuring van het Europees Sociaal Handvest ingediend. Het initiatief daartoe behoort normalerwijs tot de bevoegdheid van de regering. Wij hebben dat initiatief toch genomen om besprekingen over deze materie aan de gang te krijgen in het Parlement en in de regering.

Op 18 oktober 1961 werd het Europees Sociaal Handvest door de regeringen, leden van de Raad van Europa, te Turijn plechtig aangenomen. Het is de «sociale» tegenhanger van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, door ons land goedgekeurd op 13 mei 1955.

Het Europees Sociaal Handvest is helaas tot op heden niet goedgekeurd. Als reden wordt gegeven dat er een technische moeilijkheid zou zijn in verband met het zogeheten «stakingsrecht» dat in artikel 6, paragraaf 4 van het Handvest wordt genoemd en dat uiteraard ook geldt voor de openbare sector.

De vraag of deze aangelegenheid nog reëel is dient te worden gesteld gezien de evolutie. Ze is meer van academische dan van reëel-sociale aard.

Ik herhaal dat ons land dit Handvest nog steeds niet heeft goedgekeurd. Waarom? Elf landen hebben er reeds hun goedkeuring aan gehecht. Het gaat tenslotte toch over de fundamentele, sociale en economische rechten. Het recht op arbeid, het recht op collectieve loononderhandelingen, en op de vorming van vakverenigingen, het recht op gelijk loon voor man en vrouw, het recht op sociale zekerheid, het recht op medische hulp, het recht op beroepsopleiding, het recht op bescherming van het gezin enzovoort, kunnen ten gronde toch geen probleem stellen. Waarom neemt de regering geen initiatief om aan het Parlement de bekrachtiging van dit Handvest te vragen?

Sta mij toe even dit Handvest te ontlezen.

Het Handvest heeft de vorm van een diplomatieke akte waarvan het toetredingsrecht beperkt is tot de Lid-Staten van de Raad van Europa. Het bevat een opsomming van negentien rechten en normen die worden voorgesteld als politieke objectieven waarvan de verwezenlijking met alle middelen moet worden nagestreefd. Iedere toetredende Staat moet zich verbinden tot het principieel aannemen van ten minste tien van de negentien aangehaalde rechten. Hierbij moet nog worden aangestipt dat deze worden gegroepeerd in twee categorieën, waarvan, de eerste, die zeven artikelen omvat, de belangrijkste rechten omschrijft.

Het Europees Sociaal Handvest is geen zuivere normatieve akte. Het bevat geen normatieve bepalingen die nationale rechtsregels vervangen of aanvullen. Het Handvest moet worden opgevat als een ideaal en om het met de heer Van Goethem te zeggen als een *pia vota*.

Wanneer wij zien welke zeer minimale invloed de goedkeuring van dit Handvest zou hebben, kunnen wij ons afvragen waarom de regering nog niet heeft beslist dit Handvest ter bekrachtiging voor te leggen. Het individu heeft geen enkel vorderingsrecht, geen enkel bijzonder petitierecht. De particuliere persoon of groep heeft geen enkel middel in rechte zolang de betrokken Staat niet vrijwillig zijn verbintenis naleeft en de nationale rechtsregeling uit het Handvest niet heeft aangetast.

Het Europees Sociaal Handvest blijkt alleen een ideologische en brede morele basis te hebben. De bedoelde sociale rechten zijn in werkelijkheid sociale verplichtingen voor de deelnemende Staat. Het ware dan ook duidelijker, juist en veel oprechter geweest te spreken van staatsplichten of staatsverbintenissen ten behoeve van de arbeidende bevolking.

Mijnheer de minister, wij dringen aan op een spoedige goedkeuring van dit Handvest.

De vraag moet niet alleen door mij, maar ook door andere collega's via parlementaire vragen telkens opnieuw worden gesteld: Waarom werd, gegeven het sociaal karakter van het Handvest, gegeven het feit dat dit Handvest ook door de Belgische leden van de Raad van Europa op 18 oktober 1961 mede werd ondertekend, gegeven het belangrijke feit dat deze laatste hebben bijgedragen tot de tot-stand-koming van het Handvest en dat zij daarenboven hebben verklaard ervoor te zullen ijveren dit Handvest aan de goedkeuring van het Parlement te onderwerpen, gegeven het feit dat er reeds meer dan twintig jaar verstreken zijn sinds de opstelling van het Handvest en dat er sindsdien een evolutie heeft plaatsgehad in de ideeën en de verdere democratisering, het Handvest tot op heden niet ter bekrachtiging voorgelegd aan het Parlement?

Door de indiening van dit voorstel wilden wij dit Handvest opnieuw in de actualiteit brengen. Wij dringen er bij de regering op aan bij het Parlement en bij voorkeur bij de Senaat een ontwerp ter bekrachtiging ervan in te dienen.

Ondanks deze vragen, mijnheer de minister, wil ik u ook gelukwensen voor uw beleid. Enige tijd geleden nam ik in het kader van de Nato deel aan een vergadering te Londen van de politieke commissie. Ik was echt fier toen ik hoorde welk gezag u in het buitenland geniet en hoe u daar wordt gewaardeerd. Niettegenstaande onze zorgen en vragen zijn wij in het buitenland fier op onze minister van Buitenlandse Betrekkingen. Dit is niet altijd het geval in het binnenland. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De heer Lahaye. — Zeer juist!

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer de Bruyne.

De heer de Bruyne. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik wil u niet de beproeving opleggen op dit

uur nog een lange redevoering te moeten aanhoren nadat een aantal sprekers trouwens reeds heel wat belangrijke aspecten van onze buitenlandse politiek naar voren hebben gebracht.

Men mag in het geheel van dit debat de aanleiding ervan tenslotte niet vergeten, namelijk de begroting in verband met de Buitenlandse Betrekkingen. De minister voor Buitenlandse Betrekkingen heeft er bij zijn inleiding reeds enkele woorden over gezegd. Over deze begrotingen als dusdanig wil ik vooraf enkele beschouwingen in het midden brengen.

Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, wanneer men de omvang van de kredieten van de begrotingen voor de verschillende ministeries met elkaar vergelijkt, komt men tot de ietwat verrassende vaststelling dat de begrotingen van de «historisch klassieke» departementen bij uitstek bescheiden begrotingen zijn. Het toeval wil, mijnheer de minister, dat uw opmerking over de omvang van uw begroting in uw inleiding mij als het ware opnieuw voor de geest brengt een beschouwing die vorige week over de begroting van een ander «klassiek» ministerie, dat van Justitie, werd gemaakt. De departementen die het eerst in de Belgische Staat bestonden en die in de negentiende eeuw de klassieke bedrijvigheden van de Staat omvatten en hem toelieten ze uit te voeren, zijn in de welvaartstaat waarin wij leven de slechtst verdedigde budgetten wat hun omvang betreft. Wanneer wij bij wijze van hypothese aannemen dat de begrotingen van de nieuwe ministeries, die de uitdrukking zijn van de nieuwe taken die aan de welvaartstaat zijn opgelegd, zouden wegvallen en wij terugkeren tot begrotingen van de klassieke departementen, dan zouden wij zeer weinig financiële zorgen hebben. Men mag niet vergeten dat de evolutie van de begroting een weergave is van de gewijzigde essentie van de welvaartstaat zelf, van de nieuwe taken toevertrouwd aan de Staat. Ik aanvaard deze evolutie en ik juich ze toe, maar wij moeten er ons ook rekenschap van geven dat zij zwaarwichtige budgettaire gevolgen heeft. Voorts moeten wij bij het beoordelen van de werking van de Staat beter rekening houden met een aantal vergeten begrotingen die betrekking hebben op wat nog altijd het wezen van de Staat is. Ik denk op dit ogenblik aan de begrotingen van Justitie en Buitenlandse Betrekkingen als aan een voorbeeld hiervan.

Mijnheer de minister, ik vraag mij af of het in de toekomst niet wenselijk is dat u de omvang van uw begroting in het geheel van de begrotingen van de Staat, met meer wilskracht en desnoods met meer besigheid zou verdedigen dan in het verleden is gebeurd. Uw begroting ligt hier voor mij. Ik zal ze niet analyseren, maar ik moet toch vaststellen dat ze onbeduidend is in het totaal van de budgettaire massa waarover wij in de loop van het jaar te oordelen hebben. Met deze bedragen moeten activiteiten worden verricht die uitermate belangrijk zijn op zichzelf in alle tijden, maar die nog belangrijker worden in de huidige omstandigheden. Iedereen spreekt over de exportgerichte economie. Iedereen heeft plotseling in zichzelf een enthousiasme ontdekt voor de Belgische betrekkingen met allerlei markten in het buitenland, in de hele wereld. Hierbij rijst echter de vraag: Over welk instrument beschikt de regering om die taak op zich te nemen? Mijnheer de minister, u zult mij niet tegenspreken, want u hebt daarstraks hetzelfde gezegd. Het instrument is als het ware in afbraak. Was het nog maar op het niveau van vijf à tien jaar geleden gebleven! U was echter onder budgettaire dwang verplicht een aantal consulaire posten op te geven waarvan enkele precies gelegen waren in gebieden en op markten waarvoor men grote verwachtingen mocht koesteren. Een vergelijking met een land als Nederland ligt voor de hand. In vele gevallen stellen wij vast dat onze consulaire en diplomatieke posten, vergeleken met de Nederlandse, met de helft van het personeel en de middelen moeten werken. Daarbij komt nog, mijnheer de minister, dat onze consulaire en diplomatieke vertegenwoordiging in het buitenland op zichzelf reeds zwakker staat dan de Nederlandse. De Nederlanders zijn niet alleen numeriek talrijker in de wereld verspreid dan onze landgenoten, maar zij zijn tevens bekwaam gebleken in veel gevallen organismen uit te bouwen die de politieke en economische bedrijvigheid, uitgeoefend door de officiële vertegenwoordiging van hun land, kunnen begeleiden. Ik denk bijvoorbeeld aan instellingen als de kamers van koophandel. Blijkbaar zijn onze zakenlui overdreven individualistisch ingesteld, is er bij hen te weinig kracht en te weinig solidariteit aanwezig om op die manier onze aanwezigheid op de wereldmarkten even doeltreffend te verdedigen.

De Nederlanders zijn dank zij hun aantal, en ik geloof ook dank zij hun grotere samenhang, in staat om naast de diplomatieke en consulaire vertegenwoordiging een hulpnet van organisaties uit te bouwen waarover wij slechts in zeldzame gevallen beschikken.

Mijn eerste vraag is dan ook of u zich in staat acht om in de nabije toekomst de massa zelf van uw begroting derwijze te doen aangroeien dat het diplomatieke en consulaire apparaat beter wordt bediend, dat het wordt uitgebreid, dat de posten beter worden bezet, dat de werking van die verschillende diplomatieke en consulaire posten niet afhankelijk blijft van de toevallige betere of slechtere koers van de dollar, zoals nu vaak het geval is.

Ik behoor tot de oppositie, maar men kan zeer goed met overtuiging oppositie voeren en in dit geval toch de wens uitspreken dat deze begroting wordt verhoogd en dat het diplomatieke en consulaire instrument als dusdanig zou worden aangepast aan de verwachtingen die wij tenslotte toch allen bouwen op de regering en haar betrekkingen met het buitenland.

Een tweede vraag wordt ingegeven door een gebeurtenis die thans aan de gang is in Genève. Ik meen dat staatssecretaris De Keersmaecker België vertegenwoordigt op de vandaag begonnen vergadering van het *General Agreement on Tariffs and Trade*. Als ik me niet vergis was het geleden sinds 1973 dat men een dergelijke bijeenkomst heeft gehouden, in Tokio. Sederdien is er in de wereldhandel veel gebeurd. Ik vraag u, mijnheer de minister van Buitenlandse Betrekkingen, met welk voornemen, met welke instructies de Belgische regering haar vertegenwoordiger aan die conferentie van het Gatt laat deelnemen en welke resultaten u aanstaande zaterdag hoopt bereiken te hebben.

Het is u bekend wat de oorsprong van het Gatt is. Men moet reeds een halve eeuw in het verleden teruggaan om de aanzet te vinden in de conferentie van Havana, enkele jaren na de oorlog, en het Charter van Havana. U weet wat met dat charter gebeurd is: de Verenigde Staten hebben het tenslotte zelf niet ondertekend. Nog afgezien daarvan was het gevestigd op grondslagen, op ideeën over de internationale vrijhandel, die in de wereld zoals die nadien is geworden, niet meer konden worden gerealiseerd zoals aanvankelijk gepland.

Natuurlijk blijft het Gatt de incarnatie van het streven naar een grotere internationale vrijhandel, maar in de huidige omstandigheden, die algemene vrijhandel nastreven is *in concreto* in veel gevallen niet mogelijk. Die vrijheid is wel het doel, maar men kan er slechts stapsgewijze heen gaan. Men slaagde er aldus in, een reeks discriminaties tussen hen die deelnemen aan de wereldhandel af te bouwen. Dit is dan toch een onderdeel van een ideaal van ontwikkeling dat wij allen delen.

Wij blijven terecht verwachten dat het Gatt in staat zal zijn in de gegeven omstandigheden het protectionisme te bestrijden, telkens wanneer het zich onnodig en doelloos manifesteert. In het verleden is men daar meermaals in geslaagd. Ik denk hier aan de Kennedyronde en aan de Tokioronde.

Mijnheer de minister, ik ken de relativiteit daarvan, en weet hoe moeilijk het is om in een mateloze materie, een eindeloze reeks opsommingen van artikelen allerhande in allerlei teksten, een lijn te leggen en te vinden en aldus inderdaad een grotere vrijheid in de handel tot stand te brengen. Die doelstelling moet steeds aanwezig blijven, des te meer omdat door de historische omstandigheden het Gatt in feite het enig instrument is waarmede wij ze op wereldvlak kunnen nastreven.

Men zou daar beschouwingen kunnen aan vastknopen over de vrij eigenaardige relatie van het Gatt en meer bepaald van het secretariaat ervan, met andere wereldorganisaties. Men moet nu eenmaal de historische ontwikkeling nemen zoals zij is. Men kan de vraag stellen of het normaal is dat te New York, binnen het raam van de Uno, materies worden behandeld die ook behoren tot het bevoegdheidsgebied van het Gatt. Het dubbel gebruik is dan misschien nog niet zo erg. Belangrijker zijn de eventuele tegenstrijdigheden in de krachten en de belangen van de wereldhandel die enerzijds in het Gatt en anderzijds in organisaties van de Uno tot uiting komen. Wij hebben geen keuze: wij moeten ons bedienen van de bestaande instrumenten.

Ik hoop dat de volgende dagen uit Genève een teken zal komen waaruit blijkt dat wij ons niet als het ware fatalistisch neerleggen bij de tendens van toenemend protectionisme. Ik hoop dat de staatssecretaris naar Brussel zal kunnen terugkomen met toch enig nieuws waaruit men kan afleiden dat wij die grote draad tot een betere deelneming van alle betrokken landen aan de wereldhandel niet hebben laten vallen, dat wij de hoop waaruit destijds het Charter van Havana is geboren, niet prijsgeven en trouw blijven aan de beginselen die daaraan ten grondslag lagen.

Als derde punt, mijnheer de minister, zou ik een vraag willen stellen in verband met onze politiek in Zaïre. Vooraf wens ik een misverstand te vermijden. Ik heb nagegaan wat in de bespreking van uw begroting daarover in de Kamer werd gezegd. Ik deel uw me-

ning dat door een ongelukkig toeval van de actualiteit het rapport-Blumenthal als het ware die bespreking heeft beheerst.

De betekenis van dat document is mijns inziens zeer bijkomstig. Ik wens wel een vraag te stellen in verband met een essentieel punt dat daarin schuilt, en dat de grondslag raakt waarop de Belgisch-Zaïrese betrekkingen zich moeten ontwikkelen. De belangen die wij hebben in Zaïre zijn ons allen bekend. Ik hoef ze hier niet nogmaals te herhalen. Ze zijn wederzijds en omvatten verschillende sectoren van de economie en van de tewerkstelling.

Er is een ander aspect dat ik belangrijk acht, en dat hier in dit midden zelden wordt besproken. Zaïre en het gedeelte van Afrika dat errond ligt, is een zone in de wereld waar België nog een rol vervult die door geen ander land kan worden op zich genomen. De geschiedenis heeft gewild dat daar het enige terrein ligt waar ons een taak wacht die niet door een ander land op gelijkwaardige wijze kan worden waargenomen. Het is de laatste constellatie in de internationale politiek waar wij aan het Westen in zijn geheel diensten kunnen bewijzen, waar wij standpunten en belangen kunnen verdedigen die verder reiken dan de eigen grenzen en waar wij zoniet onmisbaar zijn, dan toch moeilijk kunnen worden vervangen door een andere Staat met dezelfde ervaring en mogelijkheden inzake mensen, infrastructuur en historische kennis.

Dit is wellicht de betekenis van uw verklaring in de Kamer, mijnheer de minister, dat wanneer men over Zaïre spreekt, men verder moet zien dan Zaïre. Men moet geheel de aardrijkskundige, geopolitieke en economische omgeving zien waarvan Zaïre het centraal punt is.

Mijnheer de minister, zijn de beginselen van ons beleid tegenover Zaïre dezelfde gebleven als vroeger? De totaliteit van de verantwoordelijkheid die daar moet worden opgenomen kan niet uitsluitend door België worden gedragen. De opdrachten die daar moeten worden vervuld zullen steeds dienen geschraagd, door iets wat verder reikt dan de Belgische mogelijkheden. Ik denk in de eerste plaats aan mondiale instellingen zoals de Wereldbank, en vervolgens aan sommige Europese landen, waarvan men mag hopen dat ze niet in tegenstrijd of concurrentie staan met elkaar, maar volgens dezelfde basisgedachte in dat deel van Afrika een Europees accent, een Europees belang en een Europese visie proberen te leggen.

Is het nog altijd de mening van de regering dat het op die wijze dient te gebeuren?

Ten tweede, kan men niet met meer krachtadigheid streven naar het rechte trekken van een aantal misbruiken die inzake de ontwikkelingssamenwerking met Zaïre de motivering zelf ervan dreigen aan te tasten?

U weet zelf zeer goed, mijnheer de minister, dat bijvoorbeeld een deel van de opbrengst van de export uit Zaïre niet de normale kanalen volgt en niet terecht komt daar waar het eigenlijk zou moeten. Het is u bekend dat een soort parallelle exportbedrijvigheid bestaat in Zaïre die aan het land een deel van de opbrengst van de deelneming aan de internationale handel ontnemt, een deel dat terecht komt op plaatsen en bij personen waar het niet thuishoort. Aldus wordt bestendig het resultaat aangevreten dat door Zaïre in de internationale economische betrekkingen wordt verdiend.

Ik vind het niet verkeerd dat een internationale instelling als de Wereldbank, die bijdraagt tot het financieren van de ontwikkelingshulp, het recht zou opeisen nog iets meer te doen dan enkel toezicht uit te oefenen op sommige aspecten van het financiële en bankleven in Zaïre. Een passief toezicht is onvoldoende. Men zou met grotere krachtadigheid en met grotere doeltreffendheid aan Zaïre bepaalde verplichtingen moeten kunnen opleggen. Ontwikkelingshulp zou dan niet alleen de Zaïrese Staat en het Zaïrese *establishment* ten goede komen. Men moet dat *establishment* nu eenmaal nemen zoals de geschiedenis het heeft gewild. Maar ik meen dat de hoger gesuggereerde beschikkingen de bevolking zouden ten goede komen, bevolking die in ons ontwikkelingsbeleid vanzelfsprekend nog altijd meer van belang is dan de gezagdragers in dat land die komen en gaan en met wier opvolging wij ons als dusdanig niet hebben te bemoeien. In de rangorde van onze belangstelling en van onze verantwoordelijkheid zijn zij niet de eersten: de eersten zijn en blijven de mensen zelf. (*Applaus op de banken van de Volksunie en op sommige andere banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Royen.

M. Royen. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, chers collègues, avant toute chose, j'aimerais demander à M. le ministre de m'excuser de n'avoir pu suivre son exposé introductif en début d'après-midi. Je le remercie de n'y voir ni indifférence ni impolitesse. D'ailleurs, je voudrais dire que j'apprécie à leur juste valeur ses remarquables qualités diplomatiques. Vous avez, monsieur Tin-

demans, une capacité d'arrondir les angles à décourager tous les géomètres de la terre! (*Sourires.*)

A l'occasion de cette discussion, permettez-moi de vous poser quelques questions précises auxquelles je vous saurais gré, monsieur le ministre, de me répondre de manière aussi précise.

La récente visite de Mme Mayence au Zaïre lui a permis, durant une semaine, d'accomplir un travail important et de rencontrer beaucoup de personnes. A-t-elle pu, faute de les avoir rencontrés personnellement, du moins obtenir des nouvelles relatives au sort des treize parlementaires emprisonnés par la grâce du merveilleux «acteur» — c'est le terme de M. Erwin Blumenthal — qui préside à la «cleptocratie zaïroise» — pour reprendre, cette fois, les termes d'un journaliste qui n'a qu'un défaut, celui de détester la corruption et de ne pas souffrir de «Mobutumanie» politicienne?

Je me plais à imaginer, monsieur le ministre, que vous avez mis à profit la visite du secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, et que vous êtes peut-être en mesure de nous donner quelque assurance que la situation de nos homologues zaïrois n'est pas en train de se dégrader, comme diverses sources peuvent légitimement le faire craindre. Sans quoi, monsieur le ministre, je vous demanderais d'aider, dans la mesure de vos moyens, certes, ceux d'entre nous qui voudraient s'enquérir sur place du sort de leurs collègues en leur faisant une visite humanitaire.

M. Bascour, vice-président, prend la présidence de l'assemblée

La revue *Environnement* (n° 5 de ce mois) m'apprend qu'«une récente note confidentielle de *Westinghouse Nuclear Europe* fait état d'un avis du ministère des Affaires étrangères selon lequel la Belgique ne doit pas s'embarrasser de trop de scrupules en matière de garanties de non-prolifération nucléaire (à usage militaire), si elle veut s'emparer dans le contexte économique actuel de certains marchés. Il s'agirait, en l'occurrence, d'un marché au Pakistan.»

Or on sait qu'«aujourd'hui le Pakistan a acquis les connaissances et les moyens suffisants pour fabriquer la bombe atomique. De plus, les deux voies, bombe à uranium 235 (type Hiroshima) ou bombe à l'uranium 239 (type Nagasaki) lui sont ouvertes. L'Etat pakistanais ne perd d'ailleurs pas son temps dans ses contacts avec l'industrie nucléaire internationale.»

Les Belges sont eux aussi compromis dans l'escalade nucléaire au Pakistan, puisqu'en juillet 1975 un atelier pilote de retraitement était en cours d'installation avec le concours de la société belge Belgonucléaire.

Alors que le Pakistan se déclare prêt à faire exploser une bombe nucléaire expérimentale, l'industrie nucléaire belge, par l'intermédiaire de la société *Westinghouse Nuclear International Belgium*, demande l'appui du gouvernement belge pour exporter une centrale de 900 MW au Pakistan. Ce pays n'a pas signé le traité de non-prolifération des armements nucléaires, c'est-à-dire qu'il ne s'est jamais engagé à ce que l'énergie nucléaire ne soit pas détournée de ses utilisations pacifiques vers la fabrication de dispositifs explosifs nucléaires.

Les autorités belges semblent prêtes à céder aux desiderata de Westinghouse, c'est-à-dire à ne pas demander au Pakistan de mettre sous contrôle de l'Agence internationale de l'Energie atomique l'ensemble de ses activités — ce que demande le gouvernement américain mais que refuse le Pakistan — mais à exiger uniquement le contrôle de la centrale de 900 MW. Signalons que celle-ci devrait être construite à Chosma à deux pas de l'usine de retraitement installée par la France. La Belgique, si elle refuse de durcir ses accords d'exportation, risque donc de prouver qu'elle participe consciemment à la prolifération nucléaire.

Le Pakistan n'est malheureusement pas le seul pays où la Belgique risque de participer indirectement à la fabrication d'une bombe atomique. C'est ainsi qu'un bureau d'études belge signalait en 1981 un contrat avec l'Irak pour la fourniture d'un atelier de purification de l'acide phosphorique, qui permet d'extraire l'uranium contenu dans les phosphates. Une société liégeoise s'apprête à monter deux unités de purification sur le complexe industriel d'El Kaïm dès novembre 1982. La Belgique fournit ainsi une source d'approvisionnement sûre en uranium naturel à l'Irak, pays qui, comme le Pakistan, dispose de tous les moyens techniques nécessaires pour la construction d'une bombe atomique (*cf.* bombardements de la centrale de Tammiz par les bombardiers israéliens en juin 1981).

Si l'on en croit l'industrie nucléaire belge, la survie de ce secteur dépend aujourd'hui de sa possibilité de trouver du travail à l'exportation.

C'est ainsi que 20 000 emplois seraient menacés dans les 10 années à venir, si les carnets de commande des constructeurs ne se remplissaient pas d'une nouvelle centrale tous les deux ans. Le chantage à l'emploi permet aux constructeurs belges de demander le support des pouvoirs publics pour tout projet d'exportation. Ce support ne se limite d'ailleurs pas, dans le cas du Pakistan, à de simples autorisations, mais également à des garanties publiques en matière de financement.»

Et j'aimerais en particulier savoir si le Ducroire a accordé sa garantie au projet d'atelier de purification de l'acide phosphorique déjà mis en œuvre en Irak. Que nos autorités cèdent à de pareils chantages montre notamment leur manque de volonté de reconversion industrielle.

En donnant son accord à l'exportation d'une centrale nucléaire au Pakistan, la Belgique participerait à la prolifération nucléaire, refuserait sa propre reconversion industrielle et proposerait au tiers monde un mode d'approvisionnement énergétique dont la rentabilité est de plus en plus contestée au sein même des pays industrialisés. Ce mode de développement énergétique augmente en outre la dépendance technologique des pays pauvres à l'égard des pays riches et cette dépendance risque à son tour d'empêcher le tiers monde de compter sur ses propres forces, de mettre en valeur ses ressources matérielles et humaines en vue de satisfaire ses propres besoins.

Pardonnez-moi d'avoir été relativement long concernant ces problèmes.

Troisième point: le Guatemala. Le 11 octobre dernier, l'organisation *Amnesty International* affirmait à New York qu'au Guatemala, 2600 paysans indiens, en majorité des femmes et des enfants, avaient été assassinés depuis la prise du pouvoir par le très pieux général Efraim Rios Montt, le 23 mars dernier. De nombreux cas de tortures, de mutilations et de massacres commis par les unités de la Défense civile et de l'armée lui avaient été rapportés. Le 14 octobre, lorsque j'ai attiré, en commission, votre attention sur cette tragédie, monsieur le ministre, vous m'avez répondu qu'il fallait attendre et laisser au nouveau régime en place le bénéfice du doute.

Le 27 octobre, dans l'enceinte de la Chambre des représentants, vous déclariez que les craintes de M. Sleenckx à propos des dangers courus par les paysans d'un village indien étaient parfaitement injustifiées.

Dans le bulletin des *Questions et Réponses* de la Chambre, daté du 9 novembre, vous répondez à M. Burgeon qui vous interrogeait sur les initiatives du gouvernement belge pour tenter de faire respecter les droits de l'homme au Guatemala, que «partager les responsabilités entre les forces gouvernementales, les organisations paramilitaires et les guérilleros s'avère d'autant plus malaisé que les régions où se déchaîne la violence ne sont pas ou quasiment pas accessibles».

Enfin, *Le Monde* du 18 novembre relate les propos — cela me paraît extrêmement intéressant — de M. Francisco Bianchi, attaché de presse de la présidence du Guatemala, qui justifient le génocide des Indiens guatémaltèques: «La guérilla s'est attachée de nombreux collaborateurs indiens. Donc, les Indiens étaient des subversifs. Et comment pouvez-vous combattre la subversion? Bien évidemment, il fallait tuer des Indiens puisqu'ils collaboraient avec la subversion.»

Dès lors, monsieur le ministre, puisque, selon vos propres termes, «le gouvernement s'est prononcé en faveur de la prise de conscience de la démocratie en Amérique centrale et s'est déclaré disposé, notamment dans le cadre de l'Europe des Dix, à contribuer par une aide financière ou autre à cette évolution», vous plairait-il de me dire quelles initiatives résolues et rapides vous comptez prendre pour remédier, dans la mesure du possible, à la situation dramatique qui sévit au Guatemala?

Quatrième point: permettez-moi de revenir un instant au Zaïre, où, d'après vous, «une certaine présence militaire belge demeure parfaitement défendable», d'autant plus que «cela ne nous coûte qu'environ 35 millions par an» et vous ajoutez: «Il n'y a vraiment pas de quoi en faire un drame.» Pardonnez-moi de n'être pas convaincu par vos assertions et certainement pas par l'argument massif, à la frontière du cynisme, que vous utilisez ensuite lorsque vous dites: «Les intérêts économiques et notre approvisionnement ne peuvent être compromis. D'ailleurs, des pays voisins sont prêts, le cas échéant, à prendre immédiatement notre place.»

M. Tindemans, ministre des Relations extérieures. — Cette phrase n'était pas liée à la présence militaire. Elle était reprise dans un autre contexte.

M. Royen. — Je veux bien prendre acte de votre déclaration monsieur le ministre.

J'aimerais, pour conclure, à propos de la nécessité urgente d'arrêter la course aux armements, — comme s'époumonnent à le crier, souvent dans le désert, tant d'autorités morales et spirituelles à travers le monde, dont les évêques belges et américains ne sont pas les plus naïfs —, à propos de la nécessité urgente — et le Gatt devrait y contribuer — d'instaurer un ordre économique et un ordre alimentaire juste, équitables pour les pays du tiers monde et, parmi eux, principalement pour les PMA, les pays les moins aimés, dont plusieurs centaines d'enfants sont morts de faim pendant mon intervention, à propos, en un mot, de la nécessité urgente d'humaniser la jungle mondiale, j'aimerais vous faire peut-être plaisir, monsieur le ministre, en vous citant une phrase de Tolstoï, auquel j'ai appris avec joie que vous vous intéressez.

Voici ce qu'il disait le 22 mai 1905, soit cinq ans avant sa mort: « Les peuples cultivés de l'Europe sont fous. Ils s'évertuent à fonder des colonies pour écouler leurs produits sur ces nouveaux marchés. Ils accumulent les armements. Les uns couvrent leurs navires de blindages d'un mètre d'épaisseur, les autres d'un mètre cinquante, puis de deux mètres, de deux mètres cinquante... Les uns arment les hommes, les autres arment aussi les femmes... Toute leur intelligence, toute leur énergie vont aux préparatifs de destruction. N'est-ce pas de la démente? »

Pour ma part, si vous me le permettez, j'y joindrais volontiers la réflexion suivante d'Einstein: « Je crois que le fantôme de la guerre aurait déjà depuis longtemps disparu si le bon sens des peuples n'était pas systématiquement corrompu par les intérêts du monde politique et du monde des affaires », monde des affaires dont Galbraith, ce « libéral impénitent », dit que « le psychisme associe tout changement à une idéologie perverse ». Mais, ajoutez-t-il, « ces voix — celles du monde des affaires — sont étonnamment sonores: celles des pauvres, non. C'est une tendance irrésistible de l'économie politique moderne que de confondre la voix des riches et des gens d'affaires avec la voix des masses ».

Tolstoï, Einstein, Galbraith, des voix à écouter, des voix à méditer et peut-être à suivre avant de nous enliser dans le grand merdier ou de nous évanouir dans l'overdose radieuse. (*Applaudissements sur les bancs Ecolo-Agalev.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Van Puymbroeck.

Mevrouw Van Puymbroeck. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik heb daarstraks heel goed geluisterd naar wat de minister vertelde. Ik weet dat zijn taak niet gemakkelijk is. Hij heeft gesproken over mogelijkheden die Brazilië en Venezuela bieden, het verschil aangeduid tussen Portugees- en Spaanssprekend Zuid- en Midden-Amerika, bevestigd hoe explosief de situatie in Midden-Amerika is. Daarom wil ik even het woord nemen.

Anders Gaan Leven heeft als eerste doelstellingen in zijn programma ingeschreven het bevorderen van de vrede in de wereld, de strijd tegen de armoede zowel in onze eigen vierde wereld als in de derde wereld, de ontwapening in dienst van levenskansen.

Wat heeft dit te maken met buitenlandse betrekkingen en buitenlandse handel? Wij hebben de jongste jaren heel wat SOS-oproepen gekregen uit verschillende landen over de hele wereld verspreid. De meest dramatische kwamen uit El Salvador. Vorige week was er de aanklacht van Jesus Delgado, secretaris van de bisschoppenconferentie, die de aandacht van zijn eigen regering, van de kerk maar ook van de wereld vestigde op 78 mensen die daar vorige week weer werden vermoord door de rechtse orde. Het zijn er maar 78 na de dertigduizend...

Heeft men de minister op zijn reis in Brazilië verteld hoe de multinationals daar de gronden opkopen en de kleine ongeletterde boeren, omdat deze geen eigendomspapieren hebben, binnen de 24 of 48 uren hun grond doen ontruimen? Toevallig weet ik hoe de aartsbisschop van Bahia heel zijn groot persoonlijk fortuin heeft besteed aan het betalen van advocaats- en gerechtskosten om 100 families in zijn streek te verdedigen voor het gerecht.

Ik weet dat het buiten Zuid- en Midden-Amerika ook niet gemakkelijk is. De minister sprak zelf over het Midden-Oosten.

Ik haal twee feitjes aan, gewoon om een situatie te schetsen uit een ander Amerikaans land, Haïti. In Port-au-Prince heeft voor twee jaar één van mijn vrienden, uitgestuurd door *Amnesty International*, gezien hoe de waterdistributie om negen uur 's ochtends werd afgesloten tot twaalf uur 's middags opdat Pepsi-Cola zijn drankje in de scholen zou kunnen verkopen. Hij heeft ook gezien hoe kinderen die suikerriet van de treinen « pikten », van de trein geselsd werden. Hij heeft gezien dat wanneer zo'n kind dan onder de wielen

van de trein terechtkwam, de trein werd gestopt, het lijkje naast de weg werd gegooid en de trein eenvoudig verder reed.

Ik wou aandringen op een heel ander punt, namelijk op een opening naar Nicaragua. Door afzijdig te blijven in landen die wij als links betitelen, drijven wij gematigde landen in uiterst linkse hoek. Het is beter dat wij samenwerken en samen naar de vrede gaan.

Sprekers die mij op deze tribune voorafgingen, hebben al heel wat landen genoemd. Ik ga het dus kort maken. Uruguay, Guatemala, Chili met zijn onbekend aantal doden en gemartelden, Vietnam waar honderdduizenden naar Siberië worden gevoerd, Turkije met heel het probleem van zijn syndicalisten, Ruanda waar 35 oudere mensen zelfmoord pleegden om kinderen te laten overleven, Argentinië waar iedere dag nieuwe massagraven ontdekt worden, Afghanistan waar men vorig jaar waarschijnlijk enkele tienduizenden heeft uitgehongerd, de Palestijnen en ga zo maar verder, de wereld rond. Meer en meer komt aan het licht dat bijvoorbeeld in een land als Chili, Amerika door de CIA, rechtstreeks betrokken was bij de moord op president Allende. In hoever worden wij medeplichtig aan dergelijke handelwijze indien wij niet op tijd ons protest laten horen? In hoever kunnen wij door een andere manier van handel voeren, invloed uitoefenen op dergelijke procedés? Kunnen wij als klein land in het kader van de Benelux en samen met de EEG-landen geen voorwaarden verbinden aan onze eventuele aankopen?

De handelsvloot nam vroeger de missionarissen, de ontwikkelingswerkers uit die tijd, mee, en bracht niet alleen kruiden, porcelain en kostbaarheden terug maar vervoerde ook slaven. Het kleefte nog als een vlek op onze beschaving. Door een nieuwe aanpak zouden we veel kunnen goedmaken.

Ik wil het nog even hebben over de raketten omdat verschillende vorige sprekers dit probleem reeds hebben aangehaald. Wij zijn van oordeel dat iedere bijkomende plaatsing van kernraketten een verhoogd oorlogsrisico inhoudt. Het is niet omdat twee machtsblokken zich tot de tanden hebben bewapend dat vergissingen uitgesloten zijn. Computerfouten veroorzaakten in de Verenigde Staten tot drie maal toe een alarmsituatie. De vergissing werd achterhaald na de eerste of de tweede stap, maar het zou ook wel een stap verder kunnen gaan en dan is de boel aan het rollen.

Collega Van der Elst heeft gezegd dat de atoomwapens van Engeland en Frankrijk niet in de besprekingen van Genève konden worden opgenomen. Wat doen we met de kernwapens van India, Brazilië, Zuid-Afrika en China? Wat zal er gebeuren onder meer met Israël, Pakistan en Irak en alle andere landen die nu de kans hebben om spoedig zelf een kernmogendheid te worden? Vooral nu wij met zekerheid weten dat ten minste twee atoombommen uit plutonium zijn gemaakt van commerciële opwerkingsinstallaties, beseffen wij maar al te goed dat de weg inderdaad vrij is.

Wat met het non-proliferatieverdrag? Angst maakt eng en belet ons uitzicht en inzicht. Daarom pleit ik voor de voortzetting van de ontwapeningsonderhandelingen en tegelijk voor eenzijdige ontwapening, tenminste van de kleine landen. Met het geld van de niet-gebruikte wapens zouden wij iedere dag tussen 130 000 en 150 000 mensen van de hongerdood kunnen redden. Dictaturen krijgen maar kans omdat wij de armoede en de ellende in de wereld mogelijk maken. Mensen verandert men niet met wapens. Indien wij willen overleven zullen wij de wereld heel anders moeten aanpakken, de mentaliteit veranderen, overal, zowel achter een bamboe- als achter het ijzeren gordijn, maar ook bij ons in het Westen.

Ik weet dat sommigen van u dit een utopie, een onmogelijke droom zullen vinden. Maar iedere dag genieten wij van honderden zaken die vóór 50 of 100 jaar als een utopie werden bestempeld. De wereld is rond. Is dat geen symbool? Die ronde wereld wil zeggen dat ieder punt het middelpunt van de wereld kan zijn. Daarom kunnen Vlaanderen en België ook het middelpunt zijn om aan de vrede te werken. Ik hoop dat wij dat samen zullen doen. (*Applaus op de banken van Ecolo-Agalev.*)

M. le Président. — La parole est à M. Humblet.

M. Humblet. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, mesdames, messieurs, le discours qu'a fait M. Wyninckx me permettra d'être concis car je partage entièrement son point de vue quant aux problèmes qui se posent au Salvador, au Nicaragua, à l'Uruguay, sur la question des MX aux Etats-Unis et sur l'implantation des missiles.

On doit aussi s'interroger, me semble-t-il, sur les conséquences que peut avoir le revirement des relations entre la Chine et l'URSS sur l'ensemble de la vie internationale. Je ne doute pas que vous y soyez attentif, monsieur le ministre. C'est sans doute un problème qu'il faut laisser mûrir et, de même que pour les questions que j'ai

évoquées au début de mon exposé, je me réserve d'y revenir lors de la discussion de votre budget de 1983 que j'imagine relativement proche.

Je désire consacrer l'essentiel de mon intervention à un problème qui me paraît préoccupant, mais dont on parle peu, peut-être par discrétion, celui de la crise de notre diplomatie.

Depuis un an, j'ai eu l'occasion de visiter une dizaine de postes diplomatiques établis dans des pays développés ou en voie de développement. J'ai pu me rendre compte de visu du malaise qui y règne.

Mon intervention, à une exception près peut-être, n'a rien de polémique; elle n'est pas la démarche d'un parlementaire de l'opposition saisissant une occasion d'embarrasser la majorité. Un problème se pose et nous devons, je le répète, y faire face.

Cette crise de la fonction diplomatique existe dans bien des Etats, comme l'indique le fait qu'une commission d'enquête parlementaire canadienne a publié un rapport de plus de 500 pages sur les services extérieurs du Canada.

Examinons donc cette crise de la fonction diplomatique.

Aux Affaires étrangères, comme dans tout autre secteur de la fonction publique, on ne peut bien travailler que si on dispose des moyens nécessaires à l'exécution des missions, même si, comme c'est le cas dans la plupart de nos administrations, nous avons affaire à des hommes de qualité et de bonne volonté.

Mais cette fonction diplomatique n'a pas été repensée depuis 150 ans, bien que les mœurs aient évolué de manière considérable. Elle a encore pour modèle un certain ritualisme et un certain formalisme qui ne sont plus de mise. On a compris qu'il y a des choses plus importantes que les ronds-de-jambes, les plis du pantalon et le baïse-main. Parallèlement, ce postulat est acquis, je crois, mais risque d'être aussi remis en question, cette fonction ne peut plus être la chasse gardée de privilégiés de la naissance ou de la fortune qui font plus facilement carrière dans la «carrière» que les roturiers et les pauvres.

En outre, la fonction diplomatique nécessitant des qualités de relations publiques, de formation et de discrétion, et cela depuis «l'invention» de la diplomatie à l'époque de la Renaissance, présente des exigences accrues quant à la connaissance de dossiers économiques, politiques et sociaux.

Au surplus, le métier de diplomate expose, malgré les privilèges et les immunités, à des risques qu'un certain nombre d'attentats sur leur personne ou sur celle de leurs proches démontrent à suffisance.

Ces réalités valent pour la diplomatie de tous les Etats, mais il en est, en outre, qui sont spécifiques à la Belgique. D'abord, comment adapter notre diplomatie aux compétences nouvelles des communautés et des régions, tant en droit interne que sur le plan international? C'est à ce propos qu'il pourrait y avoir un dissentiment, potentiel ou réel, entre nous.

Un service culturel au ministère des Affaires étrangères a-t-il encore un sens alors qu'il s'agit de compétences des communautés? Voilà une première question.

Se justifie-t-il, par conséquent, que l'on maintienne des postes d'attachés ou de conseillers culturels dans certaines ambassades?

Quant à nos postes diplomatiques et consulaires, quel est le rôle d'un diplomate dépendant des Affaires étrangères et du Commerce extérieur par rapport aux démarches, aux activités, aux visites de responsables des communautés et des régions?

Si j'ai bien lu la presse, le ministre des Relations extérieures a froncé les sourcils quand une Maison de la Wallonie et de Bruxelles s'est installée à Québec, ainsi que lorsqu'un ministre du *Vlaamse Raad* s'est rendu à Barcelone pour renforcer les relations, très légitimes à mes yeux, entre la Flandre et la Catalogne.

Toutefois, une chose est certaine: il existe un problème d'adaptation.

Je serai précis. Un consulat général aux Etats-Unis a dû, entre autres choses, pendant ce mois de novembre, organiser la visite d'une grande fédération professionnelle nationale, Fabrimétal pour la citer, une visite du *Vlaamse Raad* et une autre de la *Kredietbank*. Je veux bien que la *Kredietbank* soit dynamique en matière économique et je conviens que les membres du *Vlaamse Raad* et de son exécutif ont le droit de voyager de par le monde et d'y avoir une activité économique, culturelle et même politique. Mais comment allons-nous adapter notre diplomatie à cette situation nouvelle?

M. Van Ooteghem. — Il n'y a aucun problème; entre-temps, les Wallons font la grève. (*Sourires.*)

M. Humblet. — Heureusement que les Wallons ont fait de nombreuses grèves pour conquérir les nombreux acquis sociaux dont bénéficient actuellement les Flamands! (*Exclamations sur divers bancs.*)

Cela me paraît la leçon élémentaire de l'histoire de Belgique. Nous avons subi, lors de l'industrialisation, le poids de luttes sociales extrêmement dures. A une époque où il n'y avait pas de protection sociale pour les travailleurs, nous avons conquis un certain nombre de droits sociaux, et la Flandre a eu l'avantage, objectivement parlant, de s'industrialiser après que les travailleurs wallons aient obtenu la loi des huit heures et bien d'autres en faveur des travailleurs. Mais tel n'est pas le sujet de mon intervention.

M. Vanderpoorten. — Vous croyez donc ce que vous dites?

M. Humblet. — C'est une évidence historique, monsieur Vanderpoorten.

M. Vanderpoorten. — Quels livres lisez-vous donc?

M. Humblet. — Vous avez la réputation, monsieur Vanderpoorten, d'être un parlementaire de grande classe et des plus cultivés.

M. Vanderpoorten. — Là, vous avez raison. (*Sourires.*)

M. Humblet. — Contestez-vous le fait, que, pour des raisons bien connues de structures économiques, ce sont les travailleurs wallons qui ont porté le poids des luttes sociales du dix-neuvième siècle, même s'il convient d'apporter une nuance en ce qui concerne Gand et dans une moindre mesure en ce qui concerne Anvers. C'est l'explication fondamentale de situations sociologiques qui font qu'en Flandre, un unanimisme populiste s'est manifesté, puisque la Flandre s'est construite, toutes classes sociales réunies, contre les frans-quillons, tandis que la Wallonie s'est construite dans une opposition entre classe ouvrière et les classes que, dans le jargon technique, on appelle les classes possédantes.

Ce débat est certes passionnant mais, pour l'instant, je m'adresse au ministre des Relations extérieures.

M. Friederichs. — Les travailleurs flamands continuent à travailler dur, cher collègue.

M. Humblet. — Les Wallons aussi. Et nous sommes prêts à vous en faire la démonstration.

M. Vanderpoorten. — Nous ne discutons pas de cela.

M. Humblet. — Il est trop facile de créer des clichés en la matière.

M. Friederichs. — C'est pourtant ce que vous faites, cher collègue.

De heer Luyten. — Mijnheer Humblet, mag ik als historicus een verzoenende stap in uw richting doen?

Ik zou over Vlaanderen en Wallonië willen zeggen wat men over Duitsland en Frankrijk in Europa heeft gezegd, namelijk: de ene werkt zich dood, opdat de andere zijn experimenten zou kunnen voortzetten. Dat is allicht een betere synthese. Immers, de Walen hebben experimenten gedaan, terwijl de Vlamingen hebben doorgewerkt.

M. Humblet. — Une phrase de Marx dit: «Les Allemands sont des *Arbeitstieren*». Ce terme est assez significatif. Mais même à l'époque de Marx, ce genre de propos me paraît un peu léger et ne sert qu'à justifier un certain nombre de ses théories. Les Allemands n'étaient, bien entendu, pas les seuls à travailler en Europe.

M. Luyten. — C'est Marx qui l'a dit. Il était Allemand.

M. Paque. — Un bon Allemand!

M. Humblet. — Nos chefs de poste diplomatique et, par conséquent, leurs collaborateurs peuvent éprouver quelque embarras quant au point de savoir quelles sont leurs responsabilités par rapport, d'une part, à l'Etat belge et, d'autre part, aux entités de droit public que sont les communautés et les régions.

Il ne faudrait pas que, par le truchement des Affaires étrangères, les compétences chichement attribuées aux communautés et aux

régions — mes collègues de la Volksunie seront sans doute d'accord avec moi sur ce terme « chichement » — soient rognées. Il y a là un problème nouveau qu'il faut examiner sereinement et objectivement.

Le deuxième élément typiquement belge est lié aux difficultés économiques et aux restrictions budgétaires.

Je tiens à être clair. Je ne dis pas que les Affaires étrangères doivent être favorisées par rapport aux budgets éducatifs et sociaux, mais il est évident qu'il faut que nos diplomates puissent travailler normalement. Telle n'est plus actuellement la situation: diplomates et autres agents diplomatiques de nationalité belge, même recrutés sur place, sont payés en francs belges.

Par conséquent, une dévaluation du franc belge ou une réévaluation de la monnaie locale et, en particulier, des monnaies liées au dollar entraîne une diminution du pouvoir d'achat des diplomates et agents.

Je citerai un exemple précis. Un pouvoir d'achat a été réduit de 37 p.c. en 18 mois par la diminution des traitements et indemnités de fonction. Certains le prennent avec philosophie en se disant qu'ils tâcheront de se débrouiller et de s'en tirer avec moins. D'autres perçoivent mal ces réductions, constatant que finalement, permettez-moi l'expression, ils y mettent de leur poche. C'était l'objet de mon allusion de tout à l'heure. Il faut veiller à ce que la fonction diplomatique ne redevienne pas le privilège des personnes fortunées.

S'il est normal que, comme les autres fonctionnaires, les diplomates paient leur quote-part de retenues de crise, il n'est pas normal qu'ils subissent de manière majeure la dévaluation du franc belge et la réévaluation de diverses monnaies, du dollar en particulier. Les indemnités de poste, payées en franc belge, subissent le même sort. On en arrive à ce qu'un agent belge, recruté sur place, gagne moins que certains de ses subordonnés ayant la nationalité du poste et payés dans une autre monnaie.

Cela conduit au fait, aux USA, par exemple, que nous quittons de bons employés du poste diplomatique, qui peuvent gagner 50 p.c. de plus dans d'autres ambassades.

En outre, du fait des restrictions nécessaires, les services administratifs des Affaires étrangères — ceci n'est pas une critique à leur égard, j'y insiste — sont de plus en plus exigeants à propos des dépenses à couvrir. Il y a eu des restrictions dans la fourniture de documentation dans un poste diplomatique, par exemple.

Je ne suis pas certain que l'on soit pleinement conscient des dépenses considérables qu'entraîne le renchérissement de la vie. Je connais le cas d'un attaché commercial à qui j'ai rendu visite en son domicile, je ne cite pas le pays mais je pourrai éventuellement l'indiquer au ministre. Il occupe un logement normal pour un attaché commercial de 38 ans. Conformément au système en vigueur, ce logement peut lui coûter 20 p.c. de son traitement. Or, le loyer est de 225 000 francs belges par mois!

Un certain nombre de situations nous interpellent, à propos desquelles, nous devons nous interroger.

J'ai insisté tout à l'heure, monsieur le ministre, sur l'esprit dans lequel j'interviens dans l'examen de votre budget.

Je sais que vous vous trouvez dans la nécessité de supprimer certains postes diplomatiques ou consulaires. Mais, si l'on maintient des postes diplomatiques, il faut qu'ils aient les moyens de travailler.

Ce problème est d'autant plus capital que la crise de recrutement pour la fonction diplomatique est évidente dans toute la Belgique. Elle l'est particulièrement à Bruxelles et en Wallonie, pour des raisons au sujet desquelles nous pourrions une fois de plus, monsieur Vanderpoorten, faire de l'histoire ou la de sociologie. A tort ou à raison, on a le sentiment que la diplomatie de la Belgique est extérieure aux préoccupations des francophones de Wallonie et de Bruxelles; elle ne l'est pas aux préoccupations de ce qui reste de francophones en Flandre.

M. Vanderpoorten. — En Flandre, il n'y a plus de francophones.

M. Paque. — Mais il y a des francophones dans les Fourons.

M. Humblet. — Il y a une analyse à faire, des raisons, des réticences vis-à-vis de cette carrière à une époque où il faut encourager les jeunes à voir au-delà de leur clocher.

M. Friederichs. — C'est très juste.

M. Humblet. — Pour terminer ce point de mon intervention, qui m'a permis d'exposer une préoccupation vive, je tiens à exprimer

mon inquiétude quant à la création, dans un nombre croissant d'ambassades, de postes de responsables de la coopération au développement.

Dieu sait si je suis partisan d'une expansion de notre coopération au développement; je suis intervenu plus d'une fois à ce propos et je me permets d'avoir à cet égard quelques idées. Mais je dis que, lorsque les responsables de la coopération au développement bénéficient d'un traitement, d'indemnités de fonction et d'avantages en nature qui dépassent ceux de l'ambassadeur-chef de poste, on est amené à se poser des questions, d'autant plus qu'ils émargent, eux, au budget de la Coopération au Développement et passent pour relever le pourcentage de notre produit intérieur brut consacré à l'aide publique au développement.

Or, bien souvent, ils ont à accomplir des tâches dont nos postes diplomatiques pourraient parfaitement s'occuper avec leur personnel normal. Pourquoi, dès lors, ajouter auto, chauffeur, indemnités de logement et de bureau pour accomplir des tâches qui devraient relever des postes diplomatiques normaux? Il est enfin, à propos de la carrière diplomatique, un dernier problème qu'il faut ici traiter. Regardant l'assemblée, je constate que j'aurai, au moins deux paires d'oreilles attentives... Il s'agit de la nécessité d'adapter la conception de la carrière diplomatique au statut de la femme d'aujourd'hui.

Il n'est pas suffisant qu'une femme universitaire, qui abandonne sa carrière professionnelle pour suivre de par le monde son mari diplomate, ait comme compensation matérielle 20 p.c. des indemnités de poste. Une nouvelle formule ne doit-elle pas être trouvée? Cela me paraît devenir un problème majeur, d'une part, pour les femmes conjoints de diplomates, et d'autre part, compte tenu du nombre progressivement croissant de femmes qui épousent, comme on dit, la carrière diplomatique.

Bref, sans vouloir être, sur cette matière, désagréable à l'égard du ministre ou du gouvernement actuel, je tiens, en conclusion de la présente intervention à propos d'un problème dont on parle trop peu — certes, il y a eu un rapport de sages mais, hélas, on en connaît peu de chose — à proposer — et je viens de déposer un texte dans ce sens —, qu'une commission d'enquête parlementaire à l'image de celle qui a fonctionné au Canada, essaie, sans déplacements, donc sans frais de voyage, en interrogeant des fonctionnaires des Affaires étrangères, des diplomates de passage à Bruxelles, des utilisateurs de nos services dans les ambassades, de faire des recommandations à propos d'un problème dont on ne peut celer qu'il est important aujourd'hui si l'on veut avoir une diplomatie visant à l'an 2 000 et tenant compte de l'évolution du monde et de la Belgique. *(Applaudissements sur les bancs socialistes.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Tindemans.

De heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, ik wil de Senaat danken voor de aandacht die hij heeft besteed aan mijn begroting en aan de woorden die ik hier bij wijze van inleiding heb uitgesproken en die aanleiding hebben gegeven tot deze vruchtbare en ernstige gedachtenwisseling over vele aspecten van het internationale leven.

In plaats van te pogen per onderwerp een synthese te maken zal ik mij rechtstreeks wenden tot de sprekers die tussenbeide zijn gekomen om op die manier een mozaïek te maken van alles wat hier is gezegd.

Ik kon vanzelfsprekend niet, bij wijze van inleiding, over alle problemen spreken. Dit zou mijn uiteenzetting zeer verzwakt hebben en bovendien zou dat geen gelegenheid hebben geboden om op sommige problemen dieper in te gaan. Dank zij uw interventies kan ik op deze manier persoonlijk reageren.

De heer Wyninckx was de eerste spreker. Hij had het over wijlen secretaris-generaal Breznev en zijn opvolger. Ik moet in alle eerlijkheid bekennen dat niemand momenteel weet wat de post-Breznev-periode zal opleveren. Men kan daar vrijblijvend commentaar over schrijven. Litterair of juridisch is dat vaak zeer interessant. Maar, op grond van de rapporten waarover ik beschik, kan momenteel niets met zekerheid worden gezegd. De énen beweren dat de heer Andropov een overgangsfiguur is, anderen beweren integendeel dat het een zeer sterke figuur is die nu een nieuwe politiek gaat beginnen. Nog eens, momenteel zijn er geen orakels die met zekerheid kunnen zeggen of er een nieuwe politiek in de Sovjetunie zal worden gevoerd en welke die politiek dan zal zijn.

Ik ben wel geschrokken toen de heer Wyninckx het even had over de nu wel door iedereen gekende en gewaardeerde Lech Walesa. Ik wil de Senaat zeggen dat ernstige tekenen bestaan die toelaten te vermoeden dat in Polen momenteel een poging aan de gang is om die man moreel en wat zijn invloed op de arbeiders betreft, te ver-

nietigen, door allerlei valse geruchten te verspreiden over zijn activiteiten en opvattingen. Men verspreidt teksten die zogezegd van hem zouden zijn en waarvan de best ingelichte bronnen zeggen dat het vervalsingen zijn. Ik wil de Senaat waarschuwen deze dagen niet dadelijk in te gaan op zogenaamde verklaringen of houdingen van Lech Walesa. Die man moet in een uiterst moeilijke periode van zijn leven verkeren. Vandaar mijn waarschuwing opdat wij zelf geen slachtoffer zouden worden van een eventuele campagne.

De heer Wyninckx heeft gevraagd hoe de bevolking de situatie in Polen beoordeelt. Dat is een uiterst moeilijke vraag. U weet dat er lange rijen staan voor de winkels, dat vele mensen getroffen zijn en dat zij bevreesd zijn nog harder te kunnen worden getroffen. Daardoor is een zekere passiviteit gegroeid. Maar, wat zij denken, of wat zij momenteel voelen, kan ik u niet zeggen.

In Madrid wordt gesproken over een mogelijke politiek van ontspanning, samenwerking en veiligheid, in de toekomst wellicht zelfs over ontwapening, en over vrouwenwetende maatregelen in Europa.

U weet dat de vergadering die in het voorjaar is begonnen werd afgebroken omdat, na de gebeurtenissen in Polen, geen zinvolle dialoog kon worden gevoerd. Hoe kon men daar spreken over de drie korven die in Helsinki waren aanvaard, naast de erkenning van de grenzen in Europa, zoals die na de oorlog waren vastgelegd, wanneer juist in Polen mensenrechten en syndicale rechten niet werden geëerbiedigd. De conferentie is herbegonnen in de maand november. De keuze, althans voor het Westen maar ook voor de Europese Gemeenschap, van de houding die daar moet worden aangenomen was uiterst moeilijk. Diende men het opnieuw zo snel mogelijk gedaan te maken en de besprekingen uit te stellen tot later? Diende men alles in het werk te stellen om de geest van Helsinki, die tot uiting was gekomen bij het ondertekenen van de Slotakte, te redden en na te gaan of wij in de toekomst niet tot een betere verstandhouding konden komen?

Diende men te proberen in Madrid een nieuw substantieel document op te stellen, waarbij de vroegere beginselen zouden worden bevestigd en nog andere hoofdstukken aan het document zouden worden toegevoegd? Het was zoals gezegd, een uiterst moeilijke keuze.

In strijd met sommige verwachtingen verlopen de besprekingen op het ogenblik niet slecht. Er bestaat nog altijd een kans dat de geest van Helsinki wordt gered en dat er een nieuw document wordt opgesteld. Ik kan natuurlijk niet op de gebeurtenissen vooruitlopen. Ik kan alleen maar mededelen hoe de toestand vandaag is. Wij hopen dat er iets goeds kan groeien uit de besprekingen in Madrid. Nogtans kan enig scepticisme niet worden geloochend.

Tenslotte had de heer Wyninckx het over de houding van de Sovjetunie ten opzichte van Afghanistan. De meeste waarnemers zijn op het ogenblik van oordeel dat de sovjetinval in Afghanistan als een vergissing wordt beschouwd en dit tengevolge van de reactie van de derde wereld en van de wereld van de islam. Hoe kunnen wij echter opnieuw tot een aanvaardbare toestand in Afghanistan komen? In mijn inleiding zegde ik reeds dat de tien Lid-Staten van de Europese Gemeenschap van oordeel zijn dat er met een neutraal, maar niet gebonden Afghanistan, naar een nieuwe situatie kan worden gegaan.

De heer Wyninckx en anderen stelden vragen over de West-West-verhouding. De heer Wyninckx heeft een uitzending van *Actueel* gehoord op de radio, maar die misschien niet goed begrepen. Wat is er nu juist gebeurd? Ik heb over de West-Westverhouding geen verklaring afgelegd in de Kamer. Er was trouwens gisteren en eergisteren een vergadering van de ministers van Buitenlandse Zaken op Europees vlak. De zaak is echter vrij eenvoudig indien men ze chronologisch onderzoekt.

De spanningen tussen de Verenigde Staten en Europa vloeien eigenlijk voort uit de gebeurtenissen in Afghanistan en vooral in Polen. Na de verplettering van *Solidariteit* op 13 december 1981 vroeg men zich af op welke wijze de westerse wereld moest reageren. Het is natuurlijk mogelijk dat u van oordeel bent dat het Westen niet hoefde te reageren. Men opperde toen bedenkingen in verband met de kredietpolitiek ten opzichte van de Sovjetunie en Oost-Europa, de handelspolitiek en het verkopen van produkten met een zeer hoge technologische waarde, die vaak maar tot stand waren gekomen dank zij jaren wetenschappelijke inspanning. Indien men zulke produkten aan de Sovjetunie verkoopt, profiteert zij op onrechtstreekse wijze van die wetenschappelijke inspanningen, hoeft zij zelf die inspanningen niet te leveren en kan zij meer geld besteden aan haar militaire politiek. Hetzelfde geldt voor de kredietpolitiek. Indien wij goedkope kredieten toestaan aan de Sovjetunie, dient zij minder te betalen in het buitenland en kan zij meer geld besteden aan militaire

aangelegenheden. Tenslotte was er het probleem van de gaspijpleiding die moet worden gebouwd om gas uit de Sovjetunie naar West-Europa te brengen.

Er is toen een discussie ontstaan over de houding van het Westen in deze aangelegenheid. Op dat ogenblik stuurde de Amerikaanse regering ontegensprekelijk aan op maatregelen in de opgesomde sectoren.

Toen kwam de topconferentie van de geïndustrialiseerde landen in Versailles. In de feestelijke atmosfeer van die bijeenkomst werd een slotcommuniqué opgesteld dat de indruk gaf dat alles was opgelost en dat er een perfecte verstandhouding bestond tussen de opvatting van de Verenigde Staten, Europa, Canada en Japan. Weinige dagen later bleek dat niet het geval te zijn. Het werd duidelijk dat de Duitse Bondsrepubliek toch zou meewerken aan de bouw van de pijpleiding en dat door Frankrijk een contract werd afgesloten voor de levering van gas, enzovoort. Ik ga hierop niet verder in, want dit is een thema op zichzelf. Ik wou deze uitleg alleen maar geven om te illustreren hoe het kwam dat de heer Wyninckx het niet begreep.

De Navolanden kwamen na de top van Versailles bijeen in Canada, in Val David, in een hotelletje genaamd *La Sapinière*. Daar ontstond een toenadering. De Europese Gemeenschap stond op haar standpunt dat bepaalde problemen, bijvoorbeeld van de handelspolitiek, alleen maar konden worden opgelost in de Gemeenschap. Omdat de handelspolitiek tot de bevoegdheden van de Gemeenschap behoort, konden de handelsproblemen dus noch in de Navo noch op één of andere industriële top worden behandeld.

Voor de kredietpolitiek volgen wij sinds jaren de gedragslijnen die door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling worden opgesteld. Zo werd beslist aan de Sovjetunie geen preferentiële intrestvoeten meer toe te kennen, omdat de Sovjetunie wat de intrestvoeten betreft in de categorie van de geïndustrialiseerde landen thuishoort. Ook deze politiek diende te worden behandeld in de OESO, een daartoe geschikt forum. In Val David kwam men tot de conclusie dat een globale strategie aanvaardbaar is. Met andere woorden, de houding van het Westen is niet louter op defensie afgestemd — ik denk hier aan de Navo —, ook een globale houding rekening houdend met economische elementen, kan in overweging worden genomen. Daarover bereikte men dus een akkoord in Val David. De vraag rees echter of deze conclusies op papier dienden te worden gezet. Hierbij gebruikte men de diplomatieke uitdrukking van een *non paper*: een document dat officieel niet bestaat. Het opmaken van een document werd echter afgewezen. Kort daarop kwamen de ministers van Buitenlandse Zaken van de Gemeenschap bijeen in Denemarken, meer bepaald in Nyborg, in het hotel *Hesselet* — vandaar dat men spreekt over de bijeenkomst van Hesselet. Daar werd beslist in welke fora deze problemen tot beslissingen dienden te komen. Een drietal weken geleden vergaderden de ministers van Buitenlandse Zaken te Luxemburg. Daar bleek dat sommige delegaties toch een papier in handen hadden, zodanig dat degenen die er geen hadden, verwonderd opkeken en documenten werden uitgedeeld.

Toen president Reagan bekendmaakte dat de Verenigde Staten zich niet meer verzetten tegen de bouw van de pijpleiding, maar daarbij elementen voegde die in andere vergaderingen waren behandeld of thuishoorden, voelden Lid-Staten van de Europese Gemeenschap zich enigszins in de war gebracht. Nooit had men inderdaad officieel aanvaard dat die zaken zouden gebonden zijn. Zo hebt u in de kranten kunnen lezen dat er onenigheid is ontstaan over wat in Washington werd gezegd en over het binden van de inhoud van dat zogenaamde *non paper* aan het nieuwe feit dat de Verenigde Staten zich niet meer verzetten tegen de bouw van de gaspijpleiding. Dat is de geschiedenis van de familierwist die is ontstaan. Wanneer men de kronologische volgorde kent, is het allemaal vrij gemakkelijk te begrijpen, maar het is verwarrend voor wie niet dagelijks met deze zaken bezig is. Na de vergadering van gisteren kan ik zoals mijn collega Cheysson zeggen dat het eigenlijk om een ruzie onder huisgenoten gaat en we dus op weg zijn naar een oplossing.

Het beleid ten opzichte van Zaïre zal ik hier vandaag niet behandelen. In de afwezigheid van mevrouw Mayence, wil ik hier geen grote uiteenzetting houden over de ontwikkelingspolitiek. Dat zou weinig elegant zijn. Eerder heb ik hier in de Senaat reeds de grote lijnen bepaald, en het document over de Afrikapolitiek waarop ik toen heb gezinspeeld, is klaar. Ik kan daar binnen afzienbare tijd, misschien bij de behandeling van de begroting 1983, mee voor het Parlement komen.

Voor degenen die er interesse voor hebben, zijn de krachtlijnen voor het ontwikkelingsbeleid dat wij willen volgen: de plattelandsontwikkeling, de strijd tegen de honger, de volksgezondheid, het transport en de overdracht van concrete kennis bruikbaar bij de bevolking.

Men heeft ook veel allusie gemaakt op de toestand in Latijns-Amerika.

Niemand in de Senaat veronderstelt dat de regering in België of de minister van Buitenlandse Betrekkingen, verantwoordelijk is voor toestanden in Centraal-Amerikaanse of Latijns-Amerikaanse landen.

De heer Luyten. — Behalve dan voor wapenleveringen!

De heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Wat Nicaragua betreft, zeg ik alleen het volgende. Er zijn heel wat landen waar wij geen bijzondere bilaterale betrekkingen mee hebben, maar waarmee de handel normaal gebeurt.

Op voorstel van België heeft de EG aanvaard bijzondere maatregelen te treffen voor Centraal-Amerika. Ik heb zelfs bedragen geciteerd. Tot op heden werden die maatregelen om ideologische redenen niet uitgevoerd, al is er gisteren verbetering ingetreden.

Sommige Lid-Statens verzetten zich ertegen dat hulp wordt gegeven aan het ene land of aan het andere, zodat geen akkoord kon worden bereikt.

België, en ikzelf, delen het standpunt van de Commissie van de Gemeenschap, meer speciaal van commissaris Pisani, dat hulp moet worden gegeven op zo'n manier dat zij het volk ten goede komt waarbij geen ideologisch onderscheid wordt gemaakt. Wanneer wij in Centraal-Amerika een ideologisch onderscheid maken, betekent dat vrijwel inmenging, en in ieder geval zal er dan helemaal geen hulp worden geboden omdat er altijd wel een Staat zal zijn die zich verzet tegen het bieden van hulp aan bepaalde staten.

Ik ga niet verder in, het is een te delicaat en te explosief probleem, op de bestaande spanningen tussen Honduras en Nicaragua.

Mocht het waar zijn — zoals wordt gezegd — dat binnen enkele dagen Cubaanse piloten, opgeleid in Bulgarije, met Migs in Nicaragua komen, zou de spanning in dat gebied ongetwijfeld doen denken aan de Cubaanse crisis. Ik heb in mijn toespraak gealludeerd op de gespannen toestanden die er bestaan, en ik zal er niet meer over zeggen.

Ik heb met veel personen gesproken in Caracas, ook met veel politieke bannelingen, onder meer met Jaime Castillo, die minister was in de regering van wijlen Eduardo Frey in Chili, overigens een goede vriend van mij.

Ik heb eveneens gesproken met Wijntuin uit Suriname, en met andere bannelingen die ik niet zal noemen, want het zou voor hen gevaarlijk kunnen zijn.

Ik wil alleen de indruk wegnemen dat ik als toerist de hoofdsteden heb bezocht en daar oppervlakkig wat indrukken heb opgedaan over de politieke sfeer. Het tegendeel is waar.

Ik heb het al gezegd dat de EEG daar een bijzondere politiek wenst te ontwikkelen. Zij kan op onze steun rekenen.

Onze houding tegenover Spanje, waarover de heer Wyninckx heeft gesproken, was van meet af aan duidelijk. Wij staan positief tegenover de toetreding van Spanje en Portugal tot de EG. Onze houding verandert niet omdat een andere politieke partij de verkiezingen heeft gewonnen.

Wij hebben altijd gestreden tegen de bewering, daterend uit de periode van het Europa van de Zes, dat Europa een rijkemansclub zou zijn. Wij hebben steeds gezegd dat Europese landen met een democratisch regime die de spelregels willen eerbiedigen en de verdragen aanvaarden, lid moeten kunnen worden. Er zijn nu democratische regimes in Spanje en Portugal. Deze landen willen lid worden en wensen de verdragen te onderschrijven. Wie zou het recht hebben hen de toegang te weigeren?

Over de ontwikkelingen in Turkije zal ik niet uitweiden. Men kan immers niet in vijf minuten zeggen wat de juiste toedracht is van de feiten tenminste indien men met kennis van zaken en met wijsheid de toestand in dit land wil benaderen. Het was Kemal Atatürk die van Turkije een Staat heeft gemaakt die opnieuw levensvatbaar was. Degenen die de geschiedenis kennen weten dit. Hij heeft van Turkije een gelaïciseerde Staat gemaakt, een Staat die niet wordt gedomineerd door de islam. Hij was een democraat van een bijzondere soort en heeft geprobeerd structuren op te bouwen die Turkije zouden toelaten mede te worden opgenomen in het concert der naties. In de naoorlogse periode is herhaaldelijk gebleken dat de democratie zoals zij daar werd beleeft, niet levenskrachtig was. Ik wil slechts op enkele elementen wijzen van vóór de staatsgreep. Ik wil er wel onmiddellijk aan toevoegen dat ik er steeds van uitga dat het jammer is dat ergens ter wereld het burgerlijk gezag wordt vervangen door militairen. Gedurende anderhalf jaar had het Turks Parlement geen enkel wetsvoorstel of wetsontwerp meer goedgekeurd. Het was zelfs niet in staat een president te kiezen. Indien de twee

grote partijen in Turkije elkaar hadden begrepen was er geen staatsgreep geweest en waren de militairen op hun plaats gebleven. Dat zal elk objectief waarnemer u zeggen. Daarbij komt nog het politiek terrorisme dat gemiddeld 20 à 25 doden per dag eiste. Men moet zich eens goed inbeelden wat dat betekent. Ik wil hiermede niets verdedigen of rechtvaardigen, ik wil alleen maar zeggen dat men daarmede rekening moet houden.

Dat men poogt een grondwet te maken en een structuur op te bouwen die echte vitaliteit zou geven aan een nieuwe hervormde democratie lijkt op het eerste gezicht een goed streefdoel te zijn. De vraag is nu wat in die grondwet staat en of de nieuwe structuren goed zullen functioneren.

Wij hebben een ander land gekend in Europa waar een presidentieel regime tot stand is gekomen waarvan achteraf toch blijkt dat het gebaseerd was op een bepaalde persoon en dat het wellicht bij volgende presidenten niet meer dezelfde doelmatigheid zou kunnen hebben of dat de meerderheid in het parlement wel eens een andere zou kunnen zijn dan die waarvan de president deel uitmaakt.

Dit alles bewijst dat het uiterst moeilijk is in onze tijd een ideaal regime te vinden aangepast aan het land en toch democratisch met eerbied voor de mensenrechten en dat wij er voortdurend moeten voor waken de instellingen niet alleen te eerbiedigen maar tevens zo mogelijk te verbeteren waar dat kan. Dat dit een moeilijke operatie is voor politici hoef ik u wellicht niet te zeggen.

Het verschil tussen Polen en Turkije is dat al degenen die iets te zeggen hebben aan Turkije zoals bijvoorbeeld de andere Lid-Statens van de Raad van Europa — de heer Van der Elst zal mij niet tegenspreken — Turkije aanzetten zo snel mogelijk het bestaande regime te veranderen en de democratie te herstellen. De vrienden van Polen daarentegen dringen erop aan om het regime te verstrakken. Hier ligt het grote verschil.

Wat zal nu gebeuren in Turkije? Ik weet het ook niet. De kranten hebben wel kritiek kunnen uitbrengen op de grondwet tot op een bepaald moment voor de verkiezingen. Ik heb mensen ontmoet die artikelen daarover hadden geschreven.

De huidige kritiek betreft vooral de overgangperiode en het verbod dat degenen die tijdens het vorige regime een politieke rol hadden gespeeld, nu geen kandidaat mochten zijn. Het is wel een vrij simplistische en radicale houding van de militairen om te zeggen dat degenen die de kans hadden het vroeger goed te doen en dit hebben verzuimd, het nu maar aan anderen moeten overlaten. Het houdt echter allemaal verband met het verleden.

Ik herhaal dat ik niets wil rechtvaardigen maar wil erop wijzen dat men het geheel moet zien in de juiste context. Het beloofde referendum heeft plaatsgehad en volgend jaar of ten laatste begin 1984 zullen verkiezingen moeten plaatsvinden.

Sommige Lid-Statens in de Raad van Europa hebben klacht ingediend tegen Turkije en hebben gevraagd dat een ernstig onderzoek zou plaatshebben. Bijgevolg kan er nog worden gesproken, indien bepaalde toestanden niet door de beugel zouden kunnen. Ook ons land heeft in bepaalde gevallen geprotesteerd en is tussenbeide gekomen waar mensen konden worden geholpen. Wij hebben gevraagd dat de rechten van de mens en van de verdediging voor de rechtbank zouden worden geëerbiedigd.

Er werd mij gevraagd wat de situatie is in verband met de INF-wapens. Ik zal niet herhalen wat ik hier vroeger heb gezegd in antwoord op een interpellatie van de heer Cudell. Alles wat deze regering doet en wil doen is toen gezegd. Ik kan er alleen aan toevoegen dat studies werden ondernomen door de militairen voor vier eventuele vestigingsplaatsen. Deze studies zijn beëindigd. Dat is dus de stand van zaken op het ogenblik. Een beslissing werd nog niet getroffen.

Wat mij heeft getroffen in de uiteenzetting van de heer Wyninckx, maar ook in die van sommige andere sprekers, is dat wanneer men het heeft over de defensie, men doet alsof het de veiligheid van Amerika zou betreffen en niet onze eigen veiligheid, alsof het over beslissingen zou gaan die door Amerika werden genomen en niet mede door ons voor onze eigen veiligheid. Men doet alsof wij moeten ondergaan wat de Amerikanen hebben beslist, wat in strijd is met de waarheid. De beslissingen in de Navo werden gemeenschappelijk genomen, onder meer het dubbel besluit van de Nato van december 1979. De toenmalige Belgische regering en de andere Europese Lid-Statens van de Nato hebben toen samen beslist. Men mag dit nooit uit het oog verliezen. En dan wil ik daaraan nog toevoegen: Wie is er niet voor vrijheid, voor ontspanning en voor ontwapening?

A Mme Hanquet, je voudrais dire que la coopération politique en Europe connaît une évolution curieuse.

Tout d'abord, elle n'est pas basée sur un traité. Nous avons le traité de Paris, base de la Communauté du charbon et de l'acier, les traités de Rome, base de la Communauté économique européenne et de la Communauté de l'énergie atomique, mais il n'existe aucun traité de coopération politique européenne.

Les débuts de cette coopération se situent fin 1969-début 1970. Elle fut, à l'époque, une initiative belge. La Belgique occupait la présidence durant le premier semestre de 1970, M. Harmel étant à l'époque ministre des Affaires étrangères. Une réunion s'était tenue à Luxembourg dont il existe un rapport appelé parfois rapport de Luxembourg, mais plus souvent cité comme rapport Davignon, M. Davignon étant à ce moment directeur général de la Politique au ministère des Affaires étrangères.

Dans ce rapport fut proposé un début de coopération politique: quelques réunions par an entre les ministres, quelques contacts entre les directeurs généraux de la Politique des départements des pays membres.

Progressivement, ce début tellement timide s'est développé. Actuellement, à côté des traités et des activités économiques et sociales, il existe une autre branche de l'unification en Europe: celle de la coopération politique.

Chose curieuse, au moment où l'intégration économique connaît une certaine stagnation, tous les Etats membres sont très intéressés par la coopération politique et les non-membres désirent déjà assister à des réunions de ce genre. Hier, par exemple, les représentants des pays candidats à l'adhésion, mon collègue espagnol et mon collègue portugais, étaient présents au déjeuner et nous avons prolongé notre échange de vues après celui-ci.

D'autres pays, comme la Norvège, se montrent très intéressés par les activités politiques et diplomatiques des Dix.

Ne confondons cependant jamais la Communauté avec les Dix, car la coopération politique est basée sur la coopération proprement dite et une position commune nécessite l'unanimité, or, vous le savez, celle-ci n'est pas toujours facile à atteindre.

La coopération a connu quelques grands succès. A Helsinki, en 1975, feu Aldo Moro était autorisé à parler au nom des Dix. Il en fut de même au début de l'année, à Madrid, pour le président belge. Mais, dans d'autres circonstances, cette unanimité n'est pas toujours atteinte et les Dix sont hélas divisés.

Les propositions Genscher-Colombo, lancées par les ministres des Affaires étrangères de la République fédérale d'Allemagne et de l'Italie, tendent à renforcer, entre autres, la coopération politique. Mais, jusqu'ici, aucune de ces propositions n'a été approuvée.

Sous la présidence de la Belgique, fut créé un groupe de travail présidé par M. de Schoutheete, notre ambassadeur à Madrid, auteur d'un livre sur la coopération politique. La commission et son président ont très bien travaillé. Mais, encore une fois, aucun résultat n'a été atteint à ce jour. L'un ou l'autre Etat s'oppose encore aux mesures proposées.

Vous avez parlé, madame, du sommet de Versailles, dont je viens de dire un mot, de la situation en Pologne, des relations Est-Ouest et de la conférence d'Helsinki.

Comme je viens de le dire, jusqu'à présent, l'évolution des discussions à Madrid n'est pas mauvaise. Il s'agit de savoir maintenant vers quel but on veut s'orienter. Sera-ce vers un document substantiel et équilibré, ou sera-t-on obligé de mettre fin assez tôt à ses activités et de fixer, dès maintenant, une date et un autre lieu de rencontre, ou bien encore assistera-t-on à des querelles entre l'Est et l'Ouest? Pour l'instant, je ne puis répondre à votre question.

Comme je l'ai déclaré au début de mon intervention, je me réserve le droit de faire un exposé plus substantiel sur notre politique à l'égard des pays en voie de développement en présence de Mme Mayence et lorsque le document concernant notre nouvelle politique africaine et notre politique à l'égard du Zaïre sera tout à fait mis au point.

Dans le dialogue Nord-Sud, nous sommes partisans de négociations globales; pour les initiés, cela signifie quelque chose.

Depuis tout un temps, le «groupe des 77» propose ces négociations globales au sein de l'Onu mais le monde occidental n'a pas accepté unanimement cette idée. Que fera-t-on lorsque la nouvelle conférence des Nations Unies, la Cnuced, aura lieu en 1983?

A Versailles, tous les participants ont admis le principe de négociations globales; même si cette notion n'a pas encore été traduite en termes concrets, personne n'en conteste l'idée. Mais je ne peux encore rien dire aujourd'hui quant à son contenu.

J'ai parlé longuement des droits de l'homme, le 29 septembre, à la réunion de l'Onu à New York. Je suis convaincu que le système actuel ne tiendra pas: il est, en effet, malaisé d'aller, dans d'autres continents, quand l'information n'est pas complète, accuser des gouvernements, des ministres ou des autorités sans connaître le contexte historique, les traditions et le climat exact dans tel ou tel pays. Intervenir au risque d'être accusé d'ingérence, ou faire la leçon aux autres n'est pas toujours la meilleure méthode pour obtenir des résultats.

J'ai donc proposé à l'Onu de revoir la déclaration universelle. Tous les Etats membres de l'Onu devraient la reconnaître explicitement et seraient donc engagés par ses grands principes. De plus, la déclaration devrait être dotée d'institutions; on devrait pouvoir porter plainte et une Cour de Justice devrait être créée à ce niveau.

Mais cette déclaration universelle devrait être complétée par des déclarations régionales; nous avons une déclaration européenne et il existe une esquisse de déclaration africaine.

Mon idée est de compléter ce qui existe par des déclarations latino-américaine, africaine, asiatique, également dotées d'institutions, où je suggère de nommer des sommités internationales, spécialisées dans les droits de l'homme, de manière à assurer une unité de vue et de jugement.

En général, mes propositions ont été très bien accueillies, mais ne sont évidemment pas réalisées à ce jour. Mais j'ose affirmer, avec ma petite expérience, que c'est la seule possibilité d'améliorer la situation dans le monde et de faire respecter davantage les droits de l'homme et les grandes libertés.

Ik ben de heer Van der Elst dankbaar voor wat hij gezegd heeft over de Raad van Europa. Inderdaad neemt op het ogenblik België het voorzitterschap waar van het Comité van ministers, waarin vertegenwoordigers van éérentwintig landen zetelen. Wij stellen ons voor verbeteringen aan te brengen aan de bestaande situatie. Wij hebben het document van de Oostenrijkse minister van Buitenlandse Zaken, de heer Pahr, met zorg gelezen. Begin november op een informele vergadering van de ministers, heb ik ingepikt op zijn voorstellen en gezegd wat wij hopen te kunnen verwezenlijken en welke nieuwe ideeën wij ter zake nog hebben.

Een hindernis voor een grotere toenadering ligt in het feit dat het Europees Parlement gericht is op instellingen die dadelijk iets kunnen doen: de Raad van ministers, de Europese Commissie. De besluitvorming bij de Raad van Europa is echter van adviserende aard zodat het van de Lid-Staten afhangt of ze er rekening mee willen houden. Deze besluiten zijn dus niet bindend. In zekere zin weerspiegelt de Raad van Europa het Europees drama: in 1948 werd in Den Haag voorgesteld een Raad van Europa op te richten — men zag daarin een soort parlement — voor de grote politieke realisatie van Europa. Wij hebben ondertussen gezien dat deze er niet is gekomen. Men is in beperkte kring verder gegaan met twee verdragen die ik zoeven heb geciteerd. Ook is er een rechtstreeks verkozen Europees Parlement gekomen doch, voor het ogenblik althans, op het niveau van de tien Lid-Staten zodat de niet-leden van de Europese Gemeenschap zich enigszins in de kou gezet voelen.

De 21 houden van hun bijeenkomsten omdat ze voor hen een unieke gelegenheid zijn om ook over internationale problemen te praten met andere staten van Europa. Toch is er bij hen een lichte frustratie omdat zij niet op gelijke wijze in Europa worden behandeld. Die situatie is niet gemakkelijk; zij willen bijdragen tot de Europese eenmaking, want hoe kunnen neutrale landen — Zwitserland, Zweden, om niet te spreken van Oostenrijk — bijdragen tot de Europese eenmaking waar ze zich niet kunnen binden?

De heer Van der Elst. — Er zijn toch reeds 108 conventies.

De heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Gemeenschappelijke teksten die in de Lid-Staten aangenomen werden.

De heer Van der Elst. — Zij dragen toch bij tot de eenmaking van Europa op heel wat concrete vlakken.

De heer Tindemans, minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Dit is waar maar toch blijft er een lichte dubbelzinnigheid wanneer ze spreken van eenmaking terwijl ze terzelfder tijd neutraal zijn.

Laten wij in ieder geval pogen in de mate van het mogelijke ook van dit instrument een goed instrument te maken.

De heer Van der Elst heeft ook gesproken over het Midden-Oosten. Er is onnoemelijk veel leed geleden in deze streek. Dit verhardt meestal de mensen, wat de situatie nog moeilijker maakt. Vandaar de plicht voor de Tien en voor het Westen in het algemeen achter de voorstellen van Reagan en Fez te staan als basis van de onderhandelingen, met de hoop een oplossing te geven aan het onbegrijpelijk moeilijk vraagstuk van de verhouding tussen Israël en de Palestijnse bevolking.

Ik citeer één zin om het klimaat te schetsen. Toen ik in Israël was, zei één van de leiders me: «Ik ben geboren in Brest-Litowsk. Van Brest in het Noorden tot Brest in Frankrijk is de grond doordrenkt met joods bloed. Nooit in de geschiedenis zal dit nog gebeuren.»

Wanneer men dergelijke uitspraak hoort, komt plots de hele geschiedenis, de ellende en het lijden van deze bevolking weer boven. Maar men staat ook voor de Palestijnse slachtoffers met wie men onnoemelijk veel medelijden heeft. Men wil deze mensen helpen en een oplossing vinden, anders dan met het spreken van de wapens. In die zo uiterst moeilijke situatie zie ik als lichtpunt enkel maar het plan-Reagan en de principes van Fez. Voor het eerst hebben de Verenigde Staten zich geëngageerd op een concreet voorstel. Vermits in Camp David reeds over autonomie werd gesproken moet deze gelegenheid worden aangegrepen en zouden wij druk moeten uitoefenen opdat het zou verder evolueren en het voorstel niet zou worden vergeten nadat het werd gelanceerd.

Ik zal nu niet verder over ontwapening spreken en zal het straks nog hebben over het defensieprobleem.

Ik wil er alleen aan toevoegen wat een groot specialist ter zake mij zegde: wat gebeurd is op de Falkland-eilanden is een schoolvoorbeeld van wat kan gebeuren bij eenzijdige ontwapening. Nooit kan men in de wereld weten wat zal gebeuren. De geschiedenis van de mensheid is niet zo fraai. Degenen die de gebeurtenissen van 1940 hebben meegemaakt en zich de machteloosheid van toen herinneren, hebben een andere kijk op evenwicht en verdediging dan degenen die zoiets nooit hebben gekend. Daaraan hebt u mij doen denken tijdens uw betoog toen u sprak over ontwapening.

M. Lagasse m'a posé des questions très intéressantes auxquelles j'ai déjà répondu partiellement à la Chambre.

Mon devoir était de dire à quel moment et de quelle façon l'Etat belge se trouve engagé. Certes, notre pays a été restructuré; nous avons maintenant des communautés et des régions et ces entités ont certaines compétences.

Sans entrer dans le détail, je précise immédiatement que les communautés ont incontestablement une compétence internationale; cette compétence ne se retrouve pas dans les textes qui ont trait aux régions.

Je reçois fréquemment des lettres ou des visites d'ambassadeurs, de ministres ou de chefs de gouvernement étrangers me demandant quel est exactement le régime actuel de la Belgique. Je suis obligé de répondre que, quels que soient les accords — et vous pouvez donner la définition que vous voulez au mot «traité» — l'Etat belge n'est engagé que lorsque l'article 68 de la Constitution est respecté, c'est-à-dire lorsqu'un ministre a pris la responsabilité politique du document et que le Roi l'a signé.

Quant au reste, je n'ai contesté ni les possibilités, ni les éventualités. J'ai reconnu que tout n'était pas réglé par les lois nouvelles et qu'il existait des lacunes.

Comme vous, je suis obligé de lire les journaux chaque matin. J'y relève parfois des choses aberrantes, notamment qu'il faudrait maintenant deux secrétaires d'Etat, représentant les communautés ou les régions, en plus du ministre des Relations extérieures, ou que plus aucune ambassade ne peut faire quoi que ce soit sans avoir obtenu l'accord des communautés ou des régions.

Il est de notre devoir de combler les lacunes, de chercher, entre Etat national, communautés et régions, des solutions raisonnables et pragmatiques là où la loi se tait. Mais, ainsi que je l'ai déclaré à la Chambre, si les communautés et les régions font preuve de vaine agressivité, la difficulté sera d'autant plus grande. Je vous invite à vous mettre autour de la table pour chercher en commun la solution qui s'impose et qui serait acceptable, tant pour l'Etat national que pour les nouvelles entités.

Si nous voulons un Etat fédéralisé, il faut que l'Etat en tant que tel vive également. A l'époque, le Premier ministre Martens a déclaré à peu près textuellement à la Chambre: «Maintenant que nous allons voter cette réforme, je tiens à dire que ce qui reste national devra être renforcé.»

A ma connaissance, dans tous les Etats fédéraux, les finances, la défense et la politique étrangère restent de la compétence des instances nationales.

M. Lagasse. — Pas exclusivement, monsieur le ministre.

M. Tindemans, ministre des Relations extérieures. — Lors de la réforme de l'Etat, on a défini la mission future des nouvelles entités et précisé ce qui resterait à l'Etat. Toutefois, je le répète, il subsiste des lacunes que l'on peut tenter de combler au moyen d'une nouvelle révision constitutionnelle ou en cherchant entre nous des solutions pragmatiques. Mais si quelqu'un déclare la guerre, en l'absence de textes précis, chacun peut rester dans les tranchées, et ce serait ternir encore davantage l'image de notre pays.

Certains des ambassadeurs ou des chefs de gouvernement étrangers qui m'interrogent ajoutent qu'ils ne veulent pas que la Belgique aille créer des difficultés chez eux. Je réponds que l'Etat belge n'est pas lié par un traité si le Roi n'appose pas sa signature dans les conditions que vous connaissez. Telle fut ma réponse à la Chambre et, je le répète, je n'ai pas l'impression d'avoir commis une erreur ou d'avoir combattu les réformes qui ont été approuvées; loin de là. J'entends simplement respecter la Constitution et la loi de réformes institutionnelles.

A ceux qui m'ont demandé comment on envisagerait la composition des délégations internationales, j'ai répondu, sans méchanceté aucune, que c'était là une curieuse question. A ma connaissance, ni pour la République fédérale d'Allemagne, ni pour les Etats-Unis, les délégations ne sont composées de représentants de toutes les provinces composant l'Etat fédéral. Pour la préparation, il faut voir de quelles compétences il s'agit et respecter les réformes.

Sur le plan intérieur et en matière d'institutions restées nationales, j'ai vu un avis du Conseil d'Etat, disant qu'un ministre n'avait pas le droit d'introduire explicitement les éléments régionaux dans ces institutions.

Je suis toujours disposé à rencontrer les représentants attirés des communautés et des régions pour examiner ce problème et rechercher des solutions. A titre d'exemple, que faut-il faire des accords culturels existants? Les commissions mixtes se réunissent régulièrement. Dans la perspective de signature de nouveaux accords — le cas se présentera sous peu — un ministre d'un pays avec lequel les communautés veulent conclure un traité, exige qu'un représentant du gouvernement national soit présent lors de la cérémonie de signature. Comment résoudre ce problème? Je signale simplement les difficultés qui surgissent régulièrement et pour lesquelles on recherche une solution raisonnable.

M. Lagasse. — Toutes ces difficultés sont surmontables, monsieur le ministre.

M. Tindemans, ministre des Relations extérieures. — Certes. Avec un peu de bon sens, il est toujours possible de trouver des solutions pragmatiques qui ne soient pas en contradiction avec la loi ou avec la Constitution. Une commission, au niveau du Premier ministre, examine soigneusement tous les aspects constitutionnels et juridiques de la question que vous avez soulevée et des détails qu'elle comporte. Je ne m'engage donc pas définitivement aujourd'hui, j'attends les conclusions de cette commission composée de spécialistes.

Ik dank de heer Lahaye voor zijn uiteenzetting.

Ik wil maar een detail aanhalen om aan te tonen hoe moeilijk het is om inzake verdediging te weten wat de juiste situatie is. De Russische duikboot in de Zweedse wateren is niet kunnen ontdekt worden. Met alle moderne middelen heeft men niet eens in kustwateren de boot kunnen lokaliseren. Dit moet ons toch doen nadenken hoe ver de moderne techniek is gevorderd en hoe, wanneer over enerzijds ontwapening zonder controle wordt gesproken, men gemakkelijk de dupe zou kunnen worden door de evolutie van de wetenschap inzake bewapening.

Ik herhaal, over Zaïre stel ik een afzonderlijk debat voor.

Je remercie M. du Monceau de Bergendal qui comme toujours a parlé avec beaucoup d'autorité des problèmes de défense et de l'Otan.

Je viens de faire mention des sujets de contestation entre les Etats-Unis et la Communauté. A Versailles, on a cru avoir trouvé des solutions aux problèmes de la politique en matière de crédit, de la politique commerciale, de la vente de produits de haute technologie et du gazoduc. Deux jours plus tard on a dû constater qu'aucun accord n'était intervenu.

En ce qui concerne l'OCDE, on s'est mis d'accord entre-temps quant à la classification de l'Union soviétique. Je regrette qu'ayant trouvé une solution à Val David on n'a pas trouvé l'occasion de la traduire dans des actes. Aujourd'hui, grâce à toutes les informations dont je dispose, je ne désespère pas d'y arriver. J'ai le sentiment que

la question sera réglée d'ici peu dans le cadre d'une stratégie globale.

En ce qui concerne les armes INF, je viens d'indiquer que la réponse du gouvernement a été développée à l'occasion de l'interpellation de M. Cudell.

Encore une fois, le gouvernement reste fidèle aux deux décisions du mois de décembre 1979. Entre-temps, quatre études ont été effectuées pour déterminer le site répondant le mieux aux conditions posées par les militaires.

En ce qui concerne l'Argentine, l'embargo a été mis sur la vente d'armes immédiatement après l'occupation des Malouines. Vous avez pris connaissance de la réaction britannique devant l'attitude des Français. Depuis la fin des hostilités, l'embargo a été levé dans le cadre des Dix.

En ce qui concerne la Belgique, j'ai vérifié les statistiques à l'exportation d'armes belges. Ces chiffres sont communiqués régulièrement aux Chambres législatives. Le pourcentage traduisant les ventes à cette partie de l'Amérique latine est pratiquement inexistant.

Il est exact que le gouvernement libanais nous a demandé d'envoyer des troupes sur place, si possible un bataillon, pour faire partie de la force multinationale. Le gouvernement a soigneusement examiné cette demande qui, en quelque sorte, nous honore puisqu'elle traduit une certaine confiance en notre pays et la reconnaissance de la valeur de nos troupes.

Il s'agit cependant pour la Belgique d'un problème budgétaire. Vous avez vous-même cité des chiffres. Pour l'instant, le gouvernement ne dispose pas des moyens financiers nécessaires pour envoyer ce bataillon. Vous êtes un spécialiste en la matière et vous n'ignorez pas que ce bataillon doit être encadré de magistrats, de gendarmes, etc. Il s'agit, en quelque sorte, de procéder à de grandes manœuvres, ce qui pourrait être intéressant pour l'armée. Cependant, le gouvernement n'a pu répondre affirmativement à la demande de son homologue libanais.

Diverses questions ont été posées quant à la tâche de ces militaires, quelle serait leur mission, sous quel commandement seraient-ils placés; comment s'effectuerait la coordination sur place étant donné que le bataillon serait incorporé à une force militaire multinationale.

Avant de donner une réponse définitive, nous avons demandé des explications complémentaires et le gouvernement libanais y a répondu.

Le problème serait différent si notre participation était sollicitée dans le cadre des troupes de l'Onu, à l'Unifil, car dans ce cas, les frais sont supportés par les Nations Unies. Mais, jusqu'ici ni le Liban, ni Israël qui n'aiment pas ces troupes de l'Onu, n'ont formulé de demande à notre pays de prendre place dans le cadre de cette force militaire.

Je ne possède pas d'autre réponse pour l'instant; j'ai toutefois tenu à vous dire ce qui s'était passé jusqu'à présent.

Ik dank de heer Constant De Clercq. Hij was bijzonder vriendelijk voor mij. De Interparlementaire Unie is mij niet onbekend. Het is daar dat een vroeger Eerste minister, de heer August Beernaert, zijn ideeën over de internationale politiek heeft ontwikkeld waarvoor hij in 1909 de Nobelprijs voor de vrede heeft gekregen.

Ik zal opdracht geven aan de ambassades terdege rekening te houden met vergaderingen van de Interparlementaire Unie in zoverre men dat niet doet en in zoverre de middelen het toelaten. Men kan in ieder geval altijd informatie geven en u ontvangen, ook al zou er geen geld meer zijn om eventueel een drink aan te bieden.

Il zak ook vragen dat men zich in het bijzonder met de resoluties zou bezighouden, dat men zou nagaan welke resoluties moeten worden doorgestuurd naar het Parlement en dat men ze eventueel in de vorm van een wetsontwerp bij het Parlement zou indienen, zoals u gevraagd hebt.

Telkens u gevallen zou kennen van gevangenen of geïnterneerde parlementsleden die geen misdadigers van gemeen recht zijn, vraag ik u dat u zich tot het departement zou wenden. Wij zullen alles doen wat mogelijk is om ook in dat opzicht de parlementaire democratie te doen eerbiedigen. Ik zal de minister van Sociale Zaken vragen het Europees Sociaal Handvest te bekijken en zo mogelijk een initiatief te nemen.

Mijnheer de Bruyne, mag ik u bedanken omdat u het probleem van Buitenlandse Zaken zo goed hebt uiteengezet?

Je remercie aussi M. Humblet, qui, tout à l'heure, s'est intéressé au problème des diplomates.

In die zo buitengewoon interessante sector waar men zowel economisch als politiek actief kan zijn, zijn land kan dienen in het buitenland en waar men volkeren en landen kan leren kennen, trekken wij minder uitstekende krachten aan zodat wij overwegen bijzondere campagnes te organiseren om jonge intellectuelen aan te zetten deel te nemen aan het diplomatiek examen.

Deze reserve houdt verband met vele zaken, ook met de sociologische ontwikkelingen. De verloofde of de echtgenote wil vaak niet mee naar het buitenland of wil een eigen carrière niet opgeven. Ook vaak omwille van het onbekende en het gevaarlijke voelt men minder voor de diplomatie. Ongetwijfeld is het beroep van diplomaat veel gevaarlijker geworden dan vroeger. Wellicht is het ook omdat een diplomatieke carrière enigszins van haar glans heeft verloren. Ik wil dat herstellen door te bewijzen dat ons corps van grote kwaliteit is. Ik heb bijvoorbeeld in Brazilië ondervonden met welke zorg men daar de diplomaten behandelt. Er is om te beginnen een ingangsexamen. Men moet een universitair diploma bezitten, waarna gedurende twee jaar de diplomatieke academie wordt gevolgd met opnieuw een examen op het einde van de studie. Wij dienen te overwegen hoe wij bij ons jonge mensen kunnen motiveren en opleiden zodat de overtuiging zou heersen dat, wie geslaagd is en wie in de diplomatie is, meer dan middelmatig is. Wij moeten dan ook het nodige doen opdat de diplomaten in het buitenland zich niet verloren zouden wanen en dat zij sterk het gevoel zouden hebben dat men vanuit Brussel waakt over hun leven en hun moeilijkheden en dat zij niet worden vergeten. Zo zouden zij ons op de beste manier in het buitenland kunnen vertegenwoordigen. Zij moeten ons ook economisch, wat een nieuwe dimensie is, zo goed mogelijk helpen.

Ik ben blij dat u over de Gatt-conferentie gesproken heeft. Het is staatssecretaris De Keersmaecker die ons daar momenteel vertegenwoordigt vermits ook het woord wordt gevoerd namens de Europese Economische Gemeenschap door de heer Uffe Elleman-Jensen, de Deense voorzitter, die het standpunt zal vertolken van de Gemeenschap.

Gisteren hebben wij op de vergadering van de ministers van Buitenlandse Zaken een eenheid van houding bereikt met nog enkele onbekende factoren. Welke houding zullen wij aannemen in verband met de veiligheidsclausule? Daarover zijn onderhandelingen aan de gang met ontwikkelingslanden om niet willekeurig die clausule te kunnen invoeren maar wel op een gerechtvaardigde wijze. Wij dienen ons standpunt te bepalen ten opzichte van de Amerikaanse voorstellen inzake diensten, investeringen en de niet door tarieven bepaalde handelsbelemmeringen. Er zullen nog onderhandelingen plaatshebben in Genève. Er is deze week een Ministerraad van de Gemeenschap in Genève gepland vooraleer een definitief standpunt zal worden bepaald.

Vele problemen wachten op een oplossing, zo bijvoorbeeld het probleem van de vrijhandel. Ook de landbouwpolitiek staat weer in de belangstelling evenals de beperkende akkoorden en de contingenten, vooral in de textielsector, met sommige ontwikkelingslanden. Het zullen moeilijke en harde onderhandelingen worden. Ik heb immers in Latijns-Amerika ondervonden dat de Gemeenschap er wordt beschouwd als een kleine groep die er enkel op uit is haar eigen belangen zo goed mogelijk te verdedigen. De meest open Gemeenschap van de wereld wordt er op een volledig verkeerde manier bekeken.

U heeft gelijk wanneer u zegt dat wij met betrekking tot Zaïre niet zo maar een breuk kunnen tot stand brengen en Zaïre behandelen zoals elk ander land. Anderzijds moeten wij ervan uit gaan dat het om twee soevereine landen gaat. Geen spoor van neo-kolonialisme of geen enkele wrevel over het verleden mag onze politieke en economische verhouding bepalen. Wij moeten onze politiek uitstippen als twee volwassen, soevereine Staten zonder complexen.

De historische banden en de onwillekeurige beïnvloeding door de lange samenwerking kunnen echter niet uit het oog worden verloren. Wij hebben door onze ervaringen in Zaïre een bepaalde kennis opgedaan, bijvoorbeeld op het gebied van de koloniale landbouw, de tropische geneeskunde en de viskweek. In Brazilië vroeg men mij specialisten te sturen voor de piscicultuur. Wij staan dus voor een zeer speciale situatie waarin wij zo correct mogelijk moeten optreden en een politiek moeten voeren die de bevolking ten goede komt.

Ik had in mijn inleiding willen spreken over de groei van de Belgische ontwikkelingshulp, vanaf de dekolonisatie over de technische bijstand tot vandaag. Ik had ook willen spreken over het instrument van zulke politiek dat indertijd met het oog op de ontwikkelingssamenwerking werd opgericht en thans is uitgegroeid tot het Abos. Waaraan moet zulk instrument beantwoorden?

Waar en op welke manier moeten wij onze politiek van ontwikkelingssamenwerking bepalen en uitvoeren? Bij een volgende gele-

genheid zal ik mijn toespraak hieraan volledig wijden zodat wij hierover een vruchtbaar debat kunnen voeren.

Er moet een actiever toezicht zijn op bepaalde vormen van ontwikkelings samenwerking, vooral indien er internationale instellingen bij te pas komen. Ik ben het hierover volledig met u eens. U weet echter dat het plan dat enkele jaren geleden voor Zaïre werd opgevat en waarvan wij de zogenaamde «coördinator» waren, niet is uitgevoerd omdat zo'n controle niet werd aanvaard.

A M. Royen, je réponds que Mme Mayence a bien soulevé la question des treize parlementaires condamnés au Zaïre, le rapport qui en fait état est à ma disposition. Quelle fut la réponse faite à Mme Mayence? Il lui a été dit que la justice zaïroise suivait son cours, qu'avant de condamner ces parlementaires, il avait été procédé à la levée de leur immunité et que par conséquent, comme cela se passe en Belgique, il ne s'agissait plus de parlementaires. Le procès a eu lieu et ni M. Mitterrand, ni Mme Mayence ne pourraient plus exercer une influence quelconque sur la conduite des autorités zaïroises.

Donc, contrairement à ce que pense M. Royen, Mme Mayence a bien parlé des treize ex-parlementaires.

Vous avez également évoqué, Monsieur Royen, la fourniture d'une centrale nucléaire au Pakistan. Ce matin encore, cette question était à l'ordre du jour d'un comité ministériel. Rien n'a encore été décidé, mais nous avons arrêté des lignes de conduite en matière d'exportation de matériels nucléaires. Les demandes seront examinées cas par cas et soumises au gouvernement afin que tous les ministres assument la responsabilité de la décision.

En ce qui concerne l'Irak, vous voudriez savoir si le Ducroire est intervenu pour l'affaire que vous avez signalée. Je n'ai pas de réponse à ce sujet. L'affaire a été soumise au CMCES dont je ne fais pas partie et je n'ai pas été informé de la décision intervenue.

Lorsque j'ai répondu à la Chambre des représentants à la question relative aux Indiens encerclés au Guatemala, je me suis basé sur le rapport officiel qui m'avait été transmis. Comment voulez-vous d'ailleurs qu'un ministre des Affaires étrangères réponde à ce genre de question, si ce n'est en s'appuyant sur des documents ou des textes? C'est donc sur la base de textes émanant d'observateurs dignes de foi que j'ai donné ma réponse à la Chambre. Je n'ai rien à y ajouter, sauf que si nous recevons d'autres informations, je suis disposé à les communiquer. Je vous prie d'admettre que je n'invente rien et que je ne raconte pas de mensonges au Parlement. Je donne communication des documents dont je dispose.

J'ai parlé de l'Amérique centrale et de l'aide que la Communauté européenne souhaite accorder à cette région explosive. La politique de la Commission, que nous partageons entièrement, pour l'organisation de cette aide à l'Amérique centrale, fait abstraction de toutes interférences idéologiques.

On m'a suggéré d'intervenir pour la recherche d'une solution dans plusieurs cas tragiques. Je puis répondre ici que chaque semaine j'envoie des lettres, je demande à nos ambassadeurs sur place d'intervenir en faveur de cas malheureux.

Personnellement, déjà lorsque j'étais membre du Parlement européen, mais surtout à l'heure actuelle, je plaide toujours en faveur de la stratégie de la lutte contre la faim. A ce propos, je suis heureux que la Commission des Communautés ait adopté une nouvelle politique dont M. Pisani s'est fait le champion. Toute cette stratégie est orientée dans un sens unique: comment lutter plus efficacement contre la faim dans le monde? Hier encore, à la réunion des ministres des Affaires étrangères, j'ai plaidé de toutes mes forces pour que les Dix prennent une décision et admettent que les compétences du Parlement européen soient étendues en cette matière. Finalement, après beaucoup de difficultés, deux amendements introduits par la Commission, et allant dans ce sens, ont été acceptés.

Cette politique ne sera sans doute pas encore parfaite mais elle constitue une grande amélioration par rapport à celle que la Communauté menait antérieurement.

En réponse à votre conclusion, Monsieur Royen, je dirai que je ne me place pas du côté de certains intérêts; j'essaie simplement d'appliquer honnêtement et fidèlement la politique gouvernementale, politique que je puis défendre en mon âme et conscience.

Aan mevrouw Van Puymbroeck die helaas is moeten weggaan, wou ik zeggen dat ik in Brazilië ook gesproken heb over de sociale toestanden waarover zij het had. Ik heb gevraagd of het waar was wat men daarover vertelde. Ik heb met syndicale krachten en met bannelingen gesproken. Ik hoop dat zij niet gelooft dat wij verantwoordelijk zijn voor wat er eventueel in Latijns-Amerikaanse landen zou gebeuren. Wij leven nu eenmaal in een wrede, ik zou bijna zeg-

gen, gekke wereld. De vraag is met welke methodes wij deze wereld kunnen verbeteren. Hierover kunnen onze gedachten uiteenlopen, maar dit betekent nog niet dat wij elkaar moeten beschuldigen van kwade trouw.

J'ai déjà répondu à de nombreuses questions posées par M. Humblet. Mais il a consacré la plus grande partie de son intervention à ce qu'il appelle «la crise de notre diplomatie».

Comme je l'ai dit à M. de Bruyne, mon vœu est de restaurer la beauté de la carrière diplomatique, de renforcer les structures, de trouver une solution au problème du statut de l'épouse de diplomate qui, sans aucun doute, remplit aussi un rôle. Je souhaite aussi plaider devant le Parlement pour une plus grande compréhension des problèmes de notre diplomatie.

Je tiens à remercier le Sénat d'avoir déjà réagi positivement à mes propos.

J'ai demandé à deux anciens ministres qui connaissent bien ce secteur, MM. Harmel et Fayat, d'écrire un livre sur la diplomatie belge, sa mission, ses tâches, sa vocation et sa structure. Tous deux ont accepté de le faire. J'espère avoir l'occasion de l'envoyer bientôt à tous les membres du Sénat.

La question a été posée: faut-il encore un service culturel au département des Affaires étrangères?

Ce service culturel existait et n'a pas encore été supprimé. Il est toujours utile. Par exemple, en accord avec les communautés, il a été décidé qu'un membre des Affaires étrangères sera présent aux réunions des commissions mixtes, qui se réunissent régulièrement en exécution d'accords culturels existants, uniquement pour prendre acte des décisions qui interviendront.

Cela justifie donc déjà l'existence d'un service culturel au sein du département des Affaires étrangères. Je ne parle pas des accords à conclure au niveau de l'Etat. A cet égard, j'ai eu l'occasion de croquer le fer, si je puis m'exprimer ainsi, avec M. Lagasse et nous verrons de quelle façon nous pouvons trouver une solution à l'avenir.

Comment adapter les Affaires étrangères aux nouvelles structures de notre pays? Une commission y travaille au niveau du département du Premier ministre. Plusieurs solutions sont envisageables: ou bien on procède à une nouvelle révision de la Constitution; sur certains points on pourrait aussi modifier la loi de 1980, ou bien on cherche pour certains problèmes pratiques des solutions pragmatiques.

Personnellement, j'opte pour la troisième solution, les deux autres étant, pour l'instant, impossibles à réaliser.

Quant aux restrictions du budget, je vous ai déjà fait connaître ma réponse. Je voudrais cependant m'adresser à vous d'abord, mais ensuite aux jeunes intellectuels, francophones ou néerlandophones, de notre pays. Je leur dirais que si la vie internationale les intéresse, s'ils veulent servir notre population et notre pays à l'étranger, les Affaires étrangères leur en offrent la possibilité.

Je plaiderai pour que les jeunes doués pour ce genre de travail puissent participer à l'examen et s'engager dans la diplomatie belge. J'espère pouvoir trouver, avec votre appui et celui du département, une solution aux différents problèmes qui ont été signalés. Rien que pour cette raison, je me réjouis du débat qui vient d'avoir lieu cet après-midi.

Je terminerai en vous apprenant que notre compatriote, Roger Noël, actuellement emprisonné en Pologne, vient d'être condamné à trois ans de prison, mais que sa condamnation a été convertie en une amende pénale dont le montant serait d'environ quatre cent mille francs. L'association *Les Amis de Noël* a déjà fait savoir qu'elle dispose probablement de ce montant. Si tout va bien, M. Roger Noël pourrait donc être libéré incessamment.

J'ai voulu terminer mon exposé par cette nouvelle pour vous prouver que nous ne perdons pas de vue ce genre de problèmes qui sont importants pour les personnes concernées, et que les intérêts concrets de nos compatriotes, où qu'ils soient et quelle que soit leur qualité, nous tiennent à cœur. Toujours, nous défendons la Belgique et ses intérêts. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Dames en heren, hiermede beëindigen wij de bespreking van de kredieten in verband met de begroting Buitenlandse Zaken.

Mesdames, messieurs, nous terminons ainsi la discussion en rapport avec les crédits concernant les Affaires étrangères.

Wij zullen later overgaan tot de bespreking van de kredieten in verband met de Ontwikkelingssamenwerking.

Nous aborderons ultérieurement l'examen des crédits en rapport avec la Coopération au Développement.

PROJET DE LOI AUTORISANT LA SOCIÉTÉ NATIONALE DES CHEMINS DE FER BELGES À ÉMETTRE, SOUS LA GARANTIE DE L'ÉTAT, DES EMPRUNTS À CONCURRENCE D'UN MONTANT DE 9,5 MILLIARDS DE FRANCS, DESTINÉS AU FINANCEMENT DES DÉPENSES D'INVESTISSEMENTS ET À LA COUVERTURE DE L'AUGMENTATION ENREGISTRÉE DANS LA VALEUR DU STOCK DES APPROVISIONNEMENTS

PROJET DE LOI AUTORISANT LE ROI À ATTACHER LA GARANTIE DE L'ÉTAT AU REMBOURSEMENT DU CAPITAL DES EMPRUNTS CONTRACTÉS À LA FAVEUR DE LA LOI DU 15 JANVIER 1981 AUTORISANT LA SOCIÉTÉ NATIONALE DES CHEMINS DE FER BELGES À ÉMETTRE DES EMPRUNTS À CONCURRENCE DE 1 500 000 000 DE FRANCS DESTINÉS À COUVRIR DES DÉPENSES DE RENOUVELLEMENT DE MATÉRIEL ROULANT ET DE VOIES

Discussion générale

ONTWERP VAN WET WAARBIJ DE NATIONALE MAATSCHAPPIJ DER BELGISCHE SPOORWEGEN ERTOE GEMACHTIGD WORDT, ONDER WAARBORG VAN DE STAAT, LENINGEN UIT TE SCHRIJVEN TEN BELOPE VAN EEN SOM VAN 9,5 MILJARD FRANK, BESTEMD VOOR DE FINANCIERING VAN DE INVESTERINGSUITGAVEN EN VOOR DE DEKKING VAN DE GEBOEKTE WAARDEVERMEERDERING VAN DE STOCK VAN DE VOORRADEN

ONTWERP VAN WET WAARBIJ DE KONING GEMACHTIGD WORDT DE STAATSWAARBORG TE VERLENEN VOOR DE TERUGBETALING VAN HET KAPITAAL VAN DE LENINGEN AFGESLOTEN KRACHTENS DE WET VAN 15 JANUARI 1981 DIE DE NATIONALE MAATSCHAPPIJ DER BELGISCHE SPOORWEGEN ERTOE MACHTIGT LENINGEN UIT TE SCHRIJVEN TEN BELOPE VAN 1 500 000 000 FRANK, BESTEMD OM DE VERNIEUWINGSUITGAVEN VAN RIJDEND MATERIEEL EN VAN SPOREN TE DEKKEN

Algemene beraadslaging

M. le Président. — Mesdames, messieurs, je suppose que l'assemblée sera d'accord pour joindre la discussion des deux projets de loi relatifs à l'émission d'emprunts par la Société nationale des chemins de fer belges.

Dames en heren, ik stel de Senaat voor de twee ontwerpen van wet betreffende het uitschrijven van leningen door de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen samen te behandelen. (*Instemming.*)

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

Het woord is aan de heer Claeys.

De heer Claeys. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, de heer Windels, die rapporteur is over deze ontwerpen en die de vergadering wegens dringende ambtsbezigheden heeft moeten verlaten, heeft mij gevraagd in zijn plaats hier verslag uit te brengen.

De commissie voor het Verkeerswezen besprak op 10 november laatstleden het ontwerp van wet om aan de NMBS machtiging te verlenen een lening aan te gaan van 9,5 miljard frank om de investeringen te financieren in 1982.

In tegenstelling tot sommige verklaringen in de pers, hebben de parlementaire instellingen hier met bekwaame spoed gewerkt. Op 10 november kwam het ontwerp in de commissie ter bespreking. Het verslag werd opgemaakt en het ontwerp wordt vandaag reeds aan de openbare vergadering ter goedkeuring voorgelegd.

De 9,5 miljard zijn nodig om het noodzakelijk investeringsprogramma in 1982 uit te voeren.

Er zijn voor 13,8 miljard investeringen gepland en de NMBS beschikt over 6,4 miljard. Er blijft dus een negatief saldo van 7,4 miljard. Voorraden moeten worden aangevuld waarvoor 900 miljoen nodig is, en er moet ook een delging van 1,2 miljard gebeuren.

Er waren vooral drie soorten opmerkingen.

Ten eerste, was er algemene bekommerning over de dwingende financiële moeilijkheden bij de NMBS, zowel om haar werkingskos-

ten, haar lonen als haar investeringen te betalen. De NMBS heeft meer bepaald voor meer dan 10 miljard achterstand tegenover de fiscus inzake bedrijfsvoorheffing. De minister belooft een aflossingsplan van deze schuld correct uit te voeren, dit jaar voor een bedrag van 4 miljard, in 1983 voor een bedrag van 5 miljard.

Een tweede reeks vragen handelde over de lasten inzake delging en rente van vroegere en huidige leningen die de komende begroting van Verkeerswezen zullen bezwaren. Daarover werden ernstige vragen gesteld. De minister gaf als bijlage een tabel met een overzicht van de te delgen leningen en rentelasten. Hieruit blijkt dat de begroting in 1982 daarvoor een last van 1 128 miljoen zal moeten dragen.

Tenslotte werd gevraagd waarom niet in het binnenland in plaats van in het buitenland werd geleend, aangezien door muntontwaarding en andere wisselkoersveranderingen de lasten veel groter zullen worden dan indien zij in het binnenland geplaatst zouden zijn.

De minister wees op de strenge kalender waarbinnen de leningen op de binnenlandse markt door het departement van Financiën worden toegestaan.

Het enige artikel werd door uw commissie eenparig aangenomen.

Wat het tweede ontwerp van wet betreft waarbij de Koning gemachtigd wordt de staatswaarborg te verlenen, wil ik het volgende opmerken.

In tegenstelling tot de gewone wettelijke beschikkingen betreffende de machtiging van de NMBS tot uitgifte van de leningen, bevat de wet van 15 januari 1981 tot machtiging van de NMBS tot het uitgeven van leningen tot een bedrag van 1 500 miljoen geen clausule om de Koning te machtigen tot het toekennen van de staatswaarborg aan de terugbetaling van het kapitaal van deze leningen.

Dit verzuim bemoeilijkt de onderhandelingen voor de uitgifte van de gemachtigde leningen, en dan vooral deze tot het bekomen van de meest voordelige intrestvoeten.

Er zijn dus redenen om voor deze leningsmachtiging te voorzien in de staatswaarborg, des te meer omdat krachtens paragraaf 2 van het enige artikel van deze wet de intresten betreffende de uitgegeven leningen gedragen worden door de Staat.

Ook dit ontwerp werd eenparig aangenomen.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Seranno.

De heer De Seranno. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, het is in het Parlement ongebruikelijk wanneer de regering machtiging vraagt tot het uitgeven van leningen, dat daarover een uitgebreid debat plaatsvindt. Dat zal ook vandaag niet gebeuren.

Ik moge toch uw aandacht vestigen op het volgende:

De twee ontwerpen samen hebben betrekking op een totaal bedrag van 11 miljard. De weerslag van deze leningen op de komende begrotingen zal belangrijk zijn, zoals ook de weerslag van leningen die in het verleden werden aangegaan op het ogenblik op onze begrotingen kan worden waargenomen.

In de commissie stelde een lid een vraag over de financiële lasten die ingevolge deze lening op de begroting van volgend jaar zullen drukken. De Staat draagt de leninglast, maar de rente en aflossing komen op de begroting. Onze budgetten dragen nu reeds de zware gevolgen van deze politiek tengevolge van vroeger aangegane leningen. Het is één der grote oorzaken van ons budgettair onevenwicht.

De minister heeft daarop geantwoord dat de uitgiftevoorwaarden nog niet gekend zijn en derhalve nog niet kan worden berekend wat de budgettaire weerslag zal zijn. Als aanwijzing vermeldde de minister wel dat de lopende onderhandelingen met een Japanse financiële instelling zouden kunnen leiden tot een rentevoet van 9,5 pct. Men kan echter net zo goed rekening houden met een rentevoet van 13 pct. of meer, wat onze huidige Belgische normen zijn. Indien u in Japan een lening onderschrijft tegen 9,5 pct. ligt het immers voor de hand dat u later zal worden geconfronteerd met een waardevermindering van de munt.

Mijnheer de Voorzitter, ter informatie van deze vergadering heb ik snel een berekening gemaakt. Ik had gehoopt dat de minister deze inlichting had kunnen geven aan de verslaggever, maar dit is blijkbaar niet gebeurd. Daarom geef ik u zelf volgende berekening.

Indien men voor deze lening van 11 miljard rekening houdt met een rentevoet van 13 pct. en een aflossingsperiode van acht jaar, zullen de aflossingen en intresten op de begrotingen gedurende acht jaar 2,3 miljard per jaar bedragen. De totale weerslag zal dus 18 miljard bedragen. Indien de lening loopt over 16 jaar, zullen de be-

dragen van de aflossingen en de interesten 1,7 miljard bedragen, met als uiteindelijk resultaat ongeveer 30 miljard.

Ik wil er wel de aandacht van deze vergadering op vestigen dat de beslissing die wij vandaag op dit late uur treffen, namelijk de regering toestaan die lening uit te schrijven, jaarlijks een budgettair gevolg zal hebben van ofwel 2,3 miljard, ofwel 1,7 miljard.

Ik wilde nog aan de regering vragen in de mate van het mogelijke in de komende maanden te vermijden dat al te dikwijls een beroep moet worden gedaan op de kapitaalmarkt en zeker niet op de kapitaalmarkt in het buitenland. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Ooteghem.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de Voorzitter, ik meen mij te herinneren dat de heer Van In een wijziging in het geschrift van die ontwerpen had voorgesteld. Het desbetreffende document werd echter nog niet rondgedeeld.

De Voorzitter. — Dat voorstel was niet ontvankelijk. Daarom werd het niet rondgedeeld.

De heer Van Ooteghem. — Ik stel mij voor — ik kan mij natuurlijk vergissen — dat elke senator het recht heeft een tekstverbetering voor te stellen, al is het in de vorm van een amendement.

De Voorzitter. — Indien een amendement niet ontvankelijk is, kan het niet worden rondgedeeld.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de Voorzitter, dan voel ik mij verplicht daarover enkele woorden te zeggen.

De formulering van het opschrift blijkt niet helemaal juist te zijn. De bedoeling van de lening is in de eerste plaats de voorheffing te kunnen betalen bij de fiscus. De NMBS heeft bijna evenveel schulden bij de fiscus. De voorheffing die bij de werknemers werd ingehouden, werd niet afgedragen. Dat is een zeer erg feit, ik heb dat trouwens reeds aangehaald in de commissie. Indien een privé-werkgever dezelfde praktijken zou toepassen, dan zou hij ongetwijfeld in de gevangenis terechtkomen, omdat hij loondiefstal pleegt. Immers, een deel van het loon van de arbeiders werd ingehouden en afgewend van zijn uiteindelijke bestemming. Het werd gebruikt om facturen of lonen te betalen. De bedoeling van de heer Van In was enkel een beetje eerlijkheid te brengen in de formulering van het opschrift.

Ik sluit mij aan bij de vorige spreker, waar die heeft gezegd dat het een abnormale situatie is wanneer de Belgische spoorwegen in Japan in yen geld moeten lenen om in België de fiscus te kunnen betalen. Dat zijn Mexicaanse toestanden, die wij onmogelijk kunnen goedpraten.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister De Croo.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, ik zal geen lange uiteenzetting houden over de toestand bij de spoorwegen. In mijn antwoord aan de heer Hoyaux vorige week heb ik uitgeweid over de politiek die wij wensen te voeren bij de NMBS en over de moeilijkheden die deze maatschappij kent.

Ter informatie aan collega De Seranno en bijgevolg aan heel de Senaat deel ik mede dat de investeringen bij de NMBS, nodig om de infrastructuur op peil te houden en te moderniseren — de elektrificatie van vele lijnen, het rollend materiaal — aanzienlijke bedragen vergen. Ik noem er drie uit de lange tabel die voor me ligt. De gemeenschappelijke inzet van de maatschappij zelf en van de Belgische Staat bedroeg in lopende frank: in 1980 20,991 miljard, in 1981 26,530 miljard, in 1982 31,488 miljard. Deze zware investeringen, die van ongeveer 21 miljard tot 31,5 miljard per jaar zijn gestegen brengen automatisch een grote afbetaling en schuldenlast met zich mee.

Ik herinner collega De Seranno eraan dat bijvoorbeeld het totaal van de schulden van de NMBS einde 1981, 53,498 miljard bedroeg, dat de interesten verschuldigd op leningen ouder dan één jaar 4,173 miljard bereikten en dat op leningen van één jaar 1,110 miljard te betalen was. Rekening houdend met de devaluatie — ik ken de bezorgdheid voor het ontlenen in yen — bedroegen in 1981 de andere financiële kosten 1,977 miljard. Einde 1981 bedroeg het totaal van de financiële lasten 7,260 miljard. Einde 1982 zal men bij benadering met een aflossingslast ten bedrage van 10 miljard rekening moeten houden. U hebt gelijkelijk gehad, collega, daar bijzonder de aan-

dacht van de Senaat op te vestigen. Het is echter, het éne of het andere: wenst men piekfijne moderne treinen, de grootst mogelijke elektrificatie, moderne stations, vlot verkeer met een theoretische snelheid van 160 km/u. op de onder draad gebrachte sporen, moet men bereid zijn daarvoor het nodige geld uit te trekken.

Weliswaar hebben wij voor de komende jaren deze investeringsnoden wat verminderd. In het plan 1983-1985 voorzien wij: voor 1983 25,757 miljard, voor 1984 24,301 miljard en voor 1985 25,750 miljard. Ik kan de Senaat geruststellen door te herhalen dat wij voor 1983 iets meer inschrijven dan wat geïnvesteerd werd in 1980, in contante frank dus werkelijk bruikbaar geld, wat een heel belangrijke parameter is. Voor 1983 werden 22,082 miljard ingeschreven te vergelijken met 22,592 miljard in 1980.

Wie beweert dat qua investeringen een afbraakpolitiek wordt gevoerd voor de NMBS, moet er de cijfers op nakijken.

Mijnheer Van Ooteghem, de ironie die schuilt in het gewijzigd opschrift van het ontwerp dat uw fractie voorstelt, is mij niet ontgaan.

Ik kan u zeggen dat ik enkele van de persmededelingen van de directie van de NMBS niet meer begrijp. In een mededeling van 22 november jongstleden wordt gezegd dat de NMBS sedert december van verleden jaar wacht op de goedkeuring door de Senaat en door de Kamer van deze lening ten bedrage van 9,5 miljard. Ik kan mij niet inbeelden dat de directie zou vergeten zijn dat bij twee wetten van 14 juli 1982 de Senaat en de Kamer de staatswaarborg hebben gehecht aan twee leningen van respectievelijk 5 miljard en 519 miljoen. Ik zal vrijdag aanstaande op de raad van beheer de directie ter verantwoording roepen omdat zij aan de openbare opinie onjuiste gegevens in verband met de werkzaamheden van het Parlement heeft verstrekt.

Mijnheer Van Ooteghem, ik kan u de verzekering geven dat vandaag de NMBS 2 miljard 433 miljoen heeft afgekort als voorheffing verschuldigd voor augustus, september en oktober 1982 maar — ik ben daar niet zo gelukkig mee — dat er nog een bedrag van 8 miljard 600 miljoen blijft aan niet-doorgestorte voorheffing voor de voorgaande maanden van dit jaar en enkele maanden van het voorbije jaar. Het afbetalingsplan zou lopen over 3,6 miljard dit jaar en 5 miljard volgend jaar.

Wij vragen dat de Kamer en de Senaat aan deze bedragen de staatswaarborg zou hechten.

Het volume van deze bedragen kan worden uitgelegd — hier richt ik mij speciaal tot de linkerzijde van deze Hoge Vergadering — omdat in 1981, ondanks de verbale ecologische en sociologische sympathie voor het openbaar vervoer en de spoorwegen van mijn geachte voorgangers, de heren Spitaels en Féaux, geen enkel ontwerp van wet over de zo noodzakelijke staatswaarborg in de Senaat noch in de Kamer werd ingediend.

Indien men grote preken ten gunste van de steun van de NMBS houdt, moet men ze omzetten in bewijsdaden. Blijkbaar is er niet altijd overeenstemming tussen gevleugelde bewoordingen en daden.

Mijnheer de Voorzitter, ik hoop dat de Senaat, met dezelfde eenparigheid als de commissie, dit ontwerp van wet zal goedkeuren.

Mijnheer De Seranno, ik verwacht dat zal worden geleend op het moment waarop de terugbetaling het minst schadelijk zal uitvallen, mede door technieken van leasing die bij de spoorwegen reeds jaren gebruikt worden. Ik herinner eraan dat het spoorweggebouw aan de Frankrijkstraat jaren geleden door middel van leasing werd gebouwd. Deze methode met beperkter waarborg wordt door de thesaurie van Financiën in geen heel strakke lijnen gehouden en biedt de beste ontleningsmogelijkheden.

Ik wil de Senaat niet vervelen. Maar het is tamelijk onthutsend te moeten vaststellen dat zo zelden op de produktiviteit van de bij de NMBS tewerkgestelden en op de organisatie van de NMBS de klemtoon wordt gelegd wanneer het gaat om de financiering van leningen en het toekennen van de staatswaarborg.

Wij hopen nochtans dat in samenwerking met de Senaatscommissie voor de Infrastructuur, waarvoor ik meer dan de normale eerbied die ik voor alle parlementaire instellingen heb, koester, wij de komende maanden met een veel ruimere inzet dan tot nog toe, de rol van boekhouder van de NMBS kunnen verlaten om in een rustige sfeer de medecoördinator te zijn van het openbaar vervoer in ons land. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Bondt.

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, ik verneem hier uit de mond van de minister dat wat in de pers werd gezegd over de traagheid waarmee het Parlement mogelijkheden tot ontlening zou

ter beschikking stellen van de NMBS, zou afkomstig zijn van de directie van de spoorwegen zelf. Indien dat het geval is, zou ik als voorzitter van de commissie voor de Infrastructuur willen zeggen dat de ontwerpen die thans worden besproken werden ingediend op 28 oktober van dit jaar, dat de commissie daarover verslag heeft uitgebracht op 10 november en dat wij toch vandaag die aangelegenheid in openbare vergadering behandelen en de Senaat daar waarschijnlijk morgen over zal stemmen.

In acht genomen dat in die periode van vier weken ook twee weken voorbehouden zijn aan de activiteiten van gewest- en gemeenschapsraden, meen ik dat de Senaat met bekwame spoed de ontwerpen heeft afgehandeld en dat kritiek desaan gaande ongewettigd is en waarschijnlijk gesteund is op het niet beschikbaar zijn van inlichtingen die ik thans heb willen verstrekken. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister De Croo.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb reeds de gelegenheid gehad de commissie voor de Infrastructuur en de Senaat te danken voor het gepresteerde werk. Allicht heeft de directie van de spoorwegen door een misverstand bewoordingen gebruikt die ik vrijdag aanstaande op de raad van beheer zal doen herroepen.

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole, la discussion générale est close et nous passons à l'examen de l'article unique de chacun des projets de loi.

Vraagt niemand meer het woord in de algemene bespreking? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot de behandeling van het enig artikel van elk van de ontwerpen van wet.

PROJET DE LOI AUTORISANT LA SOCIÉTÉ NATIONALE DES CHEMINS DE FER BELGES À ÉMETTRE, SOUS LA GARANTIE DE L'ÉTAT, DES EMPRUNTS À CONCURRENCE D'UN MONTANT DE 9,5 MILLIARDS DE FRANCS, DESTINÉS AU FINANCEMENT DES DÉPENSES D'INVESTISSEMENTS ET À LA COUVERTURE DE L'AUGMENTATION ENREGISTRÉE DANS LA VALEUR DU STOCK DES APPROVISIONNEMENTS

Discussion et vote de l'article unique

ONTWERP VAN WET WAARBIJ DE NATIONALE MAATSCHAPPIJ DER BELGISCHE SPOORWEGEN ERTOE GEMACHTIGD WORDT, ONDER WAARBORG VAN DE STAAT, LENINGEN UIT TE SCHRIJVEN TEN BELOPE VAN EEN SOM VAN 9,5 MILJARD FRANK, BESTEMD VOOR DE FINANCIERING VAN DE INVESTERINGSUITGAVEN EN VOOR DE DEKKING VAN DE GEBOEKTE WAARDEVERMEERDERING VAN DE STOCK VAN DE VOORRADEN

Beraadslaging en stemming over het enig artikel

M. le Président. — Nous passons à l'examen de l'article unique du projet de loi autorisant la Société nationale des chemins de fer belges à émettre des emprunts.

Wij gaan over tot het onderzoek van het enig artikel van het ontwerp van wet waarbij de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen ertoe gemachtigd wordt leningen uit te schrijven.

Cet article est ainsi rédigé:

Enig artikel. De Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen wordt ertoe gemachtigd in België of in het buitenland, in Belgische of in vreemde munt, een of meer leningen uit te schrijven voor een wezenlijk bedrag van 9 500 000 000 frank, bestemd voor de financiering van de investeringsuitgaven en voor de dekking van de geboekte waardevermeerdering van de stock van de voorraden.

De Koning is ertoe gemachtigd de staatswaarborg te verlenen voor de uitkering van de interesten en voor de terugbetaling van het kapitaal van deze leningen.

Het tijdstip en de modaliteiten van uitgifte van de leningen worden vastgesteld door de Koning, op de voordracht van de minister van Financiën en van de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie, gehoord de Nationale Maatschappij.

Article unique. La Société nationale des chemins de fer belges est autorisée à émettre en Belgique ou à l'étranger, en monnaies belges

ou étrangères, un ou plusieurs emprunts pour un montant effectif de 9 500 000 000 de francs, destinés au financement des dépenses d'investissements et à la couverture de l'augmentation enregistrée dans la valeur du stock des approvisionnements.

Le Roi est autorisé à attacher la garantie de l'Etat au paiement des intérêts et au remboursement du capital de ces emprunts.

L'époque et les modalités d'émission des emprunts sont fixées par le Roi, sur proposition du ministre des Finances et du ministre des Communications et des Postes, Télégraphes et Téléphones, la Société nationale entendue.

Personne ne demandant la parole, je le mets aux voix.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen morgen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

PROJET DE LOI AUTORISANT LE ROI À ATTACHER LA GARANTIE DE L'ÉTAT AU REMBOURSEMENT DU CAPITAL DES EMPRUNTS CONTRACTÉS À LA FAVEUR DE LA LOI DU 15 JANVIER 1981 AUTORISANT LA SOCIÉTÉ NATIONALE DES CHEMINS DE FER BELGES À ÉMETTRE DES EMPRUNTS À CONCURRENCE DE 1 500 000 000 DE FRANCS DESTINÉS À COUVRIR DES DÉPENSES DE RENOUVELLEMENT DE MATÉRIEL ROULANT ET DE VOIES

Discussion et vote sur l'article unique

ONTWERP VAN WET WAARBIJ DE KONING GEMACHTIGD WORDT DE STAATSWAARBORG TE VERLENEN VOOR DE TERUGBETALING VAN HET KAPITAAL VAN DE LENINGEN AFGESLOTEN KRACHTENS DE WET VAN 15 JANUARI 1981 DIE DE NATIONALE MAATSCHAPPIJ DER BELGISCHE SPOORWEGEN ERTOE MACHTIGT LENINGEN UIT TE SCHRIJVEN TEN BELOPE VAN 1 500 000 000 FRANK, BESTEMD OM DE VERNIEUWINGSUITGAVEN VAN RIJDEND MATERIEEL EN VAN SPOREN TE DEKKEN

Beraadslaging en stemming over het enig artikel

M. le Président. — Nous passons à l'examen de l'article unique du projet de loi autorisant le Roi à attacher la garantie de l'Etat au remboursement du capital des emprunts contractés par la SNCB à la faveur de la loi du 15 janvier 1981.

Wij gaan over tot het onderzoek van het enig artikel van het ontwerp van wet waarbij de Koning gemachtigd wordt, de staatswaarborg te verlenen voor de terugbetaling van het kapitaal van de leningen afgesloten door de NMBS krachtens de wet van 15 januari 1981.

Cet article est ainsi rédigé:

Enig artikel. De Koning is ertoe gemachtigd de staatswaarborg te verlenen voor de terugbetaling van het kapitaal van de leningen die de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen krachtens de wet van 15 januari 1981, gemachtigd werd uit te schrijven ten belope van een som van 1 500 000 000 frank bestemd om de vernieuwingsuitgaven van rijdend materieel en van sporen te dekken.

Article unique. Le Roi est autorisé à attacher la garantie de l'Etat au remboursement du capital des emprunts que la Société nationale des Chemins de fer belges a été autorisée à émettre en vertu de la loi du 15 janvier 1981, à concurrence d'une somme de 1 500 000 000 de francs destinés à couvrir les dépenses de renouvellement de matériel roulant et de voies.

Personne ne demandant la parole, je le mets aux voix.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen morgen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN
POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE VOOR HET BE-
GROTINGSJAAR 1982TOEGEVOEGDE INTERPELLATIE VAN DE HEER DEWORME
TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR POSTERIJEN, TELE-
GRAFIE EN TELEFONIE, OVER «DE VERHOOGING VAN DE
POSTTARIEVEN, DIE EEN AANTAL VZW-TIJDSCRIFTEN
NADELIG ZAL BEINVLOEDEN»*Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen*PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES POSTES,
TELEGRAPHES ET TELEPHONES DE L'ANNEE BUDGE-
TAIRE 1982INTERPELLATION JOINTE DE M. DEWORME AU SECRE-
TAIRE D'ETAT AUX POSTES, TELEGRAPHES ET TELE-
PHONES, SUR «L'AUGMENTATION DES TARIFS POSTAUX
QUI VA AFFECTER UNE SERIE DE «PERIODIQUES D'ASBL»*Discussion générale et vote des articles*

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van het ontwerp van wet houdende de begroting van Posterijen, Telegrafie en Telefonie en de toegevoegde interpellatie van de heer Deworme.

Nous abordons l'examen du projet de loi contenant le budget des Postes, Télégraphes et Téléphones et l'interpellation jointe de M. Deworme.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Claeys, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, mevrouw de staatssecretaris, geachte collega's, de voorlegde begroting van PTT voor 1982 is volgens de minister en de staatssecretaris een overgangsbegroting. Zowel voor de Regie van TT, als voor de Regie der Posterijen, zal het pas ter gelegenheid van de begroting 1983 zijn, dat fundamentele opties inzake het beleid zullen worden genomen.

Wat de Regie van TT betreft, zal een vijfjarenplan worden uitgewerkt en zal men zich ernstig moeten beraden over de financieringspolitiek.

Wat de Regie der Posterijen betreft, werd in het kader van de bijzondere machten, een saneringsbesluit genomen, dat aanleiding zal geven tot het uitwerken van een beheerspact.

Verder zal grote aandacht moeten gaan naar het Bestuur der Postchecks en de plaats die het zal moeten innemen in de financiële wereld.

De huidige PTT-begroting staat in het teken van soberheid en besparingen. Al het mogelijke werd gedaan om de inkomsten te verhogen en de uitgaven maximaal te drukken. De uitgaven werden vastgesteld op 108 063 miljoen en de inkomsten op 108 140 miljoen. De resultaatrekening voorziet in een winst van 3 miljoen. De gematigde stijging is te danken aan het algemeen beleid van loonmatiging, de beperking en de selectiviteit van de aanwervingen, de forfaitaire vermindering van de subsidie voor de sociale dienst en de afschaffing van de faciliteiten voor reizen naar het buitenland. Op vragen van een aantal leden kon de staatssecretaris bevestigen dat in de nabije toekomst verder selectief zal worden aangeworven, gezien de steeds sneller voortschrijdende technologie op het gebied van de telecomunicaties een steeds grotere inzet vergt van meer technisch hooggekwalificeerd personeel.

Wat het investeringsprogramma betreft, bedraagt het vastleggingskrediet dit jaar 17 miljard en het noodzakelijk ordonnanceringskrediet 13,3 miljard. De intresten van de schulden bedragen 12 978,4 miljoen, terwijl de terug te betalen sommen op leningen 17 203,7 miljoen belopen. Deze stijging is zorgwekkend.

De herwaarderding van de gulden en Duitse mark en de devaluatie van de Belgische frank hebben een belangrijke stijging met zich gebracht van de rentelasten en de lasten voor de terugbetaling van de buitenlandse schuld van de Regie.

Heel wat aandacht werd door de leden van uw commissie besteed aan de hangende vragen inzake aansluitingen. Uit het antwoord van de staatssecretaris hebben wij kunnen noteren dat het aantal wach- tenden gevoelig is gedaald. Eind september 1980 waren dat 83 952, in 1981 nog 75 688 en in 1982 58 599, waarin begrepen 10 237 aanvragen waaraan niet werd voldaan om redenen te wijten aan de

aanvrager zelf, omdat werd gevraagd de aansluiting te verdagen. Volgens de prognose zullen er tegen eind 1983 nog slechts 42 000 wachtenden zijn. Dit is een normaal aantal, want met een productie van circa 30 000 aansluitingen per maand, biedt zulks slechts een theoretische werkreserve van amper zes weken. Vragen werden gesteld inzake langlopende contracten zo onder meer inzake de NV Promedia, waar een contract werd afgesloten voor een periode van 15 jaar, eindigend in 1984.

Ook de telegraafexploitatie kwam aan bod. Deze laat een deficit van circa 1 miljard per jaar, wat het gevolg is van de voortdurende evolutie op technisch gebied, waardoor steeds nieuwe en geperfectioneerde communicatiemiddelen op de markt verschijnen. De afschaffing van de luxetelegrammen vindt zijn oorzaak in het belangrijk verlies. De kostprijs van een luxetelegram bedraagt ruim 800 frank, waarvan circa 200 frank voor de uitreiking, daar waar de gemiddelde prijs van een telegram van 20 woorden, slechts 135 frank bedraagt.

Inzake de zendvergunning aan de lokale radio's bevestigde de staatssecretaris dat enkel de radiostations van de verenigingen die erkend zijn door de executieven van de betrokken gemeenschap in aanmerking komen voor het technisch onderzoek. Pas daarna zal de Regie van TT over de nodige technische gegevens beschikken om de werkfrequenties te kunnen bepalen.

Wat de CB'ers betreft werd aan hun vertegenwoordigers toegezegd om de overgangperiode met één jaar te verlengen tot 31 december 1983 en inzake de mobilisatiedienst zal alles in het werk worden gesteld om vóór het einde van 1983 het gehele land te bedienen.

Vragen werden nog gesteld over de coördinatie tussen de RTT-diensten en de gemeentebesturen bij het uitvoeren van werken; de openinguren van de kantoren in toeristische streken; de defecte telefoontoestellen; de herziening van de telefoontarieven voor gesprekken in de landelijke gebieden; de doorzichtigheid der telefoonrekeningen enzovoort.

Inzake de Posterijen werd de rijksbijdrage ten gunste van de Regie in 1982 beperkt tot 11 929,9 miljoen, hetzij 27 pct. minder dan tijdens het vorige boekjaar en tegelijkertijd het laagste bedrag sinds 1974.

Dit was mogelijk door een strenge beperking van alle uitgaven, zowel voor het personeel als de exploitatie en door een gevoelige verhoging van de inkomsten door middel van een algemene aanpassing van de tarieven sedert 15 april die ongeveer 2 400 miljoen moet opbrengen. Tenslotte door twee bijzondere financiële verrichtingen, namelijk de debudgettering van het verlof- en rustsaldo en de overdracht van 650 miljoen van de Regie van TT naar de Regie der Posterijen.

Wat de overheveling betreft van 650 miljoen, was een lid de mening toegedaan dat dit indruist tegen de wet van 1930 tot instelling van de RTT en in strijd is met het beginsel van de zelfstandigheid van die instelling. Het dreigt daarenboven het budgettaire evenwicht van de Regie in gevaar te brengen.

Deze mening wordt bijgevallen in een brief van het Rekenhof aan de voorzitter van de commissie die luidt: «Een dergelijke maatregel die afwijkt van de organieke wet op de Regie der Posterijen, hoort niet thuis in een budgettaire bijbepaling, maar zou, zoals trouwens ook wat artikel 10 betreft, het voorwerp van een normatieve wetsbepaling moeten uitmaken. Bovendien is die verschuiving van de begrotingslast des te minder verantwoord daar de organieke wet op de RTT van 19 juli 1930 de instelling verplicht de haar toegewezen middelen op een commerciële en industriële manier te beheren.»

De staatssecretaris bevestigde dat dit een uitzonderlijke en éénmalige bijdrage zou zijn die werd genomen op een ogenblik dat het begrotingsevenwicht van de RTT helemaal niet bedreigd was.

De subsidie voor de sociale dienst onderging een forfaitaire vermindering en de verhoging van de andere sociale uitgaven werden strikt beperkt, zonder de toegekende voordelen aan het personeel gevoelig te verminderen.

Dank zij de maatregelen die werden getroffen werden de personeelsuitgaven teruggebracht tot 28 732,5 miljoen, hetzij op het niveau van 1980 en meer dan twee miljard minder dan in 1981.

De wervingsstop van juni jongstleden maakte een vermindering van de zaterdagprestaties, die de Regie zeer zwaar belasten, daar het personeel 200 pct. werd vergoed, noodzakelijk. Daarover werden door een aantal leden vragen gesteld en voorstellen geformuleerd.

Over de bestemming die werd gegeven aan de provisie van 2 710,7 miljoen die de Regie der Posterijen heeft aangelegd sinds haar oprichting om de niet-opgenomen vakantie- en rustdagen van

het personeel te bepalen, kon op vraag van een lid worden medegedeeld dat deze kasmiddelen de Regie hebben in staat gesteld haar investeringen te financieren zonder ooit leningen te moeten aangaan.

De regering besloot aan deze werkwijze een einde te maken. Zij onttrok deze rust- en vakantiedagen aan de begroting en verminderde de personeelsuitgaven in de ontwerpbegroting 1982 tot het dienovereenkomstige bedrag. Voortaan zal het de Regie der Posterijen niet meer zijn toegestaan het saldo van de vakantie- en rustdagen van het personeel in de begroting te boeken.

In de begroting mogen, overeenkomstig de algemeen geldende regel, nog alleen de vakantie- en rustdagen worden opgenomen die tijdens het begrotingsjaar moeten worden verleend.

Tenslotte kwam nog de huisvesting van de postkantoren, de veiligheid van het personeel en de veiligheidsuitrusting bij geldtransporten aan bod.

Over het Bestuur der Postchecks werden eveneens een aantal vragen gesteld, zo onder meer over de regularisatierekening; over het ter beschikking gesteld kapitaal aan de Staat, ingevolge de beslissing de lonen van de ambtenaren te storten op een postrekening, de installatie van terminals in de postkantoren en de bescherming der rekeninghouders tegen diefstal van hun gewaarborgde checks.

De begroting van Posterijen, Telegrafie en Telefonie voor het begrotingsjaar 1982, werd door uw commissie aangenomen met 10 stemmen tegen 5 en wij nodigen de Senaat uit eveneens deze begroting aan te nemen. *(Applaus op de banken van de meerderheid.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Seeuws.

De heer Seeuws. — Mijnheer de Voorzitter, dames en heren ministers, geachte collega's, eerst wil ik namens mijn fractie de rapporteur gelukwensen met zijn gedegen en overzichtelijk verslag over de commissiewerkzaamheden aangaande de begroting van Posterijen, Telegrafie en Telefonie.

Dat wij ten behoeve van de commissiebesprekingen op datum van 21 oktober van het kabinet van mevrouw de staatssecretaris van PTT een uitgebreide beleidsnota ontvingen betreffende het dienstjaar 1982, werd door verschillende collega's en door onszelf als zeer positief ervaren.

Het stelde ons in ieder geval in de gelegenheid veel concreter op een aantal specifieke problemen in te gaan en daarover informatieve vragen en kritische beschouwingen te uiten, die trouwens door beide ministers uitvoerig werden beantwoord.

Groot was echter onze verbazing toen we enkele dagen later, op 26 oktober, de dag zelf van de commissievergadering, twee brieven ontvingen respectievelijk van mevrouw Paula D'Hondt-Van Opdenbosch, staatssecretaris van PTT, en van de heer Herman de Croo, minister van Verkeerswezen en van PTT, aangaande bedoelde beleidsnota.

Als ik de brief van de staatssecretaris goed begrepen heb, bevestigt zij dat de nota werd toegestuurd om te dienen als leidraad bij de bespreking van de begroting voor 1982 in de commissie. De ruime beleidsopties, waarin deze gegevens kaderen, zullen echter door de minister en de staatssecretaris diepgaand worden toegelicht bij het voorleggen van de begroting voor 1983.

Minister De Croo echter verzocht ons het document als louter informatief te beschouwen, aangezien het hem vooraf niet werd voorgelegd en hij was integendeel van oordeel dat het geen deel uitmaakt van de ruime politieke visie op de Posterijen en op de Regie van Telegrafie en Telefonie, die ter gelegenheid van de begroting voor 1983 moet worden uitgewerkt.

Wij vragen ons dus af, geachte collega's, of wij daaruit moeten opmaken dat de visie van de staatssecretaris op de beleidslijnen voor de begroting van 1983 niet dezelfde zijn als degenen die door minister De Croo zullen worden naar voren gebracht bij de begroting voor het volgende jaar.

Wij hadden in de commissie de gelegenheid zelf niet om daarover concrete vragen te stellen en het is duidelijk dat de beide ministers ons bij hun antwoord na dit debat daarover toch enige klaarheid zullen moeten brengen.

Maar laat ons terugkeren naar de interessante inleiding bij de beleidsnota die ons werd overhandigd en meer bepaald bij het deel dat betrekking heeft op de Regie der Posterijen.

De staatssecretaris doet daarin opmerken dat de problemen bij de PTT in die mate verschillend zijn van deze van de Regie van TT, dat de begroting in hoge mate te maken heeft met personeelskosten.

De menselijke problemen spelen een grote rol bij de PTT en het besef van de belangrijke rol die de openbare dienst vervult, wordt er veel scherper aanvoeld.

Problemen met de zaterdaguitreiking, met de moeilijk inhaalbare door het personeel gepresteerde overuren, de problemen van veiligheid van het postpersoneel en het tekort aan effectieven zijn typerend voor de Regie der Posterijen.

Ondertussen heeft ook de elektronica haar intrede gedaan met de automatische bankbiljettenverdelers en andere technologische innovaties.

De nota doet verder opmerken dat het postpersoneel op de eerste plaats een belangrijke sociale rol te vervullen heeft. Het betekent immers voor zeer veel mensen in onze samenleving het enige dagelijkse contact met anderen. In sommige gevallen is de postman werkelijk de vertrouwensman die voor persoonlijke problemen een oplossing probeert te vinden.

Het lijkt geen twijfel dat de Regie der Posterijen naast haar belangrijke taak als openbare dienst, waarvan het principe zelf in de Grondwet is ingeschreven, ook een belangrijke sociale rol te vervullen heeft.

Deze vertrouwensrelatie die de postman vervult is des te groter naarmate het alleenstaanden, zieken en voornamelijk gepensioneerden aangaat. Wie zal het belangrijke moment ontkennen wanneer de postman maandelijks hun pensioen ten huize brengt?

Maar daarnaast is de Regie der Posterijen ook geroepen om verschillende andere diensten aan de bevolking te verlenen. Maar deze dienstverlening is jammer genoeg op sommige punten in het gedrang gekomen door de blinde werfstop van het statutair personeel.

Blindelings zeg ik en dus onverantwoord omdat men de post hier als productieve uitvoeringsdienst al te vaak gelijkgeschakelt met andere openbare diensten die veeleer louter administratief zijn.

Het is des te onbegrijpelijk gezien de wervingsstop voor het uitvoeringspersoneel, dat soms dag en nacht moet werken om op alle mogelijke en onmogelijke uren van het etmaal de dienst aan te vangen ten einde de briefwisseling en de andere poststukken dagelijks tijdig bij de bestemming te brengen. Wij mogen die belangrijke functie van het postpersoneel niet uit het oog verliezen en de ondanbare omstandigheden waarin zij moeten werken.

Daarenboven gaat het, zoals we reeds in de commissie hebben doen opmerken, om bijzonder laag gesalarieerd personeel. Het is des te onbegrijpelijk dus dat men precies in de sociale diensten gaat besparen, die in feite een stuk historisch gegroeide compensatie zijn voor hun te laag inkomen, maar dat anderzijds door de huidige minister hoge ambtenaren worden benoemd, zelfs in overtal, terwijl nu zelfs een uitbreiding van dit hoge kader wordt voorgesteld en dat op een moment dat honderden jonge mensen, die statutair voor een wervingsexamen geslaagd zijn, een normale indiensttreding in het kader wordt ontzegd.

Wij hebben voorts tijdens de commissiebesprekingen tal van kritische opmerkingen kunnen maken over de door u voorgestelde bezuinigingen. Zo schaft u bijvoorbeeld in het Gentse verschillende tientallen voetgangersdiensten af op zaterdag, doch laat u anderzijds een aantal autovoertuigen inzetten om toch nog het werk te kunnen doen, en dat op een moment dat de energiekosten onbetaalbaar zijn geworden. Wij vragen ons dus af, mijnheer de minister, of de rekening wel gemaakt is over de besparingen in loonkosten tegenover de uitgaven, investeringen en kosten bij het inzetten van rollend materiaal, waarbij toch nog mensen te pas komen.

En tenslotte krijgen we dan het toppunt van de besparingspolitiek van de regering met het wetsontwerp dat deze morgen in de commissie werd besproken tot afschaffing van de bij de programmawet van 2 juli 1981 ingevoerde verplichting voor de ambtenaren voor het nemen van een postrekening voor de vereffening van hun wedden.

Alle kosten die het opzetten van die operatie hebben meegebracht, de ganse inzet van duizenden postbeambten om dit te realiseren, het onloochenbare feit dat de tegoeden van het Postchequeambt daardoor ruim gestegen zijn en dat die tegoeden ter beschikking staan van de minister van Financiën, terwijl de kosten van het Postchequeambt daardoor ook relatief verminderen, dat alles blijkt plots niet meer in aanmerking te worden genomen, zelfs niet het feit dat de betrokken ambtenaren beter en vlugger gediend zijn met de overschrijving van hun wedde.

We weten dat de ambtenaren anderzijds hun totale vrijheid behielden om hun wedde door een bestendige opdracht geheel of ge-

deeltelijk over te schrijven naar een private bankrekening bijvoorbeeld of om er een hypothecaire lening mee af te lossen.

Zelfs het Hoger Comité van Toezicht was en blijft voorstander van die opgelegde verplichting omdat het comité beter dan wie ook weet, hoe de openbare financiën gediend zijn en worden met het werk van de Postcheques.

In ieder geval, voor zover wij zelf konden nagaan, zijn in tegenwoordig met de bewering van de minister, de tegoeden van de postchequerekening gestegen, fungeren de rekeningen goed en zijn er geen klachten, stegen de bestendige opdrachten inderdaad (maar dat betekent niet dat er ontevreden rekeninghouders zouden zijn) omdat vroeger geen overboeking kon worden gedaan naar een rekening bij een bank, maar dat dit wel kan sedert de programmawet en betekent het in ieder geval dat de financiën van de Staat daardoor over ongeveer 6 miljard meer beschikken in 1982 tegenover 1981.

Wij vinden het dus onverantwoord om de hele operatie teniet te doen zonder een concrete aanwijzing die als verantwoording zou kunnen worden ingeroepen, tenzij u ons, mijnheer de minister of mevrouw de staatssecretaris, met echt en controlebaar cijfermateriaal zou kunnen aantonen dat de ganse operatie tot niets heeft gediend en de Staat niets heeft opgebracht.

Dat zou mij verwonderen, aangezien ik mij de reacties van de banken herinner toen deze maatregel werd genomen.

Tenslotte nog een laatste woord wat de tarievenpolitiek betreft.

Ook hier staan we steeds weer voor een fundamenteel diametraal tegenovergestelde houding die feitelijk wellicht minder door rationale en economische overwegingen, dan wel door ideologische benaderingen wordt bepaald.

We vragen ons af of de huidige ministers er al eens over nagedacht hebben, er is inderdaad in de commissie over gesproken, en desgevallend laten berekenen hebben, wat het zou betekenen indien sommige tarieven zouden verminderd worden in plaats van vermeerderd, ten einde de trafiek van de postbedeling te doen stijgen, wat met een goede reorganisatie van de postdiensten gemakkelijk moet kunnen worden ondervangen.

Wij dachten daaraan opnieuw toen wij het resultaat zagen van de vrijwillige autoarme zondag van 14 november jongstleden en de plots verhoogde treintrafiek op sommige lijnen die aan verminderd tarief ter beschikking van de bevolking werd gesteld.

Zelf hebt u daarover een echt zegebulletin kunnen geven.

Dan pas ziet men welke functie een goed beheerde openbare dienst moet spelen in een maatschappij die geteisterd wordt door een diepgaande economische crisis van ons kapitalistisch bestel.

Mijnheer de Voorzitter, dames en heren ministers, geachte collega's, wat de Regie van TT betreft, vermeldt de inleiding tot de beleidsnota die wij van mevrouw de staatssecretaris ontvingen, de snelle technologische evolutie die deze begroting van 1982 kenmerkt en die er vooral op gericht is, het hoofd te bieden aan de vele uitdagingen die de nieuwe technologische vindingen stellen om op een passende wijze te kunnen voldoen aan de vraag van de gebruikers.

Wat dat betreft, zal de RTT moeten beantwoorden aan een schier onbepaalde waaier van nieuwe uitrustingen en produkten, is er de niet te verwaarlozen impact op de vorming en op de specialisatie van het personeel en worden steeds strengere eisen gesteld aan het aanpassingsvermogen op technisch vlak dat zeer snel evolueert.

Wat wij bij deze inleiding dan ook niet kunnen begrijpen — en wij hebben dat ook in de commissie onderstreept — is, dat uitgaande van een Regie die op louter commerciële basis sedert vele jaren een vooraanstaande rol speelt in de spits technologie, en daar een zeer goede plaats inneemt, evengoed onderworpen wordt aan de budgettaire versobering, in dezelfde mate als de andere sectoren van het overheidsbeleid.

Met andere woorden, de Regie is statutair onderworpen aan dezelfde regels als een gewone commerciële vennootschap, maar wordt door zijn eigenaars en aandeelhouders geremd in zijn expansiemogelijkheden, met de bedoeling minder winst te maken om geen overdreven concurrentie te plegen ten aanzien van de zuivere private commerciële sector.

Wat de loutere organisatorische aspecten betreft, stelt mevrouw de staatssecretaris in haar nota dat de RTT heeft geopteerd voor een geleidelijke nummerisering van de gehele infrastructuur.

En die beleidsopatie vergt uiteraard een grondige research, een uitgebreid marktonderzoek en vooral ook een herscholing van sommige personeelsformaties.

Het zou dus nuttig zijn, mevrouw de staatssecretaris, uit uw antwoord straks te vernemen, over welk vastleggingskrediet in de investeringen te dien einde werd voorzien, op welke wijze de Regie

van TT aan eigen researchwerk doet — wat minder ter sprake is gekomen in de commissie — en hoe de noodzakelijke bijscholing van het personeel financieel zal gehonoreerd worden en waar we dit in de begrotingsposten kunnen terugvinden.

Wat het sociaal aspect van de begroting betreft, is met het oog op de opslorping van de werkloosheid onder meer voorzien in de aanwerving van economische stagiairs.

De Regie van TT doet dit ongetwijfeld ook aangezien daartoe in de begroting van 1982 een krediet van 274 miljoen is ingeschreven.

Maar ik hoor daarover vreemde beweringen, die ik trouwens niet kan geloven, en ik zou daarom aan mevrouw de staatssecretaris willen vragen om mij, uiteraard niet vandaag in haar antwoord, maar liefst schriftelijk, het aantal stagiairs te laten kennen, ingedeeld per arrondissement, die de Regie heeft aangeworven in 1982, onder haar bevoegdheid.

Mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch, staatssecretaris voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — U zult verrast zijn!

De heer Seeuws. — De wervingsbeperkingen die door de regering werden opgelegd beletten de normale expansie van de RTT, wat meer is, ze beletten de Regie haar werkelijke opdracht te vervullen, namelijk de exploitatie in het algemeen belang.

Hierdoor ontstaan, uiteraard kwalitatieve, maar vooral ook kwantitatieve personeelstekorten, die in verscheidene diensten niet alleen de goede dienstuitvoering in het gedrang brengen, maar ook vanzelfsprekend het sociaal klimaat verstoren.

De toekomstige politiek van de regering inzake personeelsaanwervingen biedt dan ook weinige rooskleurige vooruitzichten. Het volmachtbesluit nummer 56 betreffende de wervingen van sommige overheidsdiensten, dat toepasselijk is op de Regie van TT vanaf 1983, is hierbij typerend.

Heel wat personeelsleden wachten nu reeds lang op de realisatie van de hun toegekende mutatie — die trouwens meestal werd toegekend — dicht bij hun woonplaats.

Ieder van ons kent kleine en grote drama's, van vooral jonge personeelsleden die omwille van de job hebben aanvaard om ver van huis in dienst te gaan bij de RTT, daarenboven nog met onmogelijke opdrachten in alle uithoeken te worden belast en dan nog jaren moeten wachten vooraleer zij kunnen muteren, omdat de betrokken diensthoofden ze niet kunnen laten gaan zonder de dienst te verstoren, aangezien ze niet vervangen worden.

Die sociale onrechtvaardigheid kan toch niet aan de aandacht van mevrouw de staatssecretaris ontsnappen en we vragen dan ook welke maatregelen zullen worden getroffen om de geplande overplaatsingen, inzonderheid vanuit Antwerpen en vanuit Brussel, binnen een redelijke termijn te laten uitvoeren.

Geachte collega's, we vestigen uw aandacht op het huidige personeelstekort. Ten overstaan van de voorziene personeelsformatie van 33 143 eenheden zijn er niet minder dan 3 504 niet-betzette open betrekkingen, wat 10,5 pct. betekent.

We vragen hierover aan de heer minister en mevrouw de staatssecretaris, enige uitleg, meer dan het excuus van de opgelegde besparing. U zal begrijpen dat we hierover wat meer duidelijkheid wensen.

En wat nu tenslotte het wettelijk aspect betreft. De heer minister van Verkeerswezen en PTT zegt in zijn inleiding tot het verslag van de besprekingen in de Senaatscommissie dat de zeer snel evoluerende technische verwezenlijking ertoe zullen nopen « het monopolieprobleem van de RTT met veel aandacht te volgen ».

Ik heb dat niet begrepen — ik ben zoals de heer Wyninckx — en ik vraag de heer minister dus ons straks te zeggen met welk monopolieprobleem de RTT worstelt en welke oplossing de minister daaraan denkt te moeten geven.

Wat we vooral onthouden is, dat de minister ons in dezelfde gedachtegang belooft dat, wat de begroting 1983 betreft, waarvan we hopen dat zij tijdig zal worden ingediend, fundamentele nieuwe beleidsopties zullen worden genomen. Wij zijn dus benieuwd en we wachten met belangstelling af.

Mijnheer de Voorzitter, dames en heren ministers, geachte collega's, ik besluit met een aantal financiële beschouwingen.

Uiteraard moeten we zoals voor de vorige begrotingen betreuren dat ook de begroting van PTT veel te laat werd ingediend waarbij alle wettelijke bepalingen werden overschreden en we verwachten natuurlijk dat de minister en de staatssecretaris inspanningen zullen

doen om de begroting van 1983 tijdig aan het Parlement voor te leggen.

Deze laattijdigheid van de begroting 1982 heeft echter het voordeel dat de prognose die een begroting is, reeds kan worden getoetst aan de realiteit van de inkomsten en uitgaven.

De begroting voor 1982 die ons vandaag is voorgelegd voor de Regie van TT, sluit dus af met een batig winstsaldo van 3 000 frank. Wat is de realiteit?

Hoeveel bedraagt nu reeds de winst, of moeten we niet reeds eerder spreken van verlies?

Voor hoeveel miljoenen — of zijn het miljarden — moet mevrouw de staatssecretaris bijkredieten vragen en welke zijn daarvan de oorzaken?

Over een en ander zouden we inderdaad graag worden ingelicht.

Inzake de financiële en begrotingsaspecten zijn in de commissie een aantal vragen gesteld. En we kunnen ons niet van de indruk ontdoen, mijnheer de minister en mevrouw de staatssecretaris, dat er door sommige leden vragen zijn gesteld over aspecten die aan onze aandacht zijn ontsnapt, onder meer wellicht, omdat wij pas op 20 oktober aan de voorzitter van de Senaatscommissie voor de Infrastructuur, met een tweetal opmerkingen van het Rekenhof op artikel 10 en artikel 11 van het wetsontwerp aangaande de begroting van de Regie van Posterijen en van Telegrafie en Telefonie.

In beide gevallen wordt door het Rekenhof de opmerking gemaakt dat in de begroting budgettaire bijbepalingen zijn opgenomen die feitelijk ingevolge de organieke wet op de Regie der Posterijen evenals op de Regie van TT in een normatieve wetsbepaling zouden moeten worden opgenomen.

Wat de afschrijvingsdotatie betreft, die verhoogd werd met 50 miljoen, mag deze volgens dezelfde organieke wet op de RTT niet fiscaal gebeuren. De RTT is inderdaad onderworpen aan de belasting op de vennootschappen en men kan dus enkel de werkelijke afschrijvingen boeken en deze niet lukraak verhogen.

Daarenboven werden de afschrijvingen van de niet-terugvorderbare BTW, die in akkoord met de controleur van belastingen werden gepland op vijf jaar en dus moesten gebeuren tegen 20 pct. per jaar, verminderd tot het gemiddeld percentage van 4,88 pct. Maar op die wijze worden de afschrijvingen, die een bron van autofinanciering zijn, met 399 miljoen verminderd.

Artikel 13 van het begrotingsvoorstel omvat een algemene maatregel.

Ten eerste is er de 2,2 pct. gedwongen besparing die gestort moet worden aan de Schatkist voor een totaalbedrag van 77,979 miljoen, en ten tweede is er de fameuze overschrijving van 650 miljoen frank naar de Regie der Posterijen.

En daar stellen we, mijnheer de minister en mevrouw de staatssecretaris, toch een aantal vragen die ongetwijfeld dus ook door het Rekenhof werden opgemerkt, doch dat ter zake geen standpunt inneemt, behalve dan door erop te wijzen dat de verschuiving van de begrotingslast des te minder verantwoord is, daar de organieke wet op de RTT van 19 juli 1930 de Regie verplicht de haar toegewezen middelen op een commerciële en een industriële manier te beheren.

We stellen dus de volgende vragen. Zal de controleur van de vennootschapsbelasting dit aanvaarden, aangezien het hier geen exploitatie-uitgaven betreft? En zo de controleur deze uitgaven wel aanvaardt, dan betekent dit het verminderen van de belastbare winst of het verhogen van het verlies en is tenslotte deze naar het zeggen van de minister éénmalige operatie niet strijdig met de logica die wil dat de Regie van TT volgens de handels- en nijverheidsmethoden een gezonde exploitatie moet voeren?

Op deze manier komt men natuurlijk tot tekorten en verliezen door de jaren heen en zullen uw opvolgers binnen twee of drie jaar zich erover beklagen dat weer moet worden bijgepast.

Het gaat derhalve niet op, mijnheer de minister en mevrouw de staatssecretaris, de RTT lasten op te leggen die geen enkele private onderneming moet dragen.

En tenslotte weze opgemerkt dat de overdracht van 650 miljoen van de Regie van TT naar de Regie der Posterijen, daardoor in de plaats tredend van de overheid zelf, die de enige aandeelhouder is van de betrokken regie, dat deze overheveling, zeg ik, betekent dat de aanwervingsmogelijkheid wordt in de weg gestaan voor een equivalent van 1 300 telefoonarbeiders die nu werkloos zijn en waardoor de Regie in haar expansie op een ongelooflijke manier wordt afgeremd, precies in een technologisch noodzakelijke expansie waarbij de Regie de kans zou moeten krijgen om zelf haar mogelijkheden uit te breiden.

Een laatste financiële opmerking is, dat in de hele begroting de gevolgen van de devaluatie van de Belgische frank en van de revalorisatie van de Hollandse gulden en de Duitse mark worden verdorend, wat, zoals trouwens is opgemerkt in het verslag op vraag van één der commissieleden, een verlies van nagenoeg 4,883 miljard betekent.

Normaal, volgens de budgettaire gebruiken, moet dit in de rekeningen van de Regie van TT volledig geboekt worden, vermits de balans en de resultatenrekening waarheidsgetrouw moeten zijn, dit wil zeggen de juiste toestand weergeven, wat duidelijk hier niet is gebeurd.

Mijnheer de Voorzitter, dames en heren ministers, geachte collega's, ik besluit met ongeveer dezelfde beschouwingen die wij namens de fractie hebben gemaakt tijdens de bespreking van de begroting van Verkeerswezen.

Uitgerend in de sectoren die de meest traditionele openbare diensten vertegenwoordigen, die sinds vele jaren hier en in het buitenland opmerkelijke en onvervangbare diensten bewijzen aan de bevolking, worden door een blinde besparingspolitiek deze publieke diensten aangetast in hun expansiemogelijkheden.

Precies deze openbare diensten worden hard aangepakt om louter winstgevendende private belangen te bevoordelen, inspelend op wat kortzichtige persoonlijke belangen die zo gemakkelijk bij de nog begunstigde bevolkingsgroepen worden opgewekt.

Het is in ieder geval onze zorg en wij hopen ook uw zorg, mijnheer de minister en mevrouw de staatssecretaris, om precies in deze moeilijke economische tijden meer middelen vrij te maken voor openbare dienstverlening en nutsvoorziening, ten einde de brede lagen van de bevolking zo goed als mogelijk te beschermen tegen de onrechtvaardigheden van een economische crisis van het kapitalistische regime waarvan deze bevolkingsgroepen ongewild het slachtoffer zijn.

In deze omstandigheden, mijnheer de Voorzitter, dames en heren ministers, geachte collega's, is het vanzelfsprekend voor de socialistische Senaatsfractie onmogelijk om deze begroting goed te keuren. *(Applaus op de socialistische banken.)*

M. le Président. — La parole est à M. Eicher.

M. Eicher. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, madame le secrétaire d'Etat, chers collègues, une fois de plus, en intervenant dans ce débat, je dois déplorer le peu de sens qu'a la discussion d'un budget alors même que l'année auquel il se rapporte est presque écoulée. C'est, à mon avis, un état de choses absolument regrettable qui n'honore pas ce gouvernement!

C'est un manque de sérieux grave!

Il est vrai que le souci de sérieux n'est pas toujours de mise dans les attitudes de ce «gouvernement qui gouverne», ainsi qu'il aime à se désigner lui-même. Je n'en veux pour preuve que cette formulation qui figure dans les remarques préliminaires du ministre des Communications et des PTT: ce budget 1982 est un budget de transition; ce n'est qu'à l'occasion du budget de 1983 que des options fondamentales pourront être prises. Cela ne revient-il pas à avouer que, durant un an, le gouvernement n'a pas eu de réelle politique en ce qui concerne les Régies des Postes et des Télégraphes et Téléphones et que, par conséquent, beaucoup de temps a été perdu? N'est-ce pas contradictoire avec l'observation faite, un peu plus loin, de l'évolution très rapide des techniques?

Manque de sérieux, donc, qui se manifeste également par l'étrange collaboration existant entre les deux responsables de ce département. Comment voulez-vous qu'un parlementaire puisse donner valablement son avis sur un budget et donc sur la gestion d'un département lorsque, appelé à aborder ces questions en commission, il reçoit dans son courrier deux lettres contradictoires?

La première lui dit que le document de travail qui doit servir de fil conducteur durant les discussions comporte de larges options de gestion qui seront détaillées lors de la présentation du budget 1983. La seconde, émanant de l'autre personnalité exerçant la tutelle, lui affirme, par contre, que les idées qui y sont mentionnées ne font pas partie d'une vision politique large sur la Poste et la RTT, telle qu'elle sera présentée lors du dépôt du budget 1983.

Une telle attitude dans la gestion d'un département aussi important que celui des PTT me paraît bien légère, et j'aimerais recevoir, de la part du ministre et du secrétaire d'Etat, quelques explications à ce sujet.

Ce n'est d'ailleurs pas la première fois — et la presse n'a pas manqué de le souligner —, que de telles divergences d'opinion se manifestent dans la gestion du département. Pour ma part, je pense qu'il s'agit en fait d'une manifestation des fêlures qui minent la

cohésion de ce gouvernement. Ces divergences n'expliquent-elles pas, et j'en reviens au premier point de mon intervention, l'immobilisme et l'absence de politique que traduit le budget 1982? Vous savez que deux forces en sens contraire s'annulent. Cependant, je crois que, en fin de compte, la force libérale a fini par dominer, puisque, dès 1983, et pour une durée de cinq ans, la Régie des Postes sera soumise au régime des pouvoirs spéciaux!

Cette année aura été pour la Poste une année sombre. Chacun se rappellera la suppression de la distribution du samedi, qui a donné lieu à des mouvements de protestation et même à des grèves. Cette décision, que l'on nous dit budgétairement indispensable, a dégradé sensiblement le service rendu au public.

En ce qui concerne le personnel et les conditions de travail qui, chacun le sait, sont souvent difficiles, il faudra constater une diminution des effectifs, entraînant des problèmes accrus dans le service. A ce blocage du recrutement, il faudra ajouter la diminution des prestations sociales.

Quant au service lui-même, et ce fait me paraît encore plus grave car il touche à la raison d'être même de la Poste, il aura subi les contrecoups d'une hausse tarifaire importante. Celle-ci a provoqué en effet, une régression des envois postaux, qui ont diminué globalement, de 5,5 p.c. selon certaines sources. On constate, en règle générale, que les hausses de tarifs rejettent vers la filière privée une part du trafic postal, notamment celui des envois non adressés. Ce fait, avec les restrictions budgétaires, entraînant une baisse de la qualité des services, ouvre des brèches importantes.

A ce sujet, je voudrais mettre en exergue l'hypocrisie de ceux qui, dans certains milieux hostiles au service public, ne cessent de critiquer la Poste en déplorant la mauvaise qualité de certaines de ses prestations, en oubliant, au passage, de parler des multiples contraintes qui pèsent sur elles. Ces critiques sont accompagnées — est-ce un hasard, une coïncidence fortuite? — de la floraison subite de multiples sociétés de transports privées assurant une distribution de petits colis ou de documents. Comment sont contrôlées les activités de ces firmes, petites et grandes?

Je dois souligner que certaines d'entre elles insistent même sur le contexte favorable créé par les hausses des tarifs publics qui ramènent vers elles une part des trafics des services postaux.

Je tiens donc à dire que ce fait me paraît grave, et que l'immobilisme, qui a sévi cette année, a peut-être pu créer en certains domaines une situation irréversible... car le secteur privé, lui, ne reste pas immobile! Si ce gouvernement nous dit qu'il faudra suivre avec une grande attention le problème du monopole de la RTT, à cause de l'évolution rapide des techniques, je me demande dans quel sens il va étudier le sujet.

Je crains fort que les assainissements réclamés à la Régie des Postes, par arrêté de pouvoirs spéciaux, de 1983 à 1985, ne dégradent encore le service et n'ouvrent de nouvelles brèches. Ceci est d'autant plus vrai que, depuis plusieurs années, la dotation de l'Etat en faveur de la poste est en régression constante, entraînant des sacrifices non négligeables et de plus en plus difficiles, auxquels on veut ajouter aujourd'hui de nouvelles restrictions.

Je voudrais aborder maintenant le problème du transfert de 650 millions de la RTT vers la Régie des Postes. Cet artifice destiné à diminuer l'intervention de l'Etat en faveur de la Poste, présenté comme exceptionnel et unique, me paraît bien singulier. Du moins reflète-t-il exactement la volonté du gouvernement de réaliser des économies budgétaires à tout prix. Non seulement cette disposition va à l'encontre de la loi de juillet 1930 créant la RTT, non seulement elle porte atteinte à l'autonomie de cette régie, mais elle met en péril son équilibre budgétaire! Est-ce là une politique bien sérieuse?

Etait-il bien réfléchi d'envisager une telle mesure, alors même que la RTT doit faire face à des charges financières sans cesse accrues et a été, par ailleurs, sérieusement malmenée par l'opération de dévaluation du début de cette année; elle aurait perdu 5 milliards dans l'affaire!

M. De Croo, ministre des Communications et des Postes, Télégraphes et Téléphones. — Excusez-moi de vous interrompre, monsieur Eicher.

Veuillez accorder vos chiffres avec ceux qu'a cités M. Seeuws. Vous traduisez son discours en français et vos chiffres devraient être les mêmes. Ceux de M. Seeuws dont inférieurs aux vôtres en ce qui concerne la dévaluation.

M. Eicher. — L'inverse peut être vrai aussi.

La Cour des comptes a émis à ce sujet des observations très négatives, comme à propos de la débudétisation comptable du solde des

congrés et des repos, ou du moins à propos de la faculté offerte à la régie de puiser dans ses fonds de tiers, à concurrence d'un montant égal au montant débudétisé.

Tout ceci me paraît, une fois encore, peu sérieux et singulier pour un «gouvernement qui gouverne». Ces techniques ne sont pas de nature à assurer la transparence de la politique budgétaire de l'Etat.

Je crois donc — mais je rappelle qu'il y a peu de sens à discuter d'un budget présenté si tardivement — que le budget n'est pas de nature à faire face aux exigences du temps et aux défis qui se posent aux deux régies. Il est vrai que beaucoup de choses doivent être améliorées à la Poste, mais je ne crois pas que ce sera à coups de hache budgétaire que l'on améliorera la situation.

Tant à la Régie des TT qu'à la Poste, les nouvelles techniques posent un problème dont les termes sont les suivants: s'adapter et maîtriser l'évolution technologique ou mourir parce qu'on ne peut plus faire face à la concurrence du privé.

Ni ce budget ni ce que l'on nous promet pour 1983 ne me paraissent aller dans le bon sens. Je ne pense pas, par exemple, que les projets du ministre en matière de *leasing* et de filialisation des RTT soient de nature à permettre l'expansion d'un secteur public pour lequel, nous le savons, il ne cultive pas beaucoup de sympathie.

M. De Croo, ministre des Communications et des Postes, Télégraphes et Téléphones. — Qu'en savez-vous?

M. Eicher. — Il suffit pour s'en convaincre de lire, dans la presse, les multiples attaques auxquelles il se livre contre les services publics, ne manquant pas une occasion de dénoncer ces «mauvais gestionnaires». C'est une manière étrange d'envisager la tutelle.

Encore récemment le ministre a pu se livrer à une telle attaque lorsque des problèmes téléphoniques se sont posés à Bruxelles, accusant la régie de mal gérer son patrimoine. La RTT a d'ailleurs été mise hors de cause peu après. Devinez par qui?

M. De Croo, ministre des Communications et des Postes, Télégraphes et Téléphones. — Monsieur Eicher, lorsque je dis que, sur les neuf mille kilomètres de câbles à Bruxelles, plus de mille neuf cents ont près de cinquante ans d'âge et que cela me préoccupe beaucoup, ai-je dit quelque chose d'inexact?

M. Eicher. — Je ne saurais donc m'associer à un tel budget, et j'invite mes collègues à le rejeter.

Je vous remercie de votre attention! (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Maes.

De heer R. Maes. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, mevrouw de staatssecretaris, geachte collega's, de begroting van PTT is relatief beperkt in omvang — zowat 12 miljard — en de cijfertabel vrij eenvoudig, gezien hij slechts twee grote posten bevat, namelijk de dotatie aan de Postchecks, dit jaar 7703 miljoen en de dotatie aan de post, dit jaar 4219 miljoen.

Wanneer men de begroting 1982 vergelijkt met de begroting 1981, komt men, althans op eerste gezicht, tot de verheugende vaststelling dat de voorziene uitgaven met een goede 4 miljard daalden en dat de twee zojuist vermelde grote posten in 1981 9166 miljoen en 6491 miljoen bedroegen. Dit komt erop neer dat, ik herhaal het, op het eerste gezicht, de dotatie aan de Postchecks verminderde met 1463 miljoen en de dotatie aan de post met 2272 miljoen. Men zou dus van een verheugende evolutie kunnen spreken, ware het niet dat deze betere cijfers in feite aan enkele kunstgrepen te danken zijn.

In de eerste plaats heeft men in de begroting 1982 het provisioneel krediet tot dekking van indexverhogingen weggelaten, dat in 1981 voor 475 miljoen wel opgenomen werd. Ik heb het hier al eens gezegd: men handelt bij het opstellen van tal van begrotingen dusdanig, alsof men met opzet cijfervergelijkingen zo goed als onmogelijk wil maken.

Mevrouw D'Hondt-Van Opendenbosch, staatssecretaris voor Posten, Telegrafie en Telefonie, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Die kredieten staan ingeschreven op de begroting van Financiën.

De heer R. Maes. — Ik weet het mevrouw, maar men is ter zake al enkele malen van werkmethode veranderd. De éne maal staan die kredieten globaal in de begroting van de Eerste minister, een andere keer staan ze vermeld per departement en dan weer in de begroting van Financiën.

Een eenvoudig parlementslid moet haast terzelfder tijd boekhouder en Sherlock Holmes zijn om al de posten te kunnen terugvinden.

De heer Seeuws. — Dat is ook de bedoeling.

De heer R. Maes. — Er is echter meer.

Daar de bedrijfsresultaten van de Regie van Telegraaf en Telefoon voor 1982 vermoedelijk nog gunstig zullen uitvallen, heeft men een krediet van 650 miljoen naar de Regie van de Post overgeheveld. Het Rekenhof heeft tegen deze handelwijze terecht geprotesteerd, want het is noch legistiek noch boekhoudkundig verantwoord. Dit bedrag zou veel beter voor de eigen financieringsbehoeften van de Regie van Telegraaf en Telefoon aangewend worden zijn, vermits deze regie aan de andere kant gedwongen wordt leningen tegen op het ogenblik bijzonder hoge intresten aan te gaan om haar investeringen te financieren.

In haar inleiding in de commissie heeft de staatssecretaris zelf trouwens ook gezegd dat een grotere autofinanciering in de komende jaren een prioritaire doelstelling zal zijn. Waarom dan nu deze maatregel in tegenovergestelde zin, des te meer daar de financiële lasten van de Regie van Telegraaf en Telefoon in de komende jaren, tenzij ik mij vergis, zeer ernstig zullen toenemen.

Indien ik mij goed herinner, heb ik trouwens tijdens de bespreking in de commissie aan de minister een tabel gevraagd inzake de in de komende jaren te betalen intresten en aflossingen van de aangegane leningen. Ik heb deze tabel echter niet gekregen. Ik maak daar ook geen drama van, maar nu tast ik een beetje in het duister. Waar enerzijds de terug te betalen intresten mijns inziens een normale evolutie vertonen, namelijk zoals in de huidige financieel-economische omstandigheden te verwachten is, een voortdurende stijging, wat de intresten betreft, van 8,6 miljard in 1979 — 9,4 miljard in 1980 — 11,4 miljard in 1981 — 12,9 miljard in 1982, gaan de aflossingen daarentegen fel op en af, met 7,1 miljard in 1980 — 26,2 miljard in 1981 en 17,1 miljard in 1982. Kan u nu al, mijnheer de minister of mevrouw de staatssecretaris, iets zeggen over de vermoedelijke cijfers van de aflossingen in 1983?

Een tweede kunstgreep bestond erin een soort bestaande spaarpot van 2 710 miljoen, namelijk een provisie om de achterstallige verlopen rustdagen aan het personeel toe te kennen, ditmaal aan te wenden voor het dekken van de personeelsuitgaven. Ook tegen deze tweede kunstgreep heeft het Rekenhof, mijns inziens terecht, bezwaren gemaakt.

Daarbij moet ik nog bekennen dat deze operatie mij ondanks de in de begrotingsstukken en in de commissie gegeven uitleg, nog altijd niet duidelijk is onder meer omdat in het begrotingsdocument zelf zowel op bladzijde 41 als op bladzijde 62 van de verantwoording, slechts sprake is van een boekhoudkundige debutgettering van het saldo aan verlof- en rustdagen voor een bedrag van 1 884 miljoen. Vanwaar het verschil tussen 1 884 miljoen en 2 710 miljoen?

Graag kreeg ik nu of later, toch de juiste verklaring inzake deze operatie. In hoever werd trouwens de achterstand in het nemen van verlof- en rustdagen ingelopen en mocht de provisie daarvoor dan ook verdwijnen?

Tenslotte nog een woord over de postgebouwen. Vele van de door de post gebruikte lokalen bevinden zich in slechte staat. Men is zich daarvan blijkbaar bewust want in de begroting 1981 is er zelfs sprake, bij de toelichting over het krediet voor onderhoud, van een toenemend verval der lokalen. Toch constateer ik dat in de begroting 1982 voor gebouwen en gronden slechts in een bedrag van 343 miljoen voorzien is, tegenover 710 miljoen in 1981. Dit lijkt mij niet alleen onverantwoord wegens de reeds aangehaalde slechte toestand der postgebouwen, maar bovendien zijn werken voor betere huisvesting bijzonder arbeidsintensief, dat wil zeggen werkverschaffend. Het gaat in de bouwsector al meer dan slecht genoeg en men zou desnoods best een andere investering, bijvoorbeeld de afwerking van een paar autosnelwegen, wat vertragen om aan de nodige kredieten te geraken. Ik weet natuurlijk wel dat men dan daarvoor de kredieten voor een andere begroting misschien wat zou moeten verminderen, maar, hier is een keuzeopdracht voor de regering weggelegd.

Ondanks een paar lichtpunten, namelijk een verbetering inzake de wachttijd voor de telefoonaansluitingen en een iets of wat beter functioneren van de postcheckdiensten — u ziet, als het goed is zeggen wij het ook — zal het onze fractie niettemin wegens de andere door mij zopas aangehaalde redenen, niet mogelijk zijn deze begroting goed te keuren. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Kerpel.

De heer De Kerpel. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, mevrouw de staatssecretaris, geachte collega's, het is in dit land een gelukkige traditie dat de bespreking van de begrotingsontwerpen niet beperkt blijft tot een discussie over cijfers, maar dat bij die gelegenheid het beleid van bedoeld departement wordt doorgelicht. Dank zij deze traditie is de al te laattijdige bespreking van de PTT-begroting 1982 in de commissie voor de Infrastructuur toch nog een zinvol gesprek geworden, vooral dan wegens het feit dat zowel de commissieleden als de vertegenwoordigers van de regering dieper zijn ingegaan op het commerciële en industrieel karakter van deze zeer specifieke overheidsdiensten.

Diverse aspecten die daarbij aan bod kwamen, lijken mij uiterst belangrijk. Niet alleen bij de beoordeling van het begrotingsontwerp 1982, maar ook en vooral in het perspectief van het beleid dat in 1983 zal worden gevoerd. In het vooruitzicht van dat beleid wou ik drie reeksen beschouwingen formuleren: Mijn eerste beschouwingen hebben betrekking op de begrotingen en de rekeningen van deze twee reuzebedrijven. Zowel de wet van 19 juli 1930 tot oprichting van de RTT, als de wet van 6 juli 1971, tot oprichting van de Regie van Posterijen, bepalen dat deze overheidsbedrijven gelet op hun commerciële, industriële en financiële activiteiten een nijverheidsboekhouding zullen uitwerken en bijhouden overeenkomstig de methodes die in handel en nijverheid gangbaar zijn, en dit in afwijking van de wet op de rijkscomptabiliteit geldend in de traditionele staatsbesturen. Het ligt nogal voor de hand dat deze wettelijke verplichting ingegeven was door de bekommerning om over een werktuig te beschikken dat niet alleen een klaar inzicht zou geven nopens de werkingskosten en de exploitatie-uitslagen van deze bedrijven, maar dat terzelfder tijd een accuraat beleidsinstrument zou zijn voor de regering en het Parlement.

Een wettelijke verplichting die geïnspireerd is door het principe van de zogenaamde «responsabilisering», is thans volop in de mode.

Het is evenwel nogal duidelijk dat dit beleidsinstrument slechts bruikbaar kan zijn in de mate waarin deze nijverheidsboekhouding de realiteit getrouw weerspiegelt en zij niet vertekend noch vertoerd wordt door extrarekenplichtige ingrepen. Wij wensen onze bekommerningen in dit domein te illustreren door drie voorbeelden:

Op de eerste plaats — en ook de vorige sprekers toonden hun bezorgdheid hierover — waren wij toch wel verrast te moeten vaststellen dat het begrotingsontwerp in een transfer vooruit van 650 miljoen van de Regie van Telegrafie en Telefonie naar de Regie van Posterijen. Dit transfer wordt verricht zonder dat daarvoor enige bedrijfseconomische motivering is gegeven tenzij dan de bekommerning, de vergoeding te verminderen, die de Staat aan de Regie van Posterijen uitbetaalt voor de lasten van het Postcheckambt. Het is nogal vanzelfsprekend dat deze operatie veel kwaad bloed heeft gezet bij de beheersorganen van de Regie van Telegrafie en Telefonie, beheersorganen, die zich de jongste jaren meer en meer zijn gaan bejiveren om een sluitende begroting in te dienen en daarna te respecteren. Ik begrijp best dat de regering telkenjare bij het opmaken van haar begrotingen op zoek is naar geld, doch dergelijke operatie lijkt mij niet alleen een kunstgreep, maar zij is zelfs onrechtvaardig, gezien daardoor aan de telefoongebruikers *de facto* een bijkomende belasting wordt opgelegd!

Als tweede illustratie van mijn bekommerning wou ik deze vergadering wijzen op het feit dat men in een kapitaalintensief bedrijf zoals de RTT, grote aandacht moet besteden aan de afschrijvingscoëfficiënten, niet alleen wegens hun directe weerslag op de exploitatie-uitslagen, maar veel meer nog wegens hun implicaties op het stuk van de autofinanciering. Ik vraag mij af of de afschrijving van de inrichtingen, opgesomd in de bijlage II bij deze begroting, wel strookt met de reële waardevermindering. Het is toch nogal duidelijk dat wegens de snelle technologische ontwikkelingen, deze apparaturen zeer snel verouderen en soms reeds lang achterhaald zijn vooraleer zij echt versleten zijn. Ingeval men de ogen zou sluiten voor deze realiteit, al was het maar om de exploitatie-uitslagen niet te bezwaren, dan doet men aan stuivervogelpolitiek.

Als derde illustratie van mijn bekommerning om tot een orthodoxe boekhouding te komen, stel ik vragen nopens de manier waarop de lasten van de dienst der checks en postoverschrijvingen wordt verrekend. Welk is de verhouding tussen enerzijds de gebudgetteerde lasten voor 7 miljard, en de opbrengst van de fondsen, die door particulieren worden toevertrouwd aan het Bestuur der Postchecks? Het komt ons voor dat ook hier een kosten-batenanalyse zou moeten worden opgemaakt om de goede of minder goede werking van de Regie van Posterijen te evalueren. Het ligt nogal voor de hand dat deze evaluatie voor het Parlement uitermate interessant zou zijn, niet alleen bij de ontleding van de begrotingsramingen, maar meer nog in het vooruitzicht van de besprekingen, die eerstdaags in deze

vergadering zullen worden gevoerd in verband met het wetsontwerp nummer 352 tot opheffing van de verplichting het loon en de toelagen op een postcheckrekening te storten. Tot daar mijn beschouwingen nopens de boekhouding van de Regie der Posterijen en de Regie van Telegrafie en Telefonie.

Mijn tweede reeks beschouwingen betreffen de selectieve wervingen, zowel bij de Regie van Posterijen als bij de Regie van Telegrafie en Telefonie.

Tijdens het debat nopens het begrotingsontwerp 1982 voor het Openbaar Ambt, heb ik gewezen op de catastrofale gevolgen die onvermijdelijk voortspruiten uit een wervingsstop die blindelings en zonder onderscheid wordt toegepast. En tot besluit van deze beschouwingen uitte ik de wens dat elke beslissing om het personeels-effectief te verminderen zou worden voorafgegaan door een systematische kosten-batenanalyse, waarbij de openbare diensten met commercieel en industrieel karakter in de mogelijkheid zouden worden gesteld precies uit te maken of een personeelsinkrimping ja dan neen een besparing betekent dan wel dat zij, integendeel, leidt tot een aftakeling van de dienstverlening en de verarming van onze samenleving. Het is nogal duidelijk dat in de PTT talrijke diensten zouden kunnen worden afgeschaft met een aanzienlijke vermindering van uitgaven ten laste van de gemeenschap. Blijft nochtans de vraag of bijvoorbeeld de afschaffing van de zaterdaguittreikingen mag worden ervaren als een positieve beslissing dan wel of deze afschaffing dient te worden beschouwd als een aftakeling van de dienstverlening waarop de bevolking recht heeft. Het ligt nogal voor de hand dat de uitgaven, toegestaan in de Regie van Posterijen en in de Regie van Telegrafie en Telefonie, geenszins kunnen worden beschouwd als consumptieve uitgaven.

Wij zouden in dit verband willen verwijzen naar de fundamentele opties die aan de basis liggen van het regeringsbeleid, enerzijds het stimuleren van onze bedrijven en anderzijds de drastische vermindering van de uitgaven in de overheidsdiensten. De fundamentele vraag, waarop wij in deze begroting een antwoord moeten geven, is of de Regie van Posterijen en de Regie van Telegrafie en Telefonie behoren tot de categorie van de bedrijven en derhalve moeten worden gestimuleerd of dat zij integendeel behoren tot de categorie van de overheidsdiensten en derhalve duchtig dienen te worden afgeremd. Deze bedrijven spelen een belangrijke rol in onze economie, niet alleen als infrastructuur voor handel en nijverheid, maar daarenboven als openbare dienst ten behoeve van de bevolking, waaraan dient te worden toegevoegd de belangrijke rol die deze bedrijven spelen, zowel uit oogpunt van tewerkstelling, direct en indirect, als uit oogpunt van technologische ontwikkeling, vooral dan in de spijttechnologie van de telecomunicaties.

Wanneer de regering systematisch de activiteit van deze bedrijven afremt, dan handelt zij niet conform de basisprincipes van haar beleidsverklaring. Wij pleiten dan ook nogmaals voor een personeelsbeleid, helemaal gericht op de heropleving.

Een derde reeks beschouwingen betreffen de investeringen, vooral de investeringen bij de Regie van Telegrafie en Telefonie. Tijdens de besprekingen in de commissie voor de Infrastructuur heeft de minister van Verkeerswezen en PTT verklaard dat voor de Regie van Telegrafie en Telefonie een vijfjarenplan zal worden uitgewerkt en dat men zich ernstig moet beraden over de financieringspolitiek, die naar zijn woorden een werkelijke uitdaging wordt.

Ik kan de minister bijvallen wanneer hij uiting geeft aan deze bekommerning. Blijft evenwel de vraag welke oplossing de regering daarvoor zal uitwerken. Wij weten dat de minister eraan denkt voor de financiering van de RTT-investeringen een beroep te doen op het procédé van de *leasing*, eerder dan over te gaan tot het uitschrijven van traditionele leningen.

Er moet onmiddellijk worden aan toegevoegd dat deze vorm van financiering tot nu toe in de openbare sector volstrekt ongebruikelijk is, tenzij dan bij de NMBS, een maatschappij met een zeer bijzonder statuut, waarvan men zich kan afvragen of zij het ideale voorbeeld is om ons te inspireren voor de financiering van de RTT, die tot nu toe geen extragelden van de Staat moest krijgen.

Sta mij toe een waarschuwend vinger op te steken, alvorens tot deze stap wordt besloten, en in die gedachtengang te vragen dat de voor- en nadelen van dergelijke financieringsformules zorgvuldig worden geanalyseerd, voordat een beslissing wordt genomen.

Het is mij welbekend, dat de wettelijke en reglementaire procedures, die momenteel dienen gevolgd te worden voor de financiering van de Regie van Telegrafie en Telefonie dermate omslachtig en ingewikkeld zijn, dat zij een ontmoedigend effect hebben. Fundamenteel rijst evenwel de vraag of het de voorkeur verdient deze voorschriften te omzeilen door een zogenaamde privatisering van deze financieringsverrichting, liever dan te zoeken naar een versoepeling

van de huidige procedures, die, ondanks hun omslachtigheid nog steeds de beste waarborgen bieden, zowel op het stuk van kostende prijs, als op het stuk van onafhankelijkheid ten opzichte van de verschillende belangengroepen, zo financiële als industriële. Daarenboven wordt reeds van bij de wet van 19 juli 1930 voor de leningen van de Regie van Telegrafie en Telefonie ruggespraak gehouden met het ministerie van Financiën, niet alleen omdat dit departement bijzonder bevoegd is om het moment en de modaliteiten van de aan te gane leningen te helpen medebepalen, maar daarenboven om reden dat het ministerie van Financiën deze leningen inpast in het overheidsbeleid dat ertoe strekt de geldmarkt voortdurend bij te sturen en te reguleren.

Een onoverkomelijk bezwaar lijkt ons tenslotte het feit dat een beroep op de techniek van *leasing* noch min noch meer betekent dat het Parlement voor deze belangrijke sector, zijn tot dusver exclusieve beslissingsbevoegdheid zou verliezen om voor één van de belangrijkste industriële bedrijven van het land verbintenissen aan te gaan, die de Staat voor vele jaren zware financiële verplichtingen oplegen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Tilquin.

M. Tilquin. — Monsieur le Président, chers collègues, mon intervention ne visera pas des points ponctuels.

Tout en étant très bref, vu l'heure tardive, je voudrais vous faire part d'une inquiétude et d'un souhait.

Le budget des PTT pour 1982, soumis aujourd'hui à notre examen, porte incontestablement la marque de l'austérité et des économies. Dans les deux grandes régies qui constituent l'essentiel des affectations budgétaires, on a procédé à des réductions drastiques des dépenses.

Je ne contesterai pas l'opportunité de ces efforts de réduction des coûts. Le nécessaire assainissement des finances publiques, d'une part, et l'impérieuse nécessité d'amener les deux grandes régies à plus de responsabilité par davantage de rigueur dans la gestion, d'autre part, nous conduisent tout naturellement à apprécier de manière positive les décisions prises par votre département.

Mais le budget qui nous est soumis, outre qu'il est pratiquement dépensé à 100 p.c., est marqué par le poids des années antérieures et, comme cela a été indiqué dans le rapport de M. Claeys, ce n'est qu'à l'occasion du budget de 1983 que des options politiques fondamentales pourront être prises, tant en ce qui concerne la Régie des Postes que la Régie des Télégraphes et Téléphones.

Aussi, voudrais-je saisir cette occasion, assez rare, d'une discussion générale intervenant à un moment où l'on prépare le budget de l'année à venir pour me livrer à quelques considérations qui, je l'espère, retiendront toute votre attention au moment où vous formaliserez les options politiques fondamentales que vous avez l'intention de prendre.

Il me semble que le défi le plus important que provoquent la crise économique et son corollaire, la crise des finances publiques, à tous ceux qui ont en charge la gestion de services est le suivant: comment, avec des coûts de plus en plus élevés, avec des possibilités d'interventions de l'Etat de plus en plus réduites, avec un marché des capitaux de plus en plus restreint et de plus en plus onéreux, comment, avec de telles contraintes, poursuivre, voire amplifier, chaque fois que c'est nécessaire, une véritable politique de services au public?

Vous connaissez la phrase devenue malheureusement trop célèbre, madame le secrétaire d'Etat, à savoir que «les services publics ne sont plus au service du public», phrase qui, sans être exempte d'une certaine démagogie, n'en reflète pas moins un mécontentement bien perceptible dans le chef des usagers.

Comment allez-vous faire, comment allons nous faire, tous ensemble, pour que, au travers des contraintes que la crise nous impose, la notion de service public soit non seulement maintenue, mais revalorisée? Telle est, à mes yeux la question qui se pose pour les toutes prochaines années, lorsque nous avons à discuter de la politique des postes, des télégraphes, des téléphones, comme de la politique des transports en commun et d'autres services à rendre au public.

Je voudrais vraiment, sans aucune forme de complaisance à l'égard de tous ceux qui, cependant fort légitimement, s'estiment mal servis par les entreprises publiques de services, que nous puissions, par exemple, dans la sérénité de nos travaux en commission, et avec tout le temps qu'un tel débat de fond requiert, procéder à un examen en profondeur des réponses qu'il est possible d'apporter à cette question primordiale.

Permettez-moi, madame le secrétaire d'Etat, d'y mettre une certaine insistance et vous inviter de la manière la plus pressante à accepter ce débat et à permettre aux membres de la commission de l'Infrastructure du Sénat de s'y préparer.

Ce qui m'inquiète dans la présentation que vous avez faite en commission de votre budget, c'est que la politique des PTT se ramène à un exercice comptable visant à un équilibre budgétaire et ne reposant qu'accessoirement sur une politique conçue, planifiée et exécutée en fonction d'objectifs précis. Je crains que l'alignement des chiffres précédés du signe « plus » ou du signe « moins » ne cache l'absolue nécessité dans laquelle se trouvent les pouvoirs publics, d'une part, de rémunérer correctement les services rendus par les agents de la Régie des Postes et de la RTT et, d'autre part, de créer les conditions pour que ces services soient de qualité, ce qui implique un personnel suffisant, bien équipé et à qui nous assurons la sécurité dans l'exercice de ses fonctions.

Le gouvernement dispose de moyens importants, je dirais même exceptionnels, pour procéder aux mutations qui s'imposent et après concertation avec toutes les parties concernées. Ce n'est donc pas un problème de capacité politique; c'est essentiellement un problème de volonté politique.

Avez-vous, avons-nous la volonté politique de maintenir un service public dans le secteur des PTT et de créer les conditions d'une amélioration de la qualité du service rendu ?

C'est sur cette question, et sur cette question seulement, que je terminerai mon intervention. Je ne veux pas aborder des problèmes ponctuels qui, surgissant çà et là, ont été portés à ma connaissance et qui sans doute retiendraient davantage encore votre attention. J'ai voulu limiter mon intervention au problème fondamental que je viens d'évoquer. J'ose espérer que cette préoccupation ne vous échappera pas. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

M. le Président. — La parole est au comte du Monceau de Bergendal.

M. le comte du Monceau de Bergendal. — Monsieur le Président, chers collègues, je me permettrai, quant à moi, de faire état d'un problème plus ponctuel.

Il y a quelques années, m'adressant à votre prédécesseur, monsieur le ministre, je décrivais le Brabant wallon comme étant « l'enfant un peu abandonné de votre département ». Il me semble que cette situation soit heureusement en voie d'amélioration.

Si vous aviez été seule au banc du gouvernement, madame le secrétaire d'Etat, je me serais demandé s'il fallait voir dans cette attention tout particulière pour le Brabant wallon la sollicitude toute maternelle de la première dame qui ait en charge le secrétariat d'Etat aux PTT. Mais nous avons le plaisir d'avoir aussi le ministre; je ferai donc plutôt allusion au couple sympathique et dynamique de force politique convergente que vous formez. (*Sourires.*)

En effet, il apparaît que non seulement un effort nouveau a été réalisé en matière d'investissement pour répondre à l'accroissement des demandes de raccordements, mais il me revient aussi que la RTT procédera incessamment à la scission de la circonscription TT de Bruxelles et à la création d'un service distinct « Brabant wallon ».

Si vous étiez en mesure de me confirmer cette nouvelle, je m'en réjouirais car cette décision rend justice à une région qui deviendra bientôt — nous l'espérons et j'en suis convaincu — une province à part entière, avec ses quelque 300 000 habitants, c'est-à-dire plus que la province du Luxembourg et un peu moins que la province de Namur.

Par ailleurs, la densité du réseau atteint actuellement 30 abonnés pour 100 habitants, ce qui, en somme, est déjà remarquable et même assez proche de la densité de Bruxelles.

Il est donc temps de créer, comme je l'ai suggéré à plusieurs reprises, une seule entité administrative en rattachant toutes nos communes à une seule direction située dans le Brabant wallon, à l'endroit le plus adéquat du point de vue des abonnés et de la technique.

L'idéal serait évidemment que nous n'ayons plus qu'un seul préfixe, ce qui permettrait de bien préciser la localisation des abonnés du Brabant wallon. Mais à défaut de cela, il me semble qu'une seule circonscription administrative et un ou au maximum deux préfixes, constitueraient un système favorable qui simplifierait considérablement l'organisation du réseau téléphonique dans le Brabant wallon. Finalement, la vie de chacun s'en trouverait simplifiée.

Il semblerait qu'une telle réalisation ne poserait pas de problèmes insurmontables. Elle n'aurait d'ailleurs aucun effet dans le domaine

technique puisqu'il n'y aurait pas lieu de modifier la structure technique de la zone téléphonique de Bruxelles.

Par contre, la gestion des abonnés par une direction unique ne pourrait être que bénéfique au point de vue organisation et service à la clientèle.

Cela aurait également pour effet d'éviter certains anomalies bien connues de votre département, et notamment celle des préfixes.

Il faut savoir, en effet, que le Brabant wallon se subdivise encore toujours actuellement en cinq circonscriptions, à savoir, Mons, Charleroi, Namur, Bruxelles et Liège et compte six préfixes différents, le 02, 067, 071, 019, 010 et 081, correspondant chaque fois à des régions situées à l'extrémité d'une circonscription gérante.

Ces régions sont donc très souvent délaissées quant au budget affecté et aux réponses à donner rapidement aux préoccupations des abonnés clients.

En effet, le moindre budget consacré par la Régie au Brabant wallon manque d'homogénéité puisque les investissements proviennent de savants dosages de cinq directions régionales, différentes et non coordonnées.

Une partie des abonnés du Brabant wallon dépend de la direction de Bruxelles. Certes, celle-ci est bilingue mais il subsiste un problème. Il est, en effet, assez compréhensible que les fonctionnaires de cette direction de Bruxelles s'occupent plus particulièrement de l'agglomération de Bruxelles et du Brabant flamand, le Brabant wallon ne venant qu'en seconde ou en troisième place.

Aussi, me permettez-vous, madame le secrétaire d'Etat, de vous demander de plus amples informations sur cette scission de la circonscription de Bruxelles. Pourriez-vous m'indiquer ce qu'impliquent exactement cette scission et la création d'une entité « Brabant wallon » ?

De même qu'il est permis d'espérer que ce nouveau service sera établi à un endroit judicieux, tant sur le plan des services qu'il peut rendre aux abonnés que sur le plan technique, j'aimerais connaître la date de mise en fonction de ce nouveau service, ainsi que le nombre d'agents qui y seront affectés.

Enfin, je me demande dans quelle mesure votre département envisage une réorganisation plus fondamentale qui permettrait la création d'une circonscription autonome « Brabant wallon ».

Permettez-moi de saisir cette occasion pour vous faire partager deux réflexions concernant l'avenir technique de la Régie. Lors d'un séjour récent aux Etats-Unis, j'ai eu l'occasion de tester les nombreuses facilités qu'offre le téléphone dans ce pays. Il est vrai qu'il existe à cet égard une concurrence entre différentes sociétés privées qui couvrent le pays. Tout d'abord, une ligne téléphonique est généralement raccordée une semaine après en avoir fait la demande. Il vous suffit ensuite de vous rendre dans un des nombreux « magasins de téléphone » qui appartiennent à la compagnie que vous avez choisie. Vous avez le choix non seulement entre le modèle à disque ou à boutons, avec ou sans socle, mural ou de bureau, mais également une variété de couleurs allant du blanc au noir en passant par tout un arc-en-ciel de couleurs intermédiaires. Vous pouvez aussi choisir le modèle *Mickey Mouse* pour la chambre des enfants ou « Antique » pour le salon classique, à des prix défiant toute concurrence et qui n'ont rien de commun avec le prix des appareils de notre RTT.

Il y a des numéros spéciaux, directement branchés à votre choix, qui vous donnent les résultats sportifs, les cours de la bourse, l'horoscope du jour, des conseils de beauté, et même racontent des contes de fées aux petits qui ne peuvent trouver le sommeil. Sans compter les services permanents pour les suicidaires, les alcooliques et ceux qui sont atteints de doutes métaphysiques.

Pour étaler les services, les tarifs des communications de longue distance, nationales et internationales, sont réduits de trente-cinq pour cent entre 17 heures et 23 heures et de soixante pour cent entre 23 heures et 8 heures du matin. Le dimanche, une communication de dix minutes dans n'importe quel village ou ville des Etats-Unis sur des milliers de kilomètres à un prix uniforme de 120 francs et une communication entre Washington et Londres de trois minutes revient à 240 francs le jour, 175 francs la nuit.

De même, si vous avez une taille inférieure à la moyenne ou si vous êtes confiné dans une chaise de handicapé, il y a de grandes chances, dans les édifices publics en tout cas, que vous trouviez un téléphone placé beaucoup plus bas que les téléphones « normaux ».

De plus en plus de téléphones sont équipés d'un système d'amplification qui permet à ceux qui ont des difficultés d'audition d'adapter le volume de la voix de leur interlocuteur. Et de n'importe quel

point des Etats-Unis, vous pouvez appeler quelqu'un dans une cabine téléphonique.

Bien entendu, au pays des cartes de crédit, le téléphone a également ce qu'on appelle la *calling card* qui vous permet d'appeler n'importe qui, n'importe où dans le monde.

La conclusion de cette première réflexion est celle-ci: la différence entre une compagnie privée et la RTT belge, c'est que la compagnie américaine a un but avoué qui est de faire des bénéfices, et pour faire des bénéfices, il faut satisfaire le client. Ce qui explique l'efficacité du réseau, la diversité des services et la politesse des employés.

Bien sûr, il ne s'agit pas de reprivatiser la Régie des TT mais quand même, face au service quatre étoiles américain, nous en sommes encore loin.

Ma seconde réflexion concerne une expérience intéressante qui se déroule actuellement en France, et bientôt en Grande-Bretagne, aussi, me dit-on. Il s'agit d'un ambitieux mais réaliste programme de câblage qui mettrait la France dans le peloton de tête pour la prochaine bataille mondiale des télécommunications. Pratiquement, la direction générale des télécommunications propose de « câbler » la France, c'est-à-dire, de poser les nouveaux « tuyaux » sophistiqués qui permettront la circulation simultanée d'images, de sons, de données informatiques, etc.

Ce tuyau du XXIe siècle se nomme la fibre optique. Ces fibres de verre ont des capacités de transmission supérieures à tout ce qui existe actuellement, aussi bien en quantité qu'en qualité, et cela pour un diamètre n'excédant pas quelques microns.

Dans cet enjeu économique mondial que représente le marché de la télématique, le téléphone est appelé naturellement à jouer un rôle primordial.

Aussi, est-ce avec une certaine inquiétude que je vous demanderai, monsieur le ministre, madame le secrétaire d'Etat, où nous en sommes dans ce domaine lorsqu'on se rappelle que la Belgique, à l'avant-garde du progrès, jusqu'il y a quelques années est aujourd'hui à la traîne.

Enfin, madame le secrétaire d'Etat, j'ai lu dans le rapport fort complet et clair de notre collègue, monsieur Claeys, que vous déclarez que l'effort d'économie n'a été rendu possible en outre que par le recours au système de la débudgétisation pour un montant de quelque 2 milliards 700 millions. Je pensais que cette procédure avait été dénoncée et condamnée par le ministre du Budget. Ne s'agit-il pas là du genre de tour de passe-passe budgétaire qui a plongé les finances de l'Etat dans la situation que nous connaissons?

Je vous remercie des précisions que vous voudrez bien nous donner au sujet de questions qu'il me paraissait nécessaire de vous poser à l'occasion de la discussion tardive de ce budget (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Oorteghem.

De heer Van Oorteghem. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, mevrouw de staatssecretaris, geachte collega's, ik heb zoëven met een toeschouwer gesproken op de publieke tribune die mij zei dat hij de indruk had een Kafkaïens schouwspel mee te maken. Ik zal derhalve zeer kort zijn om zo spoedig mogelijk aan dit Kafkaïens schouwspel een einde te maken. Ik ben nochtans verplicht in herhaling te vervallen. Wellicht zou ik mijn uiteenzetting niet gehouden hebben indien ik niet had beloofd aan mevrouw de staatssecretaris en aan de heer minister om hier in het debat het woord te voeren.

Mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch, staatssecretaris voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Wij wachten met ongeduld.

De heer Van Oorteghem. — In tegenstelling met mijn gewoonte heb ik mijn betoog uitgeschreven ten einde geen foute interpretatie mogelijk te maken.

Het verslag is geen trouwe weergave van de besprekingen in de commissie. Het maakt immers geen melding van een incident dat zich tijdens de bespreking in de commissie heeft voorgedaan.

Op 23 oktober ontving ik als lid van de commissie van Infrastructuur vanwege de staatssecretaris voor PTT een document van 46 bladzijden de dato 21 oktober 1982 dat de titel draagt: «Beleidsnota van Posterijen, Telegrafie en Telefonie» Dienstjaar 1982.

Ik nam het document zorgvuldig door en maakte aantekeningen als voorbereiding van de verdere bespreking van de begroting in commissie. Groot was dan ook mijn verwondering toen ik op 27 oktober van de minister van Verkeerswezen, de heer De Croo, een brief ontving met de volgende inhoud:

«Mijnheer de senator, mijn staatssecretaris heeft u ter voorbereiding van de vergadering van de commissie van Infrastructuur d.d. 27 oktober a.s. een werkdokument laten geworden.

Bij gebrek aan tijd werd dit dokument, mij niet voorafgaandelijk voorgelegd. Ik moge u dan ook verzoeken het als een louter informatief bescheid te beschouwen.

Het maakt geen deel uit van de ruime politieke visie op Post en RTT die ter gelegenheid van de begroting 1983 zal uitgewerkt worden, onder meer op basis van het vijfjarenplan van RTT en de toekomstperspectieven van Posterijen, Bch inbegrepen.

Het dokument omvat desalniettemin nuttige informatieve gegevens en statistische indicaties.

Met voorname gevoelens, de minister, Herman De Croo.»

Mijn verwondering steeg nog toen ik dezelfde dag een andere brief ontving en wel van de staatssecretaris van PTT, mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch, die luidt:

«Waarde collega, door de diensten van de Senaat werd u tijdens het weekeinde een nota van het staatssecretariaat voor PTT toegestuurd om te dienen als leidraad bij de bespreking van de begroting 1982 in de commissie.

Wij menen dat dit werkdokument een antwoord kan geven op een aantal vragen omtrent de beide regieën.

De ruime beleidsopties waarin deze gegevens kaderen zullen door de minister en de staatssecretaris diepgaand worden toegelicht bij het voorleggen van de begroting 1983.

Door een ongelukkige samenloop van omstandigheden werd de tekst van de nota samengebracht met de niet-gecorrigeerde inleiding.

Gelieve ons hiervoor te willen verontschuldigen.

Hierbij vindt u de verbeterde bladzijden.

Met bijzondere hoogachting, P. D'Hondt Van Opdenbosch.»

Ik moge de Senaat wijzen op het fundamenteel verschil in de strekking van beide brieven.

De minister noemt de beleidsnota van zijn staatssecretaris «een louter informatief bescheid dat geen deel uitmaakt van de ruime politieke visie op post en RTT». De staatssecretaris daarentegen noemt het «een leidraad bij de bespreking van de begroting 1982 in de commissie».

Het spreekt vanzelf dat ik tijdens de commissievergadering en vóór de stemming van de begroting in de commissie, de minister en de staatssecretaris wou ondervragen over de «beleidsnota» en de beide brieven die daarmee verband houden. Tot tweemaal toe heeft de voorzitter van de commissie, de heer De Bondt, geweigerd mij hiervoor het woord te verlenen.

Het spijt mij dat hij hier niet aanwezig is, want ik wil niet het vermoeden wekken dat ik achter zijn rug praat. Hoe dan ook, ik beschouw dat als een beknotting van mijn recht op informatie als parlements lid. Sedert 9 jaar heb ik zitting in de Senaat. Nog nooit heb ik het meegemaakt dat een voorzitter van een commissie op een dergelijke ergerlijke manier van zijn functie misbruik maakt.

Aangezien ik geen toelating heb gekregen mijn vraag in de commissie te stellen, staat ze ook niet in het verslag — ik maak de rapporteur hierover uiteraard geen verwijt — en ben ik verplicht in openbare vergadering het probleem op de agenda te plaatsen. De kwestie is natuurlijk veel fundamenteeler dan uit een oppervlakkige lezing van de documenten blijkt. Men kan natuurlijk zeer ironische vragen stellen over een beleidsnota die als een louter informatief bescheid moet worden beschouwd en geen deel uitmaakt van de ruime politieke visie.

Maar het echte probleem is natuurlijk een bevoegdheidsconflict. De staatssecretaris heeft een niet-onverdienstelijke beleidsnota opgesteld en verspreid zonder toestemming van haar baas.

Ik veronderstel dat bij de samenstelling van de huidige regering wel een protocol zal zijn opgesteld over de verdeling van de bevoegdheden tussen de minister en de staatssecretaris. Ik ken er de inhoud niet van maar de huidige toestand is om mezelf te parafraseren «duidelijk onduidelijk».

Hoe weten de parlementsleden, of de staatssecretaris al dan niet spreekt of schrijft met de toestemming van haar minister? Volgens mij zijn er maar twee mogelijkheden: een minister van Verkeerswezen die ook volledig bevoegd is voor de Post en RTT en die heeft

geen staatssecretaris nodig of een minister bevoegd voor Verkeerswezen en een staatssecretaris bevoegd voor PTT die dan ook de volle bevoegdheid heeft van zijn ambt en er de volle verantwoordelijkheid voor draagt.

Ik zou de minister en zijn staatssecretaris zeer dankbaar zijn mochten zij hun visie over de «beleidsnota» maar ook over hun bevoegdheidsconflict aan de Senaat willen bekendmaken. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à M. Aubecq.

M. Aubecq. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, madame le secrétaire d'Etat, permettez-moi de m'étonner devant la situation des cabines téléphoniques. En effet, alors que chaque année la Régie des Télégraphes et Téléphones dépense des sommes considérables pour offrir au public la possibilité de téléphoner, je ne puis que constater l'état déplorable dans lequel se trouve le matériel mis à notre disposition.

Je concrétiserai mon étonnement par un exemple personnel. Récemment, j'ai voulu téléphoner au départ de la gare centrale à Bruxelles, et pour ce faire, j'ai dû manipuler quatre appareils différents.

Tous les ménages ne sont pas titulaires d'un raccordement au réseau des téléphones belges, ce qui me fait dire que la mésaventure que je viens de vivre doit être subie également par un grand nombre de citoyens.

Pourriez-vous me fixer sur le nombre de cabines mises à la disposition du public et les prévisions d'extension ainsi que m'informer des motifs pour lesquels ces appareillages sont si souvent en dérangement?

En outre, il n'est pas rare que mes concitoyens se plaignent des délais annoncés par la Régie des Télégraphes et Téléphones avant que le raccordement téléphonique qu'ils sollicitent puisse être opérationnel et ce sans compter les désastres occasionnés dans le domaine commercial et des affaires.

Il m'est revenu plus d'une fois, que des commerçants, soucieux de développer leurs entreprises, se voient contrecarrés par des retards importants dans l'extension de leurs lignes téléphoniques.

Il est, je crois, indubitable que notre société connaît un développement technologique vertigineux et que la Régie des Télégraphes et Téléphones suit cette évolution avec beaucoup d'attention.

Compte tenu de ce qui précède, je ne comprends pas à l'instar des candidats abonnés, que la Régie des Télégraphes et Téléphones ne soit pas en mesure de résorber cette longue liste d'attente.

J'aimerais connaître le nombre des raccordements et transferts qui sont en attente pour l'ensemble du pays et particulièrement dans la zone de Bruxelles.

D'autre part, je connais votre opinion favorable à la libéralisation des ondes.

Dans ce domaine, le monde de la CB compte de plus en plus d'adeptes. La réglementation des émissions de la CB ainsi que la détention des appareils permettant de telles émissions, fait l'objet de beaucoup de controverses.

Voudriez-vous, monsieur le ministre, m'informer de la situation en la matière?

En ce qui concerne la Régie des Postes, je voudrais poser quatre questions.

Le personnel du bureau de Wavre travaille dans un local exigu, vétuste, archaïque, ne répondant plus aux normes élémentaires en matière d'hygiène.

Les travaux d'aménagement du nouveau bureau traînent depuis des années.

Cette situation provoque le mécontentement du personnel.

Quelles sont les causes de ce retard?

Que reste-t-il à faire et dans quels délais le déménagement dans le nouveau bureau peut-il être espéré?

Il ne se passe pas de jour sans que l'un ou l'autre bureau des postes ou camion postal soit l'objet d'une attaque à main armée. Cette situation est fort inquiétante et ne manque pas de mettre mal à l'aise le personnel en général.

Monsieur le ministre pourrait-il me dire quelles sont les mesures envisagées pour préserver la sécurité des personnes et des biens?

La suppression de la distribution du samedi est généralement fort mal accueillie par la population. En interrompant le service deux jours de suite, le travail des commerçants, des indépendants et des titulaires de professions libérales est vivement contrarié. En outre, cette décision nuit aussi à la bonne marche des entreprises et des services communaux tels la police et l'état civil.

N'est-il pas possible de revoir cette situation?

Et enfin, voici ma quatrième question. Dans le courant du mois d'avril dernier, les services postaux de la ville de Wavre ont été complètement paralysés pendant plusieurs jours à la suite d'une grève déclenchée par les facteurs. Ce genre d'actions qui, hélas, n'est pas unique à Wavre, perturbe grandement la vie économique et sociale du pays.

Monsieur le ministre pourrait-il me dire s'il a donné des instructions aux dirigeants de la Régie pour que l'impact de telles actions sur la clientèle soit le plus faible possible?

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch.

Mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch, staatssecretaris voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, op dit bijna nachtelijk uur zijn de geesten rustig geworden. Wij hebben een goede bespreking gehad. Hoef ik u te zeggen dat het mij verheugt weer in dit halfroond te zijn?

Allereerst dank ik de rapporteur. Hij heeft een zeer goed werkstuk gemaakt. Zijn verslag is overzichtelijk, volledig, objectief en is de juiste synthese van de besprekingen. De incidenten die bepaalde collega's vermelden, zijn zeker niet zijn schuld en evenmin die van de voorzitter, mijnheer Van Ooteghem. Ik heb reeds in de commissie gezegd — om het jargon te gebruiken — dat er een communicatiestoornis is geweest tussen u en de voorzitter en waarschijnlijk ook tussen de minister en de staatssecretaris. De minister kan daar misschien zelf iets over zeggen. Vermoedelijk hebben wij zo'n overdriven ijver aan de dag gelegd om de commissieleden zo goed te informeren, dat wij elkaar met de post voorbij zijn gestoken.

De heer Seeuws. — De Post werkt dus toch goed!

Mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch, staatssecretaris voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Waarschijnlijk hebben wij dit willen bewijzen door u uit twee richtingen een brief toe te sturen.

Enkele woorden nog aan de heer Van Ooteghem. U is reeds te lang senator en hebt te goed de grondwetgevende werkzaamheden gevolgd in de jaren zeventig om niet te weten dat er een koninklijk besluit bestaat betreffende de staatssecretarissen, dat dateert van 1974 en dat de bevoegdheden van de staatssecretarissen opsomt. Indien u het wenst, zal ik u dit overhandigen.

De heer Van Ooteghem. — Verontschuldigd mij dat ik u onderbreek.

Ik ken dit koninklijk besluit maar ik heb alleen willen aantonen, aan de hand van die communicatiestoornis die bij de PTT niet zou mogen voorkomen, dat het geen goede regeling is. Ik heb liever iemand met wie ik kan praten, als minister of als staatssecretaris, maar die in elk geval de volle verantwoordelijkheid van zijn ambt draagt.

Een koninklijk besluit kan overigens nog altijd worden gewijzigd.

Mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch, staatssecretaris voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Bij de vorming van de regering heeft men daar waarschijnlijk anders over gedacht. Ik heb trouwens deze week nog een eminent publicist gelezen, oud-minister van Financiën, die de staatssecretarissen toegevoegd aan een minister aangaf als de oplossing voor een goed beleid. Ik laat dit aan zijn appreciatie over.

Bovendien is er het verslag-Chabert bij de Grondwetsherziening. Op de uitdrukkelijke vraag wat men doet met een staatssecretaris toegevoegd aan een minister, was het antwoord in de commissie wel

een beetje sibillijns maar ik kan me er zeer goed mee verzoenen. Het komt hierop neer dat indien de ministers en staatssecretarissen voldoende grote persoonlijkheden zijn, het beleid wel zeer klaar en duidelijk zal naar voor komen. Voor het Parlement is de staatssecretaris een volwaardig minister, zeggen dezelfde parlementaire werken.

Ik beschouw mij niet als noch ben de mindere van de minister en hijzelf heeft mij nooit dit gevoel gegeven.

Sommige mensen veronderstellen dat het in het huishouden-De Croo-D'Hondt zeer dikwijls waait. Nochtans is er een goede samenwerking De Croo-D'Hondt. Dat is gezegd door D'Hondt. De heer du Monceau de Bergendal heeft ons, in tegenstelling met u die spijkers op laag water zoekt, een compliment toegestuurd dat mij plezier heeft gedaan.

Mijnheer Van Ooteghem, wij zullen het aan de andere helft van het duo overlaten om u de volledige uitleg te geven. Er zullen in het *Beknopt Verslag* van vandaag al vele pagina's gevuld worden met de betogen van al degenen die met dit ministerieel huishouden zo begaan zijn.

We willen nog even de filosofie van deze begroting aanhalen die inderdaad reeds voor bijna 11 maanden is opgebruikt. Deze begroting is er een van grote soberheid. Wij hebben inderdaad de inkomsten verhoogd en de uitgaven tot een minimum beperkt.

Sommigen onder u hebben hun bezorgdheid getoond voor de tewerkstelling in deze sector. Wij stellen inderdaad 80 000 mensen tewerk, wat een zeer grote verantwoordelijkheid meebrengt. Wij zijn ons daarvan goed bewust, mijnheer Seeuws. Wij zullen tijdens de komende onderhandelingen nieuwe mogelijkheden onderzoeken voor de tewerkstelling. Wij hopen dat door de publieke opinie respons zal worden gegeven aan deze nieuwe mogelijkheden, derwijze dat kan worden aangetoond dat de posterijen en de sector RTT solidariteit in deze tijd geen slogan is.

Ik wil nu zoveel mogelijke vragen beantwoorden. Zij zijn legio. Zij gingen vooral over investeringen, over het transfer van 750 miljoen dat iedereen werkelijk schijnt te passioneren, over de financiering en het personeelsbeleid. Wij zullen trachten naar best vermogen te antwoorden.

De heren Seeuws en De Kerpel hebben vragen gesteld in verband met de RTT-investeringen en de financiering ervan. Het ontwerp van begroting voorziet in 17 miljard vastleggingskredieten waarvan ruim 1 miljard bestemd is voor spits technologie, inzonderheid digitale centrales en digitale technieken. Dit belangrijk krediet is noodzakelijk ingevolge kredietbeperkingen in het recente verleden. Het is ingeschreven sedert 1981 onder de vorige regering. Wij hebben die politiek voortgezet. Belangrijke investeringen zijn vrij gekomen voor de RTT. De RTT heeft tot plicht het land een degelijke telecommunicatieinfrastructuur te bezorgen. Bij ontstentenis ervan zal de crisis zoveel moeilijker te bestrijden zijn. Welke zijn de gevolgen van dat hoog investeringsniveau? De RTT moet als volledig *selfsupporting* overheidsbedrijf zelf die investeringen financieren. Het is goed dat hier even wordt gezegd dat de RTT *selfsupporting* is. Zij moet belangrijke bedragen lenen op de kapitaalmarkt en slechts 47 pct. van deze financiering is autofinanciering. Het resultaat van een dergelijk beroep op de kapitaalmarkt is dat de RTT in 1982 meer dan 27 pct. van de netto-ontvangsten zal moeten aanwenden om interesten te betalen.

Hoe zien wij nu de oplossing van het probleem? Wij willen de vicieuze cirkel van te hoge leningen, met als rechtstreeks gevolg minder autofinancieringsmogelijkheden, zo spoedig mogelijk doorbreken, door onder andere meer planmatig tewerk te gaan, het geleidelijk optrekken van de autofinanciering als prioritair doel te stellen, uit te stellen wat enigszins kan wachten — dit betekent dat wij nog selectiever willen investeren — en ook een continuprijzencontrole en prijsvermindering na te streven, wat zeer belangrijk is. Wij menen dat een goede dienstverlening — daar hebben de heren Tilquin en du Monceau de Bergendal ook op gewezen — niet mag worden verwaarloosd.

De senatoren Maes, De Kerpel, Seeuws en anderen hebben gesproken over de financiële transfer van de 650 miljoen naar de Regie der Posterijen. De regeringsbeslissing van 8 maart 1982 ligt aan de basis van deze transfer. Dit is op het eerste gezicht misschien ongewoon, maar die maatregel is eenvoudig te verklaren. U weet dat de Posterijen en de TT in de meeste van de ons omringende landen ressorteren onder een zelfde administratie. In ons land daarentegen hebben de Regies van Posterijen en van TT alleen een gemeenschappelijk beheerder op het niveau van de minister en/of de staatssecretaris, niettegenstaande die twee diensten tal van raakpunten hebben en hun beider activiteiten vaak op mekaar afgestemd zijn. Het is niet denkbeeldig dat, mede wegens de technologische evolutie, binnen afzienbare tijd beide Regies nog nauwer zullen moeten sa-

menwerken. De twee Regies mogen mekaar niet beconcurreren, of de ene Regie mag de andere niet opsorpen door een moordende concurrentie. Bovendien moet men weten dat de transfer werd gedaan vóór de muntherschikking die wij in het begin van 1982 hebben ondergaan. De Regie TT was toen helemaal niet bedreigd door een begrotingsonevenwicht. Wij hebben dit in de commissie klaar en duidelijk uiteengezet. De regering koos voor een oplossing binnen de begroting van Verkeerswezen ten einde de rijksdotatie van de Posterijen in dezelfde mate te kunnen drukken. Wij hopen, zoals gezegd in het rapport, dat een dergelijke operatie niet meer nodig zal zijn.

De heer Seeuws heeft bedenkingen van het Rekenhof aangehaald. Wij kennen die bedenkingen ook, maar de visie van het Rekenhof is verschillend van het standpunt dat het bestuur van de begroting inneemt op het vlak van de regelingen die via de begrotingswet kunnen gebeuren.

De heer Seeuws heeft ook gesproken over de vastleggingskredieten voor research bij de RTT, het marktonderzoek en de herscholing van het personeel. Hij heeft gevraagd of de RTT over een eigen research beschikt en waar het krediet voor de noodzakelijke bijscholing staat ingeschreven in de begroting.

Op artikel 7, post 9, is een krediet ingeschreven van 61,2 miljoen voor bevordering, onderzoek en ontwikkeling van de telecommunicatiemiddelen en de exploitatiemethodes. De RTT doet geen eigen research, maar werkt samen met de constructeur van telecommunicatie-uitrustingen. U weet misschien dat er bij de Senaat een wetsontwerp werd ingediend om de RTT toe te staan te participeren in ondernemingen die tot haar werkingsgebied behoren. Dat ontwerp werd door de Kamer aangenomen en heeft tot doel de RTT in de toekomst te laten deelnemen in ondernemingen waar zij haar know-how en dergelijke zou kunnen inbrengen. Wij wachten op de behandeling door de Senaat van dit ontwerp van wet.

De kredieten voor de bijscholing staan vermeld onder artikel 10, post 2, namelijk 10,567 miljoen voor de TT-school.

De senatoren De Kerpel en Seeuws hebben ook gesproken over de autofinanciering en over de afschrijvingscoëfficiënten. De financiële gezondheid van een inderdaad zo sterk kapitaalintensief overheidsbedrijf als de RTT hangt rechtstreeks af van de autofinanciering. De bron bij uitstek voor autofinanciering is het Afschrijvings- en Vernieuwingsfonds dat jaarlijks wordt gespijsd door een afschrijvingsdotatie waarvan de omvang rechtstreeks voortvloeit uit het in het bedrijf toegepast afschrijvingspercentage. Die percentages moeten niet alleen bedrijfseconomisch, maar ook fiscaal aanvaardbaar zijn. Het is wellicht juist dat de toegepaste afschrijvingspercentages van sommige investeringen van de RTT — ik antwoord hier op de heer De Kerpel — niet meer aan een economische levensduur beantwoorden.

Vermits de door de RTT toegepaste afschrijvingspercentages onder de door de fiscus toegelaten grenzen ligt, zouden zij kunnen worden opgetrokken. Zulks moet echter planmatig gebeuren, zoals vereist door de wet en door het koninklijk besluit op de jaarrekening der ondernemingen. Die eventuele verhoging heeft evenwel onmiddellijke gevolgen op het bedrijfsresultaat, zodat een substantiële aanpassing onvermijdelijk een belangrijke tariefverhoging zou veroorzaken. Wij nemen ons voor, zoals we daarstraks gezegd hebben, de autofinanciering geleidelijk op te trekken.

De heer Maes heeft gevraagd naar de tabel van de aflossingen voor de volgende jaren. Wij herinneren ons niet, mijnheer Maes, dat u die vraag gesteld heeft in de commissie. Wij zullen u, indien u daarmede instemt, de tabel ten persoonlijke titel overmaken.

U heeft ook de opmerking gemaakt in verband met de grote schommelingen in de terugbetalingen der leningen en het bedrag gevraagd van de terugbetaling in 1983. De schommelingen zijn het gevolg van de modaliteiten van de uitgiften en van de vervaldagen van de leningen. Ik meen dat wij dat antwoord wel hebben verstrekt in de commissie. De terugbetaling in 1983 bedroeg voor de leningen aangegaan vóór 1983, 5 miljard 293 miljoen. Voor leningen aan te gaan in 1983, 8 miljard 30 miljoen en voor de terug te kopen titels in 1983, 5 miljard 649 miljoen. Dat is een totaal van 18 miljard 922 miljoen voor 1983.

Mijnheer Seeuws, u bent een *clever* man. U hebt inderdaad gezegd dat de prognose van de begroting nu kan worden getoetst aan het resultaat. De realiteit van de RTT is inderdaad dat er momenteel, dat wil zeggen oktober, waarschijnlijk een verlies zal zijn. Wij hebben echter nog twee maanden in te lopen. Naar men ons verzekert, zijn de ontvangsten voor november en december over het algemeen steeds hoger dan in de voorgaande maanden.

In ieder geval moeten wij, wat betreft de inkomsten, niet alleen van de RTT, maar ook deze van de Posterijen zeer goed en zeer nauwlettend toezien.

U heeft ook gevraagd waarom de afschrijvingsdotatie, van 20 pct. van de niet-aftekkbare BTW, werd verminderd tot een gemiddeld percentage van 4,88 pct. Het antwoord hierop is: het was noodzakelijk de oorspronkelijke verhoging van de afschrijvingsdotatie met 500 miljoen te beperken tot 50 miljoen. Er blijft een verhoging voorzien die duidelijk onze wil uitdrukt om de afschrijvingsdotatie te verhogen in de komende jaren.

Ik wil enkele woorden zeggen over het personeelsbeleid. Van de betrekkingen bij de RTT zijn 10,5 pct. niet bezet. Er is een belangrijk onderscheid tussen de personeelsformatie en het effectief. De formatie is een maximum. Het effectief is het aantal dat op een bepaald ogenblik budgettair mogelijk en technisch en administratief noodzakelijk is.

De gevolgen van de muntfluctuatie werden omstandig toegelicht in de inleidende uiteenzetting, die u kan terugvinden op bladzijde 7 van het verslag van de heer Claeys.

De heer De Kerpel stelde enkele vragen over het vijfjarenplan van de RTT en over de leasingformule. De minister van Verkeerswezen en ikzelf willen dit vijfjarenplan ernstig laten bespreken door de commissie voor de Infrastructuur. Aangezien de begroting voor 1983 niet in de Senaatscommissie zal worden besproken, zullen wij dit vijfjarenplan voor de RTT afzonderlijk aan de Senaatscommissie voorleggen en daar grondig van gedachten wisselen.

Evenals de heer De Kerpel vind ik dat er zeer voorzichtig moet worden te werk gegaan bij het kiezen van de financieringsvormen voor de RTT, die vandaag de dag ongeveer 125 miljard uitstaande schuld heeft. Dit verontrust ons ten zeerste en wij zullen die situatie nauwgezet volgen.

In verband met de omslachtige en ingewikkelde procedures, wijs ik erop dat ik het volledig verantwoord vind dat elk beroep op de kapitaalmarkt in nauw overleg met de minister van Financiën en zijn administratie geschiedt. De RTT moet zich schikken naar en zich inschakelen in de globale thesauriepolitiek van de regering.

De leasingformule, waarnaar u verwijst, mijnheer De Kerpel, is bij mijn weten enkel door de NMBS gebruikt voor een onroerend goed. De RTT heeft dit nog nooit gedaan. Er moet zeer omzichtig met deze formule worden omgesprongen, te meer daar de financiële last ervan meestal hoger ligt dan bij de tot nog toe gebruikte financiering. Wij moeten hierover met kennis van zaken beslissen. Ten einde dit te kunnen, werd een speciaal bureau door ons belast met een onderzoek van de toestand en met het zoeken naar een optimale financieringsvorm voor de belangrijke investeringen van de RTT.

U heeft ook gesproken over de stijgende produktie bij vermindering van de tarieven en over de vermindering van de inkomsten bij toepassing van verhoogde tarieven. De Post heeft enkele jaren geleden de tarieven voor de niet-geadresseerde zendingen, de zogenaamde nanás, sterk verminderd. De produktie is fel gestegen. De produktiemiddelen die tengevolge hiervan moesten worden ingezet, kosten echter meer dan de opbrengst. Een hogere produktie kan dus aanleiding geven tot een hoger deficit.

Zolang bij de post geen snelle en soepele reorganisatie van het ingezette personeel mogelijk wordt, is geen heil te verwachten van de aangehaalde maatregelen.

De heer Maes heeft een vraag gesteld in verband met de indexprovisie. Bij het indienen van de begroting 1981 werd de indexinvloed op de Regie der Posterijen geraamd op 475 miljoen. Op het einde van hetzelfde dienstjaar heeft men vastgesteld dat die invloed was gestegen tot 817 miljoen. Volgens de informatie mij verstrekt door de minister van Begroting zou de invloed van de index voor 1982 een nul-operatie zijn. Wanneer wij de staats tussenkomsten van 1981 en 1982 vergelijken, komt men tot volgend resultaat: voor 1981 bedraagt de totale tussenkomst 16,327 miljard, met inbegrip van de vermelde 817 miljoen. Voor 1982 bedraagt de totale tussenkomst 12,936 miljard, eveneens met inbegrip van de invloed van 1,14 miljard. U hebt, zoals de heer du Monceau de Bergendal, ook gesproken over de debudgettering van 2,710 miljard. Op deze vraag werd reeds een uitvoerig antwoord gegeven dat vermeld staat op bladzijde 23 van het verslag van de heer Claeys.

In verband met uw vraag betreffende het inlopen van de verlof- en rustdagen kan ik u meedelen dat in de huidige omstandigheden en als gevolg van het opnieuw invoeren van de zaterdagbedeling deze uren worden ingelopen.

Monsieur Tilquin, la question fondamentale est la suivante: quel est le montant que la société veut payer pour maintenir ses services publics?

Wij moeten dit in de toekomst kunnen uitmaken en ik hoop dat het debat hierover in de commissie op ingrijpende wijze zal worden gevoerd.

De heer De Kerpel heeft nog een vraag gesteld betreffende de Posterijen over de verhouding tussen de lasten betaald voor de werking van het BCH en de opbrengst van de fondsen aan het BCH toevertrouwd door particulieren. U weet dat de dotatie van de Staat aan de posterijen toegekend, verdeeld is in een subsidievergoeding toegekend aan de Post en een voor het Postcheckambt. Deze laatste belooft ongeveer 7,7 miljard. De Staat beschikt daarvoor over de taliteit van de fondsen. Deze bedragen thans ongeveer 85 miljard. De vergoeding bedraagt dus nauwelijks 8,8 pct. Wanneer wij dit percentage vergelijken met de kostprijs van de gewone ontleningen van de overheid, dan is de evaluatie mijns inziens zeer snel gemaakt. Deze overweging neemt echter niet weg dat wij verdere inspanningen moeten doen om de werking van het BCH te rationaliseren en te verbeteren. Zoals ik vanmorgen in de commissie al heb gezegd naar aanleiding van de bespreking van het wetsontwerp zijn wij op de goede weg.

Zoals de heer Seeuws hebt u, mijnheer De Kerpel, ook nog vragen gesteld betreffende de selectieve aanwervingen. Zowel de Regie van Telegrafie en Telefonie als de Regie der Posterijen zijn overheidsbedrijven die in de geest van hun respectieve oprichtingswetten moeten worden beheerd volgens normen die vergelijkbaar zijn met die van de particuliere ondernemingen. Hierbij mag niet uit het oog worden verloren dat het aldus gevoerde personeelsbeleid erop gericht is diensten te verstrekken tegen een zo laag mogelijke prijs. Wat de Regie van Telegrafie en Telefonie betreft, kan dergelijk beleid, zoals u zelf goed weet, slechts gestalte krijgen door een strenge selectieve aanwervingspolitiek.

Naast de bezetting inzake mankracht, zijn ook de arbeidsproductiviteit, de te verwachten toekomstige vraag en de technologische evolutie, determinanten die de grootte en de samenstelling van het personeelsbestand bepalen.

Het staat vast dat het aantal wachtenden voor telefoonaansluitingen aanzienlijk is teruggelopen. Dit is mede het gevolg van het dalend aantal aanvragen en het stijgend aantal opzeggingen maar ook van de stijgende inzet van het TT-personeel, dus van de arbeidsproductiviteit.

In het bulletin *Vragen en Antwoorden* werden ook een aantal vragen gesteld omtrent deze productiviteit. Ze verschilt van het éne TT-gewest tot het andere en ik meen dat wij dit ook aandachtig moeten volgen.

De snelle technologische evolutie en de daarmee gepaard gaande vraag naar nieuwe diensten liggen mede aan de basis van de behoeften aan steeds meer hoog gekwalificeerd personeel. Concreet gezien zal het erop aankomen een zekere herverdeling van het huidige personeelsbestand tot stand te brengen samen met selectieve aanwervingen om te voorzien in de produktieve behoeften daar waar de nood nog steeds het grootst is.

M. du Monceau de Bergendal nous a posé une question au sujet de la scission administrative de la circonscription TT de Bruxelles.

Déjà en avril dernier, j'ai chargé la Régie des Télégraphes et des Téléphones de procéder, dès que possible, à la restructuration administrative de la circonscription TT de Bruxelles.

La subdivision actuelle de cette circonscription TT en six secteurs, formant les centres d'exploitation et dont le point central est situé à Bruxelles-Capitale, ne répond plus aux exigences actuelles ni sur le plan pratique ni sur le plan fonctionnel.

Ce problème se pose déjà depuis longtemps à la Régie des TT. Un groupe de travail a procédé à un examen approfondi.

Sur base des travaux préparatoires précités, la circonscription de Bruxelles sera administrativement subdivisée comme suit: un service régional comprenant exclusivement le territoire des dix-neuf communes de Bruxelles-Capitale, qui se composera lui-même de plusieurs centres d'exploitation; un service régional à Braine-l'Alleud, qui sera compétent pour les communes ou parties de commune de la région de langue française appartenant à la zone téléphonique de Bruxelles, y compris Enghien, commune de la frontière linguistique; deux services régionaux avec siège à Vilvorde et à Hal, qui couvrent le territoire de toutes les communes ou parties de commune de la région de langue néerlandaise appartenant à la zone téléphonique de Bruxelles.

Le centre d'exploitation de Vilvorde sera compétent pour la moitié septentrionale de la zone, y compris Wemmel, Kraainem et Wezembeek-Oppeem. La partie méridionale, avec Drogenbos, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode sera desservie par le centre d'exploitation de Hal.

En outre, des boutiques TT seront créées dans les communes périphériques. La clientèle pourra s'y rendre pour résoudre tous les pro-

blèmes relatifs aux raccordements téléphoniques. La qualité du service offert sera, dès lors, considérablement améliorée par rapport à la situation existante.

Actuellement, pour la moindre affaire, les candidats-abonnés doivent s'adresser aux services de Bruxelles. Il ne s'agit ici, en aucun cas, d'une adaptation d'ordre technique. Dans la zone téléphonique de Bruxelles, la structure technique ne sera d'ailleurs pas encore modifiée.

Ik voeg eraan toe dat wij verder werken aan de wederindeling en de herstructurering, ook op het technische vlak, van de zones Brussel, Vlaams-Brabant en Waals-Brabant, maar dat het toch nog enkele tijd zal duren. Wij hopen bij de bespreking van de begroting 1983 daarover meer informatie te kunnen verstrekken. De uitvoering zal in twee fasen gebeuren. Als u ermee instemt, zal ik u, gezien het late uur, schriftelijk antwoorden op de vragen die u dienangaande hebt gesteld. Ik ben ook bereid die informatie schriftelijk mede te delen aan alle senatoren omdat de materie te uitgebreid is om ze nu nog te behandelen.

U heeft ook voorbeelden aangehaald van de Amerikaanse markt en evenals de heren Seeuws en Eicher het fundamenteel probleem aangesneden: van de monopoliepositie van de RTT. Dit vergt een zeer grondig onderzoek. Wij mogen ons niet op gevaarlijke wegen begeven en dus niet te vlug besluiten nemen.

Een monopolie biedt ook zekere voordelen. Het houdt de levering in van diensten aan iedereen die het vraagt tegen gelijke tarieven en zonder onderscheid te maken tussen rendabele en niet-rendabele gebieden. De continuïteit en de kwaliteit van de dienstverlening moet voor iedereen gewaarborgd zijn. Het betreft hier een fundamenteel probleem.

U heeft ook gesproken over de nieuwe technieken inzake het gebruik van optische vezels. Ik kan best begrijpen dat deze aangelegenheid u boeit omdat de eerste Belgische experimenten in het Brabantse plaatsvinden. De Regie zelf experimenteert met deze kabels tussen Brussel en Vilvoorde en ook in het Waalse landsgedeelte. Daar liggen inderdaad heel wat mogelijkheden in het vooruitzicht en wij volgen die experimenten dan ook op de voet.

De heer Luyten. — Mevrouw de staatssecretaris, zijn er al experimenten met parfumtelefoons?

Mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch, staatssecretaris voor Posten, Telegrafie en Telefonie, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Wij zouden dan eerst onze parfum moeten invoeren uit Frankrijk en daar zijn wij voorlopig nog niet aan toe.

U heeft ook een vraag gesteld over de debutgettering. La réponse à cette question se trouve dans le rapport.

De heer Eicher heeft vragen gesteld over de zaterdagse postbedeling. Daarover werd hier reeds een interpellatie gehouden en aangezien de heer Eicher hier niet meer aanwezig is, zal ik hem schriftelijk antwoorden.

Ook inzake de veiligheid werden vragen gesteld. Wij hebben ter zake reeds een aantal initiatieven genomen. Er werden 26 geblindeerde wagens besteld en een werkgroep werd opgericht op nationaal niveau waarin vertegenwoordigers van het ministerie van Binnenlandse Zaken, van onze diensten, van de rijkswacht en van het ministerie van Justitie de veiligheidsproblemen bespreken. Dit heeft reeds repercussies op de regionale diensten aangezien al een aantal maatregelen werden getroffen.

Onze grote bezorgdheid gaat vooral uit naar het redden van mensenlevens. Ook de fondsen zijn belangrijk doch de veiligheidsmaatregelen moeten in de eerste plaats gericht zijn op de bescherming van het leven van onze personeelsleden.

Te Waver waren er inderdaad moeilijkheden. Het valt trouwens op dat de sociale onrust zeer vaak ontstaat in de periferie van Brussel, zowel in de Vlaamse als in de Waalse, omdat daar inderdaad een tekort is aan personeel en de mensen zo vlug mogelijk wensen terug te keren naar hun onderscheiden plaatsen van herkomst. Wij hopen dit in de loop van de volgende maanden te kunnen verhelpen. Wij hebben trouwens reeds een eerste stap gezet door het inschakelen van stagiaires en tewerkgestelde werklozen.

Pessimisten vragen zich af of bij de voortschrijdende technologische ontwikkeling de post als openbare dienst niet zal verdwijnen. Men denkt dan aan telematica, view data, video telefax, data transmissie, die vooral tot het domein van de RTT zullen behoren. Wij antwoorden daarop dat zolang het schrift als communicatiemiddel bestaat, de post er nodig zal zijn. De post heeft nog troeven: snel-

heid en persoonlijke dienstverlening. De post zal via een meer agressieve handelspolitiek haar diensten uitbreiden, afstappen van een te strikte regeling die de klanten afschrikt, via persoonlijk contact de mensen bereiken ook degenen die zich niet kunnen verplaatsen. Dit zijn de opgaven voor de post vandaag.

Personeelsbeleid en -selectie dienen in deze zin te worden omgebogen. Er moet meer en beter geschoold personeel komen. Een juridische dienst bemand met één enkele jurist is een aberratie die in deze tijd niet meer kan worden gedoogd. De post moet personeel aantrekken vooral van niveau 1 en 2. Men moet streven naar een betere begeleiding van het personeel en vooral naar betere beroepsopleiding en bijscholing. De post dient zich tussen de mensen te bewegen. Daarom is een grotere decentralisatie noodzakelijk naar de postgewesten toe. Dit betekent grotere autonomie, meer verantwoordelijkheid, meer en betere klant- en gebruikersgerichtheid, efficiënte inzet van personeel, meer en betere inspraak.

Dit alles vergt de nodige middelen niet alleen aan manskraft — vooral kwalitatief — maar ook financieel. Ik voeg eraan toe — gezien wij de ronde van alle postgewesten van België gedaan hebben —, de moed en de uitdaging voor het personeel om een grotere decentralisatie en een grotere verantwoordelijkheid te aanvaarden.

De post moet ook een moderner uitzicht krijgen. Wie met open ogen rondloopt, merkt dat het gebouwenpatrimonium verouderd is. Wij hebben te weinig middelen. Wij moeten aan planning op langere termijn doen. Wij moeten ook gebruik maken van de moderne technologie, bijvoorbeeld van terminals. Deze ochtend hebben wij in de commissie nog gezegd — de minister zei het ietwat badinerend — dat wij hopen in de tweede helft van 1983 de ingeslapen apparatuur van de postcheckdiensten te kunnen gebruiken. Ik kan mij inderdaad niet van de indruk ontdoen dat nogal veel gadgets aangekocht werden in het verleden en dat er vooral gedacht werd aan hardware zonder zich te realiseren dat er ook software nodig is, wil de hardware-apparatuur kunnen werken.

Nog enkele woorden over de toekomst van de BCH. Wij willen er geen bank van maken. Wij hebben geen grootheidswaanzin. Wij weten dat het BCH een eigen cliënteel heeft. Wij willen dit cliënteel aantrekken en het een betere service verlenen.

Onze eerste opgave is zeer bescheiden. Ik zou ze kunnen samenvatten als volgt: alles wat aanwezig is in het BCH moet worden gebruikt. Wij willen realistisch zijn en de centrale informatiestructuur dient operationeel te worden gemaakt. Het oude draagmappensysteem moet worden vervangen. Wij zijn daar reeds mee bezig. 200 000 rekeningen zijn op computer gebracht. Wij hopen klaar te zijn op 31 maart zodanig dat het systeem eindelijk werkt. Het is voor ons een eerste prioritaire opgave.

Wij zullen personeelsproblemen hebben. Wij moeten commercieel technisch en juridisch geschoold personeel in het BCH hebben. De banken beschikken over kaderpersoneel. 33 pct. van hun personeel is kaderpersoneel. Bij het BCH is dat 1 pct.

Wij moeten ook aandacht hebben voor de begeleiding van de invoering van de nieuwe technologieën. Wij moeten ook aandacht hebben voor de menselijke problemen in de begeleiding van de invoering van de informatica. Bij het Bestuur der Postchecks zullen wij de immobiliteit moeten doorbreken op de een of andere wijze. Dit zal op een humane manier moeten gebeuren. Wij moeten een marketingdienst hebben en weten voor welke producten er plaats is in de financiële post. Wij willen dat binnen ons Belgisch bankbestel er niet meer met misprijzen over het BCH wordt gesproken. Laten wij elkaar, indien God en de politiek het willen, rendez-vous volgende jaar geven en zien hoever wij staan met deze realistische en pragmatische aanpak, voortspruitend uit een menselijke bekommernis voor het BCH en de hele PTT-sector.

Wij moeten als politiek bedrijf een grote *mea culpa* slaan. Hoe wil men dat twee regies met 80 000 personeelsleden die van 1977 tot vandaag reeds de achtste minister kennen, goed beheerd zijn vermits telkenmale een nieuw beleid nieuwe plannen tot gevolg heeft? Het beleid van dit land heeft continuïteit nodig. Ik verklaar dit abstractiemakend van iedere persoon en zeker van mezelf.

Wij hebben nood aan goede ambtenaren. Wij moeten mobiliteit verwerven binnen de openbare sector. Dat zal zeer moeilijk gaan. Wij moeten ook onze regies en de hele openbare sector depolitiseren. Dat is mooi, maar gemakkelijk gezegd. Ik vraag dat wij een collectief bewustzijn zouden aankweken en dat iedereen die verantwoordelijkheid draagt, de regering en het Parlement, hier in de toekomst aandacht zouden aan besteden.

Voor de RTT kunnen wij kort gaan. Het is een bedrijf in expansie. Op het gebied van de telecommunicatie voltrekt zich een echte derde industriële revolutie. Zonder overdrijving kunnen wij zeggen

dat wij aan de dageraad staan van een nieuw tijdperk inzake de telecommunicatie. De RTT behoort tot de spits technologieën en draagt in ruime mate bij tot de ontwikkeling van onze Belgische telecommunicatie-industrie. Wij hebben twee uitdagingen, de technologische uitdaging maar ook deze van een perfecte dienstverlening. Wat de technologische uitdaging betreft: al de vernieuwingen binnen de telematica. Wij hebben ook een visitekaartje te leveren voor onze Belgische telecommunicatienijverheid die werk geeft aan bijna 50 000 mensen. Wij zijn ons bewust dat dit voor de Regie een grote uitdaging is. De Regie zal zich soepel moeten aanpassen en over een gezonde financiële structuur moeten beschikken. Dit veronderstelt een selectief personeelsbeleid — zoals ik daarstraks heb gezegd —, een hogere produktiviteit en grotere autofinanciering. Intussen blijft de traditionele en meest populaire opdracht van de Regie het verzekeren van de communicatie per telefoon overal, aan iedereen, tegen gelijke prijzen voor een zelfde service. Dit is de verplichting die het monopolie haar oplegt.

In een tijd waarin de mensen zich meer individualistisch, meer egoïstisch en meer collectivistisch gaan opstellen omdat hun welvaart bedreigd wordt, worden steeds betere en gesofisticeerder communicatiemiddelen ontwikkeld. Deze regering en het departement van Verkeerswezen moet die ontwikkelingen op de voet volgen.

Om te eindigen wil ik een beeld gebruiken.

De tweede Lessive-antenne zal weldra voltooid zijn. Via de ruimte gaan wij binnen enkele seconden in contact treden met andere continenten. Maar wij moeten evenveel aandacht schenken aan de tocht van onze brievenbesteller die, hoe dan ook, een menselijke en onmisbare schakel zal blijven vormen voor de communicatie tussen de mensen. Wij blijven hiervoor ijveren, maar wij verwachten ook van het Parlement medewerking, controle en stimulansen.

In deze geest, beste collega's, vraag ik u de begroting van 1982 goed te keuren. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De heer Luyten. — Mevrouw de staatssecretaris, wij weten nu niet of wij de begroting in een collectivistische of in een liberale geest moeten goedkeuren of afkeuren.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister De Croo.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, wat daarstraks werd gezegd door de geachte staatssecretaris is zeer juist, er waren te veel mannen op het departement van PTT. Zij waren de hardware. Vandaag is die hardware vergezeld van de software. Ik ben daar bijzonder gelukkig mee. Ik ben mevrouw de staatssecretaris dankbaar dat zij de verdediging van een eerste begroting met brio heeft gedaan.

Mijnheer Van Ooteghem, het ambt van staatssecretaris is niet nieuw. Tweëntwintig jaar geleden pleegde wijlen Francis De Weerd zijn boek over de staatssecretarissen. Wij hebben geëxperimenteerd met het systeem. Het werd ingeschreven in de Grondwet. Gedurende vele jaren hebben wij diverse formules gekend voor het staatssecretariaat. De laatste versie in deze regering is dat staatssecretarissen een belangrijke zelfstandige taak kregen te vervullen, in het bijzonder voor de gewestelijke en de meer geregionaliseerde materies. Toen de uitsplitsing is gebeurd naar de gemeenschaps- en gewestexecutieven heeft deze regering de oude formule van de staatssecretarissen toegevoegd aan een minister weer overgenomen. Zij zijn met tien in deze regering. De staatssecretarissen vertegenwoordigen in grote mate het vrouwelijke element in het Parlement. Van de vier dames-staatssecretarissen zijn er drie uit de Senaat.

De staatssecretaris is voor het nemen van besluiten toegevoegd aan een minister. Dat is het geval voor staatssecretaris Waltniel van het Openbaar Ambt, voor staatssecretaris Kempinaire voor Buitenlandse Handel, voor staatssecretaris Mainil voor Pensioenen, voor staatssecretaris mevrouw Neyts, voor het Brusselse Gewest, voor staatssecretaris mevrouw Goor, ook voor het Brusselse Gewest en voor staatssecretaris mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch, voor PTT.

Ik wil even een klein citaat aanhalen uit een instructie van de heer Tindemans, toen premier, verschenen op 1 mei 1974. Daarmee zal heel duidelijk het kleine misverstand dat mevrouw D'Hondt heeft aangehaald worden verklaard. Men zegt in die instructie, ik citeer: «Ten opzichte van de titulaire minister die het beleid van zijn departement vaststelt en volgt is de staatssecretaris vanzelfsprekend verplicht hem te raadplegen en zich op hem te beroepen telkens als het beleid erbij kan zijn betrokken.»

Het was door de ijver van mevrouw de staatssecretaris dat die kleine communicatiestoornis plaats heeft gehad waarvoor voldoende uitleg is gegeven en die denklijk zowel door mevrouw als door de senatoren hier aanwezig, degelijk en goed werd begrepen.

Dat er een goede tandemverhouding is tussen de staatssecretaris en de minister is bewezen daar de uitleg en het antwoord op zoveel gedetailleerde vragen op een oordeelkundige en bekwame wijze door mevrouw D'Hondt is geschied.

Tussen de minister en de staatssecretaris zijn er taakverdelingen. Het is onmogelijk dat alles zou worden gedaan door de ene en overgedaan door de andere. Er zijn een aantal diepgaande, voltijdse en absolute bevoegdheden die mevrouw D'Hondt terecht, met zwier en met kennis van zaken uitoefent. Wat betreft de beleidsopties hebben wij de nodige contacten. U beschikt dus, mijnheer Van Ooteghem, over twee personen. Wanneer zelfs een krakende wagen zoals deze van de RTT en de Posterijen door twee paarden kan worden getrokken, dan is dat beter voor de vooruitgang van deze instellingen.

De heer Seeuws. — Als hij in dezelfde richting worden getrokken!

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Ik meen dat dit een goede zaak is. Wij zullen trachten het beleid naar best vermogen, door het wederzijds afwegen van onze ervaringen en medewerkers, voor beide Regies te voeren.

De heer Luyten. — Dat zijn dan Blesse en Blaar, de twee *horses* uit *Kerkhofblommen* van Gezelle.

De heer De Croo, minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — In die geest hebben wij — en het is niet met enig misprijzen voor deze vergadering — in de commissie, waar alles mag worden gezegd, mijnheer Van Ooteghem, verklaard dat dit in zekere mate een overgangsbegroting was en dat desalniettemin een aantal belangrijke plooiën zijn genomen.

In de komende maanden en jaren zullen bijzonder zware vragen moeten worden beantwoord. Mijnheer Seeuws, de vernieuwing van deze heel langdurige contracten die blijkbaar door meer linksen dan wij werden afgesloten voor zoveel jaren, moet kritisch worden bekeken. Zij moeten worden aangepast en in de nodige evenwichtige competitie worden ingeschakeld. Dat is één van die uitdagingen in de komende jaren.

Het enorme probleem van de modernisering en de decentralisering van het BCH vormt een tweede van deze belangrijke vraagstukken. Het feit dat bijvoorbeeld de Posterijen zelf zouden kunnen beschikken over hun bouwmogelijkheden om het patrimonium, waarover daarstraks werd geklaagd, in eigen beheer te nemen en op nieuw zelfstandig te kunnen aanpassen is één van de zoveel bijkomende uitdagingen.

Ik had graag aan de heer Tilquin bevestigd dat al deze punten een meer diepgaande beschouwing vereisen om te kunnen roeien met de riemen waarover wij beschikken, in de lijn van een openbare dienst, ten gerieve van de bevolking.

J'en viens aux questions de M. Aubecq qui peut-être, madame D'Hondt, n'a pas reçu toutes les réponses qu'il attendait de votre charme et de l'attention que vous avez portée aux détails.

Il est bien vrai que nous sommes extrêmement attentifs au service que demande M. Aubecq.

Je n'oublierai d'ailleurs jamais cette anecdote: Après avoir été, durant trois ans et quelques mois, ministre de l'Education nationale et ayant attendu la prestation de serment de mon successeur, j'avais voulu, ne disposant plus d'un bureau à Bruxelles, téléphoner d'une cabine. J'en ai essayé non pas quatre, mais sept, avant d'en trouver une dont l'appareil fonctionnait. Nous devons, certes, être attentifs à cette situation.

Je puis vous signaler qu'au 1er octobre 1982, nous disposons de près de 8 000 cabines téléphoniques. Une campagne de modernisation est en cours en vue d'en assurer la protection contre le vandalisme et de les maintenir ainsi au service du public.

Nous prévoyons pour 1985 d'en porter le nombre à 12 000, munies d'un système de *paying cards*, c'est-à-dire de cartes préchargées, et de protection contre certains actes de vandalisme.

Mme D'Hondt — je lui rends cet hommage — a eu l'excellente idée, il y a quelques mois, de lancer une campagne d'adoption d'une cabine téléphonique, voulant sensibiliser à la politique à mener dans ce secteur.

Le nombre de raccordements en instance dans le pays — Mme D'Hondt s'en est félicitée — est à son niveau le plus bas depuis de nombreuses années.

Je dois signaler que, pour la pose de certains câbles, la Régie rencontre parfois des difficultés à trouver un entrepreneur; pour de petites distances, les entrepreneurs n'estiment pas intéressant le travail à exécuter, lequel est particulièrement pénible, les raccordements étant à effectuer malgré les intempéries et aussi en période hivernale.

Si, monsieur du Monceau, nous n'en sommes pas à opérer ces raccordements dans les huit jours, nous sommes, dans bien des circonscriptions, notamment de Flandre orientale chère à M. Seeuws, capables de répondre aux demandes dans les trois à quatre semaines.

Ceci témoigne d'un effort appréciable dont il convient de rendre hommage au personnel de la Régie. Cette amélioration résulte également des réorganisations que nous avons entreprises dans ce domaine.

M. Aubecq a parlé de la CB et je m'étonne que la question n'ait pas été abordée plus fréquemment. Personne n'a évoqué les radios libres.

Mme D'Hondt et moi-même avons prolongé d'une année la période de transition, en attendant l'établissement de lignes communes sur le plan européen. En principe, des appareils d'une puissance de quatre watts, émettant sur quarante canaux en FM, seront agréés prochainement.

M. Aubecq a posé une autre question précise concernant la région qui lui tient à cœur.

Mme D'Hondt s'est préoccupée de la grève de Wavre comme de celle de Courtrai qu'elle a vues se terminer heureusement. Elle a souligné l'attention qu'elle porte aux problèmes, mais aussi la pugnacité — car *mulier fortis* — que parfois une secrétaire d'Etat peut manifester.

Nous n'aimons pas plus que vous — nous sommes au regret de devoir le répéter — voir diminuer les services de la Poste. Vous avez connu, mes chers collègues, les tournées du facteur le dimanche ou les doubles ou triples distributions du courrier les jours de semaine; elles existent encore dans certaines villes.

Actuellement, nous n'avons plus que cinq jours de véritable service postal. C'est pour cette raison que, dans l'arrêté royal n° 104, pris en vertu des pouvoirs spéciaux et paru le 20 décembre dernier, est prévue la possibilité, par dérogation à la loi qui fixait les obligations des services postaux de « recharger », si nécessaire, les services du samedi. Nous ne désespérons pas de pouvoir remettre sur pied certains services du samedi, que, pour des raisons budgétaires, nous avons dû abandonner, temporairement, je l'espère pour le public.

Er werd reeds heel wat aandacht besteed aan de vele vragen die hier werden gesteld. Toch zou ik nog even willen ingaan op een paar opmerkingen van de heer De Kerpel, die aanleiding zouden kunnen geven tot politieke misverstanden.

U weet dat er meer dan 142 miljard frank moet worden ingelopen door de RTT. Een groot gedeelte daarvan staat uit in buitenlandse munt. Dit heeft natuurlijk gevolgen gehad bij de devaluatieschommelingen. Die gevolgen werden per terugbetalingstranche gelokaliseerd en niet algemeen ingeschreven. Overtuigd van de daadwerkelijke actie van de regering om de Belgische frank terug omhoog te krijgen, hopen wij op die wijze geringere verliezen te hebben bij de effectieve terugbetalingsdata.

Toen wij hebben vastgesteld dat ettelijke miljarden dringend noodzakelijk waren en wij erin geslaagd zijn voor dit jaar 17 miljard vrij te krijgen voor deze investeringen, zijn wij gaan zoeken hoe wij, voor een kleine tranche van 2 à 3 miljard per jaar in surplus van onze normale ontleningscapaciteit, een grotere onafhankelijkheid tot geldverwerving kunnen verkrijgen.

De leasingprocedure die door de NMBS werd gebruikt, kan iets duurder uitvallen, maar laat een planmatiger aanpak toe. Er kunnen eventueel betalingsvoorwaarden worden afgedwongen van de leveranciers of subleveranciers, zodat de hogere prijs van de leasing kan worden geneutraliseerd of in gunstige zin omgebogen. Daarenboven heeft men de belangrijke factor dat men later betaalt, namelijk als de leasingtermijn verstreken is. Sommige commutatiecentrales, die voor ons type van telecommunicatie na enkele jaren technologisch achterhaald zijn, kunnen dan worden doorverkocht aan andere landen, zodat wij een bepaald bedrag kunnen recupereren.

Mevrouw D'Hondt en ikzelf hebben eergisteren een studiebureau aangesteld om deze formule te onderzoeken. De resultaten van deze studie zullen aan het Parlement worden voorgelegd.

Ten tweede, wil ik het hebben over de monopoliesituatie. De heer du Monceau de Bergendal heeft gezegd dat wij nolens volens voor het feit zullen worden geplaagd dat wij het meest « bekabelde » land ter wereld zijn.

Le câble par fibres de verre n'en est qu'au stade expérimental. Actuellement, en France, dix mille maisons seulement sont reliées par câble. L'Allemagne de l'Ouest se propose de câbler la totalité du pays dans les dix années à venir. L'expérience n'est qu'au début de sa concrétisation aux Etats-Unis d'Amérique du Nord.

Chez nous, huit millions de Belges au moins ont chez eux un câble qui n'est utilisé que quatre heures par jour et dans un seul sens. On pourrait imaginer à juste titre que ce câble soit utilisé 24 heures sur 24 et dans un double sens, à savoir un câble interactif AB/BA. Nos structures le permettent. Il suffit de modifier les jonctions et les boîtes de commutation.

Se pose alors le problème de la compétition.

La transmission par ligne téléphonique sur écran de télévision de données numériques ne permettant pas l'image mouvante, de par la faible capacité du fil téléphonique par rapport au câble dont je viens de parler, pose pour la RTT d'autres concepts d'application quant à son monopole, sachant que ce câble appartient à des intercommunales mixtes, voire à des sociétés privées.

En outre, il convient de se demander si les appareils, au bout des circuits, ne peuvent être partiellement remis dans le privé. Ils le sont déjà dans certains secteurs. Ainsi la RTT offre aux firmes privées, lorsque leur installation compte plus de deux lignes par exemple, la possibilité d'acheter le central intérieur ou le téléphone intérieur.

Pour citer un exemple un peu exorbitant, le central du Marché Commun, qui comporte plus de dix mille lignes, n'a pas été installé par la RTT, mais, après soumission, par diverses firmes privées. Je cite cet exemple pour que nous n'ayons pas de complexe dans l'un ou l'autre sens.

Il faut déterminer l'optimalisation du monopole dont je suis partisan en ce qui concerne la commutation. Il convient aussi de savoir comment on peut rentabiliser l'infrastructure développée par la RTT.

Deze vraag dient gesteld en beantwoord te worden. Wij verwachten van beide Kamers zo vlug mogelijk een antwoord betreffende de idee van een participatie die mevrouw D'Hondt heeft aangehaald en waardoor het de RTT zou worden toegestaan weliswaar in een minderheidsformule — men moet altijd aan zijn opvolgers denken — te participeren in een bestaande of op te richten maatschappij. Ik neem het voorbeeld van de maatschappij die later de *Gouden Gids* zal uitgeven of heruitgeven. Is het niet wenselijk dat de RTT eventueel in het kapitaal van deze bestaande of op te richten maatschappij zou participeren ten einde het wantrouwen weg te werken of de rekeningen meer doorzichtig te maken. Zodoende zou deze openbare sector zoals u terecht hebt gezegd, mijnheer De Kerpel, beter kunnen samenwerken met de privé-sector waarmee hij toch grote bindingen heeft. Laten we ons geen illusies maken. Wij zijn immers de belangrijkste klant van een aantal grote Belgische technologische vooruitstrevende privé-maatschappijen. Wij zijn als het ware een soort vitrine voor hen die hun uitvoer helpt bevorderen. Dank zij de verrekking van hun studie- of investeringskosten op de RTT-begroting kunnen zij in het buitenland concurreren tegen prijzen die veel lager liggen dan degene die zij op de binnenlandse markt toepassen.

Met het vijfjarenplan van de RTT, na grondig onderzoek en een kritisch bekijken van de supplementaire leasingcapaciteiten — wij hopen dat het lukt —, na het beantwoorden van de technologische en financiële vragen omtrent de uitdaging van het concept van het monopolie en na het beoordelen, zoals mevrouw D'Hondt heeft gezegd, van de verschillende taken van de Post, hopen wij, mevrouw D'Hondt en ikzelf, met het Parlement, te kunnen antwoorden op de fundamentele vraag die de heer Tilquin zeer duidelijk heeft gesteld. Die vraag luidt: hoe kan de openbare sector in een tijd waarin men het met wat minder moet doen toch voor een ieder wat meer presteren. Ik heb in dit verband ook goed geluisterd naar de uiteenzetting van de heer du Monceau naar aanleiding van de recente Amerikaanse experimenten die hij heeft meegemaakt. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Ooteghem.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de Voorzitter, ik zal zeer kort gaan: Ik stel vast dat mijn vraag niet overbodig is geweest. Het is de eerste keer dat ik meemaak dat zowel een staatssecretaris als een minister antwoorden. Bij de begroting van Ontwikkelingssamenwerking bijvoorbeeld antwoordt de staatssecretaris voor Ontwikke-

lingssamenwerking en de minister voor Buitenlandse Betrekkingen trekt zich van dit antwoord niet veel aan.

Mevrouw D'Hondt-Van Opdenbosch, staatssecretaris voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie. — Mijnheer Van Ooteghem, de minister voor Buitenlandse Betrekkingen heeft hier vandaag verklaard dat het Zaïrebeleid inbegrepen de ontwikkelings-samenwerking door hem in een omstandige uiteenzetting zal worden toegelicht. Ik heb dit gehoord en u was hier ook aanwezig.

De heer Van Ooteghem. — Het gaat hier niet over dezelfde materie. Dit is voor mij nieuw. Ik wil geen spijkers op laag water zoeken. Ik dacht echter dat de eerste echtelijke ruzie in het jonge huishouden De Croo-D'Hondt was ontstaan, maar tot mijn verbazing moet ik constateren dat het wel bespraakte politiek echtpaar nog volop in zijn wittebroodsweken leeft. Ik wens het gelukkige paar nog vele jaren en nog vele mooie telefoonsellen. (*Applaus op verschillende banken.*)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du tableau budgétaire.

Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene behandeling gesloten en gaan wij over tot het onderzoek van de artikelen van de begrotingstabel.

Personne ne demandant la parole, je mets ces articles aux voix.

Daar niemand het woord vraagt, breng ik deze artikelen in stemming.

— Ces articles sont successivement mis au voix et adoptés. (*Voir document n° 5-XV-1, session 1981-1982, et document n° 5-XV-2, session 1982-1983, du Sénat.*)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (*Zie stuk nr. 5-XV-1, zitting 1981-1982, en stuk nr. 5-XV-2, zitting 1982-1983, van de Senaat.*)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés :

*Crédits pour les dépenses courantes (titre I)
et pour les dépenses de capital (titre II)*

Article 1er. Il est ouvert, pour les dépenses à charge du budget des Postes, Télégraphes et Téléphones et afférentes à l'année budgétaire 1982, des crédits s'élevant aux montants ci-après (en millions de francs) :

	Crédits
TITRE I	
Dépenses courantes	11 953,6
TITRE II	
Dépenses de capital	0,3

Ces crédits sont énumérés aux titres I et II du tableau annexé à la présente loi.

*Kredieten voor de lopende uitgaven (titel I)
en voor de kapitaaluitgaven (titel II)*

Artikel 1. Voor de uitgaven ten laste van de begroting van Posterijen, Telegrafie en Telefonie voor het begrotingsjaar 1982 worden kredieten geopend ten bedrage van (in miljoenen franken) :

	Kredieten
TITEL I	
Lopende uitgaven	11 953,6
TITEL II	
Kapitaaluitgaven	0,3

Die kredieten worden opgesomd onder de titels I en II van de bij deze wet gevoegde tabel.

— Adopté.

Aangenomen.

*Dispositions particulières relatives
aux dépenses courantes*

Art. 2. Par dérogation à l'article 15 de la loi organique de la Cour des comptes du 29 octobre 1846, des avances de fonds peuvent être consenties aux comptables extraordinaires du département pour un montant maximum de 3 000 000 de francs à l'effet de payer des créances concernant les frais de fonctionnement du cabinet du secrétaire d'Etat aux PTT (section 11 — art. 12.19).

Les dépenses payables sur ces avances de fonds ne peuvent excéder 100 000 francs.

*Bijzondere bepalingen betreffende
de lopende uitgaven*

Art. 2. Bij afwijking van artikel 15 van de organieke wet op het Rekenhof van 29 oktober 1846, mogen aan de buitengewone rekenplichtigen van het departement voorschotten verleend worden tot een maximumbedrag van 3 000 000 frank met het oog op de betaling van schuldvorderingen in verband met de werkingskosten van het kabinet van de staatssecretaris voor PTT (sectie 11 — art. 12.19).

De uitgaven betaalbaar op deze voorschotten mogen 100 000 frank niet overschrijden.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. Le ministre des Postes, Télégraphes et Téléphones est autorisé à accorder des indemnités ou des secours, dans les conditions qu'il déterminera, à d'anciens agents pensionnés ou non par suite d'accident en service ou d'accident du travail ou pour raisons de santé, à l'effet de ne pas les traiter moins favorablement que les ouvriers se trouvant dans des conditions semblables, et ce nonobstant les dispositions de la loi du 21 juillet 1844 sur les pensions civiles.

Art. 3. De minister van Posterijen, Telegrafie en Telefonie wordt ertoe gemachtigd, vergoedingen of hulp gelden te verlenen onder de voorwaarden die hij zal vaststellen, aan gewezen personeelsleden al of niet gepensioneerd tengevolge van dienst- of arbeidsongeval of om gezondheidsredenen, om deze niet minder gunstig te behandelen dan de werklieden die zich in gelijkaardige voorwaarden bevinden, en zulks niettegenstaande de bepalingen van de wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke pensioenen.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 4. Par dérogation aux dispositions des articles 5, 17 et 18 de la loi du 28 juin 1963, modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, le crédit non dissocié du titre I — section 11 — article 33.01, peut être utilisé pour le paiement de dépenses provenant d'années antérieures.

Art. 4. Bij afwijking van de beschikkingen van de artikelen 5, 17 en 18 van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, mag het niet-gesplitste krediet van titel I — sectie 11 — artikel 33.01 worden aangewend tot het vereffenen van uitgaven ontstaan tijdens vroegere jaren.

— Adopté.

Aangenomen.

TITRE IV. — Section particulière

Art. 5. Les opérations effectuées sur les fonds spéciaux figurant au titre IV du tableau joint à la présente loi sont évaluées à 12 500 502 000 francs pour les recettes et à 12 500 502 000 francs pour les dépenses.

TITEL IV. — Afzonderlijke sectie

Art. 5. De verrichtingen op de speciale fondsen die voorkomen in titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet worden geraamd op

12 500 502 000 frank voor de ontvangsten en op 12 500 502 000 frank voor de uitgaven.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 6. Le mode de disposition des avoirs mentionnés aux fonds inscrits au titre IV du tableau joint à la présente loi est indiqué en regard du numéro de l'article.

Les fonds et comptes sur lesquels il est disposé directement par les comptables qui ont opéré les recettes sont désignés par l'indice C.

Art. 6. De wijze van beschikking over het tegoed vermeld voor de fondsen ingeschreven in titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet, wordt aangeduid naast het nummer van het artikel.

De fondsen en rekeningen waarop rechtstreeks wordt beschikt door de rekenplichtigen die de ontvangsten hebben gedaan, worden door het teken C aangeduid.

— Adopté.

Aangenomen.

TITRE VII. — *Organismes d'intérêt public*

Art. 7. Est approuvé le budget de la Régie des Télégraphes et des Téléphones de l'année 1982 annexé à la présente loi.

Ce budget s'élève pour les recettes à 93 471 333 000 francs et pour les dépenses à 93 769 139 000 francs — dont un transfert de 650 000 000 de francs au profit de la Régie des Postes — non compris les opérations sur fonds de tiers.

Il comporte à l'article 12 « Travaux d'établissement confiés à des tiers » des crédits d'engagement pour un montant de 17 000 000 000 de francs.

Les recettes sur fonds de tiers sont évaluées à 14 668 759 000 francs et les dépenses sur fonds de tiers à 14 293 876 000 francs.

Les dotations au profit des fonds sont prévues comme suit :

1° Pour le fonds de renouvellement et d'amortissement : 10 250 000 000 de francs ;

2° Pour le fonds d'assurance : 150 000 000 de francs.

La Régie des Télégraphes et des Téléphones est autorisée à utiliser les disponibilités du fonds de renouvellement et d'amortissement ainsi que du fonds d'assurance pour les travaux de premier établissement et pour le remboursement d'emprunts.

TITEL VII. — *Instellingen van openbaar nut*

Art. 7. Wordt goedgekeurd de bij deze wet gevoegde begroting voor het jaar 1982 van de Regie van Telegrafie en Telefonie.

Deze begroting beloopt 93 471 333 000 frank voor de ontvangsten en 93 769 139 000 frank voor de uitgaven — waarvan een overdracht van 650 000 000 frank ten bate van de Regie der Posterijen — de verrichtingen op fondsen van derden niet inbegrepen.

Zij bevat voor het artikel 12 « Werken van oprichting aan derden toevertrouwd » vastleggingskredieten voor een bedrag van 17 000 000 000 frank.

De ontvangsten op fondsen van derden worden geraamd op 14 668 759 000 frank en de uitgaven op fondsen van derden op 14 293 876 000 frank.

De dotaties ten bate van de fondsen worden voorzien als volgt :

1° Voor het vernieuwings- en afschrijvingsfonds : 10 250 000 000 frank ;

2° Voor het verzekeringsfonds : 150 000 000 frank.

De Regie van Telegrafie en Telefonie wordt ermee gemachtigd de beschikbare gelden van het vernieuwings- en afschrijvingsfonds alsmede van het verzekeringsfonds aan te wenden voor de werken van oprichting en voor de terugbetaling van leningen.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 8. Est approuvé le budget de la Régie des Postes de l'année 1982 annexé à la présente loi.

Ce budget s'élève pour les recettes à 36 038 016 000 francs — dont un transfert de 650 000 000 de francs en provenance de la Régie des Télégraphes et Téléphones — et pour les dépenses à 36 037 364 000 francs, non compris les opérations sur le fonds de tiers.

Il comporte à l'article 12 « Dépenses » des crédits d'engagement pour un montant de 1 037 900 000 francs.

Les opérations sur fonds de tiers sont évaluées à 14 910 777 000 000 de francs pour les recettes et à 14 901 079 000 000 de francs pour les dépenses.

Le prélèvement au profit du fonds d'assurance est fixé à 175 550 000 francs.

Art. 8. Wordt goedgekeurd de bij deze wet gevoegde begroting voor het jaar 1982 van de Regie der Posterijen.

Deze begroting beloopt 36 038 016 000 frank voor de ontvangsten — met inbegrip van een overdracht van 650 000 000 frank vanwege de Regie van Telegrafie en Telefonie — en 36 037 364 000 frank voor de uitgaven, de verrichtingen op fondsen van derden niet inbegrepen.

Zij bevat op het artikel 12 « Uitgaven » vastleggingskredieten voor een bedrag van 1 037 900 000 frank.

De verrichtingen op fondsen van derden worden geraamd op 14 910 777 000 000 frank voor de ontvangsten en op 14 901 079 000 000 frank voor de uitgaven.

De afneming ten bate van het verzekeringsfonds wordt vastgesteld op 175 550 000 frank.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 9. La Régie des Postes est autorisée à conserver dans l'encaisse de ses comptables, comme avance sur titres, le montant des traitements, allocations et indemnités payés fin décembre 1982 à son personnel pour le mois de janvier 1983.

Art. 9. De Regie der Posterijen is ermee gemachtigd de op einde december 1982 aan haar personeel voor januari 1983 uitbetaalde wedden, toelagen en vergoedingen in het kasbedrag van haar rekenplichtigen, als voorschot op titels, te bewaren.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 10. Complémentairement à la faculté ouverte par l'article 13 de la loi du 6 juillet 1971 portant création de la Régie des Postes, celle-ci est autorisée à prélever sur les fonds de tiers visés à l'article 12 de ladite loi, au titre d'emprunt, les montants nécessaires au financement de ses investissements. Cette autorisation peut porter sur un montant maximum de 2 710 000 000 de francs.

Art. 10. Benevens de mogelijkheid die geboden wordt door artikel 13 van de wet van 6 juli 1971, houdende oprichting van de Regie der Posterijen, is deze laatste gemachtigd om de voor het financieren van haar investeringen vereiste bedragen af te nemen, bij wijze van lening, op de fondsen van derden, bedoeld bij artikel 12 van voornoemde wet. Deze machtiging is beperkt tot een bedrag van 2 710 000 000 frank.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 11. La Régie des Télégraphes et des Téléphones est autorisée à transférer un montant de 650 000 000 de francs à la Régie des Postes.

Art. 11. De Regie van Telegrafie en Telefonie wordt gemachtigd een bedrag van 650 000 000 frank over te dragen aan de Regie der Posterijen.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé demain après-midi au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen morgenmiddag over het ontwerp van wet in zijn geheel.

PROPOSITIONS DE LOI — VOORSTELLEN VAN WET

Dépôt — Indiening

M. le Président. — Les propositions de loi ci-après ont été déposées :

1° Par M. Lagasse, modifiant les articles 14 et 16 de la loi du 25 octobre 1919, modifiée par la loi du 31 mars 1958 relatifs à l'endossement de la facture;

De volgende voorstellen van wet werden ingediend :

1° Door de heer Lagasse, tot wijziging van de artikelen 14 en 16 van de wet van 25 oktober 1919, gewijzigd door de wet van 31 maart 1958 betreffende het endossement van de faktuur;

2° Door de heren Van In en Vandezande, tot wijziging van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken.

2° Par MM. Van In et Vandezande, modifiant la loi du 15 juin 1935 sur l'emploi des langues en matière judiciaire.

Die voorstellen van wet zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Ces propositions de loi seront traduites, imprimées et distribuées.

Er zal later over hun inoverwegingneming worden beslist.

Il sera statué ultérieurement sur leur prise en considération.

VOORSTEL VAN WET — PROPOSITION DE LOI

Intrekking — Retrait

De Voorzitter. — De heer Uyttendaele heeft het bureau medegedeeld dat hij zijn voorstel van wet tot wijziging van de wet van 6 augustus 1931 houdende vaststelling van de onverenigbaarheden en ontzeggingen betreffende de ministers, gewezen ministers en ministers van Staat, alsmede de leden en gewezen leden van de Wetgevende Kamers, dat thans aanhangig is in de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden, wenst in te trekken.

M. Uyttendaele a fait connaître au bureau qu'il désire retirer sa proposition de loi modifiant la loi du 6 août 1931 établissant des incompatibilités et interdictions concernant les ministres, anciens ministres et ministres d'Etat, ainsi que les membres et anciens membres des Chambres législatives, qui est actuellement pendante à la commission de l'Intérieur.

Il stel u derhalve voor dit voorstel van wet van onze agenda af te voeren.

Je vous propose dès lors de rayer cette proposition de loi de notre ordre du jour. (*Assentiment.*)

Le Sénat se réunira demain jeudi 25 novembre 1982 à 15 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen donderdag 25 november om 15 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(*La séance est levée à 23 h 10 m.*)

(*De vergadering wordt gesloten te 23 u. 10 m.*)

428